Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 40

SĂPTĂMÂNAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 40 (1179) 6 OCTOMBRIE 1989 • SERIE NOUĂ, ANUL XL • 8 PAG., 3 LEI

DOCUMENTELE PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL P.C.R.

AMPLE TRANSFORMĂRI ALE SOCIETĂȚII ROMÂNEȘTI

Din punctul de vedere al structurii sociale și de clasă, principala caracteristică a revoluției socialiste este emanciparea proletariatului, afirmarea lui politică prin partidul comunist care-i reprezintă interesele fundamentale. Dintr-o clasă dominată, exploatată în vechea orînduire, muncitorimea devine în socialism clasă conducătoare, deținătoare a puterii. Noul rol al clasei muncitoare se bazează pe crearea și dezvoltarea proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție. Există o legătură esențială între natura socialismului, rolul conducător al clasei muncitoare și dezvoltarea proprietății socialiste, procese social-economice exprimate în plan politic prin noile funcții ale partidului comunist și ale statului socialist. Orînduirea socialistă înseamnă transformarea societății după modelul muncitoresc de muncă și viață, omogenizare în sensul de dispariție treptată a deosebirilor de clasă, asigurarea dreptății și echității, libertății reale care să permită afirmarea nestingherită a genului uman.

Puternica dezvoltare a forțelor de producție, vasta și temeinica operă de industrializare socialistă a dus la creșterea rapidă a numărului muncitorilor de la 1 223 000 în 1950 la 2 110 000 în 1985 și peste 6 100 000 în prezent, adică 57 la sută din totalul populației ocupate și peste 80 la sută din totalul personalului muncitor. Dezvoltarea noii clase nu trebuie înțeleasă doar cantitativ, numeric, ci acest proces implică mari transformări de ordin calitativ în planul statului și conștiinței politice, al comportamentului moral etc. Tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, definind clasa muncitoare ca principală forță a luptei pentru transformarea revoluționară a societății, pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, arăta: „Noi concepem clasa muncitoare nu ca o masă chemată numai să realizeze hotărîrile, ci ca o clasă conducătoare, ca o clasă conștientă de rolul său istoric. Așa cum au conceput-o de altfel și clasicii marxism-leninismului și nici nu poate fi concepută altfel! Nu se poate vorbi de socialism dacă nu luăm măsuri ca, clasa muncitoare, în numele căreia se guvernează, să-și îndeplinească într-adevăr rolul conducător și să participe la guvernarea societății".

Exigențele noii revoluții tehnico-științifice impun perfecționarea pregătirii profesionale a muncitorilor, ridicarea nivelului lor de cultură, formarea, așa cum se precizează în Tezele pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român, a clasei muncitoare intelectuale capabilă să modernizeze producția economică și întreaga viață socială, să transforme România într-o țară dezvoltată.

Procesul revoluției și construcției socialiste o determină mari schimbări și în lumea satului; prin cooperativizare, țărănimea a devenit o clasă nouă, tot mai omogenă și mai ferm angajată în opera amplă de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate. Noua revoluție agrară, sistematizarea rurală își propun ca principale obiective: apropierea muncii agricole de nivelul și caracteristicile muncii industriale, creșterea productivității, eficienței și rentabilității tuturor oamenilor agriculturii, ridicarea condițiilor de viață din mediul rural la nivelul celor de la oraș. Recoltele record de orz și grîu obținute de numeroase cooperative agricole de producție și întreprinderi agricole de stat în vara aceasta evidențiază marile posibilități economice pe care le are agricultura românească.

Menținerea unor deosebiri de clasă între muncitori și țărani, între aceștia și intelectuali, între personalul muncitor și celelalte categorii și păturI sociale, care pot uneori să alimenteze diverse nemulțumiri și chiar contradicții impune analiza științifică a dinamicii structurii de clasă, identificarea acelor factori care pot contribui efectiv la întărirea unității moral-politice a poporului român. Programul Directivă al Congresului al XIV-lea al P.C.R., cu privire la dezvoltarea economico-socială a României, a cincinalului 1991-1995 și orizontele de perspectivă pînă în anul 2000, Tezele pentru Congresul al XIV-lea al P.C.R. creează un cadru propice dezbaterii problematicii structurii sociale și relațiilor de clasă, rolul instituțiilor politice, organizațiilor de masă și obștești în înfăptuirea coeziunii întregului popor, unitate politico-morală ce constituie o garanție sigură a edificării societății socialiste multilateral dezvoltate.

Constantin STRUNGĂ

O uzitorie a prezentului socialist: Întreprinderea Electrotimiș.
(Foto: NICOLAE GYURCSIK)

Ceasul înalt al dragostei de țară, de înflorirea ei viitoare

● Adunările de dări de seamă și alegeri, adevărată școală de educație politică, patriotică, revoluționară

A gîndi și a acționa revoluționar, a fi mereu în primele rînduri acolo unde este mai greu, să-ți validezi constant, cu răspundere și abnegație, calitatea de comunist, constituie în aceste zile principala temă de dezbatere în cadrul adunărilor generale și conferințelor de dări de seamă și alegeri care se desfășoară, cu vibrant entuziasm patriotic, în toate unitățile economico-sociale.

Să-ți cîntărești, în lumina mobilizatoarelor îndemnuri, indicații și orientări adresate întregului partid și popor, cu ardent patos revoluționar, de secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, a mărețelor obiective de dezvoltare în perspectiva profundă de documentele programatice pentru **Congresul al XIV-lea al partidului**, proprile forțe, să te întrebi activ care îți este rostul, ce răspunderi îți revin în marele efort constructiv al patriei, să hotărăști, cu întreaga ta capacitate politică și profesională, a fi mereu mai bun, mai prezent în mizul fierbinte al evenimentelor, constituie, acum, în ceasul înalt al dragostei față de țară, de supremă grijă pentru înflorirea ei viitoare, datoria fiecărui comunist.

Priveam ochii luminoși ai oameni-lo. unii din sectoarele importante ale Întreprinderii mecanice din Timișoara, organizația de bază nr. 6 — flux auto și ciclicitoare, adunați să cîntărească munca de pînă acum, să lege planuri de perspectivă. Își priveau cu fiercă mîndrie împlinirile, faptul că, în ani puțini, dar denși în înalte arderi creatoare, secțorul lor, asemenea întregii Întreprinderi, a cunoscut, pe baza indicațiilor trasate întregului colectiv de secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, cu prilejul memorabilelor vizite de lucru efectuate, împreună cu tovarășa **ELENA CEAUȘESCU**, în această unitate economică emblematică a municipiului nostru, multe și mari succese. Dar aceștea nu reflectă încă, așa cum s-a subliniat, pe bună dreptate, potențialul important de care dispun comuniștii, oamenii muncii din acest sector.

„Este necesar să muncim mai mult și mai bine, dar să nu uităm nici un moment faptul că trudă noastră

Vasile BOGDAN

(Continuare în pag. 7)

ELECTROTIMIȘ — O TINEREȚE CREATOARE CE-ȘI APROPIE MEREU VIITORUL

Dintre atîtea colective de muncă frumoase timișorene, de ce oare ești tentat, de fiecare dată, atunci cînd îți se cere un exemplu, să te oprești, aproape fără ezitări, la cel al **Electrotimișului**? De bună seamă, nu doar datorită celor două strălucitoare steluțe de „Erou al muncii socialiste" ce îmbrăcă frontispiciul acestei moderne întreprinderi industriale! Nu, căci, imediat după reacția promptă a nominalizării, îți vin în minte zeci de argumente, care, chiar dacă intră într-o comparație cu altele similare, de la celelalte unități, sînt mult mai puternice, fiind strînse într-un singur buchet prin hărnicie și dăruirea acestor neîntrecuți oameni ai muncii, a căror mîndrie este, de atîtia ani, de a spune că lucrează la Electrotimiș!

De unde provine, totuși, în esență acest binemeritat renume? Cu siguranță, în primul rînd, de la deschiderea spre noi, spre progres, spre domeniile de vîrf ale dezvoltării economice. Așa a fost gîndită munca de aici, așa a fost conceput profilul el aparte, așa s-au obținut și lucrele fiecare! Se spune, adesea, despre Electrotimiș că este o întreprindere grea, că atmosfera este severă, dură! Dar realitatea este alta, justificată de scopul final, de importanța care se acordă produselor realizate aici. În fapt, în această continuă și acerbă cursă contra cronometru cu noutățile tehnice care se succed într-un ritm infernal pe plan mondial, nu e loc pentru compromisuri, pentru delăsare, pentru inerție. Orice proiect nou, solicitat și așteptat, cum se spune, „ca pîinea caldă", de către beneficiarii de marcă ai industriei timișorene (inclusiv de firme de peste hotare), presupune, de fiecare dată, imense investiții financiare, de efort și, mai ales, de consum intelectual. Căci, misiune deosebit de onorantă, dar și deosebit de grea, Electrotimișul și-a asumat rolul de deschizător de drumuri în domenii de pionierat științific în țară. Pînă la reducerea unor importuri și continuînd cu cercetările în premieră). Ei bine, meritul cel mare al colectivului este acela că a reușit (chiar dacă sacrificiile nu păruț unora prea mari) să facă față acestor încercări. Be, mai mult, să se situeze, prin roadele muncii lor, mereu în fruntea celor mai buni!

Recunosc, de fiecare dată cînd vizitez această întreprindere mă aștept la lucruri spectaculoase. Aștept ca după fiecare colț să „lasă" ceva nemaivăzut! De fapt, așa se și întîmplă! Dar „minunile" par mai mici, căci fiecare din interlocutori își prezintă munca drept ceva firesc, cotidian. Așa s-au învățat, nu să fie modești, ci să aprecieze totul pe cîntarul răspunderii cu care au fost investiți, al angajamentelor majore pe care și le-au asumat. Cine, de pildă, nu

Gheorghe CRIȘAN

(Continuare în pag. 3)

Un eminescolog: G. I. Tohăneanu

Apărută la puntisprezece ani după Expresia artistică eminesciană, carte de referință a stiliștiei românești, Eminescieme nu schimbă metoda, unghiul de vedere, nu altereazā tonul care rămîne al desăvîrșitei devotiuni, nu restrînge cîmpul relațional. Profesorul citește și cercetează, în continuare, fără morga savantului. A traversat operele majore, dar și minore, ale literaturii, de la un capăt la altul. Paginile sînt scrise cu iubire neprefăcută, frazele au o plenitudine greu de găsit în cărțile altor oameni de știință. Confesiunea apare firesc : „De cîte ori recitesc Tiganiada, reciștig și-mi consolidez impresia de familiaritate, de intimitate spirituală dintre autorul ei și Eminescu". Insinite de a scrie pentru confratele savant, autorul se adresează unui public mai larg, care trebuie inițiat în viața secretă a limbii române. Refăcînd conexiuni uitate, reconstituind lanțuri semantice, analizînd așezarea cuvintelor, G. I. Tohăneanu cultivă, cu finețuri de estet, drepturile frazelor sale de a fi frumoase : reciștigă drepturi pentru cuvîntul plin, vechi, explorîndu-i și lîuzîndu-i resursele expresivității. El nu este doar teoreticianul, e practicianul unei limbi românești de o superbă eleganță, deopotrivă patetică și exactă, sentimentală și neșnepșit „științifică" : „Prin intensitatea răvășitoare a simțirii pe care o denumește, cuvîntul de origine neogreacă patimă devine și el..." sau : „Nu voi irosi prilejul de a așeza sub ochii cititorilor frumoasele cuvinte ale lui Sextil Pușcariu, scrise într-una din cărțile de căpătîi ale lingviștiei românești...". Devansînd două idei care ar fi trebuit să apară la sfîrșitul prea sumarei noastre cronici, să scriem că fiecare pagină a profesorului multiteazā pentru o etică a scrierii. Și că, în cadrul acestei etici, profesorul își refuză orice abatere de la Model. De la Sextil Pușcariu încoace, nici un lingvist n-a folosit o limbă românească mai expresivă, mai comunicativă, mai frumos-sunătoare decît G. I. Tohăneanu.

În această semnalare a cărții e greu să trecem în revistă întreg șirul contribuțiilor pe care le aduce G. I. Tohăneanu, prin acest volum, la cercetarea raportului între Eminescu și limba română. Dar trebuie neapărat să scoatem în evidență tonul personal, vibrația sentimentală, investiția de suflet a profesorului. Cele mai aride subiecte se îmbînzesc, devin abordabile și atîtei decît pînă acum. Însăși îndoiala devine creatoare. Studiul se transformă în eseu, eseul se hrănește din confesiune. Finalurile unor asemenea contribuții dau la o parte prăfuite bibliografii în numele unor opțiuni personale : „Ori, poate, mai curînd — pentru că frunza lui — e telului — simțitoare la ediere rea cea mai subțire — este, așa cum ne informează tratatele de botanică și enciclopediile, «cordiformă», amintind nu numai conturul, ci și palpitul unei inimi...".

Fără constrîngerea vecinătăților savante (cînd citează, citatele vizează doar spiritele familiare, „confraterne", înzestrate cu bravi simțiri și al rostirii) profesorul alunecă printre zeii protectori ai clasicității, convocă marile nume tutelare ale Începuturilor culturii, își „reactivează" energiile de cleniș sau latinist. Simte nevoia să ne informeze cu privire la obîrșiile lumii homerice. Sau ale lumii latine. Semnificativ mi se pare eseul De la „lîră" la „dalță" în care este studiat orizontul originar al cuvintelor mai sus enunțate : dar cu ajutorul lui Homer, al lui Ion Barbu, al lui Bolintineanu, Vlahuță, Paul Valéry. Sîntem trecuți prin literaturile franceză, italiană, germană, dar nu și uitat nici timișoreanul Eduard Pamfil, autorul unui volum intitulat „Arioso dolente". Un Eminescu el profunzimilor, deopotrivă adînc și actual, căutîndu-și culturii majore, dar și nouă, celor de azi, se desprinde din aceste pagini. Consultînd orizonturile originare ale versului, ale cuvîntului investit de poet, Profesorul nu uită literatura din preajmă : aflăm cu surprindere că și-a citit contemporanii și că are lecturile aduse la zi. Nu numai Coșbuc, Iosif, Murnu îi oferă șansa unei imprevizibile arheologii, ci și prozatorii : „Acest verb bizar, dar bine sunător (e vorba de impalidase, n.n.). În cîuda relativei lui artificialități, avea să fie reluat de unul dintre cei mai interesanți prozatori ai deceniului al optulea, Radu Petrescu...".

Cuvintele lui Eminescu sînt, așadar, descoperite în relație cu literatura de ieri și de azi, de la noi și de aiurea. Sînt solidare unui act cultural colectiv, se regăsesc în oglinzile mari ale contemporaneității. Eminescu nu e singur : e solidar, din miezul de foc al limbii, tuturor marilor înfăptuiri literare. Așa cum autorul cărții e fost întotdeauna și este solidar faptului cultural major.

Cornel UNGUREANU

* G. I. Tohăneanu — EMINESCIENE (EMINESCU ȘI LIMBA ROMÂNĂ). Ed. Facla, 1989.

cronica literară

Spiritul și litera

Rareori diapazonul gravității a avut o mai bună întrebuințare decît în mina lui Ioan Morar. Cele cîteva zeci de poeme ale noului său volum, Fumul și spada, epuizează, practic, modalitățile de combinare ale austerității : o austeritate plină de tentații reprimate ale spectacularului. Solemne, cu un patos, obsesiv invocat, al originarului, ele propun un scenariu al inițierii în metafizic. Celebrarea mitologicului intersectează sensibilitatea unei ființe post-moderne, pentru care ceremonialul, protocolarul, ritualicul, pe scurt, legea alcătuiesc însăși premisa creației. Livrescul lui Ioan Morar lucrează eziptra textului cu mare finețe, fînd, deci, greu de observat. El scrie într-o tradiție canonică, preluată în spiritul, nu în litera ei. Literele, cuvintele pline de patos aparțin sensibilității poetice. Trecute într-o formulă de-o frapantă originalitate, ele propun o creație în care metafizicul a fost investit cu atributele visceralității. Hieratismul se transformă într-un flux puternic de sintagme încărcate de expresivitate, iar morala creației își transcende datele inițiale, extrasetetice. Puțini poeți de azi posedă o asemenea capacitate de plasticizare a probilelor semnificații ale arhaicității. Ioan Morar inaugurează — cu o decizie pe care-am intîlnit-o numai la Ion Mureșan, celălalt component al aripii vizionariste a generației '80 — o poezie în care imaginarul e o construcție palimpsestică. Straturi suprapuse de semnificații nepotrivite se combină pentru a face posibil, la suprafața textului, jocul multicolor al lirismului. Mai mult decît la Ion Mureșan, la Ioan Morar predomină o senzorialitate, o tactilitate care transformă imaginarul în ținta fireească, dar și în depozitul obsesiilor poetului. Pe acest traseu, intre imaginar (adică vechiul real, stratificat pe verticală și desemantizat) și realitate, se declanșează energiile creatoare de lirism. Componenta arhaică, arhetipală, se articulează noului discurs cîștigîndu-și atributele poeticității. E, în fond, un fenomen de implozie controlată : elemente disparate își forțează, în interiorul poemului, o armătură de semnificații omogene. Aduse la cumitor de vreme grevă, bine ținută în frîu, a poetului, ele sînt niște simple construcții patetice. Ermetismul lor — în sensul original al cuvîntului — este al scrierii, nu și al trăitului. Rarele infuzii de ironie sau inserturile suprarealiste („venirea iernii filmată din avion — / în cealaltă cameră vuiește pădurea / firile telefonul ascuns printre bălării / șoptesc la urechea bolii un vers și ea se-ntoarce. Ăre buzele mele") accelerează procesul de reducție programatică a poemului la starea de pură idealitate. Cînd manifest, cînd pagină de morală, acesta trăiește mai degrabă pe seama virtualității, decît a realității. Între posibil și existent, el optează mereu pentru cel dintîi. Demonul comparației, invocat într-un poem, e doar o tehnică de a stîrni, dar și de a păstra sub control, de a exagera, dar și de a bagatelizā. Demonstrația devine, prin urmare, oficiere (chiar în sens negativ), iar textul o încercare a imaginarului de a devora semnele realității.

Fumul și spada reia și amplifică teme și obsesii din volumul de debut al lui Ioan Morar, Vară indiană. Grija pentru construcție este, însă, mult mai mare. Cele trei cicluri, savani alcătuite, alternează poemele ample, „grele", cu cîteva aproape-haikuuri. Egal de inspirat și în unele, și în celelalte, Ioan Morar scrie acum cîteva din marile poeme ale generației '80 (Douăzeci și opt de prune, Perdeaua, Șovăiala, Ieșirea). Sufletul vizionar potențează un ton liric în care vraculaul transformă cuvîntul scris într-o formă a dictaturii imaginarului : „Tot mai mică se face flacăra la care scriu, / tot mai mari : vîrsta, primejdiile, gustul de pămînt de la mine din gură / Nu mă mai pot descrie. Învinge sarea, învinge ideea care abia / dacă într-o mie de ani va putea dărîma o casă (odaia în care stau / singur acum, cu auzul incordat pînă la sînge încercînd să mă inscint / de vuietul cu care celulele mele alcătuiesc trupul meu. / Nu mă mai pot descrie) / Nu mă mai pot descrie deși știu: te vor speria și vor fugi. / mă vor speria și vor fi orbi / O, ce greu lăcăt este inima mea pentru ușa dintre suflet și trup / Trufia se va ridica și va zice — Mai lasă-mă să mă joc / cu ei, mai lasă-mă că construiesc un imperiu / Învinge sarea, învinge pata de sînge care a umplut biblioteca / (pe masa de lucru citeva frunze sălbatice) / Nu mă mai pot descrie / nu mai pot prevesti, / stau în mijlocul anilor mei ca în flacăra cea mai colosîoare...".

Dilatate enorm, simțurile nu-i mai ascultă, în Fumul și spada, pe omul-poetic. Ele răspund, însă, hipnotizate, baghetei magice a creatorului. Primă consecință a acestei lecții de dresură a imaginarului, cartea lui Ioan Morar, excepțională, e o strălucită confirmare.

Mircea MIHĂIEȘ

* Ioan Morar, FUMUL ȘI SPADA. Ed. Cartea Românească, 1989.

Valori ale literaturii de azi

Conștiința de sine a poeziei (II)

Supraviețuind tăcerii obsedantului deceniu, poezia și-a regăsit conștiința de sine la apariția unei renașteri lente în orizont ontologic. Asimilarea fără complexe a poeziei interbelice, recunoașterea prestigiului unor spirite care nu au încetat nici o clipă să-și adîncească vocația sintezei într-un plan organic și uman (este vorba de Blaga, Arghezi, V. Voiculescu și Philippide) sînt de natură să angajeze o direcție nouă în poezie românească a anilor '60—'70. Cînd nu sînt inovatori, ca Nichita Stănescu, Leonid Dimov sau Mircea Ivănescu, poeții acestei generații sînt foarte activi, ilustrînd figura spiritului creator printr-o atitudine fermă, deseori contradictorie față de logos : e cazul lui Marin Sorescu, Cezar Baltag, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe sau Adrian Păunescu.

Pornind de la „mutismul" blagian și de la starea sa „teleasă de logos, p[illegible] lui Nichita Stănescu dă seama despre condiția și vocația dramatică a comunicării prin limbaj. Dind nașterea unor mai aprige controverse asupra mistului poeziei moderne de la nul Nichita Stănescu a întreținut mult timp mitul marii poezii prin negația și tăcerea. Neenvințele devin un simbol al precarității ființei (ilustrată de omul-fantă), dar și al salvării prin supremul efort de comunicare : „Lepădînd de copii sînt cuvintele... Smulgere de limbă este / prea frumoasa mea poveste". Insinuarea poetului în propriul text, respingerea oricărei canoane sfidarea mimesis-ului, permanenta căutare și dezbărare de sens, conferă poeziei sale o profunzime pe care numai sintaxa existentă a unei viziuni ceea din Anatomia, fiziologia și spiritul o poate re-produce. Cunoașterea poetică dobîndește aici sensul originar de naștere și participare la propria naștere : „Să treacă o pasăre printre noi doi. / Ba nu, trece o pasăre deasupra mea. (...) Aripile ei mari și moi și viziunea apre impas : „Nici un adînc privirea mea nu are. / Păstrez din urma toată o mirare / Cu lumea încăpută-n ea căuș". Și totuși, rareori o poetică a imaginii s-a opus mai ferm teoriilor generalizante ale literaturii. Încît visul este, în cazul acestui exploramov / ca de mi transparent / abia se inclină / de la capătul privirii mele / ca un spinzurat de fringhie / Ba nu, trece o pasăre magnetică lenșită, stalină / În liniște, cînd dă din aripi parcă se deschid ferestre / de parcă o pasăre moale / ar zbura lenșă / Ba nu, se deschid ferestre și o pasăre...".

Multe din căutările săvîrșite de poezia nichitastănesciană în planul inițiatic le regăsim în factura ludică a discursului oniric, la Leonid Dimov. Țesînd de sub tutela „jocului secund", oniropoemul dimovian scapără de imagini dinamice, resorbite în constelația unui limbaj delirant. „Noul oniirism", practicat pe fundalul tematic al lumii ca teatru și al vieții ca vis, împinge tor al imaginarului, un limbaj coerent. Debutat tîrziu, ca și Leonid Dimov, Mircea Ivănescu și-a incrucișat destinul literar al acestuia cu prietenul colaboratorii la Amintiri (1973), volum illustrat de Florin Pucă. Pe amîndoi îi reunește în mod cu totul exemplar constanța valorică, explicabilă prin maturitatea cu care ei apar pe scena literaturii. Variații pe aceeași temă, a lumii ca text, poemele și, pînă la urmă, cărțile lui M. Ivănescu par să ilustreze o concepție nouă a poeticității, ce poate fi pusă în legătură cu următorul postulat al lingvistului Roman Jakobson : „cuvintele și sintaxa lor, semnificația, forma lor externă și internă nu sînt indicii indiferente ale realității, ci po-

sedă propria lor greutate și propria lor valoare". Campania dusă de M. Ivănescu împotriva versului memorabil și a metaforei percutante își găsește în imaginar o miză nouă ; el devine expresie unei realități inventate : „Dar de ce — se întreabă un critic — să nu zăbovim asupra acestei fascinații rare, deodată, fare ca textul să încetez-e spune ceva, pentru a se spune pe cu însuși, care face ca textul să ne abată de la discursul lui, chiar atunci cînd ne fixează în el, să ne vorbească de un aliundeva, atunci cînd, într-adevăr, ne vorbește de un aici și în cele din urmă, să ni se arate, arătîndu-ne un cu totul alt lucru decît pe sine ?". Literaturizarea și livrescul devin, în cazul de față, modalități de punere în scenă a unor ficțiuni în care registrele limbii și personajele sînt manipulate ironic și reduse adesea la simpla apparență a lui ca și cum. Or, prin procedeul modalizării, discursul le o altă întorsătură, el începe să se conformeze intereselor cititorului. De unde se vede cu, pentru M. Ivănescu, scrituri nu este comunicare a unui mesaj care ar circula dinspre autor spre cititor. Ea este însăși vocea lecturii ; în text, numai cititorul vorbește.

Operînd mutații în chiar structura intimă a actului creator, inversînd adesea prejudecățile cu privire la sensibilitatea modernă, inovatorii deceniului șapte se constituie, prin programul lor novator, într-o veritabilă plecă turnantă a liricii actuale, menită să revitalizeze efortul constructiv în spiritul continuității.

Gh. MOCUȚA

ÎN RITM DE 3

La vîrste de 12 ani e fost considerat, în familie, un urmaş demn de toată lauda al lui Marconi. Construise un aparat de radio cu galenă. După această izbîndă, şi-a amenajat, acasă, un „microlaborator", adunînd, de pe unde s-au găsit, piese şi lămpi de radio vechi, improvizînd acumulatoare, baterii, improvizînd, meşterind în fel şi chip, pînă a reuşit „să treacă" la curent alternativ şi, ca o culme a paşlunii de radioamator, a reuşit să făurească un aparat superheterodină. Moment glorios al existenţei lui de homo tehnicus. Dar, peste puţin timp,

MIRCEA ȘERBĂNESCU

AȘA AR PUTEA ÎNCEPE ROMANUL...

Noul roman, pe care-l gîndesc și-l adun, ar putea începe așa :

Blocul e cu orioare altul, de patru etaje, tăiat în linii drepte, cu balcoane incadrate geometric, totul sub un smalț albicios și sclipitor în soare, de unde și denumirea tot mai larg răspîndită printre trecători „căsuța albă", din aceeași dorință de individualizare în numele căreia în alte părți ale orașului, sau în alte orașe, alte case se numesc „Casa cu trei fete" sau „Casa cu doi lei", după detaliile respective ale fațadei. Aceasta se identifica toi mai mult cu împămîntenita poreclă, răsfățindu-se albicioasă cu un castan în față și cu un scuar peste drum, aceste la rîndul lui în mijloc cu o fîntînîță modelată vetust din ciment, cenușie și fără strop de apă. Dintre cei care trec obișnuit sau întîmplător pe acolo, mulți își ziceau în numele unei melancolii lesne de înțeles : „Aici aș vrea să locuiesc și eu !", uitînd că de fapt blocuțul nu se deosebește prea mult de altele asemenea, în care unii chiar și locuiau, întîmpinînd însă tot felul de chestii cotidiene, cele mai numeroase plicticoase din cale afară — hurubul permanent al străzii, esonanțele casei scîrîior, ciocănăturile de deasupra, scuturatul pe balcoane, „cîntecul" enervant al țevilor, indeosebi dimineața cînd e somnul mai dulce, și cîte alte mărunțișuri din aceeași categorie care nu colorează existența, ci doar picură acid cu stropi răzători

E către seară și amurgul începutului de octombrie mai păstrează reminiscențele luminoase ale căldurii de peste zi, cu și o anumită strălucire verde a cerului, amintind de-un petec de cerviu, luminat cu mare artă indirect. E ceva ce atinge delicat sensibilitatea oscilantă a adolescentului ieșit la portița metalică de la stradă. Nu prea înalt, în blugi și cu fîș portocaliu în chip de veston, cu părul lăsat exact atît de lung cît i se permite unui elev de liceu dintre cei buni, el e preocupat de rezonanța plină a planului din apartamentul de la etajul doi, chit că notele nu încheagă un cîntec, fiind de fapt game exersate repetat, îndărătnic, uneori cu pauze sau cu reluări tremurătoare, alteori accentuat ca, într-o strădanie exasperantă. Rezemat de stîlpul de fier al porții joase, băiatul și-o închipuie pe cea așezată la pian, atingînd cu degete lungi și fragile clapele docil așezate în fața ei, viziune atît de clară încît el poate urmări digitația cînd într-o parte, cînd în cealaltă a claviaturii, pentru ca sunetele să izbucnească pe rînd și să se constituie în șiragul fascinant care-i incită la proiecte dintre cele mai îndrăznețe și în această măsură dintre cele mai bizare. Fără îndoială e vorba de o fată. Una din vecini, adorabilă în uniformă școlară, dar cu atît mai mult în rochițele de casă, rămase scurte și purtate sumar încheiate ca pentru niște treburi neînsemnate pe care le faci de-voie-de-nevoie.

Într-un cuvînt, imaginea fetei se asociază cît se poate de firesc cu pianul, cu chipul transfigurat și cu vraja cîntecului — fie el și unul abia prefigurat — dar și cu lumina palidă a luminărilor aprinse romantic pe suprafața lucie a capacului cu lustru de oglindă. Îl conducea la imaginea aproape teatrală înfățișarea fetei care adune trăsături delicate puse în deplină armonie : ovalul obrazului cu simetria elegantă a sprîncenelor, desenul nasului puțin avintat, ca un cioc drăgălaș, cu culoarea deschisă a ochilor rezultînd o detașare puțin afectată și distantă și tot așa orgoliosa ridicare a capului a indiferență față de toți și de toate. Să fi știut băiatul că fata îi socoate transparent și neinteresant ?

Prea puțin experimentat în domeniu, el nu avea cum ajunge la astfel de constatări ; reacțiile lui aveau o altă natură, printre altele, inima îi cunoștea niște sviceniri ca de delfin, cît pe-aci să dea afară din bazin de cîte ori o zărea. Era avid după un semn, fie el cît de neînsemnat, că îl recepționa și ea, gata-gata să se oprească și să stea de vorbă, așa cum se obișnuiește la vîrsta și în situația lor de aproape colegi, fînd totuși la școli diferite. Ea, nepăsătoare și absentă ; el cu inima în balans ca un disc de pendul în clipa cînd gongul nevăzut anunță ora îndelung așteptată. După tabelul de locatari, grafiat cu tuș și cu litere vizibile, afișat în holul de la intrare, fata se numea Loredana, însă el aflase că era pentru ai casei — mama, tata și un frățior mai mic — numai Dana.

Vecinătatea lor nu avea durată prea lungă, de aceea toate legăturile dintre locatari, mai incipiente, mai pluteau în stare de suspensie. Uneori, nervii locatarilor aveau de înfruntat ciocănituri de cuie în pereți sau hîrșîit de mobilă mutată și ior mutată în căutarea celui mai potrivit loc în spațiul deschis al încăperilor. Printre toate cele supărătoare, gamele repetate și din nou repetate la anumite ore împleteau un fel de gingas firicel albastru, cu care îșI lega bătăile inimii băiatul, prelungindu-și șederea în poarta blocului, cu cerul că nu-i interesează nimic altceva decît blînda catifelare a înserării. În secret, el plănuia cum să facă acceptabilă posibilitatea prin care să ajungă să-și admire visata în ipoteza de pianistă suavă, plasată într-un cadru pictural de epocă. Fantezia îi slujea cu credință.

Pornind cu privirea de la reverberația portocalie radiată de fereastra în care tocmai se aprinsese lumina, el trasă imaginar o tangentă clară pînă la coroana castanului de deasupra capului lui. Desen pe care nu-l putu duce pînă la capăt din cauza unei întreruperi neașteptate la etajul patru. Acolo, pe balcon, bătrîna locatară e locuinței de sub acoperiș tocmai flutura în cenușiul amurgului niște aripi albe de rufărie cosmică. De la balconul de dedesubt ar fi trebuit să reacționeze imediat vecinul lezat ; faptul devenit obicei îl atinse pe băiat în intențiile lui cuteezătoare.

Bătrîna stătu cît stătu, apoi se retrase, eliberîndu-i fără să albă habar pe băiat în ambițiile lui. Devenit mai circumspect, acesta reintors la desen îl dubleazâ cu posibilele surprize. De exemplu, ea bătrîna de la ultimul balcon să-i poată observa. Mai erau și trecătorii de pe stradă.

Pianul de a se sui în copac pînă la creanga paralelă cu fereastra rivnită interfera tot mai confuz bunul lui simț și timidițelee tăindu-i avîntul. În același timp, n-ar fi fost în primăvara vieții dacă ar fi renunțat : dimpotrivă, își continuă calculele apropiindu-se de hotărîrea finală orîcît de nesăbuită putea să apară ea altora. Ca urmare, exersă un salt ce-ntr-o doară către cea mai de jos creangă a castanului.

Imposibil nu era.

Dacă n-ar fi fost un gînd de aminare, gînd care nu-l părăsea ! Nu zisese niciodată cu toată decizia că va urca în copac. Amînînd de cîteva zile treaba, ajunsese în seara aceasta să pună în cumpănă cele două alternative — să ? — să nu ?! Astfel sfîșiat, atinge cu palma coaja zgrunțuroasă a castanului, schilnd totuși în minte, în partea ei cea mai luminată și mai îndrăzneață, ceea ce se și transmite mușchilor și brațelor. Cîteva clipe trupul îi pendulează a nehotărîre. E clipa acțiunii Încă nu e. Îi izbește un glas sonor — „Faci gimnastică, băiete ?"

Puteu fi un trecător ; e, mai grav, un colocatar. Vecinul se oprește ca să-l privească binevoitor cum lasă creanga și cade sigur pe picioare și pe pămînt. Îl recunoaște pe vecinul Răzvan, bărbatul zdravăn, cu statură dreaptă și fermă. E omul fără de care, vorba mamei, „Nu ajungeam noi la un bloc ca ăsta !", și de la care putea aștepta chiar și un avertisment, în sensul ieșirii din ordine, din rînduiala bunei vecinătăți. În fața lui, fără voie și cu un glas aproape pierit salută copilărește cu „Sărut mîna".

— Să stăm puțin de vorbă, tinere. Gimnastica e utilă tinereții Presupun că ești la liceul sportiv.

Nu era la liceul sportiv.

— Nu contează, evident, îi aprobă satisfăcut bărbatul matur. Nu ascundea că îi face plăcere că în bloc există și tineri cu „cel șapte ani de acasă" care sînt niște de alții sau dosiți cu bună știință. Îmi pare bine că ne cunoaștem sub auspiciile educației alese, căci o cunoșe de mult pe mama ta, profesoară excelentă, educator de nădejde. Însă, tinere, să nu exagerăm ! Nu mai ești la vîrsta lui „Săru-mîne", cel puțin față de bărbați și în mod aparte față de mine. Salută-mă bărbătește, nu te copilări. Ne-am înțeles ?

Întinse o mînă bine închegată și care știa să strîngă conform caracterului integru, încă o dată afirmat în chipul cel mai direct. Intimidat și zăpăcit, băiatul împărtăși strîngerea de mînă pe care nu o simți atît de bărbătească precum intenționase Răzvan.

Nu esta conta, însă.

... Ce-ar fi ca acest posibil roman să poarte numele unui vechi șlagăr de muzică ușoară cîntat cu aplomb și acum — LA CĂSUȚA ALBĂ !

Scriitorul și realitatea vieții

Vasile Dan

LUMINA LĂMÎIULUI

Gîndesc fără asprime și inserarea
îmi sare
în brațe.
Caut o substanță inocentă cum ar fi
pîinea
pentru trup,
cuvîntul de început
pentru o istorie necunoscută.
pentru o viață.
Caut un ochi care să vadă
fără să judece intuiercul,
materia primă în care sapă tunele
pînă la noi lumina.
Sîngele ureă ușor, ca o apă în flux.
irigîndu-mi degetele.
Captez, ezitînd, tactil,
cîte-o idee.

Pe mîini,
lumina lămîiului.

NOAPTE

„Cum doarme materia
pe piept îmi joacă o flacără verde"

Un dîrîîi numai bun. la ora aceasta
tîrzie,
să mă înfrunte ambiguu.
Mă opun lui cu toată respirația
rară, profundă, siriet controlată,
ca într-un exercițiu în care încere
să obțin
ordinea
fără afecte,
gradul lor zero.
Nu ar fi
decît un cuvînt
de adăugat.
o silabă,
un sunet
tăcut.

DIMINEAȚA

Înfipt ca un copac în pămînt,
ca sîngele în inimă,
ca aerul în celulele trupului.
cu cuvîntele în ochi.

pierzi în greutate totuși

DRAGOSTEA DE ȚARĂ

Pe mine, dacă mă-ntrebați de Țară.
M simt ca pomul tînăr și curat
Ca spicul blînd, atîna înțîia oară
De palma celui ce l-a semănat.

Pe mine, dacă mă-ntrebați de Țară,
Presimt în trupul meu un dor
arzînd
Parcă aud o limpede vioară
Din patru zări Carpații cuprinzînd.

Și simt ființa-ntreagă că-mi irumpe.
De mă ridic ca vulturul semeț
Purtînd pe cap cununi și pietre
scumpe.
Din tot ce are Țara mai de preț.

Pe mine, dacă mă-ntrebați de Țară,
Simt mîna mamei mele că-o sărut
Sub bolta grea de aur, milenară,
Cînd pragul casei sale l-am trecut.

SCRISOARE

Ce viscol trist s-o fi-nimplat acasă,
De-mi cad pe suflet frunze rînd pe
rînd.

Stă mama parcă singură la masă,
Pe-o foale albă lacrimi așternînd.

Pe dealul sur, cu nii de ani în
spate.
Vine-un străin să ceară adăpost

Mira Lupeanu

Microantologie lirică

ADEVERIRE

...ngini al materiei ce și-a
pierdut inceii teatul,
...mării ce devine ușoară
...ă în spumă deasupra ei
insăși
...a flux —

...n trop viu. Un volum locuit,
...ad pe care se streceoară

...i copii, privind bine bine
...inainte
...ne întrezări cel mult
...ăluriile scămoase de aer.
...din spate,
...n se urcă pe munte în șir
...din urmă, oricît de tinăr,
de agil
...abile cel lute de pleoe.
...ăzut lui Zenon,
...ajunge nieiodată în față —
...ina să-mi mingii chipul.

Nimic nu s-a schimbat, clanul meu.
Care tinjești pe un polei de cer
Și rumegi timpi de flori, timp
de nisori,
Cînd lîngă tîmplă-ți zboară glonț
de ger.

Nimic, clanul meu, nu-i prefăcut.
Coroana ta-i din os de suflu pur
Și vislă în rulma din văzduh,
Dar și trofeul celui mai drept fur :

Îți stă-n puteri ca visul să mi-l
smulgi
Și să m-adevereși în ce sînt eu.
Terestră, cu o aripă-n pămînt
Și alta-n trupul tău, clanul meu . . .

PATRIE UNICĂ

...e dimineți de cinter
...ai aniior de soare,
...ui și temeiul faptei
...ă-mantul epocii-mnoitoare :

...iilor ce-nmlădie zarea,
...ui undelor albastre,
...regim destinul în viitoarea
...ă-pe-mplinte-n astre !

Arcuim zăpezile gîndirii
în izvoade fără asemănare,
sintem demni părtași ai împlinirii
și talazui însetat de mare :

Drumuri ne-nțămplate ne adună
ca o spuză lîngă anii buni,
să clădim o patrie-mpreună.
unică, lăsată din străbuni.

Ion CĂLIMAN

ANCORA VERII

Înfringem timpul de paloare-al florii
Nu doar cu amintiri din viitor,
Tulpina-ngenuncheată scarbe norii
Din zece sori ce-asudă arzător.

Pe un ecran al clipei se perindă
Dorințele plecărilor din frupt.
În mii și mii petale să intindă
O velă de reluări în ne-nterrupt.

Cînd ancoră e rodul ce ne leagă
De-o Mare a Speranței pe pămînt.
De rădăcina muntelui întreagă,
De sufletul ce-l punem în cuvînt.

În estuarul verilor, spre toamnă.
Zenitul e-ncercat navigator
Și drumul din izvoare îl întoarnă
Flindu-și fanteziei lui dator.

Chiar de sînt țărmuri și îngheață
ape
La mărginiri ce țin de trecător
Și dacă brațele ne sînt aproape
De adevărul pururi curgător.

GHIOC

E gol ghiocul limbilor sărate
De vuiciul în care a trăit
Și aerul, cu duhuri presărate.
Îl dă tîrcoale vînăt înfrăt.

El n-are nume și nici vîrsta gurii
Ce ne-a plăcut urechilor pe rînd
Și l-am secat să ne hrănim augurii
Prea pricepuți la ce prinese și vînd.

Într-un spectacol izbutit de umbre
O zînă bună sufletul i-a luat
Să-l apere de ridurile sumbre
Și bobotele-n osul tatuat.

Azi, iată-l jalnic leșuit de lună.
Sub razele sărutului el pal,
Date de bunul soare, ca arvună.
Pe întîlniri crepusculare-n val.

DICȚIONAR LITERAR

Alexandra Indrieș

Pseudonimul literar al Gloriei Lillin (n. Barna), eseist, critic literar, prozator. S-a născut la 13 martie 1936 în Oradea. Studii filologice, doctoratul în științe filologice. Membră a Uniunii Scriitorilor din R. S. România (1973). Prima apariție în „Viața Capitalei" (1954). Debut editorial cu **Saltul în gol**, Ed. Facla, 1973, roman psihologic ce dovedește o „dispoziție epică remarcabilă — vizibilă în ficțiune ca și în scriitură" (Ulici), simțul timbrii și al dialogului (Tașcu 1974). Urmează o traducere din (în colaborare) a **Basmelor** lui Clemens Brentano, Ed. Junimea, 1973, apoi lucrări de critică (semiotică) ori estetică literară: **Coroia de minuni a lumii. Interpretare stilistică a sistemului poetic al lui Lucian Blaga**, Ed. Facla, 1975 (Premiul Asociației Scriitorilor din Timișoara) ; **Sporind a lumii taină. Verbul în poezia lui Lucian Blaga**, Ed. Minerva, 1981 ; **Alternative bacoviene**, Ed. Minerva, 1984 (Premiul Asociației Scriitorilor din Timișoara) ; **Poliifonia personaneI**, Ed. Facla, 1986, precum și romanele : **Două-trei minute**, Ed. Cartea Românească, 1984 (Premiul Asociației Scriitorilor din Timișoara) și **Cutia de chibrituri**, Ed. Cartea Românească, 1987. **Coroia de minuni a lumii** descoperă, dincolo de „paradigma obișnuită a simbolului" (unde **lumina** ocupă un loc privilegiat), dincolo, așadar, de „sensul simbolic", un sens „literal", **textual** (Ciocârlie 1976). Remarcîndu-se prin încercarea de validare a unor principii teoretice și metodologice, lucrarea propune cîteva concepte operaționale, printre care și pe acela de **neosferă**. O viziune asemănătoare guvernează și următoarea investigație privind verbul în lirica lui Blaga. „Fără să fie insistent polemice", cărțile lau, totuși, atitudine față de „exegezele impresioniste", în genere, deformatoare (Armanca 1981), oferind, în schimb, o cercetare „sistematică și de-o neobișnuită forță de construcție demonstrativă", cu aplicarea „plină în istovire" a mijloacelor analitice (M. Livadă 1982). Demersul cu privire la „neosfera bacoviană" confruntă trei scrituri ce converg „spre o imagine unitară și echilibrată" a operei lui George Bacovia (Tacciu 1984). Sînt antrenate, simultan, domenii ca semiotica, psiholingvistica, stilistica, sociologia literaturii etc., într-o analiză „microscopică, interneind întrebări și storcind textul". A rezultat o lucrare „sinceră, motivată prin impulsuri personale", de referință (Rachieru 1984). Persoana poliifonică (**Poliifonia persoanei**) este „creatorul de literatură", ce se instituie „ca persoană **imaginară** și **imaginată**, posedînd voci multiple" (Condurache 1987). Cartea intenționează să atingă „fundamentele antropologice ale creației estetice" (Grigurcu 1987) și urmărește „structurarea multiplă a creatorului și a personajului acestuia, în funcție de relația tripartită EU-TU-EL" (izvor al poliifoniei personaneI), inițiind „un model posibil și incitant" de abordare a textului literar (Teodorescu-Brînzeu 1987). „Curiozitatea (autoarei, n.n.) frumpe în scrutarea insistentă, hărțuitoare, în întoarcerea obiectului pe toate fețele" (Grigurcu). Roman al formării (continuat în planul excursului critic prin problematizarea autoruluipersonaj), **Două-trei minute** nu scapă însă de „ochiul critic", omniprezent al prozatoarei (Rachieru 1988). **Cutia cu chibrituri** a fost socotit un „roman textualist sau al scrituri, cu exacerbarea convenționalului, fără a pierde legătura cu viața" (Manolescu 1988). „Aplicație inteligentă a unui teoretician", „baie de teorie" (Ungureanu 1988), cu decelarea minuțioasă a mecanismelor de funcționare (A. I. deconspiră încă de la începutul cărții convențiile adoptate), romanul se detașează, totuși, de scriturile de același tip, avansînd pagini în care observația se combină cu meditația, scrutarea caracterelor cu invenția epică (cf. Manolescu și Rachieru)

REFERINȚE CRITICE

In volume : Alexandru Tănase, **Lucian Blaga — filosoful poet, poetul filosof**, Ed. Cartea Românească, 1977, p. 321—322. În presă: Șerban Foarță, „Orizont", 43/1973 ; Laurențiu Ulici, „România literară", 45/1973 ; Val Condurache, „Convorbiri literare" 3/1974 ; Valentin Tașcu, „Steaua", 10/1074 ; I. Ștefan, „Limbă și literatură", 2/1976 ; I. Coteanu, „Livres roumains", 3/1976 ; Livius Ciocârlie, „Orizont", 19/1976 ; Brîndușa Armanca, „Orizont", 28/1981 ; Brîndușa Armanca, „Orizont", 50/1981 ; Melania Livadă, „România literară", 17/1982 ; Adrian Dinu Rachieru, „Orizont" 36/1984 ; Elena Tacciu, „România literară", 37/1984 ; Șerban Foarță, „Orizont" 51/1986 ; și 2/1987 ; Brîndușa Armanca, „Orizont", 13/1986 ; Val Condurache, „Convorbiri literare", 7/1987 ; Gheorghe Grigurcu, „România literară", 17/1987 ; Adrian Dinu Rachieru, „Astra", 8/1988 ; Ion Simuț, „Familia", 10/1988 ; Nicolae Manolescu, „România literară", 16/1988 ; Aurel Sasu, „Tribuna", 12/1988; Cornel Ungureanu, „Orizont", 31/1988 ; Ioan Holban, „Cronica", 31/1988 etc.

Olimpia BERCA

DORINȚĂ UNANIMĂ

Sub arcul de triumf al fericirii
Al IX-lea Congres ne-a luminat
Și temerari, pe drumul împlinirii,
Pe primul Președinte l-am urmat.

În zorii dimineților senine
Stă tainicul biruitor stejar,
Gîndirea lui avea să ne lumine
Ca să ne fie mersul temerar.

Dacă-l urmăm, a dovedit că știe.
De la al IX-lea măreț Congres,
Să făurească-o nouă Românie
Și ne doriu să fie reales.

David Rusu

...ă blînd bătrîna-n a ei
carte,
...ui mai află-n lumea mare
rost.
...ă din locul hărăzit
în piatră,
...ă din vinul vieții-nlăcrimat,
...ui sunt pămîntul că te cearță,
...ăsaju-ntoarcerii în sat.

...mul tău, cu flori de
tinerețe,
...ă apa sacră din izvor,
...e la lași cărărilor răzleațe.
...devii statornic călător.

...-i tăi griji gîndindu-te la mine.
...pătrea la poartă să te-aștepți.
...de, de-acasă pîn-la tine,
...ăzut la mine toate-n piept.

...deodată, cînd încep să bată,
...rul meu cumplite vînturi reci,
...fără rost și flacăra din vatră
...mișcarea urmele; cum trecl.

BIRUITOR POPOR

Poporul meu, viteaz și ne-ntrecut.
În glorile împezite-n pace,
Rămîi la pieptul patriei un scut.
Sub care griul liniștit se coace.

Aud cum sună falnic, de departe.
Pădurile cu brazii cei înalți,
Un freamăt viu ce inima-mi străbate
Și se ridică sus peste Carpați.

De-aga belșug și spicul, în cîmpie,
Se-aplecă, sub povara lui de dor,
Colan de aur strîns pentru vecie,
Să fim uniți sub mîndru tricolor.

Visînd în timp și vremea viitoare.
Cu rădăcini, ne leagă de pămînt ;
Prin tot ce-alei în liniște răsare,
Într-un suprem și veșnic legămînt.

El a deschis un șantier de slavă
Și a durat cetăți spre viitor,
În care mergem umăr lîngă umăr
Pe-un drum de aur demn,
în adevăr.

O CONȘTIINȚĂ MORALĂ TENACE

Temperament artistic complex, autor de miniaturale filme de artă, scenarist, dramaturg, iar, o dată cu această carte prozator *, Iosif Costinaș* este, pentru noi, ceea ce se cheamă un umanist, care ia de bune vorbele lui Seneca, precum că trebuie să trăiești pentru altul, dacă vrei să trăiești pentru tine. Arta sa de prozator pornește de la umanitatea periferiei, semirurală sau proletară, de la tipurile care se nasc acolo, față de care îşi revarsă simpatia sau blândul umor, sau se pornește de la lumea micilor burghezi, a parveniților mărunți de la oraș, a ajunșilor la o existență pur materială, suficienți, agresivi, dezumanizați, față de care satira sa e tăișită și acerbă.

Umanitatea periferiei e una cu lumea proletară, văzută în ipostazele ei ante sau imediat postbelice. Ea e îndulcitoare în chiar viața ei de fiecare zi. O periferie nu înseamnă ci pitoresc, plină de culoare, cu oameni săritori, buni povestitori, plini de energie, firi stenice, luptătoare, care, deși duc un trai trudnic, nu se pling, nici nu decad moral, dimpotrivă, dau cu sine roza ascunsă a unui vis, prin tenebrele vieții sociale, au simțul lui Ieșit el umorului, al bunătății și al aventurii și îşi duc existența în cinste și o nobilă demnitate. Lumea aceasta de la sfârșitul războiului, cu copii femeilor, dar dornici de aventură, cu patina și reminiscențele ei, cu pitoresc ei, este văzută, de Costinaș, prin ochiul dilatat mirific al copilului, o copilărie, însă, maturizată, în care intră și zbengulala, dar și dorința de visare. Prozatorul cantonează în istorii mici, în întâmplări neînsemnate ale acestei lumi a periferiei, scoate la suprafață tipologii umane cunoscute acestui spațiu social și literar, în care au excelat un Bassarabescu, un Peltz, un Eugen Barbu, un Mazilu. Eroii aceștia sînt bieți tineri rataşi sau oameni fără de noroc, dar cu inelle celălalt bărbătești și spirituale, gata de o aventură, de a lui viața în piept, de la capăt.

Lumea de pe reversul medaliei, de parveniți și carieriști, agresivă în comportamentul ei ignobil, e, de asemenea, umanizată. Indemnurile de Costinaș gîl surprinzătoarcaricatural în tablouri sau momente decupate, aproape cinematografic, din realitatea socială. Această categorie umană e descrisă în toată suficiența ei, cu toate tarele care frizează lipsa ei de bun simț legînd din normalitatea unei existențe drepte și firești. Traiul unor atari specimene e banal și aberant. El cantonează, adesea, în situații absurde, într-o existență cenușie și falsă, din care nici nu au de gînd să se smulgă. Lui Costinaș îi reușesc acele proze

Vigurine

în care realismul descrierii se adaugă realismului imaginii și sensului parabolei. El descrie caricatura unui mediu funcționărese sau familiei, în care domină aceleași situații aberante, în care comunicarea interumană incețește și intră în jocul mecanismele existenței. În atari medii sociale sau familiale (Vezi schițele **Diminețeșa, Inainte și după ora 8, Într-seară de vară, Dilema**) în care domină incultura și detaliile ambianței micului burghez, ignorant și agresiv, numai bunul simț al omului simplu și autentic mai poate aduce un suer respirabil.

Iosif Costinaș, fie că încheagă imaginea periferiei proletare, fie că se oprește la descrierea lumii grosiere a unei categorii umane de mici parveniți, îşi exercită, cu simpatie sau prin satiră, compunerea acestor medi i sociale, la un ton sec, un ton alb, fără culorii excesiv, mai degrabă un ton rece, robust și neinfiorit. El, înainte de a fi un povestitor este un creator de tablouri cinematografice. El decupează scene, momente sau insuflețește, la o manieră dinlogică, evenimentele intime. Simțul notației sale, cu care e arhidotat, este ultimitor și exact. Strada. Casele. Interioarele. Chipurile acestea. Expresiile lor. Comportările lor. Toi ceea ce personajele fac și tubuie. Mai puțin ceea ce gîndesc. Căci psihologiile lor sînt plate. Acțiunile lor, din care distingem, unul, tipul, sensul vieții lor, toate acestea prozatorul le surprinde cu minuție și artă, în detaliu, chiar dacă nu întotdeauna și cu adîncimea cerută. Din această portretistică urbană, socială, umană, se încheagă, în puține linii, dar ferm adînciite, cu de aqua-forte, mediul, participanții, pitorescul, atmosfera, detaliile. În foarte prospete și vigurease accente. Costinaș este prozatorul care scrie cu asprime, nu numai în sensul concepției sale artistice și de viață, dar o asprime și a frazei, a cuvintului, care nu mustește de suc, ca la alții, căci el crede, mai degrabă, în adevărul greu al cuvîntului leconic, plin de sens, decît în poezia lui asociativă, în suculențe lui poetică. Deși, straniu nu pentru proza lui robustă și dură, se ivesc totuşi și pentru prozatorul nostru pîlcuri de reflecții lirice, într-o călătorie de inițiere în tainele naturii pentru copilul-povestitor, reflecții lirice pe care le naște imaginea unei vechi fîntîni, singurătăți în cîmpie sau o cesă răspîndită și pustie care îşi expune, nostalgic, interiorul și amintirile.

Prozator de un realism al situațiilor fără echivoc, al unei lumi specifice, muncitorești, a unei umanități în care autorul găsește resurse sufletești de o rară nobletе, dar gravor și satiric și al unei categorii umane și sociale neconforme cu un statut moral pe măsura adevărului și cinstei, Iosif Costinaș încheagă imaginea unui scriitor robust, egal cu sine și cu concepția sa fără de viață și față de artă. Scrierile sale din acest volum se revendică de la o conștiință morală tenace, de la un spirit energic și îndrăznet care, în cuprinderea artei sale, îmbrățișează umanitatea binecunoscută lui, după chemarea temperamentului lui, vreau să zic, cu o mare doză de simpatie și iubire umană, dar și cu ironia acerbă și umorul necesar, cînd ele se cer. Din accesta privire complexă și atotcuprinzătoare, a artei sale, Iosif Costinaș ne-a dat dovadă că știe să vadă ce e de văzut și apoi să spună tot ce a văzut.

Ion ARIEȘANU

* **Iosif Costinaș — PASĂREA DE LEMN, Editura Facla 1989.**

„Dreptatea" un film pe care îl așteptăm (I)

● **Viitoare producție a Casei de Filme 5, după un scenariu de Titus Popovici, în regia lui Andrei Blaier**

DESPRE FILMUL ARTISTIC „DREPTATEA", care se află acum în plin proces de producție, s-a scris destul de mult în revistele de specialitate (vezi „Cinema" nr. 8 din acest an), în presa centrală și în cea locală de la Timișoara și, pînă la viitoarea sa premieră (primăvara anului 1990), se va mai scrie, sintem siguri, încă mult. În cronicile de pînă acum — foarte utile și bine primite de opinia publică — au fost consemnate mai puține fapte și aspecte inedite, care s-au derulat în spațele aparatului de lunt vederi, momente mai puțin cunoscute cronicarilor și, desigur, publicului larg. Este extraordinar de interesant și de captivant, în acelaşi timp, să-i urmărești la lucru pe acești admirabili oameni ai imaginii, membrii unui colectiv care s-a format cu mult timp înainte ca regizorul să anunțe primul „motor". Şi, iată-l acum caracterizarți, prin ceea ce se numește simplu: „spirit de echipă". I-am văzut pe toți la lucru, i-am urmărit și admirat, în acelaşi timp, într-un interval relativ scurt, de la 12 pînă la 26 septembrie, perioadă în care întreaga echipă e lucrat în județul Timiș, pentru a da viață textului scris cu mîna de maestru a cunoscutului scriitor și scenarist **Titus Popovici**. Şi nu este, credem, lipsit de interes să amintim aici și acum că romanul acestuia, „Străinul", s-a reeditat, de curînd, într-un tiraj de mii de exemplare la Editura Facla din Timișoara.

... NU ȘTIAM NIMIC DESPRE ECHIPA DE FILMARE. Primul om pe care l-am întîlnit a fost **Nicu Gheorghe**, regizor secund, despre care regizorul „plin", avea să-mi spună, într-o splendidă seară petrecută la Cleșova, că nu este altcineva decît „buzduganul zmeului" care se aruncă înainte, iar după el vin toți ceilalți. Așadar, **Nicu Gheorghe** a venit primul la Timișoara, pentru a pregăti „terenul", investigat în județul Timiș încă din luna aprilie a.c. Atunci au fost stabilite locurile din județul nostru, unde se va filma. Adică locuri care să fie cît mai aproape de cesa ce și-a dorit scenaristul atunci cînd și-a ales ca spațiu de acțiune un oraș din Ardeal — sau, de ce nu? — din Banat. Piața Unirii din Timișoara a devenit, astfel, piața centrală a orașului-ficțiune. Străzile comunei Clacova s-au dovedit a fi cele mai „potrivite" pentru cartierul mărginaș al aceluiași orașficțiune, iar gara din Jimbolia, filmată noaptea, s-a transformat, în timpul filmărilor, într-o autentică stație de cale ferată din anii '915. Cu **Nicu Gheorghe**, așadar, nu poți sta mult de vorbă pentru că, realmente, este un om de acțiune. Nici nu ne-am cunoscut bine și tată-ne în drum spre Clacova, unde, la sediul Consiliului popular comunal, sintem primiți de reprezentanții organelor locale de partid și de stat. Se stabilesc toate detaliile, zilele și orele de filmare, numărul elevilor, al tinerilor și adulților care să fie folosiți ca figuranți. Totul este stabilit cu o precizie și exactitate cum nar mi-a fost dat să întîlnesc, și de folosul cărora aveam să mă conving. Conform acestor date au început filmările la care a fost angrenată întreaga echipă. Elevii Școlii din localitate s-au transformat în admirabili elevi din clasa profesorului David (interpretat de actorul Dorin Varga). Profesorii și cetățeni din comună au devenit locuitori ai orașului de acum mai bine de 70 de ani. Alci aveam să mă întîlnesc pentru prima dată cu talentul unui om ca **Ileana Oroveanu**, care a concept și realizat costumațiile pentru aproape 300 de actori și nu mai puțin de 2 500 de figuranți, care vor apărea de-a lungul celor două serii ale viitorului film. Timp de două zile — din care n-au lipsit nici filmările noctume, realizate pînă către miezul nopții, în prezența zeci de curioși din Timișoara și din împrejurimi, pe doi dintre eroii principali: Remus și Ilonka, adică Adrian Păduraru, cunoscut nouă din admirabilul film „Liceenii", și foarte tînăra studentă o I.A.T.C., Ilinca Goia. N-a lipsit nici ... mama acestela din urmă, adică actrița Dorina Lazăr, despre care un cronicar spunea lapidar dar sugestiv: „două temperamente". Dorina Lazăr n-a intîrziat la filmări nici măcar cu o oră. Ea, de la Aeroportul Internațional Timișoara e fost nevoită să „zboare" pînă la Clacova cu o „Dacie 1300". Dacă, în film, Ilonka l-a întîlnit destul de greu pe Remus, la masă, ei au stat alături, iar studenta din anul II n-a fost deloc lipsită de drăgălășenie atunci cînd l-a servit pe Remus cu atît de gustoasele găluște cu prune. Filmările s-au terminat noaptea tîrziu și întreaga echipă a beneficiat de o ... jumătate de noapte de odihnă și refacere

Nicolae PÎRVU

O profesiune de credință

1. „Un regizor este un om politic"

Personalitate complexă și nu de puține ori contradictorie, **Emil Reus** revine, în memoria noastră afectivă, inconjurat de aura bătăliilor sale spirituale în numele ideii de veșnere, idee care l-a structurat întreaga activitate artistică, filon viu, combustia internă și pentru om care e un neliniștit căutător de sensuri și adevăruri asupra ființei umane, asupra condiției umane într-un context istoricosocial bine determinat. Ce este omul, ce vrea el, încotro se îndreaptă și în numele căror idealuri politice — iată întrebări asupra cărora, Emil Reus e mediat și lesnicios, dînd un unic, cuprinzător și superb răspuns: **„Eu sînt un om credincios speranței".**

2. „Actorul... are șansa să impună binele"

Viață înseamnă mișcare. Emil Reus s-a născut în tren. Aș spune, între două spectacole: între cel al zămislirii și cel al afirmării ca artist. Norocul nu l-a ocolit, ideea de valoare i s-a impus aproape

de la sine. Mai tînăr, prin profesorii săi de la Institutul de teatru: Nicolae Bălțătescu, Georg. Vraca, Aura Buzescu... Mai apoi, prin aceș generație de aur a scenei românești contemporane, colegii săi: Amza Pellea, Victor Rebengiuc, Draga Olteanu, Sanda Toma, George Constantin. În sfîrșit, repartizat la Teatrul municioresc din Baia Mare îi are colegi pe Ștefan Mihăilescu-Brăila, Vladimir Jr răscu, Ștefan Iordănescu. Și aici, la Baia Mare, ca actor un prim succes, un premiu

Artistul și societatea

unu în „Inspectorul de poliție" de Priestley, în regia lui Horea Popescu. Și apoi, în anii care au urmat, roluri îndrăgite: Petre Minca, din „Corabia cu un singur pasager" de Dan Tărchilă, sufleurul din „Căruța cu paleți" de M. Ștefănescu, Stegarden din „Sfînta Ioana" de G. B. Shaw, Duke Manty din „Pădurea împietrită" de R. E. Sherwood, Napoleon din Madame Sans-Gene"... Ca actor, Emil Reus oficiază. Capacitatea sa histrionică îi oferă șansa să amuze rîul, și simțul binelui, adevărul, frumosul prin intermediul, se înțelege, artei sale actoricești.

3. Regia nu este o profesie. Este o continuă experiență artistică... o subiectivitate, adică, durînd să se obiectivizeze".

Ca regizor deplin — atestat în 1971 — Emil Reus pune în scenă, rînd pe rînd, spectacole de referință pentru arta se (selectiv): „Rața sălbatică" de Ibsen, „Coborît terne" de Anderson, „Pasacaglia" de Titus Popovici, „Discipolul diavolului" de G. B. Shaw, „Arturo Ui" de Brecht, „Sfîntul Mitică Blajinu" de A. Baranga, pregătește „Cadavrul viu" de Tolstoi la Teatrul Maghiar, „Madame Sans-Gene" la Teatrul Național, în sfîrșit, pentru sezonul 1990—1991, „Richard al III-lea" de Shakespeare, la Teatrul Național...

Acest mare muncitor care este Emil Reus, se 'ntreabă, mereu, la fiecare punere în scenă, cît de modern și actual este între modernii regizori de teatru și-și lămîi răspunde printr-o argumentare strînsă, cu valoare de profesiune de credință. Așadar, Emil Reus, către I.D.T.: „Eu ți-aș spune multe... Un regizor trebuie să caute ideile perene și să le facă actuale. Aristofan este contemporanul meu, Antigone este scrisă azi... Un regizor trebuie să fie un arhitect, el trebuie să aibă o concepție. Concepție nu înseamnă viziune, cum confundă unii cronicari. Concepție înseamnă o arhitectură a ideilor, iar viziune înseamnă o arhitectură a imaginilor.

I. D. TEODORESCU

(Continuare în pag. 7)

Mereu o pildă

Din depărtări de vreme, dascălul român a semnat cu lumină răboj dăinuirii neamului. Şi-a dăruit din preaplinul său sufletesc şi a depus devoţiune arzindă spre a îmbogăţi solul din care a răsărit mândra floare a cunoaşterii. Neobosit şi încredzător, sagace şi răzbătător, el s-a impus adesea drept model pentru o statuie reprezentînd mîrşăţia omului. Cugetul său — ager şi pătrunzător. Vorba sa — curată şi înţeleaptă Dascălul — mereu o pildă. El ne e părinte de suflet şi de carte. El ne-a învăţat a deslusi slova tipărită şi „dansul" condeiului. El este cel ce ne-a făcut intrarea în viaţă. Il priveam ca pe un om la a cărui înţelţime nu credem a ajunge cîndva. Cîte nu ştie el ! Toate le ştie. Il întrebăm despre soare şi lună, despre răsărit, de ce ninge şi de ce plouă. Atîţia „de ce" şi „cum", „care" şi „cine". Şi el ne răspunde la toate. El ne-au deslusit tainele geometriei şi biologiei, ale construcţiei cuvintelor în propoziţii şi fraze, ne-au învăţat istoria şi geografia. Ni s-au deschis şi limpezit noi orizonturi. Au fost şi clipe mai grele, s-au rostit şi mustrări, cataloagul a primit şi note care nu prea ne înveseleau. Dar omul de la catedră, dascălul nostru, multiplicat în tot atîţia chipuri materiale şi cîte orase, sate şi cîte şcoli sînt, a chibzuit înţelept şi a drămuit fiecare gest, astfel încît să ne

Viaţa şcolii

îndestulesze mintea cu harul său, cu vorba sa, cu zîmbetul său.

Ne-au învăţat ei, dascălii noştri, dincolo de toate, o lecţie mai presus de fraţii şi ecuaţii, de formule şi scheme — lecţia dragostei de ţară, de muncă, lecţia omeniei. Am învăţat-o, atunci, în şcoală. O învăţăm mereu şi azi. Ne-am maturizat şi am pornit în viaţă, ne-am croit un destin, tot prin ajutorul lui. Ne-am împlinit profesional şi uman, am învăţat în şcoli profesionale şi facultăţi, toţi cu ei, bunii noştri dascăli. Multi dintre noi, dacă nu chiar toţi, într-un fel sau altul, ne-am ales, ca modele de viaţă, pe vreunul dintre dascălii noştri. Fie că le-am spus-o sau nu, chipul lor, înţelepciunea gîndirii şi frumuseţea rostirii lor, calmul şi cuget şi faptă aşezată, toate acestea şi cîte altele pe deasupra au însemnat pentru noi reprezentări şi îndemnuri de a fi noi înşine oameni adevăraţi.

... Imi amintesc, cu emoţie, de prima oră de clasă, cînd am trecut pragul încăperii aceleia de şcoală, în calitate de dascăl, şi cînd m-am aşezat la catedră, îmi mărturisea, de cuvînd, învăţătoarea Lidia Ionescu. Am văzut copiii aceia, cu ochii mari şi întrebători, şi m-am regăsit în fiecare dintre ei. Toţi am încercat asemenea gînduri şi fiecare dintre noi am înţeles şi înţelegem ceea ce copiii vor de la noi: devoţiune şi căldură. Multă căldură sufletească. Le-o dăruim ca un prinos pentru frăgezimea vîrstei lor şi pentru însemnul deveniri lor ca oameni ...".

Ale generaţii se ridică la viaţă, primesc lumina cunoaşterii şi se bucură de izbînda în fiecare vremii, anii de şcoală însoţesc un buchet de amintiri dar, mai mult decît atît, şi trepte mereu acumulări în deveniree omului. Iar, dintre toate cele ale vieţii, purtăm cu noi pilda de neuitat a dascălului nostru. Neatinsă de timp şi de uitare. Vie, ca însuşi omul ce a inspirat-o.

Constantin JICHIŢA

O profesiune de credinţă

(Urmare din pag. 6)

Sinteza lor conduce la unitatea spectacolului. In planul ideilor, regizorul are datoria să se plieze pe spiritualitatea contemporană. Acum îşi dovedeşte sieşi şi spectatorilor cît de modern sau de învechit este. O piesă nu rămîne un simplu document, ea trebuie recreată şi aşezată în bătutrile fireşti ale timpului. Un regizor este un mare geolog care explorează sensurile nedescoperite ; e un cercetător mereu în căutare de forme noi de expresie. Regizorul trebuie să aibă cultură, har, să fie un mare muncitor. Nuanţez terminul de concepţie : el trebuie văzut în două dimensiuni, temporal şi spaţial : timp-destin, timp-dramatic — spaţiu subiectiv. Ambele aceste dimensiuni unindu-se în actor care este singele, carnea, fiinţa vie prin care te exprimi ca regizor. Actorul — profeţia rolului ; actorul oficiind în numele unei profesii, jucînd în numele viitorului, al speranţei adică, chit că joacă pentru prezent, pentru spectatorii de azi însetaţi de nevoia desăvîrşirii ...".

Mărturie patetică a unui mare artist al scenei care, iubind oamenii, îi se dăruieşte lor.

Ceasul înalt al dragostei de ţară, de înflorirea ei viitoare

(Urmare din pag. 1)

este de o mare însemnătate pentru economia noastră naţională, că a fi om al muncii nici măcar, în primul rînd, a fi om politic". (Claudiu Ardeleanu, inginer, şef de atelier). „Accentul trebuie pus pe activitatea de educaţie, pentru că a munci este, înţii de toate, o datorie de conştiinţă revoluţionară, măsura adevărată în care ne facem datoria de comunişti" (Povel Isac, meistru, secretarul organizaţiei de bază). „Adevărata şcoală a formării umane, sectorul nostru trebuie să-şi intensifice eforturile de creştere a tinerilor, în lumina adevărului muncii, să îi se insufle o nouă disciplină, înalta răspundere de a participa, cu toate eforturile lor, la realizarea marilor ţeluri ale acestui timp" (Constantin Moţoiu, secretarul organizaţiei U.T.C.).

Opinii, gînduri, dar mai cu seamă, ferme angajamente. Aşa cum subliniau secretarul general al partidului, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, îndumările de dări de seamă şi alegeri trebuie să constituie o adevărată şcoală de educaţie politică, patriotică, revoluţionară, trebuie să descătuşeze energiile creatoare, să conducă, prin schimbarea radicală a stilului şi metodelor muncii de partid, la ridicarea aportului comunităţilor, al tuturor oamenilor muncii la cote tot mai înalte de calitate şi eficienţă.

Desigur, sarcinile de perspectivă nu sînt nici puţine, nici uşor de îndeplinit. A construi încă o patrie nouă, şansa unică a generaţiei din care cu mîndrie facem parte, constituie o răspundere majoră, pentru că azi aşezăm tralnice cărămizi prestigiului României de azi şi de mîine. Datorie constitutivă este ascoo de a fi exemplari în tot ceea ce fac, a fi cu întreaga lor fiinţă în mijlocul elanului acestui proces istoric, a şti că de tine, de puterea ta de gînd şi faptă, depinde cum va fi mîine, locul omului, omului, omenesc în care trăieşti, să spui, cu mîndrie, că rămîi în conştiinţa acestui pămînt.

Spaţiu de exemplar gînd şi acţiune comunistă, revoluţionară, adunările şi conferinţele de dări de seamă şi alegeri oferă prilejul comuniştilor, colectivelor de oameni al muncii, pe care aceştia le reprezintă, de a-şi manifesta plenar profunda satisfacţie şi uloasa recunoştinţă pentru Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie a.c. privind realegerea, la Congresul al XIV-lea, a tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU** în funcţia supremă de secretar general al partidului, angajîndu-se cu întreaga lor fiinţă în a urmo cu încredere nestrămutată pe genialul ctitor al României moderne, în marea operă constructivă a ; ţăriei, de a contribui activ, cu toată energia lor creatoare, pentru transpunerea în viaţă a mobilizatoarelor obiective prefigurate în documentele programatice pentru marele forum comunist din luna noiembrie, a ridica patria pe noi şi tot mai luminoase culmi de progres, bunăstare şi civilizaţie.

viaţa asociaţiei

La sediul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara a avut loc o şedinţă a Comitetului de conducere al Asociaţiei, cu următoarea Ordine de zi : 1. Analiza activităţii cenaclurilor Asociaţiei în sfîrşitul anului 1988/1989 ; 2. Aprobarea noilor cotizaţii de membri ale cenaclurilor din Timişoara a avut loc o şedinţă a Comitetului de conducere al Asociaţiei, cu următoarea Ordine de zi : 1. Analiza activităţii cenaclurilor Asociaţiei în sfîrşitul anului 1988/1989 ; 2. Aprobarea noilor cotizaţii de membri ale cenaclurilor Asociaţiei ; 3. Adoptarea unor măsuri privind îmbunătăţirea activităţii cenaclurilor, inclusiv a cenaclurilor literare de amatori, în lumina Tezelor şi Directivelor pentru Congresul al XIV-lea al partidului. La şedinţă au participat, ca invitaţi, preşedinţii celor patru cenaclurl ale Asociaţiei, reprezentanţi ai Editurii Facla, cum şi ai Centrului de îndrumare a creaţiei populare şi a mişcării artistice de masă din judeţul Timiş. La dezbateri au luat cuvîntul : **Alexandru Jebeleanu, Mircea Şerbănescu, Ion Dumitru Teodorescu, Cornel Ungureanu, Eugen Dorcescu, Slavomir Gvozdenovici, Mandics György, Anton Palfi şi Veronica Balaj**, instructor al C.I.C.P.D. A.M. Lucrările şedinţei au fost conduse de poetul **Anghel Dumbrăveanu**, secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara.

M. O.

fanion

ECUATORUL ŞI POLI

Cel mai citit scriitor francez contemporan — l-am numit aici, desigur, pe celebrul San Antonio — definea neşansa în fermecătorul fel umător : a nu reuşi să-l nimerească pe Orson Welles închis într-o cabină telefonică, de la un metru distanţă. Definiţia asta superbă, s-o recunoaştem, m-a urmărit tot timpul întîlnirii dintre Poli şi Inter Sibiu, în mier curea ce a trecut, cînd al noştri au reuşit cu greu un 3—2, după ce au condus la pauză cu 1—0. Şi chiar atunci, le pauză, putea fi mult mai mult, dacă nu s-ar fi natat nişte oceazi, dacă nişte euro-şuturi s-ar fi preschimbat în euro-goluri. Iar după reluare am mai avut încă vreo două prilejuri mari cît roata ringhşpîlului (cuvîntul nu se găseşte nici în Suplimentul DEX-ului !), prilejuri care, se ştie, se cam răzbună. Da Şanse n-a existat. Au existat clar o peripeţă şi o buimăceală şi-o Pţîţă de bătrîre în fata porţii ca-n Faurit, în cele din urmă, acest scor. Să nu uităm, însă, de cel mai bun de pe teren — l-am numit aici pe ex-stelistul Majaru, alintat de tribune cu supranumele Nutrie —, autorul unuia din cele mai frumoase goluri care s-au văzut la Timişoara şi tutorele celulalt din zestrea albienilor. Dintre timişoreni, mi s-a părut că lunuţ, la un moment dat părut sfîns, joacă mai slaiet de la meci la meci. Degi harnic şi amiţios, nu cred că Mănăilă îşi află rostul, deocamdată, în echipă. Timofte, un real talent, are deja uşoare brize de vedetă şi uzează cam mult de driblinguri. Au lipsit Bărbosu şi Trăistaru. Despre Intiul nu ştiu nimic, despre el dollen am gître că ar fi sancţionat de conducerea ciubului pentru încercare de conducere a balonului sub influenţa alcoolului. Istoria fotbalului nostru e plină de asemenea lişi care au reuşit pe deplin să-şi bată joc de propriul lor picior hărăzit. Ce mai contează o filă ?

Să tragem linie, deci. In ultimele trei etape am pierdut acasă cu Dinamo, de care mai mult ne-am apărat, am pierdut la Piteşti, cu F.C. Argeş. Fîndcă apa a trebuit, aşa era hotărît de arbitru, ne-am jucat cu scorul acum, cu Inter Sibiu, şi l-am invitat să înscrie. Meridianul 0 al fotbalului nu trece încă prin Timişoara. Rămîn poli ? Rămîne Poli ?

Marcel TOLCEA

top

SCAUNUL CU DOUĂ PICIOARE

„E muzica uşoară de azi se mai proastă calitate ca cea din anii' 60, sau gustul muzical s-a schimbat ?", se întreabă Dieter Kampe la începutul anchetei de opinie întreprinsă în rîndul factorilor competenţi pentru revista **Der Spiegel**. Care-s concluziile, stimaţi cititori ? Le vom prezenta succint în rîndurile de faţă. In ultimul deceniu, arată amintitul jurnalist, ea, muzica uşoară, a decăzut calitativ, prosperînd însă din punct de vedere comercial, şi asta, din păcate, în detrimentul calităţii sale artistice. Cu alte cuvinte, s-a întîmplat ceea ce ştim cu toţii : în societatea de consum, şi ea, muzica de divertisment, a cărei pradă la public e mare, a devenit o marfă oarecare, o afacere veroasă. Aparent, dacă urmărim cu atenţie imensa avalanşă de „vedete", soliţi şi formaţii, am putea lesne trage o concluzie pripită : muzica uşoară se află în plină expansiune. In realitate, însă... Propulsate prin abile campanii publicitare inlesnite azi de mijloacele mass-media, între care primează tehnica video, virtuoziile stele ale muzicii uşoare devin căzătoare, trecînd într-un meritat anonimat după o perioadă relativ scurtă de aparentă strălucire. Melodiile apar standardizate, terne şi monotone. Dacă Beatles-ii, Presley, Dylan au avut succesul pe care îl cunoaştem, faptul se datorează originalităţii lor muzicale, acestia intruchipînd gustul estetic al unor întregi generaţii. Dar, azi, ce se întîmplă azi ? Pe fondul accesat al sintezatoarelor, minutie de orice mechanism obligaţi să ascultăm pastişe prezentate de vedete de-o vară, chior inovaţiile în plan interpretativ limit bagatelizate. Este cazul stilului recitativ „Rap", lansat cu succes, la începutul acestui deceniu, de interpreţii de culoare şi preluat catastrofal de cîne vrea. In planul muzicii Reggae asistăm, cu rare excepţii, la aceeaşi situaţie, căci, simplul transfer fără simţire celor care au creat-o — l-am numit pe iamaicezul Jimmy Cliff, Bob Marley, etc. — nu ne spune absolut nimic, în pofida subterfugiilor la care recurg „noii exponenţi" (balansul ritmic, artificiile extramuzicale). Dacă videoclip-urile pot fi de multe ori inspirate, debordînd de fantezie, ele nu pot suplini lipsa substanţei sonore, a acelui „feeling" devenit o rară avis în peisajul destul de cenuşiu al muzicii de divertisment contemporane. Se observă cu uşurinţă tendinţa de înlocuire la valorile durabile ale muzicii lui „teri". Preluările nenumărate, „Comeback"-urile starurilor ne-o confirmă fără tăgadă. **„Help !"**, iată titlul edificator al Beatles-lor, preluat, evident cu mai puţin succes, de fetele din grupul „Bannanarama". Am amintit cazul în întîmplare, dar el îmi apare simptomatic pentru starea de lapt existentă pe scena muzicii de divertisment. Sigur, nu putem nega în ansamblu producţiile de gen actual, dar să recunoaştem că Andy Warhol avea mare dreptate cînd afirma : **„Azi, fiecare poate deveni star, dar... numai pentru 15 minute"**...

(Va urma).

Petru UMANSCHI

panoramic

● Invitaţi ai Cenaclului Casei Universitarilor din Timişoara, iuni, 9 octombrie, ora 18, conf. dr. Eugen Simion. Subiectul dialogului — „Tema biogreficului în literatura română contemporană", a **Vernisaje**. Galeria „Pro arte" din Lugoj găzduieşte în aceste zile expoziţia sculptorului timişorean Szakáta Béla. Iar Secţia de artă a Complexului muzeal „Timiş" a vernisat duminică expoziţia Sultanei Maltec. ● **O nouă apariţie editorială** la „Facla" — romanul **Comnara** al lui Paul Miclău, a **„Lupta şi biruinţa"**. Sub acest generic este omogiată, printr-o serie de concerte vocal-simfonice, Ziua Armatei Republicii Socialiste România Concertele se desfăşoară le Timişoara, Lugoj şi Buzias. ● **La 1 octombrie** şi-au reînceput activitatea, în cadru festiv, Casele pionierilor şi şcolilor patriei din întregul judeţ. La Timişoara, momentul a fost marcat prin vernisarea unei expoziţii şi printr-un bogat program cultural-artistic. ● **In turneu la Timişoara**. — Teatrul „Ion Vasilescu" din Giurgiu. ● **La Centrul de Creaţie şi Cultură Socialistă** de la I.P.L. Timişoara, joi, 12 octombrie, ora 18, va avea loc deschiderea noii stagiuni a „Atelierului sincretic de azi", spectacol de poezie, pe tema toamnei, susţinut de Claudin Negroiu şi Dorin Hehn, regia Victor Ţintoi ; poezie de Petru Vasile Tomoiagă, referent — Aurel Turcuş.

Doris Lessing

GEORGE „LEOPARDUL"

Din fața casei porneа un cîmp lung de trei mile de iarbă neatinsă de fierul de coasă, care creștea în fiecare an atît de înaltă încît nici călare cei doi bărbați nu puteau zări nimic dincolo de ea. Pînza ce o străbătea ducea la un dîmb, de fapt o îngrămădire de stînci umbrite de copacii care străpungeau dalele de granit. Ajuns aici, George descălecă și, rezemîndu-și bratul de gîtul lepei, rămînea cu privirile ațintite spre vale, ea inăsți o înlănțuire de alte coline și văi, atît de sus era plasată ferma Four Winds față de restul ținutului. La douăzeci de mile distanță se aflau munții, blocuri de cristal colorat acoperind orizontul; pînă la poalele lor domneau stincile, iarba și copacii, iar din loc în loc verdele mai închis al vegetației ce creștea de-a lungul pîrîurilor. Treptat, odată cu trecerea anilor, întinderea aceasta urîată de tinuri neînfrînat a fost peticită cu terenuri cultivate; văitucl de fum trăgeau locurile unde fusseseră zidite noile case cu acoperișuri luciitoare. Valea se populă pe zi ce trecea. Dar George scruta și acum imensitatea ei, de parcă aceste semne de viață uzurpatoare nu existau pentru el. Obișnuia să rămînă acolo toată dimineața, înconjurat de uguiet porumbeilor de pădure, cu gît verde, iar cînd se întorcea acasă în masă orîzvîrile îi erau triste și încețoșate.

Lui insă lucrurile așa cum erau Four Winds se înălța spre cer printre țancurile bătute de vînturi și tremurînd în lumina soarelui, impresionînd de peste toi de stînci prăvălite și ajungînd furtunile și invadînd bălțile și leoparzilor — nici măcar „ceastă sălbăticie și această izolare totală, remiloasă nu-l afectaseră în vreun fel.

Cînd atunci cînd valea a fost împărțită între noii coloniști, iar vecinii nu se mai găseau la cincisprezece mile distanță, el la cinci, George se trezea și mergea în vizită pe la ei și să-i invite la el acasă. Erau chiar prea încîntați să vină, descoperind că, în ciuda excentricității lui, omul era total inofensiv. Alita doar că prefera să trăiască singur. Un fapt care atîta cîștigătoare femeilor. Și pe deasupra era și foarte bogat, ceea ce era pe placul tuturor. În rest, era considerat ușor trăznit, pentru că nu îngăduia să fie atins nici un animal de pe teritoriul fermei lui; bicîuia orice băștinaș pe care-l prindea nunind capoane, apoi se ducea cu el la poliție unde plătea bucuros amenda pentru bătaie. Ferma lui era un fel de rezervație: din pricina leoparzilor, steulele de vite deveniseră adevărate palisade. Dar dacă se întîmpla totuși să-l piară cîte un doibăți, avea pagubă!

În fiecare duminică, George organiza petreceri în jurul piscinei, care avea deschise tuturor, oricîne era bine-venit. El era o gazdă bună, casa era frumoasă, iar servitorii stîrneau invidia oricărei gospodine; poate că aceasta era singurul lucru ce nu i se putea ierta: desăvîrșirea servitorilor. Nici unul nu-l părăsea ca să meargă „acasă", cum făceau cellalți: casa lor era aici, la această fermă, sub supravegherea bătrînului Smoke; de aceea, tabăra arăta ca un sat băștinaș în toată legea, și nu obișnuita adunătură de cocioabe dărăpănate de care nimeni nu se îngrijește pentru că nimeni nu rămîne în acetiaș loc destul de mult timp ca să se sinchisească de ele. Faptul că un celibatar avea servitori atît de stilați era o adevărată provocare pentru femeile din ținut; cînd îi tachinau pentru perfecțiunea tuturor lucrurilor din jurul său, vocile lor erau iritate. „Celibatar afurisit și bătrîn ce ești!" spuneau ele citeodată în loc de aitceva, iar el le răspundea cu o jovialitate calmă: „Da, trebuie să mă gîndesc foarte serios să-mi iau o nevastă".

Și poate că se și gîndea cu adevărat că s-ar cuveni să se însoare. Toți bătrînii că rostul acestor vizite reciproce era de a-și găsi o fată — bănuiește de care era foarte conștient. Iar fetele nu se fereau să se arate dorioare. Dacă el nu era o partidă, atunci nu era nimic; și numai a lui era vină dacă nemenii îl judecau astfel. Se uita uneori la femeile tolănite, pe jumătate goale, în jurul piscinei, sub bombuși — tolănite cu voită intenție, special pentru el — și-și mijea ochii, cu o expresie deloc plăcută. În aceleași timp nedreaptă, pentru că dacă un bărbat nu accepta ca femeile să se apropie de el cu simpatie și prietenie, atunci nu rămînea decît o singură alternativă pentru a-l cuceri. Urmarea acestui fapt a fost că fotografia din camera lui a apărut în mod ostentativ pe noptieră; și cînd fetele făceau comentarii la adresa ei, el răspundea, închizînd pe jumătate pleoapele, gest exasperant de străgător, bineînțeles: „Ah, da, Betty — ei, aceea da, femeie!".

Într-un cînd s-a crezut că în sfîrșit a fost „prins". Împărțea unul din hotare cu o femeie de vîrstă mijlocie care avea două fete mari; ea nu era nici măritată, nici nemăritată și ceea ce cauză că bărbatul el nu părea în stare să se hotărască dacă să divorțeze de ea sau nu; iar fetele, le cel douăzeci de ani al lor, erau ca niște băieți, neîmplinite la trup, plăcîndu-le să călărească, să bea whisky și obișnuite să se poarte cum credeau ele de cuviință cu bărbații de care se simțeau atrase. Ce neveste grozave ar fi astea pentru unul ca George, spuneau oamenii, n-ar rămîne niciodată datoare cu nimic. Dar continuau să vorbească despre ele la plural, căci George le avea pe amîndouă, iar ele semănau mult una cu alta. Cît despre mamă, ea ținea ferma, soțul fiind mult prea ocupat cu o femeie din oraș ca să se intereseze de asemenea treburi, plus că obișnuia să bea puțin cam prea mult și nu rareori era auzit văicărindu-se cu un aer fatalist: „Cîtuasă de ce mi-ai dat fete? Măcar de la fetiori ți-e scris să te ajteți la ele!". Biata nevastă se plîngea de toate astea lui George, care zîmbea fără să facă vreun comentariu și-i mai oferea ceva de băut.

„Să le ferească Dumnezeu dacă te însori cu vreuna din ele", spunea ea mîhnită. „Fie-mi iertat că o spun, dar nu știu altceva decît să se distreze".

„La vîrsta lor, doamnă Whately, este un lucru cît se poate de firesc". Cu aceste vorbe, George se refugia într-o atitudine îndulgentă, paternă, nelipsită totuși de o urmă de satisfacție răutăcioasă, ghicind tulburarea fetelor.

Cînd intra în casă, o căuta întotdeauna pe doamna Whately și rămînea cu ea ore în șir, dînd impresia că-i plăcea compania ei; și ei nu părea să se simtă bine în prezența lui. De fapt, es întreținea întreaga conversație, în timp ce el stătea tolănit, cu ochii ațintiți gînditori în paharul pe care-l clătîna ușor între degete, scoțînd din cînd în cînd un mormăit amuzant. Subiectul el favorit era, evident, soțul, o povară pe care se precupeț foarte bine ca s-o transforme în avantaj, căci toți cei aflați în cameră îți întrerupeau discuțiile ca să-i asculte bodogănelile pline de haz.

„A venit acasă la sfîrșitul săptămînii trecute". Începea ea, țintuindu-l pe George cu ochi mari și uluiți „și știi ce mi-a spus?" — Doamne — a spus — nu știu ce m-aș face fără tine, bătrînico; dacă n-aș putea ieși din oraș citeodată pentru o gură de aer curat, aș înnebuni —. Și iată-mă, așteptîndu-l, gata să-mi uit toate necazurile. Ce să te faci cu un asemenea om?"

„Și ești pregătită să fii o stațiune recreativă de sfîrșit de săptămînă?" o întreba George.

„Vai, domnule Chester!" exclama doamna Whately cu ochii mărîți deodată de o uimire de-a dreptul caracatiloasă, „la urma urmei e soțul meu, ei asa socotesc".

Dar această matroană frumoasă și destul de bătută de soartă nu era deloc proastă. Dacă ar fi fost, n-ar fi putut conduce ferma atît de bine. Așa că lui George nu-i rămînea decît să rîdă și să spună: „Hai să mai bem ceva".

Doamna Whately era singura femeie care nu apărea în costum de baie. „La vîrsta mea", explica ea, „trebuie să lasi fiicelor asemenea plăceri". Și cu un exagerat oftat de invidie, arunca o privire în direcția lor. George le privea și el cu un aer nehotărît; deși nu părea să-i intereseze genul acesta băiețos și uscat.

În schimb, devenise un lucru binecunoscut ca, în zilele lungi și călduroase ale petrecerii, cînd cei trezeci sau patruzeci de invitați leneveau pre în șir în costume de baie la marginea piscinei, mîncînd, bînd, tachinîndu-se, el să se ridice brusc, arătînd în mod inexplicabil iritat, și să se îndrepte spre grajd. Acolo își înșeua iapa — cărela, gîndeau cellalți, i s-ar fi cuvenit bineînțeles odihnă dumnezeiască, după ce fusese atît de muncită toată săptămîna — se arunca în șa și se avînta pe coastele deșertului, călărind ca un besmetic. Oaspeții nu se simțeau jigniți, într-atît se obișnuiseră cu ciudățeniile lui. Rîdeau — în special femeile — și-l așteptau să se întoarcă, scuzîndu-l: „Ei, știți și voi, bătrînul George..."

Unii dintre el chiar își exprimaseră părerea că ar fi plăcut să călărească împreună, dar nimeni n-a reușit vreodată să-l însoțească. Acum că fermele se întindeau din vale pînă la poalele deșertului, George vedea deseori oameni călărind în zorii zilei, sau seara și făcea un semn scurt cu bicușca, se ridica în scări și dispărea ca un fulger. Încă un lucru pe care toți îl acceptau ca atare: George, bărbatul acelo slab, cu umerii lăsați, cu fața aspră, independărîndu-se călare de-a lungul vreunei creste, cu biciul ridicat mecanic în semn de salut, devenise și el o caracteristică a peisajului, ca și propria lui casă cocoțată chiar sub creasta muntelui, pe un promontoriu de un alb strălucitor sau ca pancartele înelle de zece picioare înfipte peste tot la hotărîre fermei lui și care te avertizau: „Oricine este prins vînînd, va fi aspru pedepsit".

Într-o seară s-a întîmplat din întîmplare cu doamna Whately care se plimba de una singură, și cînd și-a întors cu un gest reflex capul să se facă nevăzut, a auzit-o strigînd: „Nu mușc". El a rînjit neprietenos chipului ei plin de speranță și i-a replicat: „Nu-s mai neghioh ca tine draga mea".

La următoarea petrecere, ea comentă acest eveniment cu un aer meditativ, pironindu-l pentru prima oară cu o privire rece:

„Sînt multe feluri de a fi neghioh, domnule Chester, iar dumneata ești genul în bărbat care suflă și în iaurt, după ce s-a fript cu ciorbă".

George se făcu stacojiu de furie.

„Dacă încerci să insinuezi că în jurul nostru există, există cu adevărat, femei dulci și fermecătoare, numai să mă ostenesc eu să le văd, îți jur că mi-au mai spus-o și altele".

Ea nu se speriase. Părea doar sincer surprinsă.

„Chiar mai rău decît credeam", observă prietenos, apoi începu să vorbească despre aitceva, în felul ei familiar și plin de haz.

Și iată că într-o bună zi, la una din aceste petreceri, sări și lepurele din sac. Bineînțeles că existența lui era de mult bănuită, dar fusese tratată cu îngăduință. Ier ceea ce se petrecu în acea zi căpătă importanță nu din pricina reacției musafirilor, ci datorită comportării lui George însuși...

(Fragment)

În românește de
Irina HOREA

---

cartea străină

Erou negru*)

Unul dintre cei mai prolifici autori africani, spirit acut și îndrăzneț, Peter Abrahams s-a impus cu o voce autoritară; ai șapteles roman al său de la calea tranzistului (1963) se profilează ca o interesantă culme în geografia literară a unui continent încă neîndeajuns explorat. Ca atîția alți luptători pentru emanciparea negrilor, autorul a cunoscut tensiunile și conflictele spiritului african, ale negritudinii (Aimé Cesaire). Negăsindu-și locul nici printre ai săi, nici printre albi, încearcă să-și stăpînească destinul prin exil: schimbă Africa de Sud cu Anglia dar, prizonier al propriilor obsesii, îl trimite de departe lungi și constante declarații de dragoste. Una dintre aceasta este O cunună pentru Udomo: cuvîntul nimicitor, eșecului politic și vieții ratate prin curajul de a o lua înainte vremurilor.

Udomo, negrul ridicat deținătorii culturii asimilate în Europa, își depășește condiția tribală și cîștigă clarvizione politică, înțelegînd motivele reale de înapoiere a țării sale: omul alb rămîne principalul dușman al Africii, lui i se adaugă însă sărăcia și sistemul tribal, două opreliști serioase în calea emancipării sociale.

Perspicacitatea lui Udomo îl însingurează însă: deși îndrăgiți și el, tovarășii săi nu reușesc să înțeleagă direcția corectă a luptei, acuzîndu-l de trădarea lui Mhendi, conducătorul unor acțiuni de sabotaj, sacrificat de Udomo cu bună intenție.

Prins într-un tocar de conflicte, eroul negru o hărțuit de adevărul din care și autorul e gustat: celor mulți și mici li se permit greșelile și compromisurile fățîșe ale căii de mijloc; celor mari nu. Cei aleși să reprezinte un popor nu pot avea parte decît de singurătate, tristețe și moarte. Fericirea personală le rămîne interzisă. Ca fundal, apare lumea colorată a Africii dezlănțuite, cu oamenii săi necomplicați: Selina, Adebhoy, Mhendi, Mabi, luptători pentru care nu există ezitări, care merg înainte cu un devotament total și totuși fără puterea de a-și depăși limitele. Evident, există și cei care, reîntorși, nu se mai pot integra. Pentru bătrînul politician Tom Lanwood, influența Europei a fost prea îndelungată: transformat prin gîndire într-un om alb, se simte înstrăinat și neputincios.

Momentele exotice sînt bine construite: reîntoarcerea sculptorului Mabi în satul de baștină, piața colorată unde Udomo o caută pe Selina pentru a-i ajuta să pornească mișcarea politică, în fine moartea lui Udomo, ca un ritual de sacrificiu în bătăile tobelor dezlănțuite, toate sugerează o lume primitivă, înfricoșătoare prin energiile pe care le conține și care odată eliberate, rup toate zăgazurile. E partea forte a acestei cărți de un primitivism ancestral, de o vitalitate sălbatică și aspră. Totuși, după unii critici (A. O. Dathorne), Abrahams insistă prea mult asupra spectacolelor barbare, plătind tribut literaturii vernaculare a Africii de Sud.

Traducerea Ilenei Șora Dumitriu a avut de înfruntat greutățile inerente unui text venit dintr-o zonă de cultură îndepărtată, greutăți pe care tîndra traducătoare le-a rezolvat cu probitate, introducîndu-ne și prin prefață într-un teritoriu fascinant: inima neagră a lumii trezindu-se din letargie.

Pia BRÎNZEU

*) Peter Abrahams, O CUNUNĂ PENTRU UDOMO. Editura Univers, 1989.

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COȘLIȘCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1;
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42 907

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 41

SĂPTĂMÂNAL SOCIAL POLITIC ȘI LITERAR ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 41 (1180) 13 OCTOMBRIE 1989 • SERIE NOUĂ, ANUL XL • 8 PAG., 3 LEI

Unitatea dialectică dintre partid, stat și democrație în societatea noastră

DOCUMENTELE PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL P.C.R.

Rod al unei ample, cutezătoare și profunde generalizări teoretice a propriei experiențe și a mișcării comuniste internaționale privind rolul și sarcinile partidului revoluționar al proletariatului și al statului socialist, al constituirii sistemului democrației socialiste al cărei ax central îl constituie partidul comunist, documentele partidului nostru, opera teoretică a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** fundamentează o concepție științifică, dialectică și profund inovatoare cu privire la funcțiile și dinamica evoluției partidului clasei muncitoare, ale statului socialist și a democrației, ca elemente de bază ale sistemului nostru politic, precum și a raporturilor organice dintre ele în procesul obiectiv, legic de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în România. Moment crucial în istoria partidului, a construcției socialiste, Congresul al IX-lea al P.C.R. a deschis o epocă nouă, revoluționară în activitatea partidului, în construcția socialistă din țara noastră, punându-se în mod hotărît capăt conservatorismului, șablonismului și concepției „modelului unic" în înfăptuirea socialismului, afirmîndu-se clar o viziune științifică nouă, autentic revoluționară potrivit căreia aplicarea legilor obiective generale, a principiilor socialismului se realizează în mod diferit de la o țară la alta, de la o etapă la alta de dezvoltare economico-socială.

În contextul innoitor în care au fost abordate problemele globale ale construcției socialiste s-au căutat soluții, pornindu-se de la tezele marxismului clasic și, totodată, de la condițiile concrete din Romînia, de la tradițiile istorice înaintate ale istoriei naționale și de la experiența istorică a luptei clasei noastre muncitoare, fiind studiate în spirit științific și problemele rădăcate de evoluția sistemului nostru politic, cu deosebire cele legate de locul și rolul partidului și statului socialist în sistemul politic socialist și în genere, în sistemul social global. S-a pus în lumină faptul că în condițiile construcției socialiste rolul statului crește și mai mult, atribuțiile sale sporesc considerabil și acesta în consens cu lărgirea continuă a democrației socialiste, cu intensificarea participării maselor la elaborarea și dezbaterea principalelor probleme ale politicii interne și externe a patriei noastre, în opera de construcție socialistă. După cum se știe, la sfîrșitul deceniului trecut și începutul anilor optzeci procesul revoluționar din țara noastră a intrat într-o etapă nouă, superioară, conceptualizată ca fiind etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Acest fapt a ridicat noi exigențe în raport cu activitatea partidului, a statului, a întregului popor, fiind necesară ridicarea activității acestora pe o treaptă nouă, calitativ superioară, în consens cu noile dimensiuni cantitative dar mai ales calitative la care a ajuns procesul revoluționar. O importanță cu totul excepțională o au, în ce privește problemele la care ne referim, „Expunerea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului" prezentată Plenarei din 1—2 iunie 1982 și Raportul la Conferința Națională a Partidului Comunist Român din decembrie 1982.

În aceste documente este fundamentată ideea că orînduirea socialistă îi sînt proprii forme democratice de conducere a societății, prin urmare un nou sistem politic propriu acestei societăți care a lichidat împărțirea societății în clase antagoniste, în exploatori și exploatați, a eradicat în mod definitiv exploatarea omului de către om și cauzele care o generează instaurînd un nou tip de proprietate, cea socialistă de stat și cooperatistă. În cadrul formelor democratice de conducere și în condițiile acțiunii legității obiective a rolului crescînd a partidului de conducător politic, de centru vital al națiunii, statul ocupă un loc im-

Prof. univ. Teodor POP

(Continuare în pag. 6)

> „În România partidul nostru comunist îndeplinește rolul de forță politică conducătoare, dar am subliniat cu toată claritatea că el nu înlocuiește și nici nu-și propune să înlocuiască statul, organele de stat. Dimpotrivă, partidul nostru și-a propus și își propune să întărească rolul statului, rolul organelor de stat în dezvoltarea și conducerea activității economico-sociale, pentru că numai astfel își va îndeplini misiunea de forță politică conducătoare în societate!"
>
> **NICOLAE CEAUȘESCU**

Pe aici pătrund, zi de zi, mîile de oameni ai muncii, în puternicul bastion al industriei constructoare de mașini timișorene.

Să dăinuim

Patria ne este dor și veghe și tărie
Și rîu, ce se întoarce spre izvor,
În gînd și-n faptele zidite pe vecie,
Pe-acest pămînt sfărîmat, innoitor.

Ca să devină semn de împlinire nouă,
În suflet și în inimi și pe tricolor,
Suh vrerea care-aici ne-a intrupat, pe rouă,
În dacice-armonii, un mîndru viitor.

Să dăinuim solemn cu zorile de mîine,
Ce urcă-n noi, ca un balsam curat,
Lumina păcii în amiezi senine
Spre Comunism, conduși de Marele Bărbat.

Ștefan Marcu MARINCONI

Ctitoriile prezentului

I.M.T. — o unitate industrială reprezentativă a economiei naționale

Se împlinesc trei decenii în decembrie, de cînd s-a prevăzut, printr-un H.C.M., trecerea, la Ministerul industriei grele, a unor întreprinderi aflate sub tutelarea altor ministere, iar, ca urmare a acestei importante hotărîri, la 1 ianuarie 1960 s-a efectuat comasarea Întreprinderii Metalurgice Bănățene — Timișoara cu Atelierul C.F.R. Pădurea Verde, înființîndu-se, astfel, Uzinele Mecanice Timișoara. Amplasarea noii întreprinderi s-a făcut pe locul fostului Atelier C.F.R. Pădurea Verde, în partea de nord-est a municipiului Timișoara, pe platforma industrială creată aici. Cum era firesc, la început, activitatea întreprinderii a fost axată parțial pe continuarea producției celor două mici unități comasate, la care s-a adăugat, totodată, realizarea unor produse noi, reclamate de dezvoltarea economiei naționale, introducîndu-se producția de material rulant, piese de schimb pentru locomotivele Diesel electrice, remorci basculante, primele piese din gama mașinilor și utilajelor de ridicat și transportat. În perioada imediat următoare, nomenclatorul de fabricație a fost diversificat, realizîndu-se vinciuri navale, utilaje și materiale pentru liniile de ciment și pentru industria alimentară, mașini unelte pentru prelucrarea tablei metalice, s-a sporit numărul sortimentelor de mașini și utilaje de ridicat și transportat, prin introducerea maca-

Aurel TURCUȘ

(Continuare în pag. 3)

Literatura ca model

Cine citește ultimele cărți ale lui Vasile Andru — la începutul deceniului al optulea una dintre speranțele avangardei prozei — rămîne uimit de noile căi ale scriitorului. Textualistul de altădată ne oferă o literatură sapiențială, scoasă din cărțile vechimilor : profesează mărturia de credință față de tradiție, rostită cu devoțiunea de care sînt capabili doar cei ce au cunoscut — prin avint literaricesc — patima limitei. Doar Petre Pandrea, la vîrste mai înaintate, atunci cînd adunase înțelepciune și trecuse prin experiențe decisive — mai propunea asemenea cărți. Dar, o dată formulată comparația, să subliniem că Romul vieții anunțat de acest doctrinar al „localismului creator", al întoarcerii la matricea rurală se brănește din experiențele unei biografii agitate. Exegetul lui Brâncuși era un sceptic ; Vasile Andru vorbește despre speranțe, despre optimizare, are un program meliorist. Încearcă a da răspunsuri. Vrea, deci, prin acțiunile sale, să modeleze. Este, ca un (fost) brav avangardist, un om de acțiune. Crede în rolul scrisului în viața socială și trudește în acest sens. Încă din prima pagină aflăm că și-a făcut publice ideile la diverse colocvii (de fapt, în prima pagină : Memoria lungă a textului literar a expus-o, ne spune, la un colocviu internațional dedicat victoriei Impotriva fascismului). A călătorit mult și peste tot încearcă să afle în dialoguri cu „înțelepții locului" lucruri esențiale despre lumea în care trăiește. În căutare nu numai de adevăruri, ci și de mentori. Crede în ei și îi se dedică, îi cinstește cu adorație (cînd nu au funcții administrative) sau doar cu stimă (cînd joacă un rol în aparatul administrativ). Cîteazș nume de prieteni, de cunoscuți, de filozofi profesioniști sau filozofi amatori ; amintește felurite categorii de psihologi sau teologi, cu toții specialiști în „problema vieții sufletești". Nordic, ca Eusebiu Camilar, Iulian Vesper sau Teofil Sidorovici, iubind ca și acestia satul vechi, arhaic, credințele populare, Vasile Andru se dăruiește universului naiv al enclavelor de rusticitate cu fervoarea de care e capabil doar cel setos de cauze mari. În volumul anterior, scriitorul încerca să delimiteze o imagine a satului natal ; de data aceasta, goana printre cărți, citate, nume (mari și mici), consemnarea întîlnirilor cu vedetele științelor de graniță, cu „magii" lumii moderne, cu (posibilii) ghizi inlocuiesc paginile destinate orizontului originar. Era, parcă, nevoie de ele.

Altfel, cartea abundă în întrebări majore : iată, ne spune autorul, aceste chestiuni nu sînt insurmontabile. Are lîngă el citate rarisime pentru cititorul de toate zilele. Pe o pagină ni se vorbește despre Theos, care poate fi numit Dao („Cîteva popoare vechi ... au avut o intuiție adîncă privind esența ultimă a lumii"), despre Tara Hațegului și despre Zamolxe, cel care a călătorit în Egipt și Crotona („Peste urma sa de foc lăsată în Carpați, au venit zeități latinești. Divinități orientale se instalau exploziv și își făceau altare trecătoare ... Idolii se strecurară ușor în viața omului, oprindu-l mintea la un nivel minor al religiei"). Iar pe următoarea pagină să citim, cu un oarecare sentiment de perplexitate, mărturisirea : „Crescînd, eu am avut trei dascăli mari : satul românesc : cărțile mari, numite, cu un cuvînt grecesc, biblon ; și practica Yoga plus zen. Iar în simetrie, citez trei surse la care mai făceam apel, cel trei fără de bătrînețe : folcloristul Marian, înțeleptul Maimonide, tratatul Mumokan".

Nu-i cam mult, ne putem întreba, nu se adună prea mulți maeștri ? Nu aluneca scriitorul din model în model, cîtind vechile cărți ca pe un Erziehungsroman ? Oare — ne putem iarăși întreba — nu citeste fostul avangardist aceste pagini din ambiția de a închega o carte de literatură ?

Fiindcă toate ar fi fost la locul lor, dacă aceste pagini apăreau ca o consecință a unui mare roman. A unei Cărți care să justifice această risipă de fișe, această trecere „în revistă" de maeștri : aceste poze de album omagial.

Altfel, cartea rămîne o frumoasă operă de popularizare. Și în care jurnalul păstrează o anumită notă de afectare, vizibilă în zelul neofitului de a purta dialog, de la egal la egal, cu cei mari. În stăruința lui de a răspunde imediat la toate întrebările.

Evident, un roman, care să ne obligă să citim altfel ultimele cărți ale lui Vasile Andru, nu ar fi decît binevenit. Fiindcă nu vrem să-l citim altfel pe autor decît ca pe un prozator viu, demn de a mobiliza în jurul său modele literare din cele mai diverse. Fără „proză", Vasile Andru nu rămîne decît un epifenomen al nordului arhaic.

Cornel UNGUREANU

* **Vasile Andru — VIAȚĂ ȘI SEMN, Cartea Românească, 1989.**

cronica literară

Marin Preda, publicistul

Numărul cărților lui Marin Preda sporește văzînd cu ochii. Nu e vorba, nici în cazul de față, de vreo descoperire spectaculoasă, de vreun manuscris apărut ca prin miracol în mîna unor editori norocoși. **Creație și morală**, masivul tom recent apărut, e un pandant al **Scrierilor de tinerețe**, tipărite sub îngrijirea lui Ion Cristoiu. Ineditele (și, prin urmare, surprizele) propriu zise — puține la număr — nu motivează, în sine, prețențiile de nou titlu în bibliografia prozatorului. Meritele și utilitatea el trebuie căutate în altă parte. Și anume, în însăși ideea de a aduna (din fonoteca radioului, din manuscrisele păstrate de către familie) o cuprinzătoare antologie a publicisticii lui Marin Preda. Anticipînd concluzia acestei cronici, să spunem că volumul se citește cu mult interes. Indiferent de obiecțiile noastre, spectacolul cărții nu poate lăsa pe nimeni indiferent.

Sesizînd interesul pentru fenomenul Preda, editorii săi recenți au făcut ceea ce, în multe țări, se face în mod curent pentru scriitorii reprezentativi. Scormonind prin presa vremii, ascultînd benzile fonoteci radio, confruntînd manuscrise cu variantele tipărite, el au încercat să scoată efecte mari dintr-un material doar în mică măsură inedit. Cu mai multă strădanie, am fi putut avea, prin **Creație și morală**, o bună ediție științifică a publicisticii lui Marin Preda. Din păcate, mult mai atenți la sporirea numărului de pagini, decît la relevanța lor estetică și morală, Victor Crăciun și Corneliu Popescu au reținut și destule fragmente complet lipsite de semnificație.

Una din inabilitățile izbitoare ale cărții pornește de la însăși întocmirea sumarului. Dispuse în trei secțiuni („Viață și literatură", „Individul și istoria" și „Aventura conștiinței"), materialele ar putea alcătui o strategie (care, personal, îmi scapă) a lecturii. În practică, e greu de operat o departajare motivată prin problematică între cele trei compartimente. Unitare, ba chiar stereotipe, ele nu sînt decît variații pe aceeași temă. Pe de altă parte, mult mai adecvat și mai expresiv decît platul titlu al cărții ar fi fost,ca denumire a volumului, **Aventura conștiinței**. Secțiunile stabilite arbitrar de către editori acoperă o problematică, în fond, omogenă.

Însă nu acesta e principalul neajuns al dispunerii pretins tematice. O astfel de carte ar fi trebuit să sugereze, dincolo de cuvinte, o imagine a scriitorului. Insă numai cu mare greutate, prin decodări sugestive, ea se compune, pentru a fi, imediat, parțial discreditată de secțiunea următoare. E de observat că Marin Preda s-a autoconstruit, ca persoană publică, printr-un teribil efort de limpezire a concepției despre lume. Există o diferență frapantă între intervențiile din presa anilor '50 și cele din anii '60—'70. E evident, pentru oricine vrea să vadă, că interviurile, răspunsurile la anchete sau chiar articolele prozatorului devin, cu vremea, mult mai dezinhibate, mai flexibile. Cîștigînd în directețe, în libertate de gîndire, frazele lui cîștigau și în credibilitate. Asta nu înseamnă că Marin Preda n-ar fi fost, și înainte, un autor „direct". A fost. Dar convingerile sale (ferme, și ele) mergeau mult prea mult în întîmpinarea dogmatismului epocii. Găsim destule pagini demne de interes și în această perioadă. Însă rîndurile cu adevărat viabile aparțin anilor deplinei maturități. Or, compartimentarea propusă de actualii editori compromite, prin inabilitate, bunele intenții. Pe lîngă inadecvarea deja semnalată („obsesiile" creatorului și ale omului, întrețesute, nu pot fi despărțite doar prin ghilotina unei titulaturi) apare încă una. De data aceasta, de-a dreptul inconfortabilă. Fiecare secțiune adună materiale dispuse în ordinea cronologică a scrierii sau publicării. De aici, o neplăcută senzație de recurență a dogmatismului. Depășit, în prima secțiune, el revine, biruitor, în a doua, pentru ca, învins din nou, să renască într-a treia. O situație care, în realitate, nu corespunde adevărului. Odată ieșit din perioada dogmatică, Marin Preda nu a mai recăzut niciodată în ea. (Sînt de notorietate cuvintele scriitorului, făcute publice într-o intervenție a lui Adrian Păunescu din Tîmpul n-a mai avut răbdare : „Dacă introduceți realismul socialist, eu mă sinucid !"). E cludat ca o astfel de impresie să fie creată tocmai de o carte pornită, neîndoios, dintr-un sentiment de pioasă admirație.

Aceste considerații sînt departe de a epuiza problematica și meritele unei lucrări mai mult decît necesară. Subliniind, în treacăt, cîteva neîmpliniri, nu facem decît să atragem atenția asupra obligațiilor pe care le avem față de marii noștri scriitori.

Mircea MIHAIES

* **Marin Preda. CREAȚIE ȘI MORALĂ. Ediție de Victor Crăciun și Corneliu Popescu. Prefață și note de Victor Crăciun, Ed. Cartea Românească, 1989.**

Valori ale literaturii de azi

Dinamica realului (II)

Intrată, după război, într-un proces complex de reorganizare a structurilor sale, de adecvare necesară și firească, la noile condiții social-politice, proza românească și-a definit treptat noua condiție, cele patru decenii și jumătate postbelice însemnînd nu doar un palmares de cărți, ci și cristalizarea unui context, deopotrivă „exterior" și „interior", favorizant apariției, lansării și circulației valorilor autentice. „Exterior", în sensul unor exemple mutatii de ordin general, cuprinzînd tot ceea ce se numește îndeobște „viață literară" : în primul rînd, presa, apoi instituțiile culturale, formele organizatorice care, într-un fel sau altul, au contribuit la desăvîrșirea procesului despre care vorbeam înainte. „Interior" semnifică aici fondul de adîncime al prozei, acei underground ale cărui modificări sînt mai greu perceptibile imediat, dar care, în și din perspectiva timpului se dovedesc a fi avut un rol esențial în dinamica raporturilor dintre proză și realitatea simultană ei.

Examinînd, fie și în treacăt, desfășurarea vieții literare din anii postbelici, aspectul cel mai frapant este de bună seamă, efortul continuu de instituționalizare, atît din unghi administrativ, cît și din punctul de vedere al cristalizării unor coduri morale, estetice și artistice destinate să aseze pe făgașul firesc, să îndrume și să orienteze literatura către asumarea și exprimarea aspirațiilor și idealurilor noii societăti. Faptul că fiecare dintre aceste instituții a trecut succesiv prin mai multe forme, pînă la a-și dobîndi configurația actuală demonstrează, pe lîngă amplitudinea transformărilor, mobilitatea și dinamismul lor, rigoarea adaptării la necesitățile diferite de la un moment la altul. Polemismul acut, manifestat de pe pozițiile unei ideologii ferme, implicînd, în mod egal, angajarea și responsabilitatea scriitorilor, argumentează ideea tranziției dialectice, tinzînd către armonizarea valorilor, către concentrarea lor într-un spațiu de literatură unitar.

Teritoriul cel mai deschis înnoirilor și, de aceea, cel mai expresiv pentru reperarea momentelor acestei deveniri îl constituie presa literară. Dacă, în primii ani de după Eliberare, prezența unor gazete precum „Universul literar", „Democrația", „Provincia", „Agora", vehiculînd teza crizei ireversibile a culturii române, anemiau aria dezbaterilor în jurul prozei, determinîndu-le către aspecte minore, apariția unor reviste noi, de orientare progresistă („Tinerețea", „Contemporanul", „Revista literară", „Lumea", „Jurnalul literar" etc.) a determinat formarea unui curent de opinie favorabil promovării unui contact mai ferm cu procesul transformărilor revoluționare. „Revista Cercului Literar", „Flacăra", „Viața Românească", „Iașul literar", seria nouă a „Convorbirilor literare", „Scrisul bănățean", „Almanahul literar" — „Steaua", „Gazeta literară", „Tînărul scriitor" — „Luceafărul" ș.a.m.d. au devenit adevărate tribune de afirmare a tinerilor scriitori îndeosebi, care aveau să promoveze un nou spirit, o nouă atmosferă, puternic legată de contactul nemijlocit cu viața, cu ritmurile edificării noii societăti. Această bogată deschidere, la care voi reveni pe parcurs, s-a răsfrînt numaidecît asupra conținutului și formelor prozei, s-a reflectat în planul unor modificări de substanță.

Adevărul de principiu că individualitatea unei literaturi e dată de capodoperele ei suportă, din acest unghi, o însemnată nuanțare. Simplificînd lucrurile, nu mai trebuie demonstrat că apariția acestora, dincolo de motivația individuală, este, în bună măsură condiționată și dependentă de ceea ce se petrece, la momentul dat, în jur, de scrierile așa zis „minore", irelevante, la care, printr-o ordine de idee specifice polemică, operele importante se raportează. Niciunde, în nici o literatură, nu s-a întîmplat ca marile cărți să apară pe un teren sterp, lipsit de posibilitatea unui dialog, fie și contradictoriu, fie și provocînd o netă separare a valorilor.

E o prejudecată destul de răspîndită aceea de a privi în urmă cu un soi de parti-pris, care trece sub tăcere sau anulează cu vehemență tot ceea ce alcătuiește contextul în care au apărut cele mai importante din unei etape ori a altei. Aceeași prejudecată ne determină să sesizăm îndeosebi diferențele, rupturile, distanțările, iar nu conexiunile, continuitatea, unitatea. Or, din loialitate măcar, fără a partizana cu ceea ce nu a rămas în conștiința literaturii, pentru o justă evaluare a lucrurilor, numai o privire fertilă de asemenea prejudecăți poate da rezultate cu adevărat viabile. Cărțile „deceniului unu" există, ele au alimentat, într-o măsură diferită, solul prozei, și a le ignora înseamnă a recurge la un reducționism nicidecum folositor.

Marian ODANGIU

Uneori, vocația...

Uneori, vocația se veșteje de timpuriu, ajutată, fără îndoială, și de un mediu de dezvoltare propice — în cazul inginerului doctor Dragoș Dumitru Cioclov, directorul științific al Institutului de Sudură și Încercări de materiale, Timișoara, acest mediu fiind cel familial — tatăl inginer — care-l va fi inoculat pasiunea de mai tîrziu: perspectivele unui viitor strălucit în ingineria mecanică, dragostea pentru muncă, primele noțiuni științifice.

Absolvă, deci, Liceul „Loga" din Timișoara, în 1954, în prima serie cu zece clase, de după reforma învățămîntului, și se înscrie la Facultatea de Mecanică (Mașini termice) din Timișoara, unde se atașează de un distins profesor — fondator al Institutului — Valeriu Ataci (cărula-i va păstra o vie recunoștință, profesor cu care realizează și primele lucrări științifice, fiind, de altfel, Dragoș Cioclov, președintele cercului de matematică al studenților pe facultate). Îl atrag disciplinele fundamentale, în ingineria mecanică mai ales, cele legate de științele materialelor. Activ în cercuri de cercetări studențești, de pe lîngă Catedra de rezistența materialelor. Sub conducerea acad. Ștefan Nădăşan face primii pași în cercetarea fenomenului de oboseală a metalelor, preocupări fructificate în proiectul de diplomă, cu care ocazie realizează, pentru prima oară în țară, calculul termic, cinematic și de rezistență al motorului Diesel de 2 300 C.P., care a echipat cunoscutele locomotive Diesel electrice, din 1959.

După stagiatura la U.M.T. și o muncă de proiectant la IPROTIM, odată cu intrarea, în 1965, la Centrul de Cercetări tehnice al Bazei Academiei (sudură), începe, pentru inginerul Dragoș Cioclov, o perioadă de muncă intensă, științifică: își desăvîrșește, adică, cercetările în domeniul rezistenței materialelor, își elaborează teza de doctorat care propune noi criterii pentru evaluarea degradării materialelor în urma efectelor de oboseală — teză sub conducerea acad. Dan Mateescu. Publică lucrări în domeniu, participă activ la congresul internațional. În 1970, la naștere Institutul național de sudură și încercări de materiale, Timișoara, în cadrul căruia devine șef de laborator pentru tehnologii de sudare, iar din 1977 — directorul științific al Institutului. Revine, în această perioadă, la activitatea didactică, ține un curs de energetică nucleară, la secția mașini termice, conduce disciplina de calcul și construcție utilaj chimic și petrochimic.

Destine împlinite

Experiența o sintetizează în cărțile publicate: „Rezistența și fiabilitate în solicitări variabile", Facla, 1975 (volum distins cu premiul „Aurel Vlaicu" al Academiei pe 1975) și „Mecanica ruperii materialelor", 1977, Editura Academiei. Aria de preocupări extinse cuprinde, acum, elaborarea noilor tehnici de sudare în domeniul nuclear, chimic, energetic.

O viață și o activitate de neconceput în afara institutului, afirmă ing. dr. Dragoș Cioclov, institut pe care-l reprezintă în țară și peste hotare: în cadrul C.A.E.R. în domeniul rezistenței materialelor, la Institutul Internațional de Sudură (Londra, Paris), ca delegat național (între 1974—1983), ca participant la congrese internaționale.

O viață de muncă, o viață plină de performanțe științifice, un destin împlinit.

I. D. TEODORESCU

„PACHETE DE INVENȚII" ȘI O MARE PASIUNE

Cîteva date biografice: orădean de origine; timișorean, prin adoptiune, din anul 1963, cînd a devenit student la Facultatea de Electrotehnică, secția calculatoare; fost radioamator autorizat; fost elev al unei școli postliceale de depanatori radio; fost secretar de U.T.C. (pe facultate); fost asistent; actualmente șef de lucrări (la Catedra de electronică aplicată) și inventator. După ce mi-a făcut cunoscute, expeditiv, aceste sumare date biografice, dr. Inginer **Virgil Tiponut** a început să-mi vorbească despre cea mai mare pasiune a vieții lui: robotica. O pasiune iscată, „printr-o întîmplare fericită", acum 2 ani. De fapt, îl preocupă în mod special senzorii pentru roboți — „cheilne deosebit de modernă, deosebit de atractivă și, încă, insuficient investigate". Roboții care se construiesc în prezent sînt destul de puternici, destul de rapizi, însă nu au un grad corespunzător de inteligență. Prin intermediul senzorilor va crește inteligența robotilor, capacitatea lor de a lua cît mai bine (precis și eficient) contact cu lumea înconjurătoare. Dar tot ce ține de roboți i se pare extrem de atractiv, căci, pentru că ne aflăm doar în perioada lor de copilărie (termenul îmi aparține), robotica reprezintă un domeniu cu mari posibilități de dezvoltare, aviind importante implicații economice și sociale.

Vrînd să fiu și eu la fel de expeditiv, întreb: „Ce ați inventat în acest domeniu, al roboticii?" „Pînă în prezent, am inaintat 3 propuneri de invenții". „Foarte frumos, zic, dar aș vorbiți despre brevetele de inventator pe care le aveți în dulap. De aceea am venit la dumneavoastră, nu pentru ca să mă convertiți la robotică...". E un pic dezamăgit, chiar mîhnit, fiindcă am intervenit atît de dur, îi vine destul de greu să schimbe subiectul, să nu-mi mai expună, obsevent și aproape patetic, cauza roboților și a senzorilor lor.

În activitatea didactică și în cea de inventator (strîns legată de prima) a avut un drum „relativ sinuos". Proiectul de diplomă, susținut în anul 1969, propunea o memorie pentru un calculator personal — o noutate la vremea respectivă. Finalizat, după aceea, ca parte componentă într-un calculator de birou. Rămas, din păcate, unicat. Dr. Inginer Virgil Tiponut a făcut parte, intîi, dintr-un colectiv de „celulă-tehnoriști", apoi a trecut într-unul de „măsurări" (măsuri electrice și electronice) și, în fine, într-unul de electronicști, unde a ajuns titular al disciplinei de dispozitive și circuite electronice. Activitatea de cercetare contractuală a fost principalul stimulent (și teren de desfășurare) pentru invenții, o sursă inepuizabilă de idei noi, care apoi îl propuse spre brevetare. După cîteva preliminarii (începînd cu anul 1977, răspunzînd solicitărilor unor întreprideri timișorene), a ajuns la „temă majoră" (rostește cu vădită satisfacție acoadă sintagmă): cercetări în domeniul detectoarelor pentru valori extreme, circuite electronice utilizate în voltmetrele de vîrf. Cîtiva ani de muncă intensă. Rezultatul? Nu o singură invenție brevetată, ci „un pachet" de invenții brevetate, 7 la număr. Două dintre ele au stat la baza realizării unui voltmetru numeric, de vîrf, expus, cu real succes, la o expoziție internațională de la Moscova. Următoarea temă majoră de cercetare (pe lîngă care au mai fost cîteva „teme mărunte") s-a concretizat printr-un alt pachet de invenții brevetate, 9 la număr. Din ele s-a născut limitatorul electronic de moment, pentru automacaralele cu braț telescopic. Acest dispozitiv complex (care urmează să se fabrice, în serie, la I.A.E.M.) este un fel de inger păzitor al macaralei și al oamenilor care lucrează cu ea. Limitatorul de moment, înlăturînd totalmente un pericol: răsturnarea macaralei atunci cînd este supraasolicitată. Dacă se tinde spre depășirea sarcinii maxime, dispozitivul intră automat în funcțiune, avertizează sonor și luminos, deconectează comenzile. A fost montat, cu rezultate excelente, pe brațul unei macarale de 125 tone forță, un adevărat colos. Au urmat cîteva cercetări „de mai mică anvergură", soldate cu 4 brevete de invenții... Sastisit de a mai căuta prin dosare, căci nu-și aminteșe cîte invenții conțin pachetele, inventatorul pune punct acestui capitol: „Deocamdată, atît", zice și se luminează în fată, iar eu intuiesc de ce se luminează — revenim la cea mai minunată (pentru V.T.) temă majoră de cercetare din cîte există pe mapamond: senzorii vizuali pentru roboți. Thalassa, thalassa! Robotica, robotica! Cele mai noi propuneri de invenții, cele 3 pe care le-a amintit la început, sînt în legătură cu senzorii vizuali. Numai cîteva firme din lume reușesc să producă senzori vizuali, moderni, așa-numitele circuite sau dispozitive videopantalante cu transfer de sarcină. Puține colective de cercetare (din lume) se ocupă de această foarte dificilă problemă. Unul dintre ele se află, iată, la Timișoara: dr. inginer Virgil Tiponut și studenții pe care i-a ales drept colaboratori. Au realizat, deja, al doilea model experimental de asemenea senzor. Inventatorul Virgil Tiponut tinde să realizeze mai multe tipuri de senzori, pentru a putea începe unele experimente cu roboți adaptivi, roboți care își modifică comportamentul în funcție de modificările mediului ambiant. Electronicii și mecanicii fără. Senzori vizuali, tactili, ultrasonici, de forță și de moment. Un domeniu de cercetare extrem de vast, care cere un volum uriaș de muncă. Inventatorul nu mai dorește să aibă și alte preocupări în afară de roboți. Mai are de plătit cîteva datorii contractuale, apoi, într-un viitor apropiat, speră să se poată dedica totatmente roboticii. Sînt atîtea de făcut, atîtea... Imi scapă, vrînd să mă arăt participativ la cauza roboților, o constatare de profan: „Asadar, aveți de lucru pentru două vieți!" V. T. mă privește condescendent: „Pentru o viață, pentru o viață!...".

Îi frămîntă problema timpului. Dacă ar avea timp suficient, cît de plăcută i s-ar părea viața! Trăiește într-un regim tranzitoriu permanent: îndatoriri didactice, administrative, organizatorice, obștești, familiale... În rămîne atît de puțin timp pentru roboticii... Și nici o invenție n-a rezolvat, încă, problema timpului, măcar pentru o viață, măcar pentru o singură viață de om...

Iosif COSTINAȘ

Oameni și creații

I.M.T. — o unitate industrială

(Urmare din pag. 1)

ralelor de 100 tm, asimilarea macaralelor portale și a motoîncărcătoarelor cu furci frontale, execuția podurilor rulante electrice de 5—35 tf și, în 1983, a primelor poduri rulante manuale.

Cincinalul 1966—1970 a fost etapa de început a unei dezvoltări excepționale. Întreprinderea Mecanică Timișoara devenind, în timp, o unitate pivot a economiei naționale, în domeniul utilajului de ridicat și transportat. Evoluția Întreprinderii a demarat, chiar de la începutul acelui cincinal, direcțiile și jalonele activității Întreprinderii pentru următoarea perioadă, beneficiind de orientările și indicațiile formulate de secretarul general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, cu prilejul primei vizite efectuate în această întreprindere, în 2 februarie 1966. Trebuie subliniat, cu adîncă recunoștință, că, în continuare, marea unitate economică timișoreană a fost în permanență sprijinită de conducerea superioară a partidului și statului nostru, ctitorul României socialiste efectuînd nici douăsprezece vizite de lucru, toate acestea constituind prilejuri hotărîtoare pentru reprofilarea și modernizarea Întreprinderii, potrivit cerințelor economiei naționale. Astfel, începînd din anul 1966 și pînă în prezent, istoria Întreprinderii Mecanice din Timișoara își marchează etapele evoluției prin douăsprezece momente fundamentale, înscrise cu litere de aur în viața unității, fiecare vizită de lucru a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretarul general al partidului nostru, prilejuind indicații și orientări clarvăzătoare pentru revoluționarea procesului de producție.

În anul 1969, urmare vizitei de lucru efectuate de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, se indică necesitatea asimilării utilajului minier, prin modificarea corespunzătoare a profilului uzinei, pentru a deveni cea mai puternică unitate industrială constructoare de utilaj minier din țară. Angajîndu-se plenar pentru realizarea importantului obiectiv, chiar în cursul anului 1969 au fost asimilate și livrate de către uzină primele utilaje miniere.

Deosebita încredere a președintelui Republicii, acordată Întreprinderii Mecanice din Timișoara, o fost pe deplin îndreptățită. După vizita de lucru la această unitate, din 13 ianuarie 1981, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** arăta, cu ocazia inițierii cu activul de partid din Județul Timiș, că: „Mi-a produs o impresie deosebită felul în care Întreprinderea Mecanică Timișoara a trecut la însușirea utilajului minier, lucru ce este deja a început să livreze acest utilaj".

Potrivit indicațiilor tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, la Întreprinderea Mecanică din Timișoara — unitate reprezentativă a industriei noastre constructoare de mașini miniere — s-au luat măsuri concrete în vederea creșterii și diversificării producției, îmbunătățirii indicilor de calitate, perfecționării organizării procesului de producție. Au fost integrate în fabricație utilaje de mare capacitate, necesare industriei miniere din țara noastră, s-a acționat pentru dotarea unității cu noi agregate, specializate, care să asigure o creștere continuă a productivității, inclusiv aceleia destinate exportului. Acordîndu-se o atenție permanentă ridicării nivelului tehnic, îmbunătățirii performanțelor și calității produselor, s-a ajuns la realizarea competitivității acestora pe piața internațională. În peste 30 de țări, de pe cinci continente, produsele cu marca I.M.T. și-au găsit o largă desfacere, utilajul minier și mașinile de ridicat și transportat uzinal, executate după proiecte moderne proprii, fiind apreciate, datorită bunei lor funcționări, performanței ridicate, fiabilității mari cu manevrare de sarcini pe cele trei direcții (vertical — longitudinal — transversal), posibilității de alimentare de la rețeaua electrică de 380 V, 50 Hz.

Raportată la anul 1960, al înființării uzinei, grăitoare pentru evoluția acesteia sînt cifrele care se referă la creșterea producției industriale — de 33 ori și a productivității muncii — de 7 ori. Comparativ cu anul 1965, al istoricului Congres al IX-lea al partidului, producția industrială a crescut de 11 ori, iar productivitatea muncii a cunoscut o sporire de 5 ori.

În prezent, după cum ne informează inginerul Gheorghe Flueș, directorul Întreprinderii Mecanice din Timișoara, activitatea unității, desfășurată potrivit orientărilor și indicațiilor tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretarul general al partidului nostru, pe linia creșterii de lucru, alei, în toamna anului trecut, cunoaște un accentuat proces de perfecționare, de aplicare în procesul de producție a cucririlor științei și tehnicii moderne, urmărindu-se sporirea contribuției contribuții a unității economice timișorene la realizarea programului energetic și nuclear al țării, producerea de utilaj minier competitiv pe plan mondial, prin care să se asigure înfăptuirea planului de export. Bogata bază materială a Întreprinderii, hărnicia și competența puternicului colectiv de muncă al unității — pentru care stau mărturie multele ordine și diplome cu care a fost distinsă unitatea, în ultimele doua decenii — sînt chezășie pentru obținerea, și în viitor, a unor realizări remarcabile, care să situeze Întreprinderea Mecanică din Timișoara pe un loc frunțaș, binemeritat, în domeniul construcției de mașini din țară.

MARIANA PÂNDARU

ÎNVĂȚĂTOAREA

Ploaia mocănească nu avea de gînd să înceteze. Se izbea cu furie de geamul autobuzului și piesnea de asfalt făcînd niște bilute date de-a rostogolul. Lia se cuibări mai bine la locul ei cu gîndul că are destul pînă la coborîre. Ar putea chiar să aștipească puțin. „E așa de bine aici, cînd vezi ce prăpăd e afară!".

În jur, oamenii sporovăiau veseli, nepăsători la furia ploii. Lia era pe punctul de a ațipi, cînd cineva o întrebă:

— Da' dumneavoastră unde mergeți, că nu păreți pe la noi? Vreau să zic, de prin părțile astea?

Deschise ochii și descoperi lîngă ea o femeie cu obraji roșii și mărgele lucitoare la gît, ce aștepta răspunsul cu mare curiozitate.

„Asta e una din trimbițele satului", gîndi Lia.

— Uite, merg și eu încotro merge autobuzul ăsta, zise ea.

— Da, dar unde? clipi curioasă femeia.

Lia schimbă tactica.

— Dor dumneata unde mergi?

— Eu, la Vărguța!

— Păi uite acolo merg și eu!

— Cunoașteți pe cineva de la noi?

— Nu.

— Și-atunci? întrebă femeia, uimită.

— Îți spun, da să nu mai spui la nimeni! (Pe Lia o pufnea rîsul). Voi fi învățătoare acolo.

— Vai de mine! Așa tînără?

— Așa!

— Ce păcat. Copilul meu e pe-a șasea! V-a pierdut. Precis că veți fi o învățătoare bună.

— De unde știi?!

— Am eu un fel de a cunoaște oamenii!

Lia își dădu seama că s-a dus toată liniștea ei, dacă nu face cumva să scape de limbarita aceiei femei.

— Nu te supăra, dar mor de somn. Trebuie să ațipesc puțin, mai e mult pînă ajungem?

— Oho... destul. Da de unde veniți?

— De departe.

— Cît de departe?

— De tare departe.

Desigur că vecina n-a rămas multumită de răspuns și ar mai fi insistat dacă Lia nu s-ar fi prefăcut că picotește. O simți un timp foindu-se dar nu mai îndrăzni să deschidă ochii. O bănuia pe femeia de lîngă ea ca pe o adevărată mitralieră de întrebări. „Deabia așteaptă să deschid ochii, pentru a se porni!".

Și parcă tocmai atunci Lia dorea cel mai mult să vadă pe unde merge. Așa cum sta, avea sentimentul că e dusă legată la ochi, să nu mai cunoască drumul de întoarcere, să nu mai aibă nevoie de acest efort al întoarcerii.

„Iată, a venit și momentul să mă iem de limba unei femei!", gîndi ea, negăsind nici o altă cale de a ieși din această situație.

Dar nu peste mult timp o auzi pe vecina el:

„Mi-e rău, mi se face rău. Nu soferule, deschide ușa repede!".

Autobuzul se opri. În sfîrșit. Lia deschise ochii, apucînd s-o vadă pe femeie coborînd în fugă. Unii, mai tari de rinză, priveau la blata de ea cum se chinuie. Alții vorbeau în continuare. N-aude, nu vede.

După un timp, femeia se întoarse, palidă ca lămîia.

— Natalie, o pățiși!

— Na, și de-ale mi mai pași tu!

— Eu zic să vii să stai aici în față, că nu zgudule atît de tare autobuzul, zise cineva de lîngă șofer. Uite, e și loc!

Femeia își luă bagajul, uitînd cu totul de Lia, ca și cînd n-ar fi fost niciodată acolo. În urma ei, Lia respiră ușurată. „Sinistrosul noroccănă!". Drumul se derula cu repeziciune sub roțile autobuzului. Peisajul se schimba dintr-o clipă în alta. „Sate frumoase pe-aici! gîndi Lia și cîte flori, puzderie, în grădini și pe prispa caselor. Asta înseamnă că sînt oameni buni și iubitori de frumos, de puritate. Nu e rău. Cred că o să mă simt bine pe aici!".

La un moment dat, autobuzul se opri brusc, undeva aproape de intrarea într-o comună. Lia nu vedea ce se întîmplă în față dar o auzi pe cunoștința ei:

— Ce faci, mă, Loe? Chiorule!

Cînd se puseră în mișcare, Lia observă pe marginea drumului un om cu un sac pe cap încercînd să liniștească minzul care se speriase de autobuz. Pe tăblița de la intrarea în comună stătea scris „Vărguța" și inima Liei începu să bată cu intensitate. Oamenii se ridicau de la locurile lor îndreptîndu-se spre ușă. Din față, peste capetele celorlalți, se auzi o voce care deja îi era cunoscută:

— Haideți, domnișoara învățătoare. Coborîm! Ați auzit? Coborîm!

— Da, da...

Simți ochii celorlalți privind-o, curioși. De parcă acum ar fi apărut intre ei. Joe, o așteptă Natalia, să-i fie călăuză.

— Dacă tot n-ați mai fost pe aici, hai să vă arăt unde e școala!

Ploaia se oprise. „Asta e un semn bun", gîndi Lia.

— Uitați colo, unde e podețul ăla. Vedeți? Acolo e școala. Avem școală mare și un director cumsecade. Toți sînt de-nțeles. Numai de profesoara ala de muzică să vă ferți. Nu prea e înțeasă la minte! Auzi, să-i oblige pe copii să cînte la cîte un instrument muzical! De asta avem noi timp alci în sat?!

Lia cîntărea din ochi distanța pînă la podeț, cînd o pufni rîsul:

— Da, e foarte bine. Așa trebuie!

Natalia rămase încremenită. Cuvintele i se stinseră în gît. Ce privirea îi trăda gîndurile: „Și asta e la fel". Pînă la podeț nu mai spuse nimic.

— Ați ajuns. S-aveți noroc, zise din mers, îndepărtîndu-se grăbită.

Lia privea școala. Nu se vedea prea bine din cauza merilor. În față se întindea o livadă cu meri. Se bănuia ușa o cîndire trainică. „E chiar frumoasă!", gîndi Lia, nu-mă așteptam! Mă pot bucura cu adevărat! În timp ce traversa podețul, de undeva din preajmă un cocoș începu să cînte. „Asta e alt semn bun" gîndi dăscălița și intră hotărîtă în livada cu meri.

PETRU VASILE TOMOIAGĂ

MERE DE AUGUST

Povestea, dacă poate fi numită astfel, a început în toamnă, cînd împreună cu familia m-am mutat într-o casă nouă, la țară... Scriam și, alături de soție, aveam grijă și de gospodăria închegată, lucrînd și la o mică grădină din jurul casei. Știam, pe atunci, prea puține despre plante și pomi și aceasta mai mult din auzite și în fel de puține lucruri știam despre pămînt și felul cum trebuie el îngrijit și lucrat. Curios, dar am descoperit în scurt timp că îmi plăcea această îndeletnicire și rămîneam, adeseori, ore în șir să-i muncesc fără ca măcar să-mi dau seama cît era de grea îndeletnicirea aceea De oboseală, nici vorbă. Dimpotrivă. Abia mai tîrziu, prin vecinul meu, aveam să aflu că există o adevărată chemare a pămîntului, o patimă, cum spunea el... La început, m-a întrigat felul acestuia de a fi, apoi mi s-a părut curios și am sfîrșit prin a-l îndrăgi de-a binelea.

Ieșea, dis de dimineață, în grădina lui, mult mai mare și mai îngrijită decît a mea, cu toate străduințile de care dădusem eu dovadă și venea, aproape tîrîndu-se în baston, mergînd drept, poate prea drept, dîndu-și senzația de ceva rigid, înainte, cum spun, aproape dureros, chinuindu-se, sonticînd. Țigara groasă, răsucită în foiță, îi atîrna în colțul buzelor, mai mult pe buza de jos, răsfrîntă a nemulțumire. Sub chipul brăzdat de cute adînci îți era greu să-i ghicești vîrsta, deși bătuse bine peste optzeci de ani. După părul ra, și albit, te lăsea la el vioiciunea ochilor care parcă întotdeauna rideau. În ușa grădinii se oprea, își scotea alene țigara din gură și o arunca jos, strivind-o mai apoi cu degetul mare de la picior. După atîta amar de vreme și după atîtia ani de mers descult talpa parcă îi prinsese deasupra un strat subțire de lut nesimțitor la jarul țigării... Și, ca într-un ritual cîudat, stîngea țigara de fiecare dată înainte de a intra în grădină.

La început ne salutam doar, apoi îmi mai destăinuia cîte ceva din ceea ce trebuia făcut pentru ca totul să lasă bine. În acest fel am învățat să pregătesc pămîntul, să cultiv plantele, dar mai ales am deprins cîte ceva despre rostul pomilor.

— De ce arunci țigara, moș Andronic? I-am întrebat o dată văzînd că aruncă țigara și o strivea deși era aproape întreagă.

— Cum de ce o arunc? Păi o arunc pentru că în grădină merg să mă liniștesc, să mai iau o gură de aer și nu să mă otrăvesc cu tutun...

Străbătea căpșunăria din fața porții și se îndrepta spre stupina din stînga grădinii, presărată cu pomi, încît semăna mai mult a livadă. Avea vreo douăzeci de stupi frumos aliniați. Proptea bastonul lîngă unul din ei și se punea cu coastele deasupra. O vreme stătea acolo, ezitînd-și doar ochii ageri, răzători, peste întreaga grădină.

— Te odihnești? I-am întrerupt o dată din contemplație.

— Hm, zise, imi încare sufletul cu minunea grădinii.

— Dar la fel o priveai și astă-toamnă, pe cînd era mohorîtă de ploi...

— La fel, bineînțeles, pentru că ea este tot timpul la fel de frumoasă, numai noi, oamenii, nu sîntem întotdeauna la fel de pregătiți spre a o vedea. Îți trebuie tare multă răbdare cu lucrurile din jur, tare multă, zicea el, dus pe gînduri.

Apoi, încet, dureros de încet, se apuca de săpat ori de tăiat via, curăța pomii sau prindea un nou altoi și tot așa pînă-n timpul amiezii, cînd dispărea pentru o vreme...

Între lucrări, în răstimpuri scurte, se așeza din nou pe cîte un stup — pe cel mai apropiat de el, să se odihnească, credeam eu, dar nu era așa:

— Stau de fiecare dată pe altul, să nu pierd vremea nici cît mă odihnesc, și-l pun bătrînelu-mi zumzet și după freamăt, știu cum îl merge și ce-i mai trebuie, îl ascult viața dinlăuntru, așa cum te ascultă doctorul la inimă ori la plămîn...

Cu timpul, am aflat că moș Andronic fusese pomicultorul satului, cu ani în urmă Grădina lui se răsfăța ca o adevărată pepinieră de meri și cireși, de vișini și peri, de caiși și nuci, dar mai ales de pruni. Știa să altoiască mai bine ca oricine și, spre mirarea mea, toți pomii din grădina pe care eu o lucram erau primiți de la el. Iar dacă la început mă intriga felul cum își purta bătrînețea prin grădină, am sfîrșit prin a-l înțelege și a-l admira.

— Nu ți-e greu să mai lucrezi, moș Andronic? I-am întrebat la o vreme, după ce ne mai împrieteniserăm.

— Mi-e greu, tare greu, pentru că de abia mă mișc și fiecare mișcare mă doare, dar mai cumplit mi-ar doare nemișcarea, dragul meu, nemișcarea mă doare cel mai mult, nu știu dacă mă poți înțelege...

Multă vreme mi-au răsunat aceste vorbe în minte cu întrega lor tragică măreție... După-amiaza, apărea din nou prin grădină lucrînd după același ritual. Dar nu se ocupa numai de pomi și de stupi, deși acestea îi erau marea lui dragoste; lucra pămîntul și punea tot felul de legume, avea și un pîlc de zmeură, apoi era căpșunăria... În primăvară, devreme, m-a chemat la gard și mi-a spus:

— Vecine, dacă vrei ceva căpșuni, vino de scoate-ți și plantează-le. Dacă le uzi cum trebuie, cu ceva noroc, mănînci chiar în vara asta din ele.

— Și peste cîteva luni voi avea căpșune în grădina mea? Întrebai cu neîncrezător.

— Negreșit, negreșit, mi-a mai spus bătrînul.

Și așa a și fost. În vară, căpșunile mele au dat rod cum nu mă așteptam.

— Eu le scot din fața porții, deși tare m-am obișnuit cu ele acolo și am să le plantez în spatele grădinii, pentru că, din cîțiva în cîțiva ani, locul căpșunilor trebuie schimbat, să nu uiți asta, mi-a mai spus el, pentru că numai așa rodesc ele din plin...

Dar lui moș Andronic îi plăceau și florile, avea straturi întregi pe unde nu te așteptai, în grădină, iar în aitolul trandafirilor dădea dovadă de multă pricepere. Tot ce îi prisosea împărțea rudelor, prietenilor sau celor care îubeau florile și pomii.

— O floare și un gînd bun, spunea el, sau un pom și mult belșug în casă.

În afara sfaturilor pe care le dădea, vorbea rar și puțin, ca mai toți oamenii învățați să lase faptele să vorbească, ca toți oamenii la care munca are cuvîntul, așa că nu mai o nevoie de altceva. O singură dată, în vară, și-a deschis oarecum sufletul: s-a apropiat Incet-Incet de gardul grădinii mele, iar eu l-am întîmpinat. Abia cînd a fost lîngă gard am văzut că purta un paner cu mere mari, roșii, deosebit de frumoase.

— Ia-le vecine! m-a îmbiat el. Sînt mere de august. Mere bune, dulci, mere de drum lung, pentru că, dacă le pui în fîn, țin pînă către primăvară... Am luat panerul din mîinile tremurinde ale bătrînului. Parcă tremurum și eu ușor, nu mi-am putut explica din ce cauză. Apoi, bătrînul s-a rezemat de gard și-a aruncat roată privirile vioaie și mi-a spus:

— Nu e rău, nu e rău deloc cum lucrezi grădina și, ceea ce-mi place, e că iubești pămîntul... El simte asta...

Am luat un măr din panerul cu care rămăsesem în mînă, l-am șters, ca țăranii, de pieptul cămășii și am mușcat cu sete din el. Era dulce și răcoros și m-am trezit că rîd împreună cu bătrînul...

— Sînt mere bune, mere de august, mere de drum lung, mai spuse el și se întoarse încet-Incet spre stupina unde îșl lăsase bastonul.

Scriitorul și realitatea vieții

ȚARA MEA...

Nu-mi este prea mult în viață pentru mine,
dar pentru țară totul eu aș vrea,
căci ea din adânc de vreme vine
și din mieznul arzător de stea.

Nu-mi-aș dori ca să trăiesc cât țara,
căci am ca ea întinderi și-adâncimi,
dar îmbrățișa-o, precum vara,
vechi și eu, tărâmul din străvechimi.

Nici n-aș vrea ivni ca toți să mă
cunoască
ași mai țara-a fost și va mai fi,
Mi-e-n destul ca-n limba
românească
acei câțiva să poată înfiori.

Dar ei să ardă-n fiece cuvânt,
ce-n taina inimii, sunând, se leagă.
Cântecul țes de-argint veșmânt,
ca pământeasă, țara mea mi-i dragă.

DE CÎND ÎNCERC

De când încerc,
Dumite pe-o strună,
Pe-ale bucuriile, să-ți cânt,

Vasile Zamfir

Plutesc mereu pe-aripe de furtună,
Mereu al liniștii prieten sînt.

Potirul liniștii
Stă ca o gură
Care dorește pururea sărut.
E dreptul ei, de-ndată ce trecură
Atitea freamăte peste trecut.

Așa, din zbor,
Te prind doar în clipite,
Și-n brațul larg te încălzesc,
Și buzele-mi șoptesc înnebunite;
Măcar așa, în vis, să te iubesc...

CÎNTEC

Am ascuns sărutu-n flori —
Miroase a sărbători;
L-am ascuns în trunchi de fag —
Mirosea a fată drag;

L-am ascuns într-o năframă —
Mirosea a glas de mamă;
Mi l-am petrecut prin lacrimi,
Mirosea a vechi și-a datini;

Cînd l-am aruncat în foc,
Mirosea a busuioc.

ORELE CÎMPIEI

Lumină-i în miez aburit de cuvinte
Stăllmpede-n ceasul rotind peste ea,
Cînd floarea sărută cu buză
fierbinte
Licoarea de rouă în licăr de stea.

Sînt frate cu drumul plecat după
roți,
Port cîntecul florii înfipt la cimir,
Și liniștea lunii o-mpresur la porți
Să scapere zorii pe-al zării Zamfir.

Îmi arde chemarea cîmpiei în palme,
Lung șoșnet de lanuri ca-n doinele
vechi,
Priveliști de aur mă-mpresură
calme,
Mireasme albastre îmi sună-n urechi.

DICȚIONAR LITERAR

Antoaneta C. Iordache

Prozator, critic de teatru. S-a născut la 15 iulie 1948 în Oradea. Absolventă a Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale" (secția Teatrologie-Filmologie) din București. Redactor la revista „Orizont". Membră a Uniunii Scriitorilor din R.S. România (1986). Prima lucrare publicată în „Amfiteatru" (1971). Debut editorial: romanul **Singurătatea povestitor pentru copii**, Ed. Facla, 1982 (Premiul I pentru proză publicată în volum la Festivalul național „Cîntarea României"). Bine primit de critică, debutul — roman al unei „experiențe de viață" (din „atmosfera unor familii de azi, simțitor fragmentat de reflecții, amintiri, fapte ce par rupte din însuși trecutul romanciereî", Lillin, 1982) — îmbină „ficțiunea și redarea nudă, obsesia realului cu obsesia literaturii" (Moraru, 1984). Autoarea sesizează cu „acuitate" migrația vîrstelor, sentimentul trecerii, al vieții imediate, al spațiului citadin (Ungureanu, 1982). Minuția analizei amintește, adesea, „maniera proustiană" (Chelu, 1983). Următoarea carte — **Cursiv de septembrie**, Ed. Cartea Românească, 1985 (Premiul Asociației Scriitorilor din Timișoara) este o culegere de povestiri ce recomandă un „autor disponibil pentru nuvela-parabolă", pentru literatura de tip „jurnalistic" ori memorialistic (Ungureanu, 1985). Pagini „vii", în care cotidianul este scrutat cu luciditate și simț satiric, amintesc de Teodor Mazilu ori Hortensia Papadat-Bengescu (Ungureanu, Holban, 1985). O umanitate pestriță populează textul în care ușoara „tentă fantastică" (Petraș, 1986) alternează cu tonul confesiv („Necesitatea și voluptatea confesiunii atrage după sine apelul la tehnici narative din arsenalul textualist, ponderat și inteligent integrate în piesele volumului", Dragolea, 1986) ori cu mijloacele umorului și ale ironiei. Limbajul colorat, „adoptat în funcție de personaje" (Blaga, 1986) și sintaxa trimit la inflexiunile limbii vorbite.

REFERINȚE CRITICE:

În volume: Cornel Moraru, **Textul și realitatea**, Ed. Minerva, 1984, p. 224—226. În presă: Cornel Ungureanu, „Orizont", 24/1982; Andrei A. Lillin, „Neue Banater Zeitung", septembrie 1982; Dan C. Mihăilescu, „Contemporanul", 15/1983; Marin Chelu, „Familia", 2/1983; Cornel Ungureanu, „Orizont", 35/1985; Mirmir Todorov, „Knjjevni život, 4/1985; Ioan Holban, „Cronica", 40/1985; Mihai Dragolea, „Tribuna", 14/1986; Irina Petraș, „Steaua", 7/1986; Miron Blaga, „Familia", 10/1986; Marian Odangiu, „Orizont", 11/1987 etc.

Ion Jurca Rovina

Prozator. S-a născut la 1 octombrie 1940 în localitatea Bucureșci (Hunedoara). Absolvent al Facultății de Filologie a Universității din Timișoara. Redactor la Editura Facla. Debutează cu versuri în „Familia", 3/1966. Debut editorial cu romanul **Fericiți cînd renașteem**, Ed. Facla, 1976, „proză psihologică, realizată cu mijloace clasice", descinsă, după unii dintre comentatori, din textele lui Camil Petrescu ori Anton Holban (Dorian, 1979). Cartea „redescoperirii, prin dragoste, solidaritate umană, certitudine morală, a echilibrului" (Ungureanu, 1977), **Fericiți cînd renașteem** este, deopotrivă, un roman de formație, „o biografie spirituală" (Dorcescu, 1977), și totodată, un roman de dragoste. „Calitatea esențială a acestei cărți pornește de la descrierea consistentă, adevărată, a unui unic sentiment: agonia unei iubiri și criza unui suflet ce o traversează" (Arieșanu, 1977). Au urmat romanele: **Noua promisiune**, Ed. Facla, 1980; **Scoica de aur**, Ed. Facla, 1984 și **Călătorie spre dragoste**, Ed. Facla, 1988. Cei dintîi, urmărind destinul unui grup de munteni, care, porniți din Apuseni, au decis să se stabilească în Cîmpia Banatului, se afirmă ca un roman, în primul rînd, social, interferat cu numeroase pagini de analiză psihologică. „Zona de contact dintre diversele sectoare ale realului (mediu social, mediu natural, univers interior)" este scrutată cu atenție, fără a se pierde din vedere alcătuirea de ansamblu, construcția romanescă, „forma ce susține dinamica faptelor" (Dorcescu, 1980). Evocare a unei „Intemeieri" (în romanul lui Ion Jurca Rovina apare, repetat, mitul Intemeierii", Ruja, 1981), **Noua promisiune** păstrează și un apreciabil „registru liric" (Odangiu, 1980), o componentă reflexiv-poematică ce traversează, de altfel, toată proza autorului. Precumpănitor la debut, acest filon revine cu putere în **Scoica de aur** și în **Călătorie spre dragoste**, cărți unde modalitățile referențiale ale textului își asociază aluziile livrești și comentariul evasi-teoretic. Sub acest aspect, **Călătorie spre dragoste** (volum ce marchează o cotitură în scrisul lui I. J. R., cf. Rachieru, 1989) a atras cu deosebire atenția criticii care a remarcat „virajele metatextuale" ale discursului romanesc (Bocrescu, 1988), arhitectura modernă, polifonică și, mai ales, generozitatea ideii de fond: „descoperim tot atîta iubire pe cîtă imaginație avem" (Constant Călinescu, 1989).

REFERINȚE CRITICE:

În volume: Laurențiu Ulici, **Prima verba**, II, Ed. Albatros, 1986; Aurel Sasu și Mariana Vartic, **Romanul românesc în interviuri**, II, Ed. Minerva, 1986, p. 179. În presă: Ion Arieșanu, „Orizont", 3/1977; Cornel Ungureanu, „Drapelul roșu", 9950/1977; Eugen Dorcescu, „Familia", 2/1977; Silviu Dorian, „Convorbiri literare", 1/1979; Marian Odangiu, „Orizont", 48/1980; Eugen Dorcescu, „Familia", 12/1980; Ion Arieșanu, „România literară", 13/1981; Alexandru Ruja, „Tribuna", 13/1981; Nicolae Georgescu, „Luceafărul", 13/1985; Brîndușa Armanca, „Orizont", 18/1985; Miron Blaga, „Familia", 5/1987; Dan Silviu Boerescu, „Suplimentul literar-artistic al Scînteii tineretului", 45/1988; Constant Călinescu, „Luceafărul", 20/1989; Adrian Dinu Rachieru, „Orizont", 8/1989 etc.

Olimpia BERCA

ȚARĂ

Ființă primordială
Tot pământul ară
Gîndului gîlș vieții,
Gîndurilor, țară,

Dând înțărește grîul
La semănătul agrară.
Câmpii de peste Olturi
Vin și joc spre tine, țară.

Cîte-nchimi de veacuri
Ce-n unde te prestară,
Iar în cu arnici de flamuri,
Îi ajung în inimă, țară.

Trăiește-i apa sfîntă
Cu-n biri de piatră rară,
Prin ulenii ne-nveșmîntă
Cu-n tăcerea lirei, țară.

GRÎULE, CUPTOR DE PÎINE

Pentru glei stă deschisă toată,
Pentru lu, bijuterii de rouă,
Acolo arde-n noi ca jarul,
Grîule, cuptor de pîine nouă.

Doru Macriș

Nopți de taină, zile lungi de trudă,
Holdelor, vi se dedică vouă,
Pentru pacea spicului și-a vieții,
Grîule, cuptor de pîine nouă.

ÎNTOARCERE LA URDARI

Prag de legendă, zestre peste ani,
Sub ciocirlii să nască stele gîla,
Piai meșterii cu brațe de țărani
Alei mi-am scris cu vis copilărîa.

Desfac un calendar de azi spre ieri,
Se-aud și-acum ecouri de securi,
Căci mulți pe-acest meleag sînt azi
mineri,
Acesta-i satul meu dintre păduri.

Să zboare cînturi pe un Jiu de pace,
Sub zarea toamnei doldora de roade,
Cînd șir de generații vor desface
Balade noi din vechile balade.

Printre miresme tari de nuci
și struguri
Se-ntoarc în sat al glei făurari —
Un imn tăcut de trudă și belșuguri:
Acum se coace pîinea la Urdari!

Ciocîrlia, sfredelind albastrul,
Aripile-s visle armindouă
Ce despică lan și cer deodată,
Grîule, cuptor de pîine nouă!

ELEGIE DE APRIL LA SARMIZEGETUSA

Inalți de a curge spre alt tărîm,
Stru-i face un ocol prin ființa
noastră,
îi ia din răcoarea de apă mirabilă,
spre cerul albastru-i cărare albastră.

Mărul înfiorii ca un rug de April
soarele-n un mag îl descîntă,
încă mai ard pe culmi focuri
aprinse de daci,
fluierul lui Iancu încă mai cîntă.

Mirate, livinele ascultă muzica
apelor.
Primăvara-și numără gîzele-n gînd,
aici, unde poezia are răzor cu
eternitatea, lîngă Strîlul curgînd.

Ionel Amăriuței

Fiecare piatră îmi pare
un bătrîn cu cușmă albă pe cap,
bătrîni dintre acei ce-au umblat
cu jalbele neamului puse-n proțap,

bătrîni dintre acei care umblă
și azi pe cărările basmelor, drept,
la Sarmizegetusa cade ninsoarea
pe care-o iubesc și-o așteptă,

la Sarmizegetusa cade amurgul, —
palos însingerat, peste zi,
ninge superb cu metafore
innobilate prin verbul „a dăinui".

AMURG LA SARMIZEGETUSA

Ninge-nblîm la Sarmizegetusa,
peste pietrele istorici se cern
fabulosi fulgei de zăpadă
dinte-un epos etern.

aruncați în vis de-un naufragiu,
agățați de el ca de-un recif,
respiram parfum de adjective
din tomuri cu sfîrșitul apocrif

sau sorbeam culori halucinante
în orgii de muzici andaluze;
cerul gurii ars de vlăvălaia
verbelor ce se scrumeau pe buze.

CÎNTECUL CÎMPIEI

Noteș motimpulul,
Pe pe-nsivul inimii,
Conta-mă prelung
Palmele-nrourate ale țăranilor,
Deșăș-pindu-le
În chemarul persuasiv al cîmpiei.

STÎLURI TRIUMFALE

Tree, tree, stîluri triumfale
De sp-n intregind
Sîgur și grațios
Alfabetul întemperant al verii.
Tree aiele, privite
Cu ochi destinși și transparenți,
Cum ne părinte ar privi
Și ar sădure un copil
Pînă la pîine, învățîtă
De memoria brațelor...

Camelia Crișan

ȘI SCRIEM

Răsărim,
Cînd ne asemănăm
Pe noi înșine,
Cu rădăcini,
Cu muguri,
Cu fructe,
Cu lumină...
Creștem
Ca bobul de grîu —
Arcuș lunecînd
Pe strunele brazdei...
Zămislim
Expansiv inimi
Prin repertoriul concentrat
Al aripilor
Și scriem temerar
Cu condeiul
Maturității noastre!...

Actorul

Acest „cel mai delicat instrument din lume", **Actorul**, vrea să joace Hamlet, simte, cu alte cuvinte, nevoia unei partituri alese și dificile, a unor roluri de mare întindere identică. Intrarea în scenă e o intrare în lume : intr-un univers mai mult decît cludat, ale cărui convenții nu mai pot fi schimbate, pentru că Regizorul e în sală, și oricum este — de față — lumea pentru care reprezentația a și început.

Pe Actor îl recunoști deîndată, de la prima lui intrare în scenă. Nu vine niciodată „singur". Soseste, mereu, „de undeva", dintr-un spațiu care nu se vede decît cu ochiul minții, aduce, însă, de acolo „o lume întreagă" : biografia personajului său nu poate fi lăsată în culise, fiindcă, așa-l la teatru, există și un regizor de culise, iar fără biografie personajul nu mai interesează pe nimeni. Publicul vrea să afle totul despre... Hamlet. Dar mai ales ce se ascunde în tăcerile lui. Ce se întîmplă „dincolo", în nenumăratele încăperi ascunse priviri, unde e sigur că se petrec lucruri cutremurătoare, deoarece, iată, spectacolul menit să-i distreze pe regele Elsinorului nu-i prea vesel, și totuși actorii acceptă să-l joace, ei, care sînt „cronica prescurtată a vremurilor" și jin „lumii oglindă în față". Au străbătut cale lungă, se pare, au traversat Danemarca. Și nu-s niște începători în meserie.

Personajele lui **Vladimir Jurăscu**, acum, la maturitate, cel puțin (pesemne și aiele, de la Cluj sau Iași, de care nu te poți apropia. Indeajuns, fiindcă nu mai ai cum să vezi acele spectacole), ar merita re-povestite pe larg, în orice carte despre actorul român contemporan. Argumentele imediate ar putea fi **premiile de interpretare**, mai vechi și mai noi, distincții meritate pe deplin și onorante, desigur. Pentru actor, pentru Teatrul Național din Timișoara, deopotrivă. Important este, însă, nu cite diplome vor fi răsplătind talentul, neîndoielnic, al lui Vladimir Jurăscu (presa de aici, ca și aceea din țară, a consacrat reușitele de acest fel, ale actorului, pagini sen-

Artistul și societatea

sibile), ci faptul că, printr-o fericită coincidență, rolurile atît de bine închegate și de puternic expresive insemnau spectacolul, constituind contribuții de valoare în unitatea

de idei și de viziune a producției scenice. Și faptul că, tot „întîmplător", marile lui roluri se împlinesc în momente importante pentru cronologia succeselor teatrului, în stagiuni cînd afișul repertorial stă cum se cuvine sub firma instituției. N-ar fi nesemnificativ să se observe titlurile care-l afirmă, pe Vladimir Jurăscu, drept o personalitate artistică dintre cele mai autentice. Un interpret capabil să-și reinnoiască mijloacele, să îmbrace veșmintele diverselor genuri : să contamineze, cu eruptivă violență comică, o reprezentație Maziu, într-adevăr exponențială, să convingă și să dea substanță tragică regelui Lear...

Majoritatea pieselor de care se leagă **fromoasa** (căci, sugestivă și folositoare, în ordinea lucrului ce-l îndeplinește actorul, cu sine, pentru arta teatrului și pentru contemporanii săi) **carieră** a lui Vladimir Jurăscu aparțin dramaturgiei românești. Clasice, moderne și actuale (Delavrancea, Alecsandri, Camil Petrescu, Blaga, Baranga, Maziu, D.R. Popescu). În „Mobilă și dragoste", „Ca frunza dudului din rai", sau în „Studiu osteologic...", actorul devenea memorabil, spunînd publicului esențialul despre acele piese. Despre text, autori, și despre personaje. Un discurs de primă mînă — o piedoarie, în fond, evident „cu multă și bună actorie" la mijloc, în favoarea piesei românești noi.

N-a fost Hamlet, dar s-a inițiat în scenă cu un rege Lear. Exact cînd trebuia, probabil. Pentru că **Actorul** părea să fi înțeles ce forțe mișcă, dinăuntru, destinul personajului. Unde începe marea tronie, ce „arătări" insoțesc hăitrenicia unui rege lepădat de soartă, cîte nădejdi înfrunță un om pînă să dezobesnească ce pare de ce este, pînă să priceapă că, în „iristăștoare privelești — natura e mai dibace decît orice", și că „lumea lui oglindă" poate să se răstoarne ca o „mare scenă de bufoni". Avea prestanță teatrală acel rege Lear. Reușise să ne oblige să ne întrebăm, din nou, dacă nu se păruse cunoscut despănul, ce fel de iluzie este aceea pe care o pune la cale, în scenă, sub reflectoare, cu ființa sa, un **Actor ?**

Antoaneta C. IORDACHE

Unitatea dialectică

(Urmare din pag. 1)

portant. Statul, se subliniază în documentele la care ne-am referit, organele sale legislative și executive reprezintă puterea supremă în societatea noastră.

În concepția partidului nostru, a secretarului său general, statul „... trebuie să asigure conducerea unitară, planificată a activității economico-sociale, realizarea echilibrată, a dezvoltării armonioase a societății, a concordanței cît mai depline între forțele de producție și relațiile de producție".

Ca o legitate obiectivă în societatea noastră rolul partidului de conducător politic al întregii națiuni nu înlocuiește în nici o împrejurare organele de stat și nici nu diminuează sub nici o formă răspunderea organelor de stat în fața legilor țării și a poporului. „Statul și organele sale — subliniia tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** — nu pot fi înlocuite de nimeni, deci nici de organele de partid". De aici decurge necesitatea ca partidul să-și exercite rolul conducător în societate nu din afara organismelor economico-sociale, ci dinăuntrul lor, nu din afara societății, ci din interior și, prin urmare, nu din afara organelor de stat și ale democrației muncitorești revoluționare, ci din interiorul acestora astfel că, „... organele de partid nu trebuie să înlocuiască organele de stat, dimpotrivă, ele trebuie să facă totul pentru întărirea rolului statului, pentru buna funcționare a organismelor sale de jos pînă sus". Partidul nostru a elaborat teza potrivit căreia socialismul este opera poporului, „se construiește cu poporul și pentru popor" și în concordanță cu cerințele acestei legități a acționat continuu pentru perfecționarea continuă a activității partidului care a devenit un puternic partid de masă, a activității statului nostru socialist. Acționînd ferm pentru democratizarea crescîndă a statului, și a întregii activități statale, a creat totodată un larg și original sistem al democrației muncitorești revoluționare care să permită participarea largă, neîngrădită a tuturor cetățenilor, indiferent de naționalitate, de sex, sau vîrstă etc., la întreaga activitate economico-socială, la actul conducerii, al deciziei, ca veriga sa fundamentală.

Modul cum întîmpină întregul partid, întregul popor cel mai de seamă eveniment politic al anului, cel de al XIV-lea Congres al partidului, cum sînt dezbătute în mod democratic proiectele planului directivă și tezele pentru Congres, adeziunea deplină și entuziastă a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii la hotărîrea Plenarei C.C. de realegere a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** în funcția supremă în partid, ilustrează unitatea de monolit a poporului în jurul partidului, a statului socialist, superioritatea sistemului nostru politic ca întruchipare a celei mai autentice democrații.

viața asociației

Stagiunea 1980/1990 a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" va fi inaugurată **martți, 17 octombrie a.c. ora 17,00 în sala de cenaclu din Piața Vasile Roaită nr. 3**, printr-o ședință de lucru consacrată poeziei. Va citi **prof. univ. dr. Mihai Dragomirescu**. Referat : **Ion Anghel**.

memento

Cenaclul „**ARS POETICA**" își va relua activitatea duminică, 15 octombrie, a.c., orele 10,30, la sediul Bibliotecii Județene Timiș. În program : **tînăra CAMELIA CRIȘAN** va citi poezie, iar acțiunea **EUGENIA CRETOIU**, de la Teatrul Național și folkistul **IOAN CREȚESCU** vor susține un recital de poezie și muzică, pe tema „**Rapsodii de toamnă**".

„Dreptatea", un film pe care il așteptăm (II)

A doua zi, toți oamenii, în frunte cu omniprezentul director de film Titi Popescu, au reluat... „războiul" de la capăt. Pentru Tămăriile din Piața Unirii s-au făcut pregătiri extraordinar de atente și, fără teama de a greși, pot afirma că, fără ajutorul unor întreprinderi, instituții, al unor oameni de o rară distincție omenească, ele ar fi fost sortite eșecului. De la binecunoscuta Herghelie de la Izvin au fost aduși cai de rasă pură „cum rar am întîlnit" (spuneau actorii) de la O.J.T. Timiș a fost închiriată o caleașcă cum „nici pe vremuri n-a existat", la cîțiva cetățeni din Timișoara și județ s-au găsit automobile de vîrsta... bunicii. Piața de azi a orașului s-a transformat, peste noapte, într-o piață a anilor indicați de scenariu și n-am rămas deloc surprinși să observăm că, în tot timpul filmărilor, pe aici s-au perindat sute, poate mii de oameni curioși să-i vadă la lucru pe cei care realizează filmul „Dreptatea", despre care citiseră în presă. Piața a fost dominată de macarale, tarabe, produse de tot felul, firme (inclusiv cea a Administrațiunii și redacțiunii ziarului „Ardealul"), mese și umbrelițe de la cofetăria „Unirea". Colectivul acesteia, în frunte cu șefa de unitate, și-au dovedit din nou atenția și ospitalitatea față de arlușii-cetățeni. Aici, la una dintre mese, s-a așezat... Irina Petrescu, actrița binecunoscută din filme, de pe scenele teatrelor. A servit o cafeluță, o citronadă, a admirat piața, s-a interesat de schelele din jur, admirînd și mai mult clădirea care va adăposti viitorul Muzeu de Artă. Apoi a traversat piața la brațul lui David Varga și s-a îndreptat spre saloanele Complexului Muzeal. Și despre aceasta va trebui să spunem că a întrecut așteptările în a fi gazde pentru realizatorii filmului. Nu numai că li s-au pus la dispoziție o serie de încăperi, care au adăpostit sute de costume, dar muzeografii, muncitorii, portarii s-au străduit, prin comportament și ținută, să creeze o atmosferă propice unei munci nu lipsită de tensiune. La Timișoara l-am cunoscut pe Eusebiu Ștefănescu, fost actor al Teatrului Național prin anii '70, un caracter voiubil, plin de haz și care, într-un cadru adecvat, ni l-a adus în fața ochilor pe George Calboreanu (în casa căruia a locuit pe vremea studenției), pe Ion Besoiu, cu care a cutreierat prin lumea largă și pe care îl simți pînă și în convorbirile telefonice cu soția, spre hazul tuturor. A fost o săptămînă grea, de tensiune, de muncă intensă și responsabilă, care s-a desfășurat, cum putea remarca oricine, într-o perfectă ordine și disciplină. Pentru că fiecare om știa, la locul lui, ce anume are de făcut. Au excelat, parcă, prin calm, tenacitate, precizie și talent cei doi operatori de primă mînă : Doru Mitran și Gabriel Kosuth, pe care nu i-am văzut nici măcar o clipă dînd dovadă de nervozitate sau cuvinte de reproș.

... Ultima zi de lucru în județul Timiș, Gara din Jimbolia trebuia filmată noaptea. Cu Nicu Gheorghe, am ajuns acolo mult mai devreme. În stație sosiseră cele două garnituri de trenuri specifice anilor din... film. Locomotiva cu aburi 50.165, pe vremuri aparținînd Depoului C.F.R. Caransebeș (și de care îmi amintesc pentru că funcționa prin anii '60) era și ei ei aici și puțin din

Regizorul Andrei Blaier, scenograful Călin Papură și operatorul Gabriel Kosuth.

greu. Reprezentanți ai organelor locale de partid, și de stat, cetățeni din Stație, în frunte cu șeful ei, artiști amatori locali, și ei pregătiți pentru filmări. Dar, stupoare, autobuzele cu figuranți nu intrînd din pricina unor... bariere de cale ferată. Momente de așteptare. A fost pertru prima dată cînd l-am văzut pe regizorul Andrei Blaier dînd semne de nervozitate. Era intre linii și fuma, țigară de la țigară. L-am invitat la o cafea și nici n-am ajuns s-o consumăm pe jumătate că a venit secundul anunțîndu-ne că „au sosit". S-au filmat secvențe dintre cele mai dramatice din film. Secvențe dominate de excelentul actor care este Alexandru Repan (arădean de loc, îmi spune). Interpretează rolul lui Frențiu și îl intră „în piele" cu toată forța talentului său. Stă la masă cu Adrian Păduraru, servesc sendvicuri, sînt dominați de replici și vin asistenții de regie invitîndu-l pe... peron. Apoi „motor" și Doru Mitran este mulțumit. Pelicula color a surprins totul. Trenuri, soldați, puști și mitraliere, oameni, vagoane și acest cîntec care ne cutremură : „Iancule mare". N-am văzut pe ecran aceste secvențe. În schimb, am vizionat primele role cu film brut, sosite de la București și proiectate în sala „Capitol" (nu mi s-a spus că va avea loc și premiera !). Secvențe de război, realizate în Plopeni-Leordeni, după toate regulile artei cinematografice și, printre interpreți, Sinka Karoly, directorul Teatrului Maghiar de Stat Timișoara, într-un rol de mare greutate. Au fost numai două minute dintr-un mare film din epopeea noastră națională, închinat marilor evenimente istorice și mai ales Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, despre care unul dintre personajele principale ale filmului spunea (text din scenariu) : **„Astăzi sîntem și noi aici, reprezentanții muncitorimii din Transilvania și Banat și declarăm în fața dv., în fața lumii întregi, că vrem unirea tuturor românilor. O vrem și sîntem gata să luptăm cu toate mijloacele pentru înfăptuirea și apărarea Unirii !"**

Nicolae PIRVU

P.S. Realizatorii filmului „Dreptatea" mulțumesc tuturor organelor locale de partid și de stat, întreprinderilor și instituțiilor din județul Timiș pentru sprijinul deosebit de prețios pe care l-au acordat.

Tatonări fertile în arta ceramicii

Absolvent în anul 1985 al Institutului de arte plastice „Nicolae Grigorescu", Bucureşti, secţia ceramică, Cristian Sergiu Ianza (născut la Lupeni, 5 ianuarie 1959) are deja un bogat palmares de expoziţii personale: Galeriile Fondului Plastic — Oradea, 1984, Galeria „ARTIND" a C.I.S.C.F. Bucureşti, 1986, Galeria „Metopa" — Piteşti, 1987, Galeria Fondului Plastic Maramaş, 1987. Deasemeni lucrările sale au fost prezentate în alte unsprezece expoziţii colective şi la concursul internaţional al ceramicii, Perugia, Italia, 1987.

Expoziţia deschisă în acest an în cadrul Galeriilor de artă ale Filialei Deva-Petroşani ale U.A.P. a cuprins lucrări de ceramică dintre cele mai diverse. Faianţele, porţelanurile şi gresiile prezentate au surprins în primul rînd prin obsesia sferei, cercetate în adîncimile-i nebănuite, în cercurile undelor care se propagă de la punctul de naştere al sferei pînă la adîncimile corpurilor cereşti. Drumul acestor comunicaţii poate fi asemănat cu drumul unor metafore către realizarea ei plastică, izolarea ei în real. În fond, Cristian Sergiu Ianza e un explorator al metaforelor plastice, un explorator care încearcă să îmbine utilul cu plăcutul, să creeze un statut artistic utilului. Ianza e un stilist de primă mînă. Are simţul detaliilor semnificative care pot pune lumina în cîştigul artei, o pot exploata izolată ca nebănuitul materiei în care lucrează. Obiectul creat de Cristian Sergiu Ianza degajă o lumină proprie, eliberînd către spaţiu propriile metafore care alcătuiesc mesajul, alfabetul straniu în care poate să ne vorbească un limbaj superior. Şi, ceea ce e foarte important, artistul simte în permanenţă materialul care se prelucrează, pur şi simplu al impresia că forma/lumina obiectului se află în permanentă metamorfoză artistică.

Cred că la baza „exploziilor" artistice ale sferei lui Ianza se află principiul imbatabil al. mugurelui, în spaţiu, al mugurelui care renunţă la întreg pentru a căuta şi găsi energiile seminţei în aşteptare, ale universului auster şi în acelaşi timp generos. De aceea, peisajele de pe mameloane sînt nişte reprezentări ale pulsului materiei, ale materiei vii, ale forţelor zăgăzuite pe care doar artistul autentic poate să le slobozească în deplinătatea lumii/cosmosului omenesc.

Expoziţia de la Deva a lui Cristian Sergiu Ianza poate fi socotită un eveniment al ceramicii contemporane. Artistul trebuie urmărit cu atenţie. Evoluţia lui poate deveni surprinzătoare.

Valeriu BĂRGĂU

aqua-forte

● Abia după ce ai făcut un lucru îţi se pare că a fost uşor.

● Bucuria omului care se simte bine: durează aşa de puţin.

● Cel mai bun plan din viaţă este planul pe care nu l-ai făcut.

● Pe ce experienţă de viaţă s-o fi bazînd celibatarul dacă el nu a fost însurat niciodată?

● Un om care poartă asupra lui două ceasuri, înfrîge istoteleasna.

● Lua decizii numai importiva altora...

● Pentru că a auzit că marile descoperiri s-au făcut din greşeală, şi el greşea sistematic, doar-doar o ajunge celebru...

● Maşinile merg deoarece pentru cle au gîndit oamenii.

● Şi, tot neglijînd timpul, la un moment dat, a ajuns să se plîngă de... lipsă de timp!

● Nu a ajuns niciodată cu picioarele pe fundul lacului, dar se lăuda că îi cunoaşte adîncurile.

● Sînt două categorii de oameni: una care bîrfeşte, cealaltă care e bîrfită.

● Frumuseţea o observi, prostia o descoperi.

● Tăcerea din cuvinte vorbeşte cel mai bine.

Emil ŞAIN

top

SCAUNUL CU DOUĂ PICIOARE (II)

2. Epoca de glorie a muzicii de divertisment, conchide Dieter Kampe, a fost deceniul '60-'70. În acea perioadă s-au impus tineri interpreţi şi formaţii, dovedind un pronunţat simţ al valorii. Gîndiţi-vă la nume ca Deep Purple, Uriah Heep, Chris Farlowe, Association, Turtles, Mama's & Papa's, Move, Doors, Them, Byrds, Animals, ca să nu amintim decît o infimă parte dintre cei a căror muzică exprima un plenar sentiment al vieţii. Ascultată azi (şi) de cei tineri, muzica de ieri trezeşte admiraţie graţie valorilor ei multiple ce transpar, valorile care, arată Kampe, au dispărut aproape total din muzica contemporană, lipsită de elemente novatoare atît în conţinut cît şi în formă. Aşa cum afirmă producătorul de discuri Mathias H. „azi, lipsa originalităţii în plan strict muzical se încearcă a fi suplinită cu prea puţin succes prin tot felul de artificii ce ţin de domeniul unei tehnici electroacustice de vîrf. Degeaba, scaunul are două picioare!". Să fi secat fîntîna inspiraţiei? se întrebă jurnalistul. De fantezie dau azi dovadă doar „nagii" unor grupuri meteorice, botezate cu nume ce şocheazăd: Transvision Vamp, Bomb The Bass, The The, Beastie Boys, Wax, Curiosity Killed The Cat (?!). Cei ce pretind un dram de originalitate acestor formaţii vor fi dezamăgiţi. Avem de-a face cu „compromisul unei lumi în care materialul sonor se face la bandă rulantă cu consecinţele ce rezultă". Să fi secat cu totul fîntîna inspiraţiei, ne întrebăm din nou? Nu, din moment ce putem aduce drept argument nume ca Bruce Springsteen, Enya, Sam Brown, Sting, Tanita Tikaram, Europe şi altele, desigur, dar, vai, nu prea numeroase. În aceste fericite cazuri se pare că artiştii nu acceptă compromisuri în compartimentul sonor, fie el şi al muzicii de divertisment. Dar cu o floare... Mai există un aspect care nu scapă ancheteî la care ne referăm. În planul industriei (şi mai puţin al artei) producătorii de discuri caută să rişte cît mai puţin, apelînd, în compensaţie la piese „Oldies" (a căror succes la public este oricum verificat) şi aşa se naşc Remix-urile, Megamix-urile care oferă, de fapt, marfă veche într-un ambalaj nou, ce constă în ameliorarea electroacustică a suportului ritmic şi melodic al pieselor. Se mai apelează şi la „alluluri" bizare cum ar fi, de pildă, aducerea în studiourile de înregistrare a unui star de morcă, care să imprime cu o formaţie debutantă. E mai sigur aşa, nu? Un exemplu ar fi hit-ul „Kiss", al lui Tom Jones şi... „Art Of Noise". Multe ne-ar putea spune producătorii Stock-Atkins-Watermann despre întreprinzătoarele lor măsuri care, pe lîngă bani, se mai întîmplă să aducă şi unele împliniri artistice, pe care nu putem să le ignorăm. (Va urma).

Petru UMANSCHI

COLEGII DE LA ELSINORE

Ce s-a întîmplat, aşadar, stimaţi telecititori, la meciul cu danezii, miercuri seara, ar fi următoarele: mai întîi că dumnealor, gazdele, au avut o atît de rapidă circulaţie a balonului pînă în careul advers de parcă l-ar fi curentat obiectul cu pricina, apoi că au schimbat atît de imprevizibil posturile încît, de la o vreme, mă temeam să nu apară şi în postură de arbitru, şi, la urmă, dar nu în cele din urmă, că ştiu să joace fotbal. De fapt, ăsta a fost lucrul care ne-a încurcat cel mai mult şi, sincer să fiu, cred că ne va încurca şi în continuare. S-a văzut clar că echipa noastră mi-a putut găsi cheia unei apărări autocante, că nici driblingurile lui Hagi (cu tot cu călcîie), nici insistenţele lui Cămătaru (care mi s-a părut a fi unul din cel mai bun) nu au reuşit să pună probleme unei foarte disciplinate echipe. De fapt, o echipă ce a reuşit, de cînd a venit Sepp Piontek la cirma ei (din 1976), să îmbine rigoarea nemţească cu temperamentul meridional şi, culmea, asta îi se întîmplă exact în faţa porţii. Cel puţin fraţii Laudrup au dovedit cu prisosinţă acest lucru — Michael L., n. 15. 06. 1964, fost jucător la Juventus, 1,83 m; Brian L., n. 22. 02. 1969, activînd la Bröndby, 1,88 m. Dacă ar fi să adăucem nişte reproşuri „la obiect" echipei noastre, am spune că nu a existat o apărare capabilă să reacţioneze cu promptitudine în faţa fulgerărilor gazdelor, că nu am reuşit să anihilăm pressing-ul exasperant, că nu am avut suficientă condiţie fizică pentru a face un marcaj om la om. Mă întreb dacă nu cumva aceste acuze nu sînt, la urma-urmelor, gratuite, fiindcă numai o sansă extraordinară ar fi putut face să reuşim, cel mult, un egal. Dar am fi meritat, oare, acest lucru? Să fim lucizi şi să spunem că au fost mai buni. Iar dacă afirmaţia ce urmează ne-ar putea bemola puţin din mîhnire, să spunem / să credem că danezii lui Piontek pot învinge la ora de faţă orice echipă din Europa. Dacă mai adăugăm imediat şi amendamentul „pe teren propriu", ipoteza devine posibilă.

Care ce vom face la Bucureşti?

În „Guerin Sportivo" din 3 octombrie a.c., Joao Havelange, preşedintele FIFA, declara că Mondialele din 1994 s-ar putea sfîşia de la organizare de Maroc, cele din '98, de S.U.A., iar primul C.M. al mileniului III, din 2002, să fie găzduit de China. Italia mi se pare mult mai aprope.

Marcel TOLCEA

fanion

1,83 m; Brian L., n. 22. 02. 1969, activînd la Bröndby, 1,88 m. Dacă ar fi să adăucem nişte reproşuri „la obiect" echipei noastre, am spune că nu a existat o apărare capabilă să reacţioneze cu promptitudine în faţa fulgerărilor gazdelor, că nu am reuşit să anihilăm pressing-ul exasperant, că nu am avut suficientă condiţie fizică pentru a face un marcaj om la om. Mă întreb dacă nu cumva aceste

sport

AMĂRÎT...

...mi-e sufletul, uscată cerneala, cernită mi-e zona inimii numită fotbal; caut un cui să-mi leg bocceluţa cu metafore închinate acestui zeu, s-o pun în pod, s-o atîrn de-o tabelă de marcaj sau s-o azvîrlu în uitare; am senzaţia că mi-am pierdut timpul de lucru şi averea de nădejdi, ba, trăiesc şi sentimentul că v-am amăgit, stimaţi cititori, îndemnîndu-vă să aveţi încredere în flăcăii din arenă, în vedetele noastre de duminică; zău, n-a meritat atîta efort, pentru că, iată, miercuri, la Copenhaga, idolii noştri şi-au dezvelit chipul: sînt nişte impostori, insi necinstiţi şi incompetenţi, care, în frunte cu antrenorii şi Federaţia, şi-au bătut joc de noi, milioanele de telespectatori din urîta întîmplare cu danezii; vinovaţi sînt, iniţi, cei doi tehnicieni, Jenei şi Drăguşin, care au compus o echipă de compromis şi au impus un stil de maidan, de parcă cei 11—12 ar fi jucat pentru prima oară la un loc; vinovată e şi Federaţia, care s-a admis, în timp, supremaţia afidăţoare în campionat a două cluburi, Steaua şi Dinamo, deşi, se ştie, competiţia cea mai solidă e cea onestă, bizuită exclusiv pe valoare; mă şi întreb, naiv, cum de s-or fi risipit talentele pe care contam şi în acel meci de tristă suvenire: Hagi, Sabău, Iovan, Rednic, Andone, Klein, practic toţi, inclusiv „meu", Lupu, intrat în teren în ceasul al 13-lea; ceaţă s-a pus pe ochii lui Jenei ori o fi visat strigoi şi vampiri?!; chiar aşa, nici un „Cap limpede" nu s-a ivit în amorţeala care numai fotbal nu s-a dovedit a fi; n-am atîta replică, de final, decît: să le fie ruşine!; iar ca happy-end, că bătaia-i ruptă din cer: vom învinge la Bucureşti şi ne-om duce la Campionatul Mondial!

Teodor BULZA

* * *

PURITATEA VICTORIEI

La Arad, în data de 6—7 octombrie a.c., în sala polivalentă a sporturilor a avut loc un concurs internaţional de judo, dotat cu „CUPA PETROLUL". Au fost invitaţi să participe sportivi din toată ţara, de la Cluburi sportive şcolare, Cluburi muncitoreşti, Asociaţii sportive muncitoreşti, Cluburi sportive şcolare pionereşti, Casele Pionierilor şi Şoimilor Patriei, Szeged — R.P. Ungară şi Lodz — R. P. Polonă. Competiţia sportivă s-a desfăşurat pe trei tatami (suprafeţe de luptă) consecutiv, la copii I şi II şi la juniori I şi II, la un înalt nivel tehnic. Publicul spectator atent şi receptiv a aplaudat adînc din toată inima pe cei mai buni judokani care au demonstrat valoarea supremă a sportului în kimono, arta de a învinge prin înţelepciune adversarul în spiritul Fair-Play. Inşoţit de oglinda desăvîrşită a purităţii victoriei. Reprezentanţii Casei Pionierilor şi Şoimilor Patriei Timişoara, sub meticuloasa şi competenta îndrumare a profesorului Ştefan Doncea, posesor al centurii negre DAN 3, au cucerit două locuri II, prin Romulus Radu şi Marius Teacă, un loc III, prin Marius Sigartău şi trei locuri V prin Marius Florea, Eduard Zsak şi Marius Crişan. La festivitatea de premiere, sportivilor care au urcat pe treptele podiumului li s-au înmînat cupe, plachete şi diplome. În inima şi mintea sportivilor fruntaşi de la A.S. „PIONIERUL" Timişoara se poate contenpla originalitatea şi bogăţia de caracter, iubirea de adevăr şi de Patrie.

Dorim succes deplin valorosului sportiv Marius Teacă, de la Casa Pionierilor şi Şoimilor Patriei Timişoara care este la totul olimpic, de asemenea şi colegilor săi, să obţină în continuare numeroase medalii la Campionatele Europene, Campionatele Mondiale şi Jocurile Olimpice. În unitatea şi armonia perfectă a frumuseţii şi purităţii morale a Florii de circeş, se pot bucura toţi tineriii sportivi de la noi şi din toată ţara.

I. A.

Cartea întîmplărilor

Între prima sa carte pentru copii: „Lume mică, lume mare" apărută la Editura Ion Creangă în 1971 şi recentul volum de proză „Leţcia de logică", Passionaria Stoicescu aşezată o lume de versuri, adresate atît celor mici, cît şi celor mari („Fără de pierdere ca o iubire" — 1976, „Reverberata" — 1978, „Cuşca de aer" — 1980, „Rouă şi scrum" — 1982, „Cartea pădurii" — 1985, „Profesorul de iluzie" — 1986 — fiind doar cîteva titluri), de antologii din creaţia scriitorilor patrioţi şi a pionierilor, de traduceri din lirica sovietică. Cele 13 proze din „Leţcia de logică" ne dezvăluie legătura care există între evenimentul trăit şi cel transpus în chip meşteşugit pe coala albă. Proza aceasta este ca o pînză ţesută cu migală din întîmplările cotidiene. Sînt prezente evenimente din trecut, prin personaje care aduc cu ele culoarea altor vremi (cele trei surori din „Tărîna şi umbre", bătrîna mamă din „Bala", Sofia în tinereţea ei, din „Sofia şi exemplul", cele două bătrîne, Paulina şi Cleopatra din „Natură moartă cu şaude"), dar şi fapte dintr-un prezent simţit în mod acut: „Permisia", „Bălat, fată, bălat", „Domnul Freud şi poşeta", „Mireasa de la miezul nopţii".

carte

Apetitul pentru faptul cotidian, rigoarea în respectarea culorii locale sînt doar cîteva din atuurile implicaţiei autoarei în proza realistă contemporană. Figurile umane, la început portrete, devin personaje, adevărate cu mate lor. Ele reprezintă tipologii: Coanamare din „Tărîna şi umbre" — mamă autoritară, care se ştie temută de toţi ai casei sau Sofia din „Sofia şi exemplul" — fată bătrînă, luptătă în tiparele convenţiei sociale, tipare create de atmosfera micului oraş de provincie, mama Fedora din „Mireasa de la miezul nopţii", — depozitară a normelor legate de religia căreia îi aparţine (cea pravoslavică). Obiceiuri, datini străvechi, elemente ale credinţei populare, creenţă pitorescul de substanţă al prozelor.

Passionaria Stoicescu surprinde mentalitatea oraşului de provincie, reînviie lumi apuse, cu încărcătura lingvistică şi locală specifică unui timp vetust, reconstituie vieţi pe baza clişeelor fotografice. Ea scrie o proză densă, ce respiră prin personajele sale, prin verva şi spontaneitatea dialogurilor, prin naraţiunea pe alocuri iudică, dar şi ironică, prin încercări de introspecţie şi pionieri psihologice, prin pitorescul descrierilor. Această carte a întîmplărilor ne menţine buna dispoziţie, fiind, în fel ca şi autoarea el, o prezenţă tonică, plină de bun gust şi de talent.

Rodica OPREANU

* Passionaria Stoicescu, LECŢIA DE LOGICĂ, Ed. Cartea Românească.

André Maurois

CASETA CU AMINTIRI

● SAU BARBEY D'AUREVILLY — FANTOMA EROICA

Unii scriitori cunosc în timpul vieții un renume exagerat, pe care opera lor nu-l mai poate justifica după dispariția lor. Altora, dimpotrivă, îi se refuză, cît trăiesc, succesul la care i-ar îndreptăți talentul, geniul lor chiar. Acestia nu încetează să se ridice în atmosfera literaților și în atențiunea cititorilor, după ce trupul lor a devenit țărînă. Barbey d'Aurevilly începuse abia spre bătrînețe, după un lung și dureros anonimat, să-și ocupe locul cuvenit. Azi el este în sfîrșit recunoscut, pe merit, drept unul dintre cei mai mari scriitori francezi din secolul al XIX-lea.

De ce niște merite atît de evidente nu s-au impus mai devreme? Sînt cazuri cînd pitorescul personajului îi servește pe scriitor. Barbey a fost dezavantajat de al său. Contemporanii lui vorbeau de redingotele lui, de jiletcile cambrate și țepene ca niște corsete; de cupele sale, căptușite cu catifea neagră sau mătase roșie, rustice și somptuoase totodată, de cîneala foarte vizibilă a mustăților sale și a părului. El uitau astfel de frumusețea stilului său. Rîdeau de curiozitățile spiritului său, de orientarea sa politică feudală. Jules Lemaître spunea că, dorindu-și să fie un cruciat, un muschetar, un șuan, el fusese mai degrabă un actor spectaculos, amețit de rolurile sale.

[...]Era născut pentru glorie, era demn de ea și știa asta. Or, cum spune Paul Bourget, „calitățile lui nu-și aflaseră o epocă pe măsură". Pe jumătate alungat de familie, venise la Paris fără bani, ceea ce l-ar constrînge să accepte să muncească. După anii „petrecuți în provincie ca să ucidă plictisul prin puterea visului", au urmat alți, mai dureroși încă la Paris, „pîndind ocazia de a-și pune în valoare meritele". Suferi de nedreptatea criticii și, mai rău, de indiferența a sa. Așteptarea încordată a succesului i-a fost și mai neplăcută din cauza caracterului său mîndru. Izolat, ca urmare a orgoliului său și a himerelor irealizabile, și-a găsit refugiul în „impertinenta singurătate" a dandysmului. Era provocator ca să se poată impune. Byron comisese în tinerețe asemenea naivități insolente, dar Byron, lord și instărit, putea aștepta și, de altfel, cunoscuse repede gloria. Barbey, care, la treizeci de ani, era un anonim, se înveșmînta în dandysmul său ca un coate-goale care vrea să se dea drept grande d'Espana. Nepuțind să-și trăiască viața așa cum i-ar fi plăcut, el o joacă.

O joacă în viață și o joacă și în imaginație. „Scrîind, simt o stare de liniștire". Romanele lui sînt niște evaziuni. În ele Barbey dădea proporții enorme unor aventuri sordide sau pur și simplu banale. În O iubită de odinioară, carte foarte romanească, o spaniolă destul de oarecare, care fusese iubită scriitorului, devine un vulcan de pasiuni. În Diabolice el se dedă la rătăciri fără frîu pe care în realitate nu le poate trăi. Femeia ocupă un loc imens în gîndurile lui. Precoce, el se îndrăgostește la treisprezece ani. Or, acestui om făcut pentru pasiune și care avea nevoie de femei sensibile și fine, hazardul nu i-a oferit decît de două ori acest noroc, și atunci imperfect, cu Louise de Meril, de care totul trebuia să îi despartă, și cu Eugénie de Guérin, misterioasă și inaccesibilă. Pe altele, el a trebuit să le fardeze și să le machieze făcînd din fete obișnuite niște marchize [...]. Dar nu s-a ales decît cu firimituri. „Cu ce să umplem dar abisul din sufletul ?". Literatura a fost sărbătoarea zilnică și strălucitoare care îi consola pentru toate.

De nici cele două stiluri ale lui. Unul, care răspunde unui instinct profund, e cel din jurnale, direct și sobru: celălalt, „violent și inzorzonat", era „aristocratic și militar" cum ar fi vrut să fie viața lui; el folosea aici, cu succes, formula căutată, paradoxul scînteietor. Mare cunoscător al problemelor de stil, el cîneză admirînd pe Chateaubriand vorbind despre Richelieu: „Flexibilitatea l-a asigurat reușita în viață iar trufia l-a plămădit geniul". El însuși izbutește fraze de neuitat: „Femeile se fixează ca și draperiile, cu un cui și un ciocan. — După rănl, lucrul pe care știu cel mai bine să-l facă femeile sînt pansamentele".

În Scrisori către Trébutien, unde spiritul său înnăscut izvorăște fără răgaz, violența limbajului este superbă. Citez absolut la întîmplare. Despre Hugo: „Titanicul vostru poet, meteorul vostru, astrul, steaua polară, dl. Hugo, acest sot dulos... S-ar părea că, cu tot geniul său și romanele sale începute și dramele ce urmează să le scrie, Hugo a fost ultimul... Și pentru cine? Pentru Juliette, o actriță fără talent de la Porte St. Martin". Despre George Sand: „Îmi place mai mult pentru frumusețea (un joc de cuvînte) decît pentru talentul ei și fiindcă, atunci cînd îi vorbesc, nu mă privește niciodată. Augusta mea înfumurare îșl amintește în legătură cu asta de un cuvînt al lui La Bruyère care m-ar încinta să fie adevărat: „A nu privi niciodată pe cineva este aceiași lucru cu a-l privi mereu".

În sfîrșit, despre el însuși: „Anul acesta am rupt-o cu lumea... Așteptarea mă ucide. Am trecut de treizeci de ani, am pierdut enorm timpul; am fost atît de dandy cît se poate în Franța; sufocat de o educație absurdă, m-am îmbătat apoi ani întregi cu gustul independenței și am acum, ca urmare, nerăbdarea sălbatică pe care o nasc întîrzierile și greșelile".

Da, prin dinamism, prin dezinvoltură, prin culoare (cînd descrie, de exemplu, o lăcuitătoare lună de octombrie, toată numai portocalie și roșu sîdefiu), prin mireasma locurilor, prin îndrăznelii și violențe, stilul său este demn de acest personaj. Scrisul său, impertinent și măreț, din manuscrise și scrisori, îi definește și el. Caracterele enorme care par trasate cu un băț mulat în cerneală roșie, paragrafele uriașe, liniile verticale decise ca niște săgeți, majusculele ornate și daurite, adjectivele cu triple sublimări, par o sfidare [...].

Aceste capricii nu-l împiedicau să aibă o judecată fără greș. În timp ce stilul dintre contemporanii lui subestimau geniul lui Balzac și îl ocuzau că scrie prost, Barbey îl iubea stilul „cu excrescențele lui cu tot". Îl lăuda fără rezerve pe Beyle și Saint-Evremond, scriitori care nu gîndeau ca el dar care erau demni de el. Vorbea magnific despre Shakespeare și despre focul de geniu „pe care-l proiecta peste obscuritatea existenței, cum ochii îți aruncă fulgerele prin gîurile unei măști negre". Față de cei pe care nu-i admiră se arată un judecător nemilos. Critica lui, feroce, devine pamflet. Pe Renan îl tratează intenționat nedrept. „Specific pentru acest spirit las este că anulează totul, dar nu ca un mordant, ci ca un lichid". Consacră o carte întreagă femeilor scriitoare, les bas bleus. Pe George Sand, care fusese o vreme prietena lui, o desființează: „Secretul succesului lmens al doamnei Sand constă în lipsa de originalitate. Burghezii spun că are un stil curgător. Este elogiul lor suprem. Nu-și fac griji că transportă nămol, totul e să curgă". Alci el se înșeală și se vede că nu citise scrisorile lui George Sand care transportă valuri de lavă clocotită. Dar ce contează? El se înșeală în chip superb.

Și așa cum el îi aprecia pe autorii de valoare, era admirat de cei mai buni dintre ei, deși era puțin cunoscut. Hugo îl respectă. Gautier spunea despre O iubită de odinioară: „După Balzac, este cartea cea mai puternică... Autorul cunoaște viața. El îmbînzește limba cu un călăreț calul său". Sainte-Beuve era mai rezervat, dar el nu lăuda niciodată pe cei în viață. Totuși se arăta curtenitor, temîndu-se de spiritul lui caustic și vorbea despre „pana lui scăpătoare și îndrăzneață". Cel mai bun critic al lui Barbey era el însuși. Despre ale sale Memoranda el spune: „Există în ele o fierbere, o dorință de înnobilare, un adevăr total, o nonșalanță a frazei care se exercită cu o putere de neînvins asupra spiritelor care lubesc adevărul și mai ales cînd este cînd, precum cafeaus". Orgoliu? Desigur, dar justificat.

Spre sfîrșitul vieții a cunoscut oarecare glorie. Îi frecventau tineri ca Bourget, Coppée, Léon Bloy. Îi învăța pe Bourget arta de a cuceri o lume pe care el însuși nu o cucerise. Frații Goncourt îi descriu cum era în 1855, la Daudet, în redingotă cu jupoane „care îi umflau șoldurile parcă ar fi avut o crinolină, pantaloni albi de lînă ca niște indispensabili de molton..." dar sub acest costum inflinesc „un domn cu maniere excelente care emite în fiecare clipă vorbe inteligente, fine, pline de culoare... Ne-a vorbit de tatăl lui, un legitimist fîncat care i-a interzis să-l slujească pe Louis-Philippe; de viața la Paris, unde, timp de șaptesprezece ani, n-a primit nici un sfanț de la tatăl lui, împăcarea a avut loc abia după ce a publicat Vrăjita. Romanul satisfăcînd convingerile bătrînului șuan, tatăl s-a hotărît atunci să-i scrie: „Revenîți, domnule!". Cei doi Goncourt adaugă: „S-ar putea să fie o doză la fel de mare de făcătură în această poveste ca și în costumația lui". Dar nu, apropre tot era adevărat! Iar cît despre Vrăjita, era o capodoperă absolută. Puternic marcat de poveștile auzite la Valognes în copilărie, el rămînea legat de Saint-Sauveur, de peisajele și oamenii Normandiei natale. În ii nutrea geniul. „Tot ce văd, scrie el, îmi impinge inima spre această patrie pe care, copil, visam să o părăsesc cu o grabă înfrigurată. Născut din furia valurilor din Manche, verde ca ierburile, nu agreez deloc această mare cu uleiul de măsline...". Frumoasele provensale îl fac să regrete normandiele din tinerețea lui: „Unde ești, coc măreț, sculptor și lustruit al normandelor mele? O femeie fără coc și-a pierdut creasta".

I-a plăcut pînă la sfîrșitul vieții să revină la Saint-Sauveur-le Vicomte și la Valognes, care rămîneau pentru el „pămîntul ființelor adorate care nu mai există, orașul fantomelor care mă obsedează și cu ajutorul cărora pot privi în adîncul meu". Acolo, de după fiecare ușă îl pîndește zvîrcolitul săgetător al amintirilor. Unei tinere prietene îi scrie: „Trimite-mi niscaiva hîrțe despre Saint-Sauveur. Asta o să-mi aminteacă ce sînt — sau mai degrabă, o, melancolie! ce eram". Suferea deoarece „Caseta cu amintiri din copilărie trăsese întrînată și răscolită", dar noaptea, pe străzile pustii, el auzea încă pașii de pisală ai unor șuani invizibili. La fel și nouă, rătăcind printr-un oraș pe care el l-a făcut să intre în eternitate, ni se năzare că zărim, la fiecare colțitură, fantoma eroică a Conetabilului Literelor care îsi înalță mai semet ca oricînd statura dominatoare și sufletul său ales.

Traducere de
Bogdan BĂDULESCU

din lirica lumii

Vasile Romanciuc

(R.S.S. MOLDOVENEASCĂ)

DE PARCĂ TE ASCULTĂ EMINESCU

Asemeni ramului ce ține
Lumina fructului în pom
Cuvîntul-i osul sfînt pe care
Trăiește sufletul în om.

În grai istoria încape
Ne-arată-așa precum sîntem:
Cu tot cu dușmani, cu prietenii,
Cu ce-am avut, cu ce avem.

Cîți, au trecut străini pe-aicea
În veacuri ce au rămînît,
El n-au ochii numai pămîntul —
Și-i graiul nostru au ochii.

De-aceea-n veacuri zbuciumate,
(Destinul nu ne-a răsfățat)
Strămoșii apărîndu-și glia,
Și graiul și i-au apărat.

De s-a-ntîmplat să piară-n lupte
Și oaste multă și pămînt
El niciodată nici pe-o clipă,
Nu au cedat nici un cuvînt.

Azi, cînd mă rog de pace-n casa
Oricărui neam din orice plai
Mă rog de aer pentru sufleț,
De sănătate pentru grai.

Au poți să-ți uiți pe-o clipă graiul
Cum ai uita niște-amintiri ?
Fără de grai — ca fără casă :
În ce trăiești, cu ce respiri ?

Să-ți fie atît de drag cuvîntul
Încît atunci cînd îl rostești
Să crezi că însuși Eminescu
Ascultă ce și cum vorbești.

EMINESCU ÎN INIMA NOASTRĂ

Visul nu în palate, ci-n inimi
găzduire —
Ți-e casă pe veche, iubirea tuturor.
Mihai cel Mare, domn peste cuvinte
Mihai cel Mare, slujitorul lor.
La nici un greu nicicînd n-ai
încercat
Să-ți potrivești în grai numai vocale,
Să-ți faci cu ele, drum ușor, turnînd
În vreo ureche surdă osanale.

Purtînd de mic în sufleț lumină
pentru om,
În om ai semănat-o cu pana-ți
ascuțită,
Dînd la o parte trîndavi farduri
Și sfetnici cu credința cîrbovită.

Cînd ți-ar fi dat coțcarii bucuroși,
Aur curat pe fiece silabă,
Te-ai mulțumit cu umbra pînii doar,
Ci n-ai pus demnitatea pe tarabă.

Cu Tine-n inimi le simțim pulsînd —
Ca niște gînduri clare-n poezie
Păzește-ți pururl numele curat,
Cum ai păzi un steag în bătălie.

LA EMINESCU

ASTERISC

Luceafărul din cer
e-un asterisc
ce, de cînd lumea,
face trimitere
la Eminescu.

CUVÎNTUL

Șipot ești,
Șipotești
nume drag,
Ipoteștl,
parcă-ar fi să ne vrăjești,
parcă-ar fi să te oprești
acte, să i-o potolești
trecătorului grăbit
și atît de obosit
c-a trecut și a uitat,
a uitat că-i însetat.
Șipot ești
Șipotești
Ipoteștl.

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1;
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele republicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42 907

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 42

SĂPTĂMÂNAL SOCIAL POLITIC ȘI LITERAR ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 42 (1181) 28 OCTOMBRIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XL • 8 PAG., 3 LEI

Poporul — adevăratul stăpân al destinului său istoric

Dintre numeroasele idei de o inestimabilă valoare principială cuprinse în Tezele pentru Congresul al XIV-lea al partidului nostru se detașează ca importanță teza ce definește locul și rolul partidului comunist — centru vital al întregului organism social socialist, factor propulsor și dinamizator al dezvoltării și perfecționării continue a orînduirii socialiste, teză care străbate ca un fir roșu toate documentele Partidului Comunist Român, întreaga operă a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**. Secretarul general al partidului a revenit de mai multe ori, în ultima vreme, în expunerile și cuvîntările sale, cu o deosebită insistență asupra acestei probleme. Această insistență este de deplin justificată în condițiile actuale, cînd se constată o accentuare a atacurilor din partea cercurilor anticomuniste la adresa socialismului, atît ca sistem teoretic, cît și ca mișcare socială practică, atacuri care au în centrul lor tocmai principiul și practica înfăptuirii rolului politic conducător al partidului comunist în procesul edificării și dezvoltării societății socialiste.

Pentru oamenii familiarizați cu problematica confruntărilor ideologice pe plan internațional, intensificarea acestor atacuri nu reprezintă o surpriză, în sloganele propagandistice care sînt folosite nu sînt necunoscute. Ele nu aduc teze principiale noi, idei noi, ci reiau, uneori în haine uzor reînviate, vechi idei și teze ale propagandei anticomuniste.

Secretarul general al partidului nostru subliniă în repetate rînduri necesitatea manifestării unei atitudini combative față de ideile și concepțiile anticomuniste retrograde. Înțelegem această chemare formulată de conducătorul partidului nostru, adresată frontului ideologic ca invitație la o analiză aprofundată a acestor teze, pentru a le putea respinge în mod argumentat dinăuntrul lor. În același timp, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** arăta că aceste probleme trebuie să fie dezbătute în mod aprofundat „în primul rînd pentru ca să clarificăm partidul, întregul popor" asupra lor și să „înțelegem bine problemele dezvoltării societății socialiste și a lumii contemporane". Acuzația la adresa socialismului că nu ar fi democratic, deoarece nu permite funcționarea unor partide sau forțe politice de opoziție, are la bază identificarea forțată a democrației cu forma și conținutul său burghez, pe de o parte și, pe de altă parte, ea se folosește de unele fenomene negative apărute în procesul edificării socialismului, concretizate în abuzuri și încălcări ale principiilor socialismului și ale democrației. Este necesar să facem precizarea ! că pentru societatea capitalistă, în care existența proprietății private și a claselor sociale antagonisie determină apariția și manifestarea unor interese de interese divergente, ireductibile la o bază comună, este inevitabilă constituirea unor formațiuni politice cu obiective și scopuri strategico-tactice diferite și chiar antagonice. În aceste condiții pluralismul politic este inevitabil. Desigur, funcționarea legală neîngrădită a unor asemenea formațiuni politice, inclusiv a acelora care exprimă interesele maselor muncitoare, reprezintă realmente un criteriu de apreciere a democratismului politic burghez. Caracteristic este faptul că acolo este un pluralism în care unele formațiuni politice sînt de guvernare, iar altele de opoziție și, în consecință, deciziile politice sînt inevitabil. Desigur, funcționarea legală neîngrădită a unor asemenea formațiuni politice, inclusiv a acelora care exprimă interesele maselor muncitoare, reprezintă realmente un criteriu de apreciere a democratismului politic burghez. Caracteristic este faptul că acolo este un pluralism în care unele formațiuni politice sînt de guvernare, iar altele de opoziție și, în consecință, deciziile politice sînt luate de formațiunile politice aflate în putere, cel mai adesea împotriva voinței celor aflate în opoziție, ceea ce face ca acest pluralism să cnpele într-o bună măsură un caracter formal.

În condițiile socialismului, unde la baza întregii vieți sociale se află proprietatea comună care generează interese fundamentale comune pentru toate clasele și categoriile sociale de oameni ai muncii, concretizate în programele de construire și dezvoltare a societății socialiste, unde există numai clase și categorii de oameni ai muncii, nu este necesară și nici posibilă existența unor formațiuni de opoziție politică. Se pune firesc întrebarea: opoziție față de ce, față de construirea socialismului ? Dacă ar exista o astfel de opoziție atunci ea nu s-ar putea concretiza decît într-o politică de reîntoarcere la capitalism. O asemenea politică însă, neavînd nici o baza socială, este din capul locului imposibilă și inacceptabilă.

Aceasta nu înseamnă că în socialism nu există un pluralism. În fond nu semnifică pluralismul **reprezentativitate?** Dacă așa stau lucrurile, atunci este cît se poate de clar faptul că orînduirea socialistă creează condițiile obiective și subiective pentru realizarea unui autentic pluralism, superior multi lăudatului pluralism burghez. Referindu-se la această problemă, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** subliniă faptul că, prin largul sistem al organizațiilor sociale și obștești, al organismelor democrației muncitorești, care participă activ la elaborarea deciziilor în toate sferele vieții sociale și la mobilizarea maselor de oameni ai muncii în îndeplinirea lor, se realizează în cel mai înalt grad pluralismul nostru socialist prin care toate clasele și categoriile sociale participă activ și efectiv la guvernare. La baza acestui pluralism autentic se află proprietatea socialistă. De aceea dezvoltarea și întărirea proprietății socialiste are drept consecință întărirea și consolidarea democratismului socialist, a pluralismului autentic reprezentativ.

Apare deci legitimă întrebarea ce semnificație are această intensă preocupare pentru teoretizarea reîntoarcerii la soluții de tip capitalist

Lector univ. Ioan PANDUR

(Continuare în pag. 3)

DOCUMENTELE PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL P.C.R.

„Noi am realizat și realizăm cea mai largă democrație, în care poporul însuși își asigură conducerea destinelor sale, așa cum dorește ! În conformitate cu aceasta, am dezvoltat — după Congresul al IX-lea — întregul sistem de democrație muncitorească-revoluționară, care este bine cunoscut. Desigur, trebuie să-i perfecționăm și să asigurăm funcționarea sa în bune condiții, în toate domeniile de activitate".

NICOLAE CEAUȘESCU

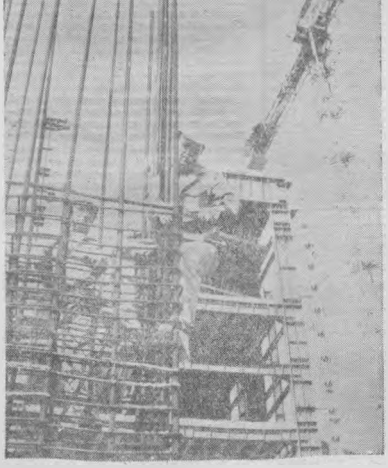

Spre înălțimi

Semnele durabile ale unui trust erou

Priviți, vă rog, casele și blocurile acestor ani. Vă plac? Înfățișarea lor face evidentă o intenție de soliditate și confort asupra căreia nu încape nici o îndoială că ar fi reușit să apară decît în acești ani care alcătuiesc cea mai întinsă durată de pace din istoria noastră. Meșterul Manole se află, iată, mai aproape de noi ca oricînd. Sînt, aproape de noi, mii de meșteri care asemeni lui trăiesc pentru a clădi fără a măsura ziei o secundă măcar prețul acestui destin asumat constient. Inginerul **Aurel Zavoian** este, binenînțeles, constructor. „Nu știu cît vorbesc de frumos, îmi spune. În munca noastră nu cuvintele te exprimă, ci ceea ce ai înfăptuit, așa cum nu timpul e cel care ne măsoară viața, ci cît am lăsat în urmă și cît de departe îndrăznim să privim". Profesiunea de credință a unui singur constructor ? Aproape 6 000 de oameni, angajați **T.A.G.C.M.** ului Timiș, precum toți constructorii țării, își măsoară viața astfel. După zece, după douăzeci, după treizeci, după patruzeci de ani de muncă, timpul lor devine istorie vie — noile orașe **Moldova Veche** și **Oravița**, cartierele de locuințe din **Reșița**, **Timișoara**, **Lugoj** și alte așezări ale Banatului, din țară sau din străinătate (**R. F. Germania**, **Irak**, **Libia**), turnătoria de fontă din **Borșa**, lucrările de suprafață de la minele **Dognecea** și **Oțelu de Fier**, uzinele „Tebu" și „30 Decembrie" din **Arad**, întreprinderea „Apemin" din **Buziaș**, fabricile de pîine din **Ojetu Roșu**, **Sînnicolau Mare**, **Jimbolia**, **Cîlnic**, complexul de sere **Arad**, complexele zootehnice de la **Grăniți**, **Nădlac**, **Hodoni**, **Tomești**, **Ceala** și **Grădișteа**, obiectivele agricole de la **Lovrin**, **Berzovia**, **Topolovățu Mare**, **Făget**, **Recaș**, **Deta**, **Jebel**, **Cărpiniș**, **Oravița**, **Plychia** și **Săcălaz**, rectificarea rîului **Bîrzava**, importantele lucrări edilitare și de gospodărie comunală din întreaga zonă, așezămintele de cultură și știință, sălile de sport și stadioanele, școlile, Universitatea, Facultățile de construcții, mecanică și electrotehnică, Institutul agronomic din **Timișoara**, ca să alegem aceste exemple.

Ctitoriile prezentului

Sînt constructorii. Toți cei aproape 6 000 de oameni cît numără acum **Trustul Antreprieză Generală de Construcții Montaj Timiș**. Dumneaor, eroii nesfîșiați ai monumentelor prezentului, contemporanii noștri pentru care verbul a

George DINU

(Continuare în pag. 3)

UN SINGUR GÎND, O SINGURĂ VOINȚĂ

EXIGENȚE AXIOLOGICE ALE CREAȚIEI ȘI CONSTRUCȚIEI POLITICE

În spațiul larguri deschideri conceptuale care definesc **inconfundabil identitatea culturală a partidului**. Expunerea la Plenara comună a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 marchează momentul unui salt calitativ pe care i-au făcut posibil permanentele acumulări cantitative generate de reconstituirea axiologică multilaterală promovată de Congresul al IX-lea al partidului nostru.

De importanță cardinală pentru profundele transformări revoluționare, propriu noii noastre istorii, clarificările metodologice și inovațiile categoriale lansate în dezbaterile politologice contemporane de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretarul general al partidului, și-au găsit un puternic ecou internațional devenind referențiale pentru eforturile tuturor forțelor progresiste, din întreaga lume, de a-și formula programele și aspirațiile spre libertate și progres. În acest sens, ca urmare a unei analize științifice riguroase a mișcării istorice ireversibile, care a inclus și multiple disocieri critice de o anumită poluare informațională existentă în chiar interiorul marxismului, a fost clarificat obiectul epistemic al **socialismului științific ca știință a transformării revoluționare a lumii**. S-a depășit, astfel, concepția restrictivă a înțelegerii lui ca instrument teoretic de legitimare a activității practic-revoluționare a unei singure clase — clasa muncitoare. Pleciind, însă, de la rolul conducător al acesteia în realizarea oricărui proiect de dezvoltare și prezentindu-i-se meritul istoric de a fi structurat singura concepție consecvent revoluționară, în noua accepțiune, socialismul științific este ghidul teoretic al acțiunii practice a tuturor forțelor sociale care se situează ferm pe poziții emanamente revoluționare, pentru progres și dezvoltare multilaterală. De aici a rezultat teza conform căreia socialismul nu cunoaște alternativă în sfera viitorului.

Ca răspuns la această necesitate obiectivă conceptul și practica afirmării autoconducerii muncitorești înseamnă, în experiența românească, etapa reașezării democrației pe o nouă platformă valorică. Autoconducerea muncitorească nu trebuie înțeleasă ca prioritate a clasei muncitoare în exercitarea puterii, ci ridicarea muncii la rang de politică de stat. Respectiv ca singură unitate de evaluare a calității civismului și personalității individilor în egală lor calitate de oameni ai muncii. Rolul să conducător derivă, deci, din ponderea cea mai mare pe care o are în realizarea producției și prosperității naționale, deci al prosperității generale a țării și din faptul că deține cea mai mare parte din mijloacele de producție, având datorita de a le productiviza pe bazele proprietății socialiste cu premisă pentru trecerea la comunism. Pe aceste coordonate apare pentru prima dată că socialismul nu poate fi altceva decît un vast proiect social și uman al unui nou tip de societate care prinde reliefuri praxiologice în funcție de calitatea condițiilor și eforturilor fiecărui popor.

Acest mod de a regîndi statutul socialismului științific a semănat la teza de stringentă actualitate, conform căreia unele limite ale practicii de construcție socialistă nu trebuie reproșate proiectului doctrinar-teoretic, întrucît nu toate segmentele practicii de construcție socialistă s-au ridicat întotdeauna la înălțimea principiilor și nu toate au avut conținut socialist. Aceste elemente explică, într-o oarecare măsură, și rămînerile în urmă care s-au reflectat inerțial în conștiință, antrenînd o anumită rămînere în urmă a conștiinței față de transformările structurale petrecute în cadrul existenței sociale.

Soluția problemelor existente, — efecte ale dinamicii fără precedent a epocii contemporane — se găsește nu în renunțarea la principii, ci în competența științifică cu care principiile se reașezează permanent pe o nouă platformă valorică, în funcție de exigențele fiecărei etape. Punerea în ecuație marxistă a acestui timp problematic oferit de epoca prezentă deschide vaste spații de afirmare construcției și creației politice cu conținut comunist.

Acest rol îl revine politicului resemantizat și epurat de toate confuziile și prejudecățile cu care i-au saturat centrele de diversiune anticomunistă; dar și scos din limitele de înțelegere din chiar vechile accepțiuni marxiste. Este meritul tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** de a fi precizat faptul că politicul, ca expresie concentrată a economicului, reprezintă o teză care a fost valabilă pe altă secvență a construcției socialismului. Ea a alimentat însă și tendințele transformării marxismului într-un economism îngust, susceptibil de a fi vulgarizat de cercurile anticomuniste.

În realitate **politicul** nu este un simplu efect mecanic al apariției claselor. Ca **sinteză axiologică**, deci ca sistem de valori care orientează comportamentul social propriu unei colectivități, a existat și înainte de apariția claselor, evident în forme mai puțin elaborate.

Readucerea politicului pe coordonatele sale naturale de evoluție a însemnat reinvestirea lui cu rolul de sistem de valori exponențial reprezentativ pentru toate transformările economice, sociale, culturale, inclusiv ideologice la nivelul întregii formațiuni sociale. În raza de acțiune practică a acestei accepțiuni, politica cumulează prerogativele muncii de concepție și proiectare a acțiunii sociale. La nivel instituțional, această realitate implică recunoașterea rolului conducător al partidului. Diapazonul partidului, ca teză lansată în Programul P.C.R. (pagina 111) și regîndită la Plenara din noiembrie 1982 și cele mai recente documente programatice, vizează, deci, nu destituirea lui, ci transformarea sa din partid al unei clase (anume, partea cea mai radicală a clasei muncitoare) în partid de masă, prin polarizarea tuturor claselor și categoriilor sociale. Rămîne partid în sens etimologic, deci ca parte, dar nu a unei clase, ci a unei comunități etnico-sociale concret-determinate. În prezent, nu renunțarea la rolul conducător al partidului se pune, ci integrarea lui în mase, prin intensificarea muncii politico-ideologice, deoarece ideile devin forțe materiale numai cînd cuprind masele. În acest sens, ideologia a devenit o forță nemijlocită de producție care se cere a fi folosită cu maximă competență și în cea mai profesionistă manieră posibilă, prin trecerea de la simpla informare la studiul aprofundat al proiectului social și uman care urmează a fi tradus în viață prin aportul conjugat al nostru, al tuturor.

În acest context de interpretare putem trage concluzia că, și în comunism, partidul va fi principalul laborator de formare și dezvoltare a valorilor purtătoare de specific etnic și de asimilare creatoare a influențelor exterioare. Pentru că dezvoltarea înseamnă și adîncirea de influențe. Însă deschiderea la noi nu trebuie să conducă nici la cosmopolitism, nici la desnaționalizare prin ploconirea în fața străinătății. Rolul partidului va consta în vertebrarea tuturor influențelor pe specificul nostru etnic.

Rezultă, din această riguroasă analiză întreprinsă cu pertinență științifică de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, că problema pluralismului în condițiile socialismului este o falsă problemă. Pluralismul partidist este un reflex în plan politic a pluralismului de interese antagoniste, generate de proprietatea privat capitalistă, el reflectă poziția diferențiate față de capital și față de gestionarea puterii sistemului social global. În socialism nu există interese economice fundamentale divergente, deci confruntarea cedează locul dialogului între forțe sociale vital interesate în realizarea aceluiași obiectiv. Din punct de vedere organizatoric, există, atît pe orizontală, cît și pe verticală, structurile care să facă posibil dialogul între comuniști și nemembri ai partidului, mai ales, acum, după crearea Organizației Democrației și Unității Socialiste.

Totuși, nivelul de conștiință nu este încă la nivelul posibilităților materiale disponibile. Din unghiul partinic al unor competente analize, documentele noastre programatice au lansat chiar teza unei relative rămineri în urmă a ritmurilor și proporțiilor activității ideologice în raport cu cea social-economică. Cele mai recente orientări programatice, inventariind unele aspecte definitorii ale problemei, propun și strategii eficiente de acțiune.

O prioritate absolută o reprezintă trecerea de la abordarea analitică la marile sinteze teoretice de epistemologie politică prin înțelegerea interdisciplinară a dinamicii politicului în etapa actuală. Pentru că, dacă politicul, datorită valențelor sale normative, anticipează realitatea, printr-un obiectiv strategic pe care-l instituie ca imperativ al tuturor eforturilor constructive, coordonînd traducerea lui în practică pe dimensiunea îndrumării și controlului, diagnozele concrete ale fiecărei etape devin, astfel, indispensabile. Cunoscînd în timp util tendințele de fond ale sistemului se poate asigura coerența dintre competențele executive și cele decizionale cu efecte benefice în stimularea sectoarelor celor mai productive de viață socială.

Ca sarcină concretă, s-a reținut intensificarea activităților politico-formative, regîndite însă nu numai ca principale canale de popularizare a documentelor, ci, ca adevărate laboratoare de aducere a maselor la starea de gîndire, de asumare responsabilă a destinului propriu, cum s-a putut în perimetrul căreia prind reliefuri axiologice destinele noastre, ale fiecăruia în parte și ale tuturor la un loc.

Regăsim în acest imperativ major încă un inestimabil aport la dezvoltarea creatoare a fundamentelor socialismului științific, anume: construcția socialismului, ca radicalizare a întregului sistem este, simultan, o construcție politică. Și de ce politicul este o datătoare primordială a fiecărui cetățean ca și în toate celelalte domenii, construcția și creația politică nu este posibilă decît pe un foarte solid fundament de cunoaștere, de asimilare în orizonturile explicative ale prezentului, deopotrivă a trecutului și a viitorului previzibil. Coordonînd această extrem de responsabilă activitate partidul nostru își exercită în legitimitate istorică rolul de centru dinamizator al întregii societăți românești:

Economic, prin perfecționarea structurilor organizatorice ale autoconducerii și autogestiunii muncitorești, pînă la fuziunea dintre proprietatea socialistă de stat cu proprietatea socialistă cooperatistă în perspectiva trecerii la proprietatea comunistă unică asupra mijloacelor de producție.

Social, prin repartizarea judicioasă în profil teritorial a forțelor de producție în cadrul procesului de omogenizare socială care-și propune să asigure o valorificare superioară a rezervelor materiale și umane de pe fîșia de pămînt cuprins al țării; obiectiv căruia îi răspunde și procesul, aflat în curs, al sistematizării teritoriale.

Cultural, prin crearea structurilor vitoarelor Centre de creație și cultură „Cîntarea României", se va asigura atît accesul mai larg al tuturor categoriilor sociale la cultură, cît și posibilitatea de a participa la crearea culturii noi, revoluționare, în consens cu acest timp fierbinte și înalt.

Politic, prin asigurarea în continuare, a conținutului popular al puterii ca un corolar legitim al socializării proprietății pisind legea concordanței dintre forțele și relațiile de producție în sistemul său firesc de referință. Întrucît construcția politică este, în esență, o creație axiologică permanentă, și o revitalizare a valorilor tradiționale multimilenar constituite și ferm stăpîne aspirațiilor de progres, libertate și independență.

Ștefan BUZĂRNESCU

> **„Întreaga activitate de propagandă și politico-educativă trebuie să aducă o contribuție mai mare la mobilizarea oamenilor muncii la vasta operă de înfăptuire a politicii interne și externe a partidului și statului nostru, devenind o puternică forță materială de transformare a societății, de asigurare a victoriei socialismului și comunismului în patria noastră".**
>
> (Din Tezele pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român)

DIMENSIUNILE NOULUI

Noi dimensiuni, moderne, la noi acum răsar
În era socialistă, multivalent — profundă,
Gîndește astfel omul revoluționar,
Vrînd binele și noul în case să-i pătrundă.

Noi construim, cu pasos, un viitor prosper,
Fe-a omului măsură și-n pas cu a sa fire,
Cum vremile și țara din partea noastră-o cer
Într-o etapă nouă, intru deșăvîrșire.

Iar frumusețea arcă-n cîdirile solare
Și în recolta amplă și-n viitorul demn
Ce încă-n astă vreme strălucește și răsare,
Purtînd-și românesci și comunist însemn.

Lucian BUREREU

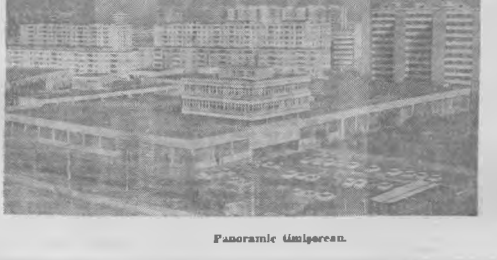

Panoramic timișorean.

Semnele durabile

(Urmare din pag. 1)

dura e cea mai proprie măsură a lor.

Atunci, în primii ani de după Eliberare, s-a spus: **„Vom construi o țară nouă!"**. A fost, și aici pentru cei din Banat, ce și cum mesteria asta străveche s-ar fi născut a doua oară. Primul pas a fost organizarea activității în construcții. Nucleul actualului T.A.G.C.M.T. îl găsim în perioada imediat următoare naționalizării, în 1950, cînd s-a constituit o primă întreprindere specializată — **I.C.L. Timișoara**. Apoi au urmat comasările succesive cu unități ale cooperației, în 1958 întreprinderea devenind **Trustul regional de construcții Banat**, ca, în 1968, în urma reorganizării administrativ-teritoriale, să treacă în subordinea Consiliului popular al județului Timiș. Au fost ani de efort uriaș, o bătălie cotidiană, relatată permanent, la neafrișit, în care neliniștea constructivă s-a împlinit firește în creație. Cei mai în vîrstă dintre ei, astăzi respectabili pensionari, cum sînt **Gavrilă Horedi, Vladimir Harea, Teodor Niculescu** și **Viorel Țăranu**, își mai amintesc utilajele existente atunci, în primii ani. N-aveau decît 3 cilindri de tip vechi, un greder și un autocamion, iar în toată țara exista o macara turn, de capacitate redusă, adusă din import. După nici trei decenii, în perioadele de vîrf, s-a ajuns la o dotare cu mijloace fixe de peste 600 000 lei la fiecare milion producție. A urmat introducerea prefabricatelor, care acum sînt în fel de firești ca insesi construcțiile. **„Cine te mai crede azi**, spune un alt „vîrstnic" al Trustului, **Teodor Clemoes**, actualul director adjunct al IPROTIM, **că a fost o vreme cînd oamenii au luptat pentru ca cele să fie acceptate, că la sfîrșitul secolului trecut Salierni fusese un solitar fără discipoli, deși sînzurile lui din elemente prefabricate revoluționau domeniul construcțiilor?"**. A fost apoi introducerea betonului precomprimat, a cofrajelor glisante, a tiftarii acoperișurilor. Termenii de specialitate nu spun mare lucru celui din afara domeniului. El admiră, de fapt, construcția, funcționalitatea sa, îndrăzneala liniei. Detaliile tehnice rămîn pentru specialiști. E bine, cred, să numim, totuși, cîteva dintre cele de început, pentru corectitudinea imaginii noastre despre pionieratul acestei realități devenite, mai ales în anii glorioși de după Congresul al IX-lea, însemn durabil al timpului pe care îl străbatem — șantierul. Șantierul care pentru **Ioan Chiș** — șef echipă zidari la Antreprizo 1, **Francisc Nagy** — mecanic auto, S.U.T., **Virgil Bogănescu** — șef formație instalații Antreprizo 3, **Nicolae Ghișă** — șef echipă zidari Antreprizo 4, **Victor Mureșan** — fierar betonist Antreprizo 1, **Ioan Maicu** — mistiru Antreprizo 1, **Dumitru Murărașu** — șef echipă dulgheri, brig. sp. 1, **Mihai Schummer** — șef echipă zidari, brig. sp. 1, inginerii **Traian Sirimtu** și **Mircea Toma** — directorii Antreprizelor 3 și 4 și pentru toți celălți constructori este un spațiu în care ei pun sufletul din sufletul lor în tot ce atinge, el neflind doar niște meseriași care execută mecanic operații conform pregătirii pe care au absolvit-o, ci ființe spirituale — mărunte în acest perimetru, uriașe în timp — care își trăiesc o parte din viața și destinul lor aici, un an, doi, zece, și în tot acest timp ei se leagă de ceea ce fac cum te legi de casa părintească. Răsplata dăruirii lor este bucuria de a putea spune: **„Pe aici e numele nostru, e munca noastră, e viața noastră"**. Ca să le înțelegi **drumul**, trebuie să știi să privești în jur. În Timișoara, bunăoară, s-a construit c n c r m, anii **„EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU"** însemnînd 300 000 de ferestre deschise spre lumină. Nu este frumoasă această imagine a fiecărui locuitor cu buletin al orașului de pe Bega, instalat în o fereastră a noului i ? S-a construit mult, cum spuneam, din 1983 — odată cu primul „Ordin al Muncii", clasa 1, conferit Trustului, devenit în 1987 „Erou al Muncii Socialiste" — într-o fericită logodnă a noului cu tradiția, a edificiului contemporan cu monumentul străvechi. Cele mai noi cartiere — **Steaua, Bucovinei, Dorobanți, Timor, Slavici**, celelalte microzone ale orașului, înglobînd o rețea de magazine și de servicii, de alte dotări de cea mai contemporană ținută, „reașezarea" centrului-centru, a Pietei Unirii etalează subtilitățile de confort și surprizele pentru ochi, îmbinate într-o singură armonie. Blocurile-unicat din **Simion Bărnuțiu, Mărăști, Piața Reșiței**, din zonele **Sălăjan, Giroc** și **Calea Aradului** au acum, în sfîrșit, fațadele inspirate, cu balcoane și logii, cu grațioase jocuri de volume, cu acoperișuri „în două și trei ape", cu țiglă și șarpante de lemn, favorizînd lectura unui peisaj încîntător. Este acum evident faptul că întregul oraș și-a reașezat priveliștile sub semnul noului, căci în viziunea edilă a epocii noastre „centrul" — adică frumusețe, modernitate, civilizație și confort — trebuie să fie pretutindeni. **„Pe baza indicațiilor secretarului general al partidului**, îmi precizează **Ion Graure** — secretarul Comitetului de partid al Trustului, **acționăm pentru eradicarea hazardului în meseria noastră, innobilînd tradiția, ou schematizînd niște trăsături constituite în timp, ci așezîndu-le altfel, conform unei viziuni moderne și unei concepții ordonatoare. Demonstrăm, în fond, viziunea arhitectonică și capacitatea tehnică a oamenilor noștri, a constructorului contemporan"**. Constructorii de la T.A.G.C.M.T. nu mai au nevoie astăzi de pledoarii pro domo. Vorbesc pentru el noile orizonturi constructive ale întregului județ, reasezate în tipare urbanistice și arhitectonice de o nouă și temeinică strălucire. Peste tot, în **Lugoj, Sînnicolau Mare, Jimbolia, Buziaș, Deta**, în celelalte așezări, noile construcții sînt în rimă cu peisajul și ființa locului. **„Cuvintele, oricît ar fi de frumoase, rămîn cuvinte. Meșteșugul constructorilor folosește alte materiale, mai trainice, asemenea voinței lor de a învinge, de a putea spune în orice clipă „ne-am făcut datoria". Fare foarte puțin. E însă foarte mult. Este atît de mult și atît de puțin cît poate încăpea într-o viață de om trăită la cea mai înaltă temperatură a dăruirii"**. Sînt rostirile de suflet ale unor oameni minunați, fie că se cheamă **Alexandru Lăxandru, Ion Bihoi, Igor Galvoronschi, Vasile Marinescu, Ioan Socol, Aurel Marcu, Nicolae Ghișă, Vasile Goantă, Constantin Pintea**, aflați direct din producție, ori **Gheorghe Huiban** și **Alexandru Bălulescu** — secretari adjuncți ai Comitetului de partid sau **Gheorghe Jurju** — președintele Comitetului de sindicat. **„Meseria de constructor e o meserie romantică. Fiecare lucru al nostru prinde contur dintr-o voință de izbăvire, reprezentînd și un fapt spiritual, pentru că înseamnă dăruire și iubire"**. Da. E nevoie de **cuvinte** frumoase. Cele rostite acum de inginerul **Aurel Zavolan**, directorul Trustului-Erou, sînt tot atît de frumoase pe cît sînt de adevărate.

Sigur, constructorii sînt oamenii cifrelor. Măsura adevărată a muncii lor, de aproape patruzeci de ani, se regăsește cel mai fidel în cele peste 1,4 milioane metri cubi beton armat și montar, 2,2 milioane metri cubi prefabricate beton armat, 1,3 milioane tone ciment, 847 milioane echivalent cărămizi prelucrate și puse în operă.

Sigur, măsura îndrăznelii nu poate fi înțeleasă decît privindu-le lucrările zidite. În care romantismul și cutezanța au cristalizat în forme nebănuite, pînă nu demult. Datorită lor, județul Timiș bate azi cu sporita vigoare, în unison cu timpul cel mare al țării, antrenînd, în [illegible] ale lui hotărîrea luturor de a-și da adeziunea la marele Forum comunist din acest moment, unui vîitor a cărui teafără temelie se sprijină, iată, într-un grandios prezent.

Ritmuri pe verticală

Poporul — adevăratul stăpîn

(Urmare din pag. 1)

pentru depășirea dificultăților și pentru dezvoltarea pe mai departe a socialismului ? Ele nu pot fi apreciate decît ca expresii ale neîncrederii pe care susținătorii lor o manifestă față de socialism, ca rezultat al slăbirii activității teoretico-ideologice, și al influențelor ideologiei burgheze. Respingînd cu hotărîre asemenea teze, documentele partidului nostru subliniază cu putere și deplină claritate faptul că socialismul nu se poate dezvolta și perfecționa prin revenirea la soluții ale trecutului, prin renunțarea la principiile socialismului, ci numai prin aplicarea creatoare consecventă a acestor principii, a legităților generale la condițiile fiecărei țări și ale fiecărei etape de dezvoltare a noii societăți. Aceasta implică un efort continuu de căutare a soluțiilor de inovare socială permanentă, ceea ce presupune cîntînua afirmare a partidului, a rolului său teoretico-ideologic de prospectare a direcțiilor de dezvoltare a societății socialiste.

În concepția partidului nostru, a secretarului său general, creșterea rolului conducător al partidului presupune în același timp creșterea rolului organizatiilor sociale și obștești. Întărirea și perfecționarea continuă a activității lor, avînd ca unic scop comun dezvoltarea și perfecționarea continuă a socialismului, înaintarea treptată spre comunism. Această concepție este exprimată sintetic în teza „construirii socialismului cu poporul și pentru popor", elaborată de secretarul general al partidului, teză ce se constituie într-o importantă contribuție la îmbogățirea teoriei socialismului științific cu privire la locul și rolul partidului în socialism.

Oameni și creații

Înclinarea firească

În devenirea și existența ca personalitate în domeniul fizicii și tehnologiei corpului solid cristalin a unei dr. Ion Mușcutariu nu s-a putut face abstracție de pasiune. Căci, dacă spre a fi dascăl poți să al sau nu chemarea spre a reda studenților niște adevăruri stabilite înainteo la de alții, în cercetarea științifică, cu finalitate tîrzie, pasiunea și dăruirea sînt factorii care definesc un om de valoare și calitate.

Am aflat că e fiul unor țărani din satul Arini, județul Brașov. Pornind chiar de la acest consideren, mi-a fost suficient să constat că în sufletul copilului de atunci și al tînărului de mai tîrziu s-a statornicit pe cînd se afla pe băncile Facultății de Fizică din Cluj, pentru totdeauna, credința că munca, sinetea și cultivarea adevărului reprezintă criterii ale valorii și valori în sine. Omul format în spiritul muncii și al pasiunii pentru nou a ajuns, la rîndu-i, condu-ător într-un colectiv de peste 25 de specialiști, chimiști și fizicieni, tehnicieni și muncitori care-și desfășoară activitatea într-un spațiu adecvat, nou construit, dotat cu aparatură modernă. Astfel, la Universitatea din Timișoara a inițiat și conduce cercetări din programul național prioritar al Consiliului Național pentru Fizică și Tehnologie, vizînd obținerea de noi materiale pentru industria electronică, prin Laboratorul de cercetări pentru fizică și tehnologia materialelor condensate. În cadrul acestui laborator a fost construită o stație pilot pentru cercetarea obținerii microcristalelor, care reprezintă prima unitate de cercetare de acest fel din învățămîntul superior universitar din țara noastră. Cele 10 brevete de invenții, rele 60 de lucrări științifice și comunicări publicate în reviste de prestigiu, cărțile elaborate singur sau în colaborare, editate în țară și străinătate, vin să completeze personalitatea conferențiarului doctor Ion Mușcutariu, a omului de suflet, „Profesorul", cu i se spune cu multă simpatie de către cunoscuți. Specializările efectuate în U.R.S.S., la Universitatea Lomonosov din Moscova, în S.U.A., la Universitatea Nordvest, la Universitatea din California, la Laboratorul Național Aragon, în Polonia, la Institutul de Cercetări Fundamentale în Tehnologie din Varșovia au reprezentat tot attîea prilejuri de aprofundare și lărgire a sferei cunoașterii din domeniul fizicii și din domeniile conexe. O prodigioasă activitate a dus la recunoașterea personalității cercetătorului în fizică Ion Mușcutariu și la alegerea sa ca membru al unor organizații științifice naționale și internaționale cum ar fi: Consiliul Național Român de Fizică, Societatea Europeană de Fizică, Societatea Americană de Fizică, cum și recentul titlu de membru al Academiei de Științe din New York.

Școala clujeană, contactul cu profesorii de acolo, care i-au cultivat pasiunea muncii și a lucrului bine gîndit și bine făcut, apoi Politehnica din Timișoara, unde a avut șansa de a fi primit doctorand de către profesorul Alexandru Climan, și acum la Universitatea din Timișoara au dat contur personalității cercetătorului Ion Mușcutariu. Pentru el, fizica a reprezentat dintotdeauna una din componentele de bază, fundamentale, ale existenței și ale sensului muncii, izvorul necesar al progresului, al înțelegerii, al stăpînirii materiei și pătrunderii necunoscutului.

Această schiță de portret ar putea fi încheiată cu cele cîteva cuvinte ale academicianului prof. dr. doc. Ion Ursu, cuprinse în prefața cărții „Cristale lichide și aplicații", apărută la Editura Tehnică, în anul 1981, al cărui autor este conf. dr. Ion Mușcutariu, **„Cuprinsul bogat al lucrării reflectă nu numai înclinarea firească și demnă de elogiu a autorului pentru a tratare cît mai cuprinzătoare a subiectului, ci și amploarea intrinsecă a masei de informații asupra cristalelor lichide și aplicațiilor... în plină expansiune pe plan mondial".**

Nina CERANU

Traian Iancu

DOINĂ STRĂBUNĂ

Cu gîndul la bunii mei, plecați demult.
Graiul letopisețelor parcă-l ascult ;
Nesfîșuiți de carte pesemne au visat
La fiia vremilor de altadat . . .

Și brațul lor, acasă, în livadă.
Trudea, ca gîia liberă s-o vadă . . .
Și doina lor a fost un început.
Spadă-n dușman și fulger de temut.

Așa mi-i văd, cu gîndul rînd pe rînd,
A țării libertate apărînd !
Din dorul lor, prin lupte s-a-ntrupat.
Partidul țării steagul a-nălțat . . .

Ca-n fapte îndrăzneațe vise sfinte
Să le-mplinim dorința lor fierbinte.
Străbunii sînt, la bine și la greu,
Lumină-n steag ! Cu noi luptind mereu . . .

JOC BĂNĂȚEAN

Joc pe mindra cît îmi place.
Celelalte n-au ce-mi face ! . . .
Joc pe mindra pînă-asudă.
Celelalte mor de ciudă ! . . .

Nici nu bănuiți, voi fete.
Trăsătura mea de sete :
Că vă gîndiți la sălaș,
Bate vîntu-n voi, fabras ! . . .

Toi iubitul tăinuiește.
Dragostea, nu e un pește ! . . .
Care-aleargă sus, vîrfiugă.
Și trăiește în văfiugă . . .

Cînd vă-nirch, dovezi aveți ?
Cu cruțare să țineți ! . . .
Numai, cine-ar fi să fie-i
Omul tău de omenie ! . . .

Numai paimele bătute,
Alintă omul, la multe ;
Și, dintr-o îmbrățișare,
Crește grîul pe ogoare ! . . .

Nu ne dă nimeni, din stele.
Pîine albă-n zile grele ;
Ci doar munca cea mălaștră,
Este-a dorului fereastră ! . . .

Cînd muncim toți în Grădină,
Harnici precum o albină,
După trudă, hai la joc,
Să ne fie cu noroc ! . . .

BUSUIOCUL

Tu ești un istoric, ce umblă prin grădină,
Pe-alei, pe straturi multe, cu gîndire adîncă,
Aduci în seri albastre, cerbi care vin la cină,
Și chemi, din cer de stele, strămunii mei de stîncă !...

Busuiocul crește Facerea-n văpăi,
Și în adierea lui, noi simțuri cresc :
El aduce-n suflet din dealuri și văi
Sunet rar și freamăt, care mă vrăjesc ! . . .

Calc țărina casei, iscel prin grădină.
Dăruind binețe florilor, spre nuc ! . . .
Necuprins, mă prinde o nespusă vină
Cînd rup busuiocu-n floare, cînd mă duc ! . . .

Eu mă duc cu noaptea, preamărind iar locul.
Spre răsadul vieții care mi-a făcut,
Și-mi găsesc izvorul, nobil, busuiocul.
Floare a iubirii, care m-a crescut ! . . .

STEJARI, ÎN TOAMNĂ . . .

Azi-noapte le-au crescut stejarilor alți
Ochi ! Și soarele îl umple, ziua, cu dărnicia
de moarte . . .

Frunzele lor senine, de profeți inalți,
Se înfierbîntă-n strigăte, departe . . .

Cuibul mic de păsări a rămas nu trup.
Ce-a adormit în liniștea ce cîntă
Prin vîntul tremurînd. Foșnesc, se rup,
Și-n scoarța lor, stejarii se frămîntă ! . . .

Mai e și-acuma soare pe cărări.
Iar parcurile plinse stîrnesc și acum viitori,
Căci timpul cosmic naște iar-una noi mișcări.
Coboară. pe stejari, colindul dinspre nori . . .

Se-apropie, se-apropie, o iarnă temerară,
Și poarta-n alb, și negru, misterioasa doamnă.
Stejari cu frunze roșii, sub stelele de seară
S-au desbrăcat cu-necutul . . . E liniște ! . . .
E toamnă . . .

Dar nu-s în lumea asta, atît de trecătoare,
Numai privelești triste, ce cîntă la fereastră . . .
Veni-va primăvara, ce-o știm nemuritoare.
Stejari cu frunza verde privi-vor zare-albastră . . .

Microantologie lirică

Ion Budescu

SALA DE AȘTEPTARE

Sală de așteptare : chipuri necunoscute, fumul
țigărilor intoxicînd
cele cîteva plante decorative prin colțuri. Și bruse
(dintr-o nevoie inexplicabilă) vrei să formezi un
număr de telefon

Presimțiri ca de plumb. Viața :
mai-mult-ca-perfectul !
Pe cerul concediului tău aminat lunecă, lunecă
Albatrosul Regal —
ca de obicei agenda îi-ai uitat-o acasă

Chipuri și scaune și plante decorative respiră-n
tăcere
In ce unghi al memoriei totuși numărul acela
de telefon
și-a scufundat mica lui atlantidă ?
Și crinul cel alb de la geam poate fi (le gîndești)

chiar cugetul tău : în risipire de sine

NU VOR VEDEA NICI MĂCAR FOTOGRAFUL

Așează-te dimineața în fața aparatului
de fotografiat
(buletinul tău de identitate expiră)
chipului tău i se încăodată mulțumi

Atenție ! o clipă de încordare, zîmbiți și rog
zgomotul sec al declicului, mulțumesc —
pe cîșcoi de celuloid odîneaște deja
chipul tău 3 pe 4 : trăsăturile toate
și ochii aidoma

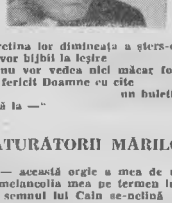

Dar de pe retina lor dimineața a șters-o urgent
Ochii aceia vor bîjbîi la ieșire
ochii aceia nu vor vedea nici măcar fotograful !
De ce ne-ai fericit Doamne cu cîte
un buletin ca acesta
„valabil pînă la —"

MĂTURĂTORII MĂRILOR

Melancolia — această orgie a mea de unul singur
Poemul — melancolia mea pe termen lung
Și iată sub semnul lui Cain se-nclină
fruntea iluminată

Din arbori Fluviul Galben coboară pe străzi

Chelțuește-mă mica mea glorioală : totdeauna
am locuit
jumătatea de sus a clepsidrei —
prin amfiteatrele toamnei vor ieși tomberoanele
tîrînd mătuătorii destolatelor mări

O ! și ploaia aceasta
sicîitoare ca o ceașcă de cafea
incapabilă
nici să mă trezească de-a binelea
nici să mă lase cei puțin
să adorm

Dimineața vine Cosmin să mă ia,
cînd ridic ochii din hîrtiile mele, în
grădinița în care scriu el e acolo, în
fața mea, cu mîinile la spate privindu-mă surîzător cu ochii lui albastri
de faianță. „Sacrifică pentru mine ziua
de azi, și vei fi cîștigat mîine". Accept
cu o ușurință de nu mă uimește, mă și
grăbesc să-l însoțesc ca un elev pentru
care a sunat recreația. Îmi adun hîrtiile și le vîr în dosar, cu un sol de
bucurie răutăioasă, o-o să mă mai mai
vedeți voi toată ziua, adun cîteva
lucruri, chilotii de baie, un termos cu
cafea, „Ajunge, spune Cosmin, avem
d toate", plecăm. „Dar mai întîi să
trecem pe la ei, vei vedea tu . . .".
Ieșim prin porțita din spatele casei
care dă în strada Cetății, porțița poc-
nește scurt, închizîndu-se, ca un punct
final peste zina mea de muncă nemplinită ; în mine — o vagă stare de
nemulțumire ca un bubuit îndepărtat.
Dar aici, în fața mea, pe străzile Orașului scăldat în lumină — concetățenii
mei îmbrăcați de sărbătoare, pe chip
cu un aer destins, dar în ochi cu o
neliniște scormonitoare, parcă în aș-
teptarea unor evenimente pe măsura
acestei zile. Căci Orașul sărbătorește
„Ziua navigatorului"

Străbatem fără grabă străzile, pie-
țele Orașului, „stenguri se desfăș în
vînt" și de stîlpul înalt, votiv, din cen-
tru, ca niște raze coborînd spre pă-
mînt, fîlfîie în vîntul subțire, care
aduce miros de catran, fanioanele de
navigație ale tuturor statelor în această
zi de solidaritate festivă. Edili orașu-
lui s-au întrecut pe sine, lumea cobo-
ară în valuri spre port, spre docuri,
unde vor avea loc serbările apei, în-
trecerile nautice, petrecerile cu mîtitei
și cîrnați și chifteie și bere, dar, mai
ales, cu pești, la protap, peste prăji-
, saramură de pește, vînzători
și vînzătoare în halate albe, ima-
culate, spretate, lucioase de călcătura
fierului. „turcii" cu turnul sfărîmîcior
de alamă în spate înclinîndu-se în fața
ta, să curgă braga în pahar, cînd ți-o
oferă ; mărfuri de bîlci, trompete și
coifuri de hîrtie ; pocnitori și hopa-
mițică, corăbii traforate și submarine
de plumb ; berete marinărești și fesuri,
fum, înghesuială, nori de praf, muște
verzi și lacome, copii zăpăciți, salva-
tori în așteptarea înecaților, vi-
zitatori, mulțime de popor, orches-
trele reunite, sportivi, campionat na-
țional de înot, yole, papuci zburători,
piei goale și bronzate pe plaja de peste
fluviu, fundalul de un verde închis al
pădurilor de salcîi și, mai departe, zi-
dul în terase, pe care pasc turmele de
oi, căpușe pe fața muntelui, într-o veș-
nică și mărunță mișcare sub soarele
plăcerii și al desfătării

* * *

Cosmin e îmbrăcat într-un costum
de in alb. Mergem pe o stradă umbri-
tă de tei, ne oprim la o clădire cu in-
trarea din stradă, Cosmin sună și-un
glas vesel, binevoitor și cu un timbru
ușor răgușit ne îndeamnă să apăsăm pe
cîntă ; apăsăm, străbatem un culoar
cu colonade, ne oprim pe terasă,ace-
lași glas spune „serviți-vă, luați, acesta
este trupul meu" și ne turnăm în pa-
hare înalte un lichid verde, ridicăm
capacul gros de faianță și luăm, cu o
lingură tot de faianță, lichidul verde
și mezul de brucă din un ceșu apropie
brun, care explodează pe cerul gurii în
infinit de multe nuanțe ale aceluiași
gust parfumat de ananas ușor iute . .
„Ah, Orientul, face Cosmin, ah, Le-
vantul, cum știe el să ne amețească,
robind-ne". Stăm în pacea dimineții,
sub bolta de viță, răsunînd în fotolii-
le noastre de nuiele și sorbim sîngele
Orientului și de-acum înainte imagina-
ția poate naște mirajele în urma unor
aranjamente prealabile, iar acest arân-
jament este monomul pe care-l fac
cele două divinități ale universului
cosmic *Tina* și *Alina*, care-și fac apari-
ția în sandale albe, în rochii adînc de-
coltate de pînză-nfloată, largi, și cu
părul prins într-un coc în vîrful capu-
lui — imaginea însăși a plăcerilor
campestre. „Tina și Alina", face Cos-
min intrînd imediat în regimul lui de
mișcare. Și, spre mine : „Arthur T,
prietenul Arthur". Își aduce aminte și
începe să rîdă. „Ah, exclamă Tina.
Scriitorul . . „Întocmai" zice Cosmin
și am impresia unei eziliri. Le privesc
iar intuiția îmi spune că Tina-i ușor
frivolă, în timp ce Alina e vointa di-
rectoare. Oricum, luăm cele două co-
șuri de nuiele cu alimente, Tina și Alina
închid ferestrele, încuie ușa, o por-
nim, ele în față, noi, cu coșurile pin-
teoase în urmă, prin soarele dimineții.

Existența mea, sărară în evenimente,
absoarbe cu un burete întîmplările a-

celei zile de neuitat. Am
în pantă, podită cu
piclea întinsă a unui
pînă la fluviu, am
către șantierul naval,
avea ancorată (legată
m-l, chiar lîngă
borînd mult în apă
destul de mare, cu
tor, în capătul cărui
mai precis, un volan
că arheologul, conduc
versa nesfîrșit
și de alta, două
două mici fotolii,
lute la hublouri, un
capacul lavoarului,
și un micuț congelator
și altceva pe deasupra
în costum de baie
Au ridicat capacul
exclamat „Aooohh !"
ția de surpriză, era
literalmente cu sticle
nerală, sucuri de fructe
rabatabilă și-au
au ieșit pe punte și-au
trecem pe lîngă Capul
căi șerpuitoare de
în verdele întunecat
necam lin, o-aveam
perindau alte planuri
celi de bălți, stufăriș
plutitoare, purtînd
(doar ce să întinzi mîna
din cuib — ne privea
tinse) ca și cum noi
și numai pelicula ar
pe fundalul imens al
iar tăcerea sonoră pătrunde
torsul moale al motorului
brațul mort al fluviului
lîngă țărmul adînc
se isprăvi fîrîngîndu-și
acolo unde brațul
nou fluviul, era o
ape, un platou pe care
de un verde crud,
mijloc pe care se
insula noastră. Cosmin
mic golf, Tina a spus
la mal". Cosmin a
azvîrlit parîma pe
sărit și el, a legat
Era liniște. Pluiau
gurătatea, rar cîte
după-o gîză, cădea

...odrescu

...e de

...toare

...t. Am coborît strada ...u pleoe de rîu ca ...ul semal preistoric, ...n de automobil, aşa ...ducînd putea con... ...eu ...ii de-o parte ...anapea rabatabile, ...covor se jos, perde... ...te de păturî pe ...cuhna e că avea ...elator tot confortul ...upra fina şi Alina ...e aşa trebăluind ...conştatorului şi-au ...r" (tînta exclama... ...a gîndit, plin de... ...cle divin, apă mi... ...ucte şi fixat masa ...xclaiu „Oooohh !". ...au ajuns „Vaasi !". ...Copăţînebunului şi ...apăie deschideau ...at apăduri, alu... ...n unii se grăbi, se ...uri sa aceiei incîl... ...ăriş plante, instîle ...cuiiri de păsări ...mi-ai să lei puii ...veau în gîturile în... ...i am fi stat locului ...ar fi fost protectată ...al cruiui luminos. ...hareasemplificată de ...torul. Am ieşit în ...uvinul călătoream ...pînă cînd şi acesta ...u-se către răsărit, ...vezi intîlnire vastă de ...care ademnea, mică ... cu un gorgan la ...e-năţia o troiţă — ...smin e tras într-un ...us „La la, gheţă ...a stîs motorul, a ...mai după care s ...partea de o salcie. ...păsări mărind sin... ...ite-un peşte sărea ...eu ne plesnet uşor

1. Am coborît strada cu pleoe de rîu ca un semal preistoric, n de automobil, aşa ducînd putea con... eu ii de-o parte anapea rabatabile, covor se jos, perde... te de păturî pe cuhna e că avea elator tot confortul upra fina şi Alina e aşa trebăluind conştatorului şi-au r" (tînta exclama... a gîndit, plin de... cle divin, apă mi... ucte şi fixat masa xclaiu „Oooohh !". au ajuns „Vaasi !". Copăţînebunului şi apăie deschideau at apăduri, alu... n unii se grăbi, se uri sa aceiei incîl... ăriş plante, instîle cuiiri de păsări mi-ai să lei puii veau în gîturile în... i am fi stat locului ar fi fost protectată al cruiui luminos. hareasemplificată de torul. Am ieşit în uvinul călătoream pînă cînd şi acesta u-se către răsărit, vezi intîlnire vastă de care ademnea, mică ... cu un gorgan la e-năţia o troiţă — smin e tras într-un us „La la, gheţă a stîs motorul, a mai după care s partea de o salcie. păsări mărind sin... ite-un peşte sărea eu ne plesnet uşor

la loc. Fîşiilă, clipocit de ape. Iarbă înaltă, subţire, mătăsoasă, plante cu inflorescenţă galbenă, mirosind dulce a leandru. Pe iarba aceea adîncă am întins pături le.

...Mă prăjeam cu metodă la soare, pe faţă, pe spate, lateral, cu braţul ridicat, cu picioruri ridicat — Cosmin şi Alina se pierduseră în pădurea de sălcii. Tina pregătea prînzul, cred că am adormit, cred că dormita şi tot ce era viţă în căldura umedă şi cleioasă a soarelui; brusc m-am trezit, Cosmin şi Alina lipiţi de el rîdeau prăpădindu-mă, de rîsul lor m-am trezit. „Măi, măi, ce arsuri o să mai ai", a zis Cosmin. S-a aşezat jos pe pătură şi-a turnat din termos cafea. „Tu nu ţei" a întrebat Alina „Nu, deocamdată nu" „Stiu" a spus, Cosmin mi-a vorbit de tine — a încercat en să lege o conversaţie. Stii, mi-a spus şi despre copilul tău, e frumos copilul ?".

În clipa aceea tot confortul şi toată liniştea la care rîvnisem venind alci şi pe care le şi avusem s-au dus dracului. Tăndări ? Ce-i venise să mă întrebe de copil ? Urcă lar neliniştea mia nesuferită în mine.

„Da, i-am spus, este un copil reuşit. Are două mîini, două picioare, două urechi, doi ochi, ştie pînă să şi mearge, la cei patru ani ai lui . ".

Alina a început să rîdă ca de-o glumă bună. „El, voi scrîntiţi", a dat ea din mînă. Ţicniţi, adică. Trăind în lumea lor ca leul în cuşcă, atenţie la zăvor, nu uitaţi uşa deschisă Acum o uitase deschisă.

Cosmin m-a privit scurt şi-a plecat să vadă de masă.

„In liceu scriam poezii" a spus ea.

„Bine că n-ai rămas cu metoclina".

„Zău aşa, a spus ea. Datorită tatii care mi-a spus ? o meserie solidă şi după aia poezia".

„La fel ca mine, am spus. Numai că mie ţicneala cu scrisul mi-a venit după . ".

„Scriam poezii atît de frumoase . "

„Se şi vede", am spus.

„Se vede ce ?" a întrebat, bănuitoare.

„Că eşti o sensibilă, o delicată. Numai un om sensibil îi întreabă pe celălalţi, cînd se prăjeşte la soare, ce-mai face familia ", mersesem prea departe — dar ea i

„Asta nu-i nimic, dar *realmente* sînt o fiinţă bună. Mă interesează tot ce se petrece în jurul meu. Să ştii că sufăr cînd aproapele meu suferă. Uite, de pildă Tina, a trecut prin atîtea în ultimul an, cu n-aş fi rezistat, cred că m-aş fi sinucis . ".

„Tina ?" am întrebat, vag interesat. Nelinişte începuse să mă lase.

„Da, săraca, mereu cu scandalurile ei în căsnicie, mereu chinuită, ajunsese o umbră".

„Adineauri am auzit-o cîntînd

„Păi, ce crezi, a început să-şi revină. Şi asta datorită mie".

Era mîndră c-o pusese pe picioare pe Tina.

„Dacă nu divorţu şi-acum ar fi fost o nenorocită".

De ce n-o fi divorţînd Iudith, am gîndit.

„Înţeleg că ai ajutat-o să divorţeze . . .".

„Păi cum altfel, nu se mutase la mine ? Că unde să se duză ? Eu şi cu mama am ajutat-o . . ."

„Dar din ce se luau ?".

„Din fleacuri, crede-mă, din fleacuri. Ba că întîrzie în oraş, ba că-şi cheltuie banii pe nimicuri, pe excursii în străinătate, da ce să facă biata fată, doar o singură viaţă are, în definitiv e şi ea îngîneră, ca şi mine, ca şi el, n-a luat-o de pe drumuri şi . . .".

„La masă, copii", a strigat de pe şalupă Tina, bătînd clopotul în dungă.

O masă de neuşteptat, cu o iubire completă ; Tina jubila de bucurie şi de plăcere „Ce vrei, dragă, dacă a fost prost, mi-a şoptit Alina, care se aşezase lîngă mine. Aşa o gospodină nu se lasă".

„O, din punctul ăsta de vedere . " am spus.

„Din toate punctele de vedere, a subliniat ea, o să te convingi !".

Să mă conving ? N-aveam nici un chef să mă conving, cred că întrasem într-un complot al cărui obiectiv de cucerit eram eu. Marea lovitură se va da în spatele palatului meu.

Şi atunci am auzit motorul, dudăitul lui înfundat.

* Fragment de roman

• cronica literară •

Poezia românească văzută altfel

1. Ioana Em. Petrescu nu este unul dintre teoreticienii populari, urmării cu ardoare de foiletonistica lubitoare şi de maeştri hilantţieri la modă. Cărţile ei, profunde şi dificile, nu entuziasmează foiletoniştii obligaţi la lectură urgentă şi la co-participare entuziastă. Dar, iată, acest **an Eminescu** a demonstrat-o — sînt cărţi care rămîn. Teoreticianul îşi construieşte în linişte sistemul, istoricul îşi împlineşte fără zgomot sintezele. **Eminescu şi mutaţiile poeziei româneşti** este una dintre acele cărţi pe care le vom relua mîine, peste un an, peste zece. Este una din cercetările menite a instaura o nouă ordine în poezia românească.

2. Gînditor de temelie e Hegel. În **Prelegeri de estetică**, filozoful ierarhizase artele în funcţie de simţurile cărora ele se adresează. Analiza poeziei romînesti pleacă de la „simţurile teoretice", care nu dăstrug distanţa subiect-obiect". Pe de o parte, există o poezie românească care păstrează în centrul ei individul, şi raporturile sale „sensibile", pe de alta, există una care afirmă „un nou concept de poeticitate, marcat de caracterul nonantropocentric şi transindividual al noii episteme, un concept ce reactivează nu doar metaforic, ci şi structural, privilegiile **gustului** faţă de **văz**, ale **gurii** faţă de **ochi**". Noul concept de poeticitate este reprezentat de operele lui Ion Barbu şi Nichita Stănescu.

3. Aşador, există un fel de a înţelege spaţiul în literatura secolului al nouăsprezecelea. Primul interpelat este Bolintineanu, care oferă posibilitatea unei investigaţii asupra spaţiului văzut ca „succesiune de privelişti". Grigore Alexandrescu şi Vasile Alecsandri sînt trepte superioare ale „valorificării" raportului între ochi şi lume, pentru ca momentul cel mai înalt al epocii preeminescene să fie Heliade Rădulescu. **Vederii** i se substituie, la autorul Zburătorului, **viziunea** : „La atare, Heliade se încearcă în domeniul peisajului vizionar prin „reconstituirea oceanului — ocean ce provoacă o limbajului poetic, obligat să instituie un univers anterior instituirii limbajului însuşi". Un precursor al lui Heliade este Budui-Deleanu. Cu **Ochiul lăuntric** urcăm alte trepte ale „studiului" relaţiei privire/lume. Oglinda eminesciană se află doar în aparenţă aşezată în linia poeticii mimesisului : oglinda eminesciană e un instrument de cunoaştere vizionară. Oglinda de aur, oglinda acvatică sînt instrumente care, de fapt, pun în valoare ochiul lăuntric. „Coborît în miezul universului cunoaşterii pe care îl creează, poetul, fascinat de somnul umbrelor din profunzimile acvatice, se dezvăluie pe sine, în ipostaza captivului din adîncul oglinzii. Suport al viziunii, „ochiul lăuntric" care a trecut prin proba „orbirii" «renaşte»... identificîndu-se cu punctul — creator — de focalizare din centrul oglinzii de aur". Etapa următoare a cuceririi „ochiului lăuntric" este Binga : un concentrat studiu sublinează modernitatea disocialiilor blagiene privind metafora plasticiznă şi metafora revelatoare. Ca peste tot, autoarea este un teoretician redutabil. Arghezi e punctul final al devenirii poeticii „clasice" a privirii. Secţiunea consacrată lui Ion Barbu — **Ochian** — adaugă construcţiei un etaj esenţial, pentru ca „noul concept de poeticitate" să-i dea prilejul autoarei unei strălucite analize a poeziei lui Nichita Stănescu. Cele aproape o sută de pagini dedicate autorului **Necuvintelor** sînt cea mai percutantă analiză de care s-a bucurat literatura sănăscţiană.

4. Filozof, poetician, gramatician — dacă această enumerare nu este tautologică — Ioana Em. Petrescu uneşte capacitatea de sinteză cu o remarcabilă capacitate de analiză : **Sarmis, Melancolie de Eminescu, Sfîntul** de Arghezi, **Elan** de Ion Barbu, o seamă de poeme de Nichita Stănescu se bucură de analize antologice. Autoarea descoperă în miezul versului conceptul şi, în numele lui, împinge demonstraţia pînă la **limită** : pînă la rezistenţa ultimă a textului. Pînă acolo unde analiza s-ar transforma în construcţie pură, desprinsă de obiectul ei.

5. Filindeă, iată, alţuşi alci, trebuie să scriem că Ioana Em. Petrescu este un constructor. Unul dintre foarte puţinii pe care îi poate critica noastră. Demonstraţiile ei reci, ample, nu exclud acţiunea imaginaţiei creatoare. Şi imaginaţia criticii nu exclude rigoarea. Lecturile filozofice se constituie în armătură viguroasă a înaintării în subsolurile versului. Cunoscător perfect al Operei, autoarea îşi permite, fără morgă, fără emfază, să anunţe o „nouă ordine" în poezia noastră de azi.

Eminescu şi mutaţiile poeziei româneşti e o apariţie-eveniment.

Cornel UNGUREANU

P.S. În cronica noastră din numărul trecut, se va citi, normal, **Erziehungsroman şi sapienţial.**

* **Ioana Em. Petrescu — EMINESCU ŞI MUTAŢIILE POEZIEI ROMÂNEŞTI. Ed. Dacia, 1989.**

Poetul de la Tomis

Traian Pop Traian face parte dintr-o generaţie cu apetit genofag pentru care încălcarea frontierelor (impuls postmodernist ?) nu înseamnă doar testarea posibilităţilor ci, şi, mai ales, gramatic, amestecul genurilor. L-am ascultat, cîntînd un fragment dintr-un promiţător roman. El „comite" deci proză dar scrie şi cronică dramatică ; acum se prezintă cu o plachetă de versuri, după ce, în 1984, debuta alături de Lucia Dinescu Ban şi Ana Pop Sîrbu în volumul colectiv **Timp interior**, scos la **Facla** (remarcabil efortul editurii de a-şi susţine numele propuse). Despre aceste încercări şi risipiri în afara direcţii n-aş putea spune că sînt bîlbîieli ; Traian Pop Traian vrea să-şi afle drumul (sincle), vrea să se fixeze pe linia **vocaţiei** descoperindu-şi „stenia personală".

Dar cititorul ? Cîte lecturi suportă un text ? Ca să ne sprijinim pe un truism, vom zice că lectorul, purtat pe valuri de cerneală, descoperă ceea ce vrea ; opera (ca text comeleonic) este ceea ce devine. Exegetul, sondînd capacitatea ideoportantă a textului se străduieşte să-l istoveească, sfîndu-l de sens. Poate greşesc, dar poezia lui Traian Pop Traian, în pofida recuzitei (care trădează o sincronie de supraţaţă) poartă o brază nostalgică ; ea se sprijină pe citiva piloni obsesivi şi foloseşte foiţelosţe lexicale (**Acest**, lirism, cum s-a observat, recuperează şi redefineşte. Asprimile limbajului, violenţele nu ascund rănile unui suflet tînjitor, încolţit, gustînd bucuria visului. Încercarea de a înţelege chemă în sprijin „dureri uitate", reformulînd amăgiri, descoperind „sunetul caselor de demult" (purtat ca un ecou) şi „beţia prafului neşters". Sînt developări prin care „degetele descărnate ale memoriei" (**Acelaşi tangou**), îndrăgind ademenitoarele incertitudini, vor să la „pulsul momentului de tăcere"(**De faptul că sînt pietor mă folosesc**). Eroii (clăi e), **geniali** rebel par mai degrabă „exerciţii de mimică". Atitudinea ludică, bufoneria sînt lăsate deoparte. Voluptatea lucidităţii, aparenta duritate, doza de cinism nu pot ascunde „foamea incendiului" (**Tinereţea imaginii**), pasionalitatea (totuşi, cenzurată), visătoria vămuită de gînduri, provocînd lenea noastră comodităţe, mediocritatea confortului. Poetul încă mai speră „să cuprindă-nir-un vers toată dragostea lui" (deşluşim în **Dacă** un veritabil autoportret), transporţă

Adrian Dinu RACHIERU

(Continuare în pag. 7)

Poştaşul toamna

Bum, bum, face tunul, dincolo de rîu. Bătăturile răsunţă cu intîrziere peste coasta cu brazi, pînă la marginea pădurii negre. Dacă mă sui pe gărduleţ, pot vedea cîţiva norl, şuri albi acolo unde se sparg gloanţele de tun. Dar pe mine nu mă lasă mama să mă urc pe gărduleţ. Cînd răsună tunul trebuie să am grijă de fratele meu, să ne ghemuim într-un colţ. Atunci îmi acopăr urechile şi închid iute ochii şi totul se simte ca prin vată şi nu mi-i aşa de frică.

De azi dimineaţă nu mai mi-i frică de tun. Am intrat în curtea noastră o maşină şi trei soldaţi. Un soldat e căpitan, alt soldat e sergent şi al treilea e soldat soldat. El scot din maşină o motocicletă. Apoi scot o ladă mare. Şi din ladă scot multe scrisori. Scrisorile le vîră într-un sac pe care-l la pe umărul soldatul soldat. El se urcă pe motocicletă, în spatele soldatului-sergent şi amîndoi pornesc, dîs de dimineaţă, undeva, incotro bate tunul. Soldatul căpitan le face semne din mînă. Apoi se pune şi scrie la masa mamei, în odaia dinainte. Mama îi face un ceai. El bea ceai, fumează şi scrie înainte.

Seara, se întorc cei doi cu motocicleta. Soldatul soldat poartă în spate tot un sac plin şi, cînd îl goleşte, ai, ce văd, tot o grămadă de scrisori ! El a dus scrisori şi acum iar aduce înapoi scrisori. Ce-o mai fi şi asta ! Pînă noaptea tîrziu, cei trei aleg scrisorile. Îi zăresc prin perdelele subţiri, în odaia dinainte, şi nu pot să adorm de grabă gîndindu-mă ce fac ei acolo şi unde trimit atîtea amar de scrisori.

figurine

A doua zi de dimineaţă motocicleta pîrîie sub ferestre şi eu mă inalţ iute din pat şi sar să văd ce-i, geaba strigă mama la mine să mai dorm, că încă-i întuneric. Îi văd pe cei doi. Pleacă iarăşi nu ştiu unde, cu sacul lor plin de scrisori şi pînă seara nu mai dau ne-acasă. Atunci, de cum aud zumzetul motocicletei, dau fuga de le deschid larg poarta şi ei intră pînă de praf, cu un alt sac doldora pe umeri, pe care-l depărtă în odaia dinainte şi se pun apoi pe ales scrisorile, pînă noaptea tîrziu.

Astfel trec zilele şi tunul bate într-una peste rîu, dar, de cînd cei trei stau la noi, eu nu mă mai tem de tun. Ba, uneori, seara, soldatul mă cheamă şi mă plimbă pe uliţă cu motocicleta. Şi cît de mîndru şed eu pe motocicletă ! Cît de repede aleargă nebuna ! Soldatul soldat, cînd mă vede cum ţip, de spaimă sau de bucurie, rîde în gura mare şă mă inalţă apoi în aer de-mi pierd răsuflarea şi mi se zbate inima în piept ca la o pasăre.

Apoi, într-una din seri, motocicleta se întoarce dimpare rîu, unde bate tunul, numai cu un singur om. Pe soldatul soldat nu-l mai văd în spate, cu sacul plin. Numai sacul îl văd, găurit şi ars. Atunci, în acea noapte, nu închid ochii. Îi urmăresc pe cei doi cum aleg în tăcere scrisorile. În zori, cînd aud motocicleta, sar la geam şi mă uit, uimit, cum apare un alt soldat soldat, tot unul tînăr şi necunoscut, care, cînd mă vede, se scotoceşte iute prin buzunare şi-mi dă o bucată de zahăr. Soldatul căpitan îi spune ceva, noul venit salută şi la repede în spate sacul cu scrisori. Apoi motocicleta se duce cu ei.

Singur, prin curtea goală, n-am pe cine să întreb unde a rămas soldatul soldat cel vesel, care nu mai venise de ieri seara acasă. N-are însă cine să-mi spună. Numai mama, ea să mă liniştească, văzînd că urmăresc fără rost uliţa pustie, îmi spune, la o vreme : „Şiii tu bine că poştaşul, toamna, vine mai rar, ba. citeodată, de loc. Aşa o fi şi cu el, săracul . . .".

După o vreme, tunul se aude toarte departe. Cei cu scrisorile, ajunşi la numărul 27, scot din curtea noastră maşina şi-şi iau rămas bun de la noi. E toamna tîrziu. E aproape iarnă. Iar eu în zadar mai aştept să se întoarcă soldatul soldat. Poştaşul, toamna, vine atît de rar, iar citeodată deloc şi tunul, acum, nu se mai aude.

Ion ARIEŞANU

CÎNTAREA ROMÂNIEI

Emulația introducerii noului

Parte integrantă a Cîntării României, festival al muncii și creației este activitatea tehnico-științifică, veritabil șantier de afirmare a inteligenței românești, pusă în slujba noului. În ultimul timp se constată o creștere masivă a participării la această emulație colectivă, se poate vorbi de o adevărată mișcare de masă pentru invenții și inovații, contribuind la afirmarea științei românești ca forță de producție și factor al progresului. Activitatea aceasta vine în întîmpinarea sarcinilor ce se stau în față, impuse de cerințele modernizării producției și de introducere a progresului tehnic.

Se poate vorbi despre Timișoara, despre județul Timiș în ansamblu ca despre o zonă cu o mare densitate de inteligență tehnico-științifică ; voi aminti doar cîteva din realizările concretizate de unele întreprinderi și relevate de materiale sosite recent la redacția noastră. **Trustul antreprieză generală de construcții montaj Timiș** a schimbat în ultimul timp o mare parte din structura orașului și a unor localități din județ. „Preocupările privind perfecționarea organizării și modernizării proceselor de producție au fost concretizate prin măsuri ce vizează în principal creșterea productivității muncii și reducerea substanțială a volumului de manoperă pe șantiere, sporirea gradului de industrializare a construcțiilor, ridicarea calității elementelor prefabricate, îmbunătățirea calității finisajelor, căi care să conducă la scurtarea termenelor de dare în folosință, la sporirea durabilității tuturor lucrărilor pe care le realizăm" (Ing. **Aurel Zavoian**, director al Trustului). În aceste sarcini au fost antrenate toate cadrele, fiind invitați să colaboreze la introducerea noului, ingineri și tehnicieni, evidențiind însă și ponderea muncitorilor și maiștrilor, a femeilor, a tineretului. În anul 1988 Trustul a obținut premiul I la concursul pe fază județeană pentru în vații și invenții. În acest an a obținut nouă diplome la faza județeană și recent premiile I și III la manifestarea științifică și tehnică în promovarea și generalizarea creației originale „Invenții și inovații" care a avut loc la Botoșani.

Desigur, expoziția reprezintă oglinda acestor efervescențe creatoare, ele marcînd adevărate ore ale bilanțului în domeniul de care ne ocupăm. Am avut recent ocazia să vizitez **Centrul cultural „Cîntarea României" din Lovrin**, despre care, între altele mi s-a spus că este primul înființat în țară. Aici o sală este dedicată realizărilor întreprinderilor locale (funcționînd ca secții ale celor similare din Timișoara) și mai ales marilor eforturi depuse de mica Stațiune de cercetări agricole în realizarea de noi soiuri și hibrizi. De pe loturile experimentale de aici au plecat în țară semințele care, alături de cele de la Fundulea, cîtadela experimentului agricol românesc au pus bazele unor recolte-record. **Titus Suba**, directorul Stațiunii îmi spune că numai o activitate de creație continuă, fără hiatusuri, în care tineretul preia rezultatele inaintașilor, poate aduce succesul. Noile soiuri și hibrizi reprezintă invențiile unui colectiv de cercetătorilor din Lovrin, înscrși într-o vastă creație colectivă.

La **Întreprinderea poligrafică „Banat"** s-a înregistrat în ultimii ani un număr sporit de invenții și inovații, premiate în cadrul „Cîntării României". (Menționăm mașina de frezat în special clișee zincografice, apariția lui **Ioan Bilica**). Există aici o Comisie de sprijinire a inovatorilor și inventatorilor, elaborînd planuri tematice, asigurînd documentarea necesară și popularizînd realizările. I.P.B.T. este titulara a opt brevete de invenție la care se adaugă încă o cerere de brevet trimisă la OSIM în acest an, apoi opt cereri de inovație, șase avînd certificate de inovator. Întreprinderea, fiind singura care produce jocuri din hîrtie și carton poligrafiat o atenție aparte se acordă „îmbunătățirii aspectului grafic al conținutului, reducerii tipodimensiunilor și îmbunătățirii tehnologiilor de fabricație". Toate aceste acțiuni au dus la însemnate economii și reducerea importurilor. Stimularea inteligenței proprii, a eforturi de gîndire și inițiativei muncitorești se concretizează aici prin apariția acelor produse atît de apropiate domeniului artei, căci, pentru cel ce nu știu trebuie să reamintim : există o artă poligrafică.

Lucian BUREIRIU

Artistul și societatea

După 20 de ani

O trăsătură interioară care-l caracterizează este bonomia. Zîmbitor. Zîmbitor și mereu grăbit, foarte grăbit. „Festina lente, amice", i-am spus, odată, vrînd să-mi etalez cunoștințele de înțelepciune latinească. Dar el tocmai asta făcea : se străbea cu, aveam să mă conving, mult rost. De aceea, nu e precipitat, nu e aferat. Cel mai des l-am întîlnit (în cei aproape douăzeci de ani de cînd ne cunoaștem) în centrul orașului, în Piața Libertății, pe care o străbătea, cu pași mari (și elastici), ca dus de vînt. Pentru că îl știu, ca să zic așa, nedomolit în marea lui grabă, nu mi-l pot imagina plimbîndu-se. Arată cu vreo zece ani mai tînăr în avantaj nu chiar neglijabil în profesiunea lui.

Marcel Nicolae Botscheller și-a făcut din coreografie un mod de existență. Coreograf și pedagog. Autor de costume pentru scenă și autor de colaje muzicale. Scenograf. Maestru de balet. Specializat în R.D.G. Turnee, cu grupul de dans modern „Reflex", inițiat și condus de el, în Turcia, Grecia, Cipru, Bulgaria. În anul 1970, după o experiență artistică do-

bîndită, timp de 5 ani, în două teatre de estradă profesioniste (la București și la Deva) a revenit în Timișoara (orașul care l-a adoptat „din fragedă prunciie"). „Metodist" coreograf (la Consiliul Județean al Sindicatelor) și profesor la Școala Populară de Artă. La această școală începe să lucreze cu copii (de la vîrsta de 5 ani în sus) și cu tineri (pînă la 30 de ani). Copiii erau duși la balet, tinerii veneau să învețe dansuri de societate. Pînă în prezent, i-au trecut prin mînă (înființînd cîteva cercuri de dans și alte instituții de cultură din oraș) 3 000 de copii. Se adaugă încă vreo 4 000 de elevi, participanți. În decursul anilor, la concursurile școlare și la ediția de pînă acum ale Festivalului național „Cîntarea României". Dacă ținem seama că, fără îndoială, cel mai mulți din părinții celor 7 000 de copii s-au dus, măcar o dată, să-și vadă odraslele producîndu-se scenic (a nu se uita nici bunicii și alte rubedenii) în spectacolele pregătite de „nenea Marcel" atunci înseamnă că el este unul din cei mai cunoscuți oameni din oraș. Și agreat. Și simpatizat. Și iubit. Între două repetiții, cînd trece, ca dus de vînt, pri Piața Libertății sau prin alt loc, rareori se întîmplă să nu-l salute cineva. Nenea Marcel îndrăgește mult copiii și are un dar de a-i atrage, de a și-i apropia. Fără lecții sale nu sînt o joacă. Lecțiile sale se desfășoară, riguros, după o metodă proprie, care are drept scop și dezvoltarea simțului ritmic, a memoriei vizuale, a memoriei auditive, formarea unui anumit nivel de a recepta frumosul, a dorinței de autodepășire, a unui anumit comportament (și manierel), a relațiilor cu partenerul, cu publicul. În metode sa intră și aducerea, în timp foarte scurt, a copiilor dansatori în situații de scenă, de spectacol. Nu puțini din copiii cu care a lucrat Marcel Nicolae Botscheller au fost selectați la liceele de coreografie din București și din Cluj-Napoca, la școala sportivă din Deva Așadar, munca lui nu se rezumă doar la niște rezultate obținute, cum se spune, pe plan local. Și chiar dacă ar fi numai așa, este, cred, îndeajuns de edificator faptul că, prin formațiile îndrumate de el (elevi, studenți, așezămînte culturale), a adus județului nostru, la ediția de pînă acum ale Festivalului național „Cîntarea României", 240 de premii, dintre care 160 de premii I. Fiind (de 2 ani) maestru de balet la Casa de Cultură a Studenților din Timișoara, toate formațiile studențești (de dans clasic, contemporan, modern, de caracter, de societate, de estradă, rock, comic) și soliștii de care s-a ocupat, coreografic, direct, au obținut premii la ultima ediție a F.A.C.S. (1989).

La Năvodari are loc, în fiecare vară, Festivalul internațional „Copiii lumii doresc pace", unde participă copii din 30 de țări. La ultimele 3 ediții, regia marelui (și, e de presupus, fermecătorului) spectacol l-a fost încredințată lui Marcel Nicolae Botscheller. Deci, mai putem adăuga încă vreo 8 000 de copii și țări, al lumii) care îl cunosc, personal, pe nenea Marcel. Deocamdată, numai 8 000.

Am stat de vorbă, pentru a-mi nota cele de mai sus, în redacție. Se apropia ora 19, cînd M.N.B. trebuia să ajungă la Casa studenților. (Îmi fearte mult să fie punctual). După ce s-a uitat la ceas, m-a întrebat dacă aș mai vrea să-l întreb ceva. Firește că aș mai fi vrut, dar nu mai era timp. A ieșit din birou exact în pasul alert pe care l-l cunoșteam.

Iosif COSTINAȘ

„CEL MAI GREU EXAMEN"

Este îndeobște cunoscut, atît din relatările orale ale martorilor, cît și din scrieri de specialitate sau chiar filme, momentul eroic, glorios și nu în ultimul rînd spectaculos, cînd, la Păulișa, în septembrie 1944, elevii Școlii de Subofițeri de Rezervă de la Radna, în raport de 1 : 10 față de inamic, au reușit să respingă, zădărnicind definitiv, acerba ofensivă hitleriste-horthistă care viza pătrunderea în Ardeal prin defileul Mureșului. După cîte știm însă, **Cel mai greu examen** (Ed. Dacia, 1989), de Dumitru Susan, este prima carte care evocă acest episod din punctul de vedere al celor ce au luptat atunci nemijlocit, în linia întîi. Un memorial deci, a cărui forță de seducție — s-o spunem de la început — stă în primul rînd în autenticitatea experienței de viață și în valoarea adevărului uman. **Cel mai greu examen** este o carte care a cunoscut o îndelungată gestație, marcată de frîeșii inhibiții, ezitări și îndoieli, pentru ca în cele din urmă — cum spune și acad. Ștefan Pascu în prefața sa — „să birule gîndul" și să se constituie deopotrivă într-o evocare puternic colorată afectiv și într-o reconstituire, pe cît a fost omenește posibil, obiectivă, ceea ce ceea, a acelei teribile încleștări „*Destinul nu ne-a răsfățat* — scrie undeva autorul — *n-am fost o generație privilegiată*". Intr-adevăr, de pe băncile școlii, această generație a fost proiectată direct în linia întîi, unde și-a absolvit primul — pentru mulți și ultimul — dar cel mai dramatic dintre examenele vieții. Episodul Păulișa 1944 a modelat caractere și a marcat profund și ireversibil existența acestor tineri care pe atunci n-aveau decît douăzeci de ani. Crîncenul episod care a marcat tinerețea sa și a camarazilor săi de la Radna este relatat fără încrîncenare, după un anumit ritual bine disimulat, cu șart și discreție cînd e vorba despre sine, cu un ton

Eroica

ponderat, permanent cenzurat de bun simț. Se întîlnesc foarte frecvent în această evocare cuvinte ca patrie, jertfă, eroism, dar textul nu alunecă nici o clipă în grandilocvență. Căci ceea ce mărturisește text de la derivă pe apele retorismului vid, conferindu-i în același timp autenticitate și valoare, este tocmai bunăcredință, modestia și sinceritatea autorului. Pe de altă parte, evocarea sa, ca orice proză intemeiată pe o profundă cunoaștere a realității, se remarcă printr-o mare acuitate a percepției detaliului semnificativ. Evenimentele la care participă autorul sînt relatate apoi în conexiune cu ceea ce se întîmpla în jur. Un capitol antologic în acest sens, prin pregnanța și forța emoțională a imaginii, este cel intitulat **Bejenarii**, grandios tablou al exodului refugiaților din cîmpia Aradului, conceput în fraze sobre, în care observația obiectivă, meditația și accentul afectiv se asociază în expresii memorabile : „*Convoiul era colorat și înfricat de femei, de multe neveste și fete, de foarte multe fete ce-și purtau frumusețea pe drumul prăfuit al pribegiei, ca pe o povară departă și grea*". Peste tot însă, proza este aceea a unui autentic prozator, au o măiestrie fermă și elegantă, mai întotdeauna memorabilă prin expresivitate și putere sugestivă. Sigur, se află în acest delectabil și emoționant volum multe episoade — cum ar fi cel al întîlnirii cu prizonierii ruși, sau evocarea morții cu acel veritabil poem închinat mîinilor el, sau relatarea morții eleviior în Radna, după luptă, și atitea altele — asupra cărora spațiul nu ne îngăduie însă, din păcate, să stăruim. Să mai adăugăm doar amănuntul că, trăind de o viață în intimitatea operelor cardinale, Dumitru Susan simte în permanență nevoia să se refere la ele ca la niște repere de neclintit. Crengile este doar un caz, alături de care însă putem afla numeroase, spontane și sugestive referiri asociative la Budai-Deleanu, Slavici, Delavrancea, Arghezi, Bacovia, Blaga, Camil Petrescu, Remarque. Poate de aici și propensiunea sa înspre portretul literar, atestată îndeosebi în cea de a doua parte a cărții. Închinată evocării comandanților și camarazilor căzuți în luptele de la Păulișa.

Se poate spune, mai în glumă, mai în serios, că, prin **Cel mai greu examen**, autorul și-a dublînd-o ori cu unul incontestabil talent de prozator. Stăpînind perfect un material abundent și aparent haotic, sedimentat prin ani, cu o nostalgie ireprimabilă pigmentată pe alocuri de un umor discret, cu un fond ideatic substanțial și generos, îmbinînd relatarea obiectivă cu reflecția și accentul liric, sobru totuși și poate tocmai de aceea emoționant, Dumitru Susan ne oferă unul dintre cele mai capivante memoriale de război apărute în ultimii ani.

Radu CIOBANU

IEȘIREA DIN LABIRINT

EXPOZIȚIA SULTANEI MAITEC

Regrupate într-o expoziție, lucrările unui artist îi scriu biografia spirituală prin marile teme în jurul cărora și-a circumscris universul, mijloacele artistice prin care, precum o Ariadnă, își căluăuzește eroul-privitor spre lumina ocamică a cerului, mării și pământului, re-create de el. Sultana Maitec, un „clasic" deja al picturii românești contemporane, după o bogată activitate întinsă pe mai bine de trei decenii, reușește, pe

plastică

simezele Secției de artă a Complexului Muzeal din Timișoara, pinze din diferite etape ale creației sale, întrate, în bună parte, în patrimoniul național, sub custodia celor mai prestigioase muzee de artă din țară. Marile sale cicluri „Portret", „Soarele", „Metamorfozele Soarelui" și „Marea" sînt prezente prin lucrări reprezentative.

Trebuie să construiești un Labirint pentru a înțelege Pacea minotică. Trebuie să cunoști Levantul, sau măcar lumina inconfundabilă a Eladei, jocul de transparențe al Mării Egee, reflectînd un cer nu mai puțin greu de găsit altundeva, pentru a putea înțelege drumul parcurs către sine, în ani, de paleta artistei, de la teluricul Începuturilor, marcat de un desen hieratic și de griuri îmbogățite în culoare, pînă la ciclul „Pomona" („Metamorfozele Soarelui"), cel al jocului cu mărul. Mărul cunoașterii, mărul lui Paris, mărul ce întruchipare a Soarelui pămîntean, mărul ca esență a frumuseții și destinului tragic. Divagația, aproape absentă, lasă loc dialogului direct al privitorului cu o artă profundă, pusă sub semnul Pomonei (zeița romană a fructelor și livezilor) de Sultana Maitec, pentru a compune idei majore ale lumii de azi, ale celei dintotdeauna. Îmbrăcînd haina Pomonei — ocrotitoare și dătoare —, artista folosește elemente ale picturii bizantine (foița de aur, de argint — Soarele, Luna — ele însele purtătoare ale unei simbolici sacre), forța ulciurilor și acrilicului, ca mijloace evasiunea pentru a grafia portrete sau mere, lanuri, Soarele, mărea, construind Pacea deasupra unui Labirint interior, pe care și-l developează cu tenacitate, discret, cum discret se insinuează și idefie prin care reflectă lumea din jur, în cea ce are ea mai peren. Un „Portret de fată" sau „Maria de Mangop" se continuă prin jocul formelor aplatizate de însăși tehnica folosită, mustind de real, chiar și atunci cînd emblematicul Soare tinde să fie în una, oricare, din etapele metamorfozelor sale umanizate spre a deveni Mărfată un posibil itinerar al firului ariadnic al Sultanei Maitec, prin care ne vedem ieșiți din Labirint spre Soare, dar nu ca Icar ; spre mare, dar nu precum Thezeu. Soarele pămîntean — mărul, unul dintre cele mai complexe simboluri ale umanității, devine elementul-modul prin care artista descoperă oglindirea („Gemene roșii", „Geamănă — I, II, III, IV"), conul abundenței („Nor", „Ofrandă") dar și ideea politică („Apartheid II").

Receptarea mesajului e limpede, de o majoră simplitate. Portretul uman, solar, al mărului, coboară din accesul galerie ancestrală. În economia expoziției, ca tranziție către „Metamorfozele Soarelui" — Pomona, își are locul mereu Soarele umanizat, devenit un fel de cauză și fruct al bucuriei de a trăi („Muse Soare din tine"), dar, deși metafora exaltă din fiecare lucrare, natura oferă artistei marea majoritate a sugestiilor și asocierilor ce nu obligă la explicații descriptive. Vitalitatea, trădată de tușa fermă, grafiată uneori în foița de aur, tranșanța suprafețelor decorative, siguranța desenului dublate de o infinită delicatețe a spiritului, mijloacele artistice aparent restrînse, dar puternice, formează portretul de maturitate al Sultanei Maitec, un artist complex și complet, ce aduce cu sine, pe lîngă o profundă școală a picturii de șevalet și o întreagă cunoaștere a tehnicilor artei bizantine, ca s-a născut și perpetuat în acest spațiu de la porțile Orientului.

Apropie o retrospectivă, expoziția rămîne dominată de ciclul „Portret". Legă, printr-o iscusită dispunere a lucrărilor în parcursul labirintic al sălilor, întreg universul artistic al Sultanei Maitec, unde-și găsesc loc firesc portretele în ghips, guașele marine ale unui ciclul de aquaforte în ediția de lux „Des larmes et des saints" de E. M. Cioran. Din labirintul-cetate al expoziției se lese cu o imensă pace interioară, emanată de fiecare dintre lucrările unicat, feresetre deschise de Sultana Maitec, cu sufletul către mare, oameni și cer, fericită ca și antica Pomonă că poate să dăruie ceva semenilor din marea generoziteți și frumusețe spirituală a zeilor agrari, pururea senini și comprehensivi față de cei cărora trebuie să le aducă rondele și bucuria. Sultana Maitec propune, în felul său, o soluție limpede și firească rezolvării cumplitului destin ce stă de milenii în umbra simbolicului Soare-măr, aflat deasupra tuturor cetăților-labirint, printr-un gest de profundă profesionalitate artistică.

Paul Eugen BANCIU

echo

Într-un spectacol extraordinar cu „Madam Butterfly" au apărut pe scena Operei timișorene artista italiană Patricia Moradini în rolul titular și tenorul Nicolae Stan (Pinkerton). Ținuta aleasă a reprezentației, datorată în primă: rînd celor doi interpreți, a stîrnit entuziasmul publicului.

aqua-forte

• Între cele două insule : Corsica și Sf. Elena, nu e nimic în afară de Napoleon.

• Timpul nu trece, el se verifică dacă există.

• Am văzut căzînd roua din ochii tăi și mi s-a făcut rău !

• Ca și anul, viața omului are tot patru anotimpuri : copilărie, adolescență, maturitate și... toamnă ...

• Iniții a fost efectul, pe urmă s-a descoperit acțiunea, iar ce ne mai dă bătăie de cap e... cauza.

• A înflorit pomul de iarnă : e într-adevăr iarnă !

• Și-a aranjat ploile : lucrează la meteorologie ...

• Dacă nu sălășluiește în tine lumina, nu te poți bucura de ea venită din afară.

• Poți găsi numai dacă gîndești că trebuie găsit.

• Picior și chirurg — și unul și altul — se străduiesc să păstreze nudul viu.

• Nu tot poceșteul înseamnă bici !

• Cine mai este stîlpul casei cînd locuim la etajul X din bloc ?

George NAIDIN

viața asociației

Prima ședință de lucru din Stagiunea 1989/1990 a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" a fost consacrată dezbaterii ciclului de poeme intitulat **Însemnări pe un album de artă**, semnat de **Mihai Dragomirescu**. În referatul său, **Ion Nicolae Anghel** a relevat legătura strînsă dintre biografie și poezie, pe care o invederează textele citite, tentativa autorului de a realiza o consonanță între eul liric și eul creator invocat în poeme, tentativa constituindu-se, submers, într-o refacere interioară a unei istorii a artei, văzută prin prisma receptării eliorva dintre marile ei valori. La dezbateri au luat cuvîntul : **Serban Foarță** („e o poezie cantabilă, sonoră ... există aici o emulație specifică, care pleacă un anume nonconformism ; nota personală constă în ingenuizare"), **Marian Odangiu** („o poezie ocazională, în sensul superior al termenului, livresică, manieristă"), **Eugen Dorcescu** („poemele sînt un comentariu sui generis care convertește limbajul plastic într-un limbaj liric") ; **Ioan Popa** s-a referit la extracția culturală a poemelor, iar **Lucian Petrescu**, la structura nostalgică a versurilor citite. **Crișu Dascălu** a comentat intenția poetului de a se detașa de obiectul demersului liric, iar **Eugen Todoran** modul cum această poezie se realizează ideii de cultură. Au mai luat cuvîntul **Pius Brânzeu, Carmen Odangiu, Mircea Șerbănescu și Liana Ardeleanu.** Ședința a fost condusă de poetul **Anghel Dumbrăveanu**, președintele Cenaclului. În ședința de marți, **24 octombrie a.c., ora 17,00**, va avea loc o Seară literară dedicată **Centenarului Ion Creangă**. Vor lua cuvîntul **Eugen Todoran, Iosif Cheie Pantea, Șerban Foarță, Mircea Șerbănescu, Marcel Tolcea, Nicolae Țiroiș și Cornel Ungureanu.**

M. O.

Braț la braț cu epigrama

Două zile de toamnă timișeană, 6 și 7 octombrie 1989, două zile de cer senin, două zile de zîmbet, datorate Cenaclului de satiră și umor „Ridendo" din Timișoara, care a împlinit două decenii de existență. Acțiune organizată sub auspiciile Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Timiș și ale Consiliului Județean al Sindicatelor, manifestarea s-a bucurat de un deosebit succes din partea publicului iubitor de umor de la I.A.S. Teremia Mare, Spitalul Jebel, Comuna Recaș, Electromotor, G.I.G.C.L. Timișoara, Întreprinderea de pălării, Casa de cultură Timișoara, Casa universitarilor. Au răspuns cu plăcere membrii cenaclurilor de satiră și umor de la Cluj-Napoca: Ioan Pop, Eugen Albu, Vasile Langa și Mihai Teogneste ; de la Craiova : Valentin Popescu, Gheorghe Dogaru și Valeriu Grădinaru ; de la Galați : Paul Dumitrescu ; de la Iași : Ioan Bolocan și Gheorghe Petrescu ; de la Ploiești ;

·INSEMNĂRI·

Ionescu Mircea Quintus și Gheorghe Olteanu ; de la Sibiu : Nicolae Munteanu ; de la Brașov : Gheorghe Suciu, Nicolae Bunduri și Stelian Ionescu ; de la București : Gheorghe Ronciu, Alexandru Cienciu și Nicolae Ghițescu ; de la Cenaclul „Ridendo" : Ionel Iacob Bencel, Ion Martin, Virgil Schlopescu, Petre Chira, Victor Gorșcoviș, Ion Olariu, Traian Conceatu, Dumitru Ivan Telu, Grigore Nedelcu, Aurel Iancu, Ion Enășescu.

Notăm cîteva replici, venite din rîndul spectatorilor, care ni s-au părut cel puțin tot atît de hazoase precum epigramele „mpegtrilor spadei" : „Să mai veniți pe la noi că... ne place să rîdem de dumneavoastră" (Întreprinderea de pălării), „Am rîs cu lacrimi de Ghițescu și de Chira. Au nas băieții..." (Casa Universitarilor), „Am rîs ca un cal..." (doctor veterinar Bonțilă de la Teremia Mare), „Era să mor de rîs. Dacă știam, o aduceam și pe soacrămea..." (I.A.S. Recaș).

Tot în aceste zile, cu aceiași prilej, a avut loc și vernisajul expoziției de desen satiric al talentatului grafician Stefan Popa — POPAS, despre care a vorbit, în deschidere, Ion Tipsie, redactor la revista „Urzica".

Pentru finalul acestor însemnări, am fi dorit o epigramă, dar ne-a fost greu să alegem din cele 2.500 de epigrame, rostite în cele două zile de sărbătoare la Timișoara. Dar, poate, cititorii revistei și alți iubitori de umor vor avea prilejul să le citească în vreo culegere de epigrame, editată de una din edituri le noastre. Să vedem cui îi surîde ideea !...

Emil ȘAIN

„În căutarea amintirii"

(Urmare din pag. 5)

pe undele acestui lirism oboselile și tristețile, privind „în ochi / amintirea mustind de regrete". Dar coboară rar în infernul interogației.

La acest „cinematograf al memoriei" se caută puritatea ; iarna înseamnă o promisiune : „Zăpada lăcălește poliițe în alb" (**Există nimsori**). Gîndurile voalate, umbrele vălurite, tăcerile vătuite cheamă reveria ; răsfoim, tulburînd „pacea memoriei", un album conservînd eșcourile unui timp ne-trăit și ale unui aceeași nescris, inhibat — a-nr pătrea — de „fibrele sfinose ale bîrtiei". Resitudinea — avertizează poetul — este „mai periculoasă decît imaginea fiarei". Înțelesurile sînt „fără acoperămînt", revărșindu-se peste „retina mirată a cuvintului", bicîuită de „lumina ce va deforma". Dilatarea, iluzia, fragilitatea cotropesc pagina ; Traian Pop Traian, spuneam, pornește „în căutarea amintirii", recuperînd imagini pierdute ori inventate, „urme descompuse". El se livrează (or vrea, scrie într-un loc, să se împartă „mărunțiș trecătorilor" vz. **Liniștea**), luînd măsuri de protecție, fără livrești ironic inaș. Folosc în oceastă poezie „Intrebări nedezlegate", răscolind miezul ființei.

Acest „romantic înfrînat" nu pare a priza ingineria textuală (care a făcut atîtea victime în valul optzecist) și nici risipa de „arte poetice", explicite ori ba. Cumva retractil, lirismul său urmează să-și cucerească formula, să-și lase amprenta inconfundabilă după un șir de căutări (și poate rătări, firești am zice). Dar, dincolo de astfel de presupuneri, dincolo de teritoriile în care se va avînta și aventura scrisul său, un adevăr nu poate fi clătinat : Traian Pop Traian este poet. Aceasta era și concluzia lui Anghel Dumbrăveanu, „cutezînd în cîteva frumoase rînduri însoțitoare a se încrede în destinul poeticesc al lui Traian Pop Traian. Cred și eu în steaua poetului.

[1] Traian Pop Traian : DEVELOPĂRI DISCRETE. Ed. Facla, 1989.

sport

IN CUPE...

...s-au turnat miercuri noi nădejdi spre ... Roma mudre, dulci licori și chiar ocheane, prin care mașina timpului imi trage cu optimismul : Inîti, Steaua, într-o zi mai aprope de forma care a impus-o în Europa, i-a surclasat pe ghiadezii de la Phillips, cu ... 1—0 ; am scris intențional așa, deoarece nu scorul a fost elocvent, cît locul net detașat al campionilor României, cursivitatea, coerența și frumusețea demersului lor fotbalistic, omogenitatea echipei ; nu însă și eficiența, vechea noastră durere și meteahnă, încît faze de autentic spectacol s-au desfășurat, cam toate, în buza careului adverș și sub buzele umflate de necinste ale arbitrului pe numele mic Bo ; sigur 1—0 e un rezultat serios, din care poate ieși calificarea, numai că Eindhoven nu-i o trupă oarecare, e chiar una de referință în țara sa și-a continentului nostru, avînd nume nu doar de rezonanță, ci și valori ; mă tem și de olandezi, cum mă tem și de ... Bumbescu, în ar vremea meciului retur voi strînge-un brat de laiete și le-oi azvîrli spre morî de vînt, de nu ne calificăm — și-l reneg pe hogi ... Lăcătuș.

Bun înțeles, eroii zilei au fost dinamoviștii, cu o evoluție excelentă la Atena, pe arena olimpică ; 2—0 cu Panatinaikos nu-i la îndemîna oricui, dovedind că actuala lideră a campionatului nostru e o echipă solidă și competitivă, iar Mircea Lucescu e, el însuși, un tehnician cu vocația performanței ; nici că se pune problema intrării în elita Cupei Cupelor, deci turul al treilea, unde prin ani și și și

colocvii internaționale

Un curcubeu pe cerul Europei

O amintire (ușor .. decolorată) din vremea studenției : în „Scrisul bănățean" (prin 1957), Virgil Birou, cu generozitatea-i cunoscută, prezenta, elogios, volumul de versuri aparținînd unui tînăr poet născut în Banatul sîrbesc ; pe poet îl chema Ion Miloș și semna volumul „Muguri" (apărut în românește, într-o țară vecină despre a cărei literatură nu știam mare lucru atunci ..).

O amintire (viu colorată — ca la țărm de mare, și clar .. sonorizată) din vara asta : la Casa scriitorilor de la Neptun, mă întîlneam cu poetul Ion Miloș

— Ioane, îi-am întrebat, într-o bună zi, îți amintești versurile : „Înșelați de cerul, de tainice ținuturi, din toate cele patru vînturi ..." ?

Bărbatul de sîntură potrivită, vinjos ca un țăran (cu doar cîteva zile înainte trecuse pe „acasă" — se va vedea mai la vale rostul ghilimelelor — și-i ajutase pe bătrîni la secerișă), și-a mijit ochii, apoi fața i s-a luminat de zîmbet. Dar nu a-a grăbit cu răspunsul.

— Sîntem într-un ținut tainic, am înșelat, în prag de apă mare, la un țărm abia visat în copilărie și „din toate cele patru vînturi ...".

— Sîntem la țărmul prieteniei, a spus, cît despre vînturi, le port în mine, mă bîntuie întruna.

— Vînturile astea sînt ... limbile în care scrii

— Metaforizînd, da. Numai că eu nu sînt mare iubitor de metaforă, nu m-am pus în slujba ei, dacă o folosesc, o fac pentru a-mi sluji ea ideile mele.

— De ce n-ai face asta acum ?. I-am provocat.

— Ești iscodeinic, ca toți bănățenii, mă tot furi cu vorba de cîteva zile, și eu mi-s bănățean, dacă mă pun pe povestit ..

— Hai, pornește-te ! Doar n-o să așteptăm luna care „Ca o plăcă galbenă / adunată în jurul ei, rotund ..."

— Ei, mă cumperi cu versurile mele?

— Nu. „Din florile luminii mereu nectarul o să-l sug / Și-mi voi vidi din el al vieții mele rug ...".

Fața i s-a umbrit, a-trecut un nor, vreo aripă de pescăruș, o amintire ...

— Ard mereu pe rugul meu Asta-i poezia. Cu vînturile, cu limbile, lucrurile, stau altfel. Scriu în patru limbi. Din ele, trei sînt îngemănate cu vînturile : sîrbo-croata, franceza și suedeza. Le port, dar și ele mă poartă prin lume. Le folosesc pentru a-mi îndura singurătatea și depărtarea. Depărtarea de limba română, în leagănul căreia m-am născut, am crescut și-n dorul căreia trăiesc eu acum. Cu limbile celălalte înfrunt geografia, cu limba română îmi depășesc istoria, visînd și acum, cu-n iunie ..

— Iunie la dintr-un sat bănățean. Te-am auzit, pe plajă, povestind lui Marin Sorescu, sau Grigore Hîrleț sau lui Gabriel Dimisianu că Lund, unde și-e „casa" ta, se află în ... Banatul Suediei. Ai rămas un „bănățan în (oaleț- ț-ele" ...

— Și-n inima mea. „Trebuie să ai un loc ai tău căruia îi înțelegi toate simbolurile ; să crezi în ele și în limba acelui loc ; Cioran spune că limba română e cea mai fascinantă și mai expresivă din Europa. Numai în limba ei ACASĂ. Altfel, casa în care locuiești, dacă trebuie să aibă un nume, pe aceste ți-i dăruiește soarta. Pentru Gogol, el a fost Mirgorod, pentru Balzac, Tours, pentru Faulkner, Albany ..

— Pentru fine. Banatul — l-ai luat asupră-ți și cînd ai plecat la Paris (ca să-ți dai doctoratul la Sorbona), și în Suedia (ca să ajungi poet și traducător).

Într-o altă (tot bună) zi, împreună cu Mihai Ungheanu, l-am rugat să ne recite din Eminescu, în suedeză. A recitat, solemn, și, fără să ne traducă titlul, am înțeles ceea ce vorba despre „Peste vîrturi". L-am ascultat și recitindu-și propriile-i versuri (de data asta în românește) — o poezie oarecum austeră, fără prea multe (false) podoabe stilistice, rămînînd mereu sub un sever autocontrol, cu un ton adesori ironic, comunicînd, prin puține cuvinte, o bogăție de idei. Cum îl considera critic suedeza, parcurgînd cîteva cronici, am văzut : „un adevărat european" (Ingmar Bjornstén), „un caz rar în literatura europeană" (Tommy Olofson) ale cărui „traducері par scrise direct în suedeză" (Tom Hedlund). Cum îl considerră criticii noștri, poate vedea oricine consultînd prefețele celor două volume de versuri apărute la noi, semnate de Vasile Nicolescu și de Serban Cioculescu, sau cronicile lui Mircea Martin și nu numai. Cum se considera el ? El, Ion Miloș, a devenit Jon (suedezii pronunță Iun) Miloș, care a-a tot vînturat prin lume, a ajuns într-o țară în care „nu există dragoste" (cum suna avertismentul unei „iubite" dintr-o poezie de-a sa), unde „Totul e în ordine / Standardul de viață se ridică mereu / Stelele vorbesc la telefon ... Fericirea programată / Viața pe orbită / Numai ziua de lucru / Este mai lungă decît ar trebui să fie ...", unde o soție i-a spus : „Standardul de viață / se ridică cu bani / nu cu versuri și silogisme" ..., unde a construit „o casă / Și încă una / Și încă una ..." ..

— Ioane, ce crezi tu despre bogăția poeților ?

— Poeții nu pot fi bogați. Ei sînt buni. Acolo unde oamenii-s buni, nu-i e greu răului să pătrundă.

— Ioane, i-am mai întrebat (doar nu era să-l spun Jon !), pe ce ai schimbat în poezia aiuncї ?

— Am dat poezia pe bucuria lucrurilor și zarea pe siguranța locului. Credeam că totul va fi în ordine ...

N-a prea fost. Dar a găsit, după ani, puterea să se reîntoarcă la poezie. Scrie, scrie într-una. Traduce. După o serie de poeme în care dă glas răzvrătirii sale spirituale, exclamă : „Dreptul meu este supunerea / Somniterele și munca / Să înalț pe alții la lumină" și : „În patru limbi / Se poate vedea cine sînt / În nici una din ele nu sînt înțeles" ...

— Muncești mult, Ioane ?

— Oho !

Atît. Și ajunge. Numai în anul acesta a dat tiparului : „Over höjderna" („Peste vîrfuri" (cuprinzînd 30 de poezii eminesciene, grupate sub titlurile : „Dorul morții", „Dorul iubirii", „Luceafărul" — tradus „Hesperos" și „Rugăciune"), „Pe cărări liniștite, se furișează lupii" (antologie de poezie macedoneană), „Tandrețea lupilor" (antologie de poezie sîrbească), „Aforismele lui Brâncuși", „Silogismele amărăciunii" (E. M. Cioran), a mai tradus un volum de Mateja Matevski și un altul de Slavko Janevski, a pregătit pentru tipar „Arborele simfonic" (Geo Bogza), o antologie de poezie românească (după ce a alcătuit una de proză), opera lui Urmuz și, în afișeț, o carte a sa, de fapt o antologie din creația-i poetică.

— Cum l-au primit suedezii pe Eminescu ?

— Sven Christen Swahn a spus că literatura suedeză și-a însușit încă un poet genial ..

— Cum va fi antologia de poezie ?

— „Colosală" — i-am citat pe Ion Cocora.

— Vrei nume ? Poftim : Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Anghel Dumbrăveanu, Mircea Ivănescu, Serban Foarță, Adrian Popescu, Ion Mircea, Nicolae Turtureanu, Slavomir Gvozdenovici, Ondrej Stefanko și tot așa pînă la ... o sută !

Vorbeam, deci, cu Ion Miloș, redevenit Ion și mă gîndeam că, de fapt, Nordul nici nu-l prea departe. Răsărise un curcubeu pe cerul Europei și-n luminile lui era pace și era poezie !

Florin BANESCU

LIRICĂ CEHĂ CONTEMPORANĂ

Petr Cincibuch

Această poezie am șters-o de-atîtea ori,
încît s-a pierdut. Voiam să explic în ea
cît de emoționat am fost în copilărie,
dînd pesteo cutie cu scrisori vechi,
pe care erau mărci poștale străine.
Comoara era în fundul unui dulap, printre
ceceri de economii rosse și polițe de asigurare.
Erau scrisorile de dragoste ale părinților mei,
scrise în război. De fapt nu știu
dacă erau de dragoste —

PUTEREA POEZIEI

Rătăceam prin codrii virgini
cînd mi-au licărit în fața ochilor niște versuri
Mă plîng că sînt sentimental și copilăros
(căci alei am crescut)
le-am scris caligrafic pe scoarța albă
a unuia din butucii scroși de aproape un metru
al copacului de martie.

După cîteva zile eram prin apropiere
mi-am amintit și-am vrut să revăd
poezia mea.

Cubul copacului de un metru era
scrîșnit în toate părțile.
Mina celui, atînsă de secretul provocator,
ocrotește din neînțelegere, din minie, din supărare,
din strădania de a găsi comoara, cutia secretă,
răspunsul la lozinca
ce zadarnic a bîntuit.

Puterea poeziei ...?

PLOAIE DE TOAMNĂ

Burează.
De șapte zile ploaia udă peisajul.
Printre desluri s-au deschis
ușile spălătorilor ;
în spini, sînt păsări murdare.

Clădirile zidite beau apă ;
în grădini, se stinge varul.
Burează,
numai în rîul cu aurul
scîlpește un păstrăv.

OCTOMBRIE

Buchetul uscat
din coada de pește.
Bijuteria verde a arbuștilor.
Țărîna arsă, viriș de frunze,
și ziduri ...
Din rarauriile castanului cade octombrie
printre ceaunele răsturnate :
aceasta e ierasa de vară.

S-au descărcat butoaie pline :
cu must, ardei iuți, leacuri ingerești.

În românește de
Lidia Sofica NAȘINCOVA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU NICOLAE PÎRVU CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 11
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42 907

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 43

SĂPTĂMÂNAL SOCIAL POLITIC ȘI LITERAR ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 43 (1182) 27 OCTOMBRIE 1989 • SERIE NOUĂ, ANUL XL • 16 PAG., 3 LEI

PLENARA LĂRGITĂ A COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Sub președinția tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretar general al Partidului Comunist Român, au început, marți 24 octombrie a.c., la Ateneul Român, lucrările Plenarei lărgite a Comitetului Central al Partidului Comunist Român.

Participanții au aprobat, în unanimitate, următoarea ordine de zi :

1. Cu privire la problemele socialismului, ale activității ideologice și politico-educative, de dezvoltare a conștiinței revoluționare, de formare a omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului în România.

2. Programul privind autoconducerea și autoaprovizionarea pentru asigurarea bunei aprovizionări a populației cu produse agroalimentare și bunuri industriale de consum pe anul 1990.

3. Raport cu privire la pregătirea Congresului al XIV-lea al partidului, organizarea și desfășurarea adunărilor și conferințelor pentru dări de seamă și alegeri în organizațiile de partid.

ÎNTÎMPINAT CU CELE MAI ALESE SENTIMENTE DE STIMĂ ȘI PRETUIRE, TOVARĂȘUL **NICOLAE CEAUȘESCU**, SECRETARUL GENERAL AL PARTIDULUI, A PREZENTAT, DE LA TRIBUNA PLENAREI, EXPUNEREA „CU PRIVIRE LA PROBLEMELE SOCIALISMULUI, ALE ACTIVITĂȚII IDEOLOGICE, POLITICO-EDUCATIVE, DE DEZVOLTARE A CONȘTIINȚEI REVOLUȚIONARE, DE FORMARE A OMULUI NOU, CONSTRUCTOR CONȘTIENT AL SOCIALISMULUI ȘI COMUNISMULUI ÎN ROMÂNIA".

Toți cei prezenți la lucrările plenarei au subliniat prin puterile și îndelungi aplauze aprecierile, ideile și orientările de excepțională însemnătate cuprinse în Expunerea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, au aclamat cu înflăcărare pentru gloriosul nostru partid comunist și pentru secretarul său general, pentru patria noastră socialistă, pentru eroicul popor român, constructor victorios al socialismului și comunismului.

Sub președinția tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretar general al Partidului Comunist Român, au continuat, miercuri, 25 octombrie, lucrările Plenarei lărgite a Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Participanții la dezbateri au dat o înaltă apreciere **Expunerii tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU „Cu privire la problemele socialismului, ale activității ideologice, politico-educative, de dezvoltare a conștiinței revoluționare, de formare a omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului în România".**

În unanimitate, atît cei care au luat cuvîntul la tribuna plenarei cît și toți cei prezenți în sală au exprimat deplina aprobare față de tezele, ideile și orientările cuprinse în acest document de excepțională însemnătate, subliniind rolul determinant al secretarului general al partidului în elaborarea și fundamentarea strategiei dezvoltării socialiste a țării, în concordanță cu interesele și cerințele obiective ale societății românești, în apărarea valorilor ideologice, politice și morale ale socialismului, în aplicarea creatoare a adevărurilor generale ale socialismului științific la condițiile specifice ale României.

Evidențiind marile realizări obținute, în perioada de după Congresul al IX-lea, în edificarea unei României puternice, libere, independente și prospere, participanții au reafirmat unanima aderiune la propunerea privind realegerea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, la marele forum al comuniștilor români din noiembrie anul acesta, în suprema funcție de secretar general al partidului, chezășia înfloririi necontenite a patriei, a înaintării ei ferme pe calea socialismului.

Plenara a hotărît, în unanimitate, ca magistrala **Expunere a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU** să fie adoptată ca program de muncă și acțiune revoluționară al partidului, să stea la baza întregii activități de înfăptuire a cutezătoarelor obiective de dezvoltare economico-socială a României, de edificare a socialismului și comunismului pe pămîntul patriei.

Primit cu multă căldură și însuflețire, a luat cuvîntul, în încheierea lucrărilor plenarei, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretar general al Partidului Comunist Român. Cuvîntarea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** a fost urmărită cu deosebit interes.

EXPUNEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

CU PRIVIRE LA PROBLEMELE SOCIALISMULUI, ALE ACTIVITĂȚII IDEOLOGICE, POLITICO-EDUCATIVE, DE DEZVOLTARE A CONȘTIINȚEI REVOLUȚIONARE, DE FORMARE A OMULUI NOU, CONSTRUCTOR CONȘTIENT AL SOCIALISMULUI ȘI COMUNISMULUI ÎN ROMÂNIA

Stimați tovarăși,

Comitetul Politic Executiv al Comitetului Central al partidului consideră necesar ca actuala Plenară să dezbată problemele socialismului, ale activității ideologice, politico-educative, de dezvoltare a conștiinței revoluționare, de formare a omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului în România. **(Aplauze puternice, îndelungate).**

Această dezbatere este necesară deoarece au trecut 45 de ani de la revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă și 41 de ani de la trecerea la edificarea socialismului în România.

Totodată, această dezbatere apare necesară ca rezultat al faptului că pe plan mondial au apărut diferite teze și concepții cu privire la făurirea socialismului și la perspectivele luptei revoluționare, ale dezvoltării generale a socialismului în lume.

Are loc, de asemenea, o intensificare a activității cercurilor reacționare, antisocialiste și anticomuniste, de amestec în treburile interne ale țărilor socialiste, în scopul destabilizării situației în aceste țări și slăbirii construcției socialiste.

În actualele împrejurări se impune ca o necesitate obiectivă analiza științifică a drumului parcurs în construcția socialismului, a stadiului actual al socialismului în țara noastră și, pe baza concluziilor desprinse din practica și realitățile sociale, să dăm răspunsuri teoretice, să înarmăm partidul, întregul popor cu o cunoaștere și înțelegere justă a realităților economico-sociale a legilor obiective, a principiilor socialismului științific, a concepției revoluționare în general, privind căile de dezvoltare a patriei noastre, a întregii omeniri pe calea orînduirii fără clase, fără asupritori, de realizare a celei mai drepte orînduiri din lume — a socialismului și comunismului. **(Aplauze puternice, prelungite ; se scandează îndelung „Ceaușescu — eroism, România — comunism !").**

Am ajuns la concluzia că este necesar să facem această analiză înaintea Congresului al XIV-lea al partidului pentru a se putea înțelege mai bine problemele actuale ale dezvoltării economico-sociale, ale socialismului și vieții mondiale, astfel încît dezbaterile și hotărîrile Congresului să dea o perspectivă științifică, revoluționară cu privire la înfăptuirea neabătută a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și crearea condițiilor trecerii la afirmarea în viață a principiilor comuniste în patria noastră, în toate domeniile.

Stimați tovarăși,

De la apariția socialismului științific au trecut mai bine de 140 de ani. Făuritorii socialismului științific, Marx și Engels, au supus unei analize critice dezvoltarea societății omenești și, îndeosebi, a capitalismului, pe baza concepției revoluționare despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric.

Socialismul științific s-a dezvoltat, după cum este bine cunoscut, în luptă hotărîtă împotriva socialismului utopic, a concepțiilor burgheze și mic burgheze despre socialism, a anarhismului, reformismului, lichidarismului, a diferitelor concepții idealiste și pseudorevoluționare.

Făurirea socialismului științific, a concepției unitare revoluționare a proletariatului privind înțelegerea și transformarea lumii pe cale revoluționară a reprezentat victoria spiritului revoluționar în mișcarea muncitorească și a dat perspective luptei unite a clasei muncitoare, a proletariatului și forțelor progresiste de pretutindeni pentru răsturnarea orînduirii capitaliste, bazate pe exploatare și asuprire și realizarea unei orînduiri noi, bazate pe egalitate și echitate, în care oamenii muncii, popoarele să fie cu adevărat libere, independente și stăpîne pe destinele lor **(Aplauze puternice, prelungite).**

Este necesar să subliniem permanent faptul că făuritorii socialismului științific nu au considerat niciodată teoria lor elaborată definitiv, o dată pentru totdeauna. După cum se știe, ei au atras întotdeauna atenția că au pus numai bazele unei concepții revoluționare materialist-dialectice despre lume și viață, care trebuie să se dezvolte și să se îmbogățească continuu cu practica și teoria revoluționară, în urmare a dezvoltării forțelor de producție, a științei, tehnicii și culturii, a cunoașterii umane în general.

De cei peste 140 de ani care au trecut de la apariția „Manifestului Partidului Comunist", omenirea a cunoscut profunde transformări revoluționare Mișcarea muncitorească a trecut, de asemenea, prin mai multe etape de organizare și dezvoltare De la Internationala I-a comunistă, înte mejată de Marx și Engels, la Internationala a II-a și apoi la Internationala a III-a și pînă astăzi, mișcarea muncitorească, partidele clasei muncitoare au trecut prin diferite forme de organizare și, totodată, s-au dezvoltat diferite concepții cu privire la calea eliberării clasei muncitoare de asuprire și exploatare și asupra căilor realizării orînduirii sociale socialiste.

O analiză obiectivă, chiar foarte succintă, demonstrează cu puterea realității, a vieții — adevăratul judecător — că socialismul științific și-a dovedit pe deplin forța și invincibilitatea Mișcarea muncitorească revoluționară, partidele clasei muncitoare au, după cum este bine cunoscut, concepții diferite privind înfăptuirea revoluției și construcției socialiste, dar, cu toate acestea, ele au avut și au un rol de importanță tot mai sporită în viața națională și internațională, în lupta pentru progres economic și social, pentru pace, pentru o lume mai dreaptă și mai bună

Este un adevăr bine cunoscut și de netăgăduit că partidele comuniste, și în primul rînd Partidul Comunist al Uniunii Sovietice, și-au asumat răspunderea istorică de a înfăptui revoluția proletară și de a trece la construirea societății socialiste.

Au trecut 72 de ani de la victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie și de la crearea primului stat al muncitorilor și țăranilor din lume, în care s-a construit societatea socialistă.

La sfîrșitul celui de-al doilea război mondial și în anii următori, pe calea Revoluției din Octombrie au trecut noi și noi popoare, printre care și poporul român, care a răsturnat pentru totdeauna orînduirea burghezo-moșierească și a ridicat pe pămîntul României edificiul luminos al societății socialiste. **(Aplauze și urale puternice, îndelungate ; se scandează „Ceaușescu — P.C.R. !", „Ceaușescu și poporul !").**

Este bine cunoscut că, pe ansamblu, țările socialiste au obținut mari realizări în lichidarea înapoierii și făurirea cu succes a socialismului. Se poate afirma, fără teama de a greși, că socialismul și-a demonstrat forța și superioritatea, că orînduirea socială cea mai dreaptă și umană din cîte a cunoscut omenirea pînă acum. **(Vii și puternice aplauze).**

În același timp, pe calea socialismului, în forme și faze diferite, au trecut și acționează noi state și popoare din cadrul țărilor în curs de dezvoltare.

De asemenea, în diferite țări capitaliste, partidele socialiste și social-democrate au realizat o serie de reforme sociale și au naționalizat unele sectoare importante ale economiei naționale. Dar trebuie să spunem deschis că toate aceste măsuri — foarte importante din punct de vedere economic și social — nu au dus la înlăturarea orînduirii nejuste și nedrepte.

Este un adevăr de necontestat că numai în țările socialiste nu fost lichidate clasele exploatatoare, asuprirea omului de către om și s-au pus bazele trainice ale orînduirii noi, socialiste.

Analiza întregii dezvoltări istorice a omenirii, a mișcării muncitorești și a socialismului demonstrează cu putere marea forță a mișcării muncitorești-revoluționare, a partidelor muncitorești, precum și a m i ș c ă r i i sindicale și a socialismului în general, r o l u l important pe care acestea îl au în viața mondială, în lupta pentru progres economic și social, pentru libertate și independență, pentru pace în lume. **(Aplauze puternice, prelungite ; se scandează „Ceaușescu — pace !").**

Se poate afirma că nu există, astăzi, problemă mai importantă în dezvoltarea omenirii în care mișcarea muncitorească, parti-

(Continuare în pagina a 2-a)

EXPUNEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

(Urmare din pagina I)

dele clasei muncitoare, țările socialiste și popoarele care luptă pentru independență și libertate să nu aibă un rol tot mai însemnat.

Socialismul a devenit o uriașă forță mondială, care demonstrează că numai pe această cale popoarele pot să-și asigure dezvoltarea economico-socială, liberă și independentă, bunăstarea și fericirea. (**Urale și aplauze puternice; se scandează „Ceaușescu — eroism, România — comunism !"**).

Tocmai în actualele împrejurări internaționale complexe este o necesitate vitală ca activitatea ideologică, teoretică și politico-educativă să pună cu putere în evidență forța socialismului și științific revoluționar, să demonstreze științific că numai și numai socialismul reprezintă viitorul lumii, de bunăstare și fericire, de libertate și pace al întregii omenirii și să demonstrăm că victoria socialismului, indiferent ce obstacole se ridică, este de neînfrânt și mai devreme sau mai târziu, popoarele vor păși pe calea socialismului (**Urale și aplauze puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R.!" „Ceaușescu eroism — România comunism !**).

Stimați tovarăși,

Analiza stadiului actual al socialismului în România prezentată pe larg în documentele pentru Congresul al XIV-lea al partidului demonstrează că, sub conducerea glorioasei noastre partid comunist, poporul român a obținut realizări remarcabile în întreaga dezvoltare economico-socială într-o perioadă istorică scurtă, țara noastră a parcurs mai multe etape istorice, de la orânduirea burghezo-moșierească, în care mai existau multe forme feudale, în țăranea societăți socialiste multilaterale dezvoltate. Dintr-o țară slab dezvoltată, agrar-industrială, România a devenit în anii construcției socialiste, și îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului, un stat puternic industrial-agrar cu o industrie modernă, dezvoltată pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, cu o agricultură socialistă în plin progres.

Activitatea ideologică, teoretică, politico-educativă trebuie să pună cu putere în evidență toate aceste mărețe transformări revoluționare și realizări obținute de poporul român pe calea socialismului, să tragă învățămintele și concluziile din întreaga activitate practică de pînă acum, subliniind cu putere învățămintele pentru viitor. Înarmînd partidul, întregul popor cu o concepție revoluționară, de care perspectivă, care să lumineze calea spre cele mai înalte ținte — spre comunism! (**Aplauze puternice, prelungite; se scandează „Ceaușescu — P.C.R.!"**).

Pentru a înțelege cît mai bine stadiul actual al dezvoltării societății socialiste românești este necesar să punem permanent în evidență întreaga dezvoltare a poporului român, să ținem o atenție deosebită cunoașterii istorici, a luptei poporului nostru pentru formarea sa, pentru formarea națiunii, a statului național unitar, a limbii și culturii române.

În activitatea ideologică, politico-educativă științelor istorice trebuie să ocupăm un loc mai important, pentru că numai prin înțelegerea științifică, pe baza adevărurilor istorice, a trecutului și a luptei poporului nostru, vom înțelege mai bine cum s-a format, la ce nivel de dezvoltare a ajuns poporul nostru, ce a însemnat în istoria sa trecerea pe calea socialismului și trăirea cu succes a noii orînduiri socialiste.

Întregul popor, îndeosebi tineretul trebuie să înțeleagă bine cît, de peste 2000 de ani, înaintașii noștri, oamenii cei mai luminați, poporul însuși — adevărații făuritori ai istoriei — au dus lupte grele cu mari sacrificii, dar au avut în vedere întotdeauna atît trecutul și prezentul, dar și viitorul poporului, al țării noastre și au făcut totul, și-au dat chiar viața pentru asigurarea unui viitor luminos al neamului nostru (**Aplauze puternice, prelungite**).

Este bine să se înțeleagă că cei mai înaintați oameni din rîndul poporului nostru, masele largi populare nu s-au gîndit niciodată, chiar în condiții foarte grele, să părăsească pămîntul unde s-au născut, unde au trăit strămoșii lor și unde trebuie să trăiască urmașii și copiii lor noștri, întotdeauna. (**Aplauze și urale. Se scandează „Ceaușescu și poporul !", „Ceaușescu, România — stima noastră și mîndria !"**).

Oamenii de știință, arheologii nu trebuie să caute urmele înaintașilor noștri, prin văpăiri, pe alte meleaguri, pe alte continente, deoarece înaintașii noștri, cu mult, cu mult înaintea primului stat centralizat, au locuit, s-au dezvoltat pe aceste meleaguri — și trebuie să subliniem cu putere aceasta și să respingem cu tărie fermitatea tezei unor pretinși istorici care, în activitatea lor șovinistă, reacționară, încearcă să falsifice adevărul și realitatea, dăunînd atît poporului lor, cît și prieteniei și colaborării dintre popoare, prietenie și colaborării internaționale (**Aplauze și urale puternice; se scandează „Ceaușescu și poporul !"**).

Subliniez toate acestea pentru că, în activitatea ideologică, teoretică, politico-educativă, de formare a omului nou, istoria, istoricii trebuie să aibă permanent un rol de importanță deosebită și să dea răspunsuri ferme care să servească cauza socialismului, cauza prieteniei și colaborării între națiuni și să respingă orice activitate contrarevoluționară, revizionistă, naționalistă de orice fel! (**Aplauze puternice și urale; se scandează îndelung „Ceaușescu, România — pacea și prietenia !"**). Numai așa vom făuri buni constructori ai socialismului și comunismului în România, hotărîți să asigure dezvoltarea permanentă a națiunii noastre pe calea socialismului și comunismului, să-i asigure independența și suveranitatea! (**Urale și aplauze îndelungate; se scandează îndelung „Ceaușescu și poporul — România, viitorul !"**).

Stimați tovarăși,

Analizînd stadiul actual al dezvoltării economico-sociale, al construcției socialiste, activitatea noastră ideologică și teoretică, politico-educativă trebuie să subliniere cu putere marile realizări obținute în dezvoltarea generală a țării, creșterea puternică a producției industriale, agricole, a veniturilor naționale și ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului.

Creșterea producției industriale față de 1945 de peste 135 ori, din care de 120 ori după Congresul al IX-lea al partidului, a producției agricole de peste 10 ori, din care de 6 ori după Congresul al IX-lea, iar a veniturilor naționale de peste 40 ori, din care de 33 ori după Congresul al IX-lea demonstrează cu puterea faptelor forța orînduirii socialiste, capacitatea creatoare a poporului nostru. Este pentru prima dată a devenit cu adevărat liber și stăpîn pe deplin pe destinele sale și-și făurește viitorul așa cum dorește el (**Urale și aplauze puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R. !", „Ceaușescu și poporul !"**).

După datele statistice internaționale România se numără printre țările țări din lume cu asemenea ritmuri de dezvoltare, iar unele date arată România pe primul loc în ce privește dezvoltarea economico-socială după al doilea război mondial. La obținerea acestor rezultate remarcabile, rolul determinant, revoluționar l-au avut forțele de producție, care au cunoscut o puternică dezvoltare și au asigurat progresul multilateral al țării noastre.

Trebuie să punem cu putere în evidență rolul revoluționar și determinant al forțelor de producție ca factor hotărîtor al dezvoltării economico-sociale și făuririi cu succes a societății socialiste. De altfel trebuie să subliniem, în acest sens, că aceasta reprezintă o legitate general valabilă pentru dezvoltarea și progresul întregii societăți omenești.

Pornind de la aceasta, să analizăm cum au acționat partidul, statul nostru socialist în asigurarea înfăptuirii acestor obiective strategice în perioada de după 23 August 1944 pînă în prezent.

Este necesar să subliniem cu putere rolul important al fondului de dezvoltare și acumulare, alocarea unei părți importante din venitul național — de peste 30 la sută — în perioada de după Congresul al IX-lea al partidului, care a dus la creșterea puternică a mijloacelor de producție, a fondurilor fixe, a avuției naționale realizarea marilor obiective industriale, agrare, sociale, culturale, asigurînd astfel ridicarea României pe noile trepte ale progresului și civilizației socialiste.

Pornind de la aceste realități, să punem cu putere în evidență necesitatea de a continua — în conformitate cu cerințele legilor obiective de dezvoltare — repartizarea a circa 30 la sută din venitul național pentru fondul de dezvoltare și acumulare.

Este bine cunoscut că, în mai multe rînduri și la mai multe congrese ale partidului, după 1965, am subliniat faptul că, dacă nu vom asigura dezvoltarea forțelor de producție, repartizarea lor judicioasă pe teritoriu și alocarea unei părți însemnate din venitul național pentru dezvoltare, atunci vom condamna România la rămînere în urmă, în înapoiere, pentru o lungă perioadă de timp.

De ce a trebuit să subliniem continuu această problemă? Pentru că este cunoscut că au existat și la noi oameni, inclusiv în partid, care considerau că trebuie să mergem pe calea dezvoltării forțelor de producție, să mărim alocațiile pentru dezvoltare și să rămînem o țară, cum se spunea pe timpuri, „eminamente agricolă".

Este bine să reamintim permanent acest lucru pentru că, dacă în partid nu ar fi învins concepția revoluționară de dezvoltare a societății, România ar fi rămas o țară înapoiată, nivelul de trai ar fi fost scăzut. Trebuie subliniat că, tocmai datorită concepției revoluționare despre dezvoltarea forțelor de producție, despre acumulare și despre socialism, poporul nostru a ajuns la aceste înalte nivelurî de dezvoltare economico-socială, de progres și bunăstare! (**Aplauze și urale puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R.!", „Ceaușescu realizează al XIV lea Congres !"**). Trebuie să spunem cu toată tăria — pornind de la realități — că viața a demonstrat cu putere justețea politicii partidului privind dezvoltare puternică a industriei, a agriculturii, a forțelor de producție, pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, că numai și numai pe această bază s-au putut obține marile realizări în dezvoltarea generală a țării.

De aceea, acum, cînd în unele țări socialiste se pune în discuție însăși ființa proprietății socialiste, de stat și cooperatiste, este necesar să evidențiem cu putere în întreaga noastră activitate teoretică, politico-educativă, rolul determinant al proprietății socialiste, de stat și cooperatiste în toate domeniile progresului, în dezvoltarea generală a României și să subliniem cu toată tăria că făurirea cu succes a socialismului în patria noastră — dar, în general, în lume — nu se poate realiza decît pe baza dezvoltării tot mai puternice a proprietății întregului popor de stat și cooperatiste, pornind la bază cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii în toate domeniile. (**Aplauze puternice, prelungite**). Totodată, este necesar să subliniem importanța deosebită a marii proprietăți, fără a diminua sau a neglija dezvoltarea micii producții individuale, care trebuie și ea transformată științific, teoretic, că numai și numai marea proprietate asigură dezvoltarea generală a societății noastre socialiste — ca, de altfel, a oricărei societăți — și trebuie să facem totul pentru asigurarea întăririi și dezvoltării continue a marii proprietăți socialiste.

Punînd în evidență uriașele realizări obținute de poporul român în construcția socialistă, este necesar să subliniem rolul istoric al Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român, care a pus capăt politicii de pioceaire față de tot ceea ce este străin, sabloniș mul, concepțiș mul, u n i c u l e n i n i s t, modelul u n i c în construcția socialistă, copierii mecanice a ceea ce face în alte țări și a redat partidului, poporului sentimentul demnității, al încrederii în forțele proprii, subliniind necesitatea aplicării neobștite a principiilor socialismului științific, a legilor obiective ale creșterii și dezvoltării pe care, în România (**Vii aplauze**).

În întreaga perioadă de după Congresul al IX-lea am pornit de la faptul că socialismul se realizează în mod diferit de la o țară la alta, de la o etapă la alta și că revine fiecărui partid comunist, forțelor politice socialiste din fiecare țară rolul de a înlege bine principiile socialismului și legile obiective și de a le aplica în cele mai bune condiții la realitățile fiecărei țări.

În concordanță cu aceste principii, am acționat pentru perfecționarea continuă a formelor de conducere și de realizare a socialismului, pornind de la faptul că trebuie avut permanent în vedere că, o dată cu dezvoltarea științei, tehnicii, culturii, a cunoașterii generale, cu înaintarea pe calea socialismului, trebuie perfecționate mereu formele de organizare și înfăptuire a noii orînduiri sociale, că socialismul nu se realizează o dată pentru totdeauna, că numai perfecționarea se continuă va asigura condițiile necesare ca el să se dezvolte în strînsă legătură cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, să răspundă în condiții tot mai bune cerințelor întregului popor — de progres, de bunăstare, de independență și suveranitate.

În acest spirit, am realizat noul mecanism economic, am perfecționat continuu principiile autoconducerii, autogestiunii și autofinanțării și — după cum știți — continuăm să le perfecționăm și să găsim soluții pentru aplicarea lor cît mai corectă în toate domeniile de activitate. Am avut permanent în vedere creșterea răspunderii oamenilor muncii — în calitate de proprietari și producători, de beneficiari — în conducerea tuturor sectoarelor de activitate, necesitatea de a ridica unitate economico-socială să-și desfășoare activitatea pe principiile autoconducerii, autogestiunii, să asigure maximum de beneficii și rentabilitate în activitatea economico-socială.

Nu se poate vorbi de socialism fără o economie eficientă, de mare randament, fără o societate care să asigure creșterea mijloacelor de reproducție lărgită și de ridicare, totodată, a bunăstării generale a poporului. (**Aplauze și urale puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceaușescu și poporul !"**).

După cum este bine cunoscut, am perfecționat formele de proprietate, dînd în răspundereca directă a oamenilor muncii fondurile de producție pentru a le administra și a asigura dezvoltarea lor.

Am găsit forme noi de cointeresare, atît în ce privește proprietatea — prin participarea la profit, prin participarea și prin participarea la fondul de dezvoltare —, cît și prin perfecționarea sistemului de retribuție, pe baza principiilor socialiste „de la fiecare după capacitatea sa, fiecăruia după munca sa", pornind de asemenea de la principiul „nici muncă fără plînc, dar nici plînc fără muncă !" Am pornit totdeauna de la principiul că în societatea noastră socialistă nimeni nu trebuie să trăiască prin exploatarea muncii altuia, nimeni nu trebuie să trăiască fără a munci, că veniturile tuturor oamenilor muncii, ale tuturor cetățenilor trebuie să fie determinate numai de munca de activitatea pe care o depun într-un sector sau altul, de contribuția adusă la dezvoltarea generală a țării.

Se impune ca activitatea noastră ideologică, teoretică, politico-educativă să contribuie la perfecționarea întregului sistem de conducere și retribuție, a înțelegerii că numai și numai pe baza principiilor de echitate și dreptate socială se pot asigura condiții bune, demne de viață, pentru toți cetățenii patriei noastre.

În ultimul timp se discută mult despre scopul producției în socialism și despre „eficiența economică de piață". Este necesar să punem cu putere în evidență că tot ce se realizează în patria noastră, în socialism are drept scop dezvoltarea generală a țării, progresul neîntrerupt al patriei, ridicarea continuă a nivelului de trai, material și spiritual, al poporului — scopul suprem al politicii partidului nostru comunist, esența societății socialiste multilateral dezvoltate pe care o edificăm cu succes în România (**Aplauze puternice, prelungite**).

Este adevărat, că răspunsul la întrebarea — este exprimată și ce trebuie să fie socialismul s-a dat de mult. Dar trebuie să subliniez, pentru a fi bine înțeles de întregul popor, de întregul nostru tineret, că socialismul reprezintă o orînduire cu totul și cu totul nouă față de vechile orînduiri și față de capitalism. În societatea socialistă, se asigură o și socială și națională — constituie, de fapt, adevărata realitate, dintotdeauna și de astăzi. Trebuie să subliniem că nu se poate vorbi de socialism fără lichidarea exploatării, asupririi, inegalităților, a claselor exploatatoare, fără asigurarea unei adevărate drepturi sociale și naționale, care să asigure deplina egalitate în drepturi pentru toți cetățenii patriei, condiții de afirmare a personalității umane. În strînsă legătură cu interesele generale ale întregii națiuni, de bunăstare, de independență și progres! (**Aplauze și urale puternice; se scandează „Ceaușescu și poporul — România, viitorul !"**).

Trebuie să subliniem permanent că răsturnarea regimului burghezo-moșieresc, a vechii orînduiri în general și instaurarea puterii muncitorilor și țăranilor, trecerea la construcția socialismului — înseamnă numai începutul edificării socialismului, nu și realizarea socialismului însuși că făurirea societății socialiste este strîns legată de nivelul de dezvoltare a forțelor de producție din diferite țări. Fără nici o îndoială, în țările care au pornit cu mai mult timp în urmă, realizarea socialismului în întreaga sa formă necesită o lungă perioadă de timp, necesită eforturi și abnegație din partea forțelor revoluționare, a întregii națiuni. Și vă reamintiți că nu a fost congres sau moment mai important unde să nu subliniez necesitatea necesității. Am parcurs un drum lung, ne-am urcat pe trepte înalte ale socialismului, dar mai avem încă un drum important de străbătut — și pentru aceasta trebuie unitate, eforturi, muncă unită a întregii națiuni. Vom realiza socialismul și vom asigura poporului nostru o viață demnă, liberă,

(Continuare în pagina a 3-a)

ÎNTREAGA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

(Urmare din pagina a 2-a)

care să poată să rivalizeze cu oricare alte națiuni! Aceasta trebuie să fie hotărîrea partidului, a poporului nostru! Aceasta înseamnă lupta pentru socialism și comunism! (Aplauze și urale puternice, îndelungate; se scandează îndelung „Ceaușescu — eroism, România — comunism!").

Subliniez toate acestea pentru că, este cunoscut, în unele țări se spune că socialismul n-a dat rezultate prea bune și că trebuie să se caute altă cale a dezvoltării. De fapt, aceasta înseamnă o capitulare în fața greutăților, o neînțelegere, cel puțin, a ceea ce înseamnă socialism și, în ce condiții se realizează el. Iată de ce apreciez că nici activitatea noastră ideologică, politică nu a acordat atenția necesară acestei probleme, considerînd că s-a înțeles o dată ce înseamnă socialism, că — dacă spunem socialism — toată lumea înțelege lucrurile. Nu este așa, tovarăși! Trebuie să discutăm și să lămurim continuu nu numai teoretic, dar și cum trebuie realizat socialismul, în ce condiții și cum să acționeze fiecare, în domeniul său de activitate, pentru a înfăptui societatea socialistă, în formele cele mai bune, superioare, avînd însă în vedere că întotdeauna vor mai fi lucruri de perfecționat și îmbunătățit, că nimic nu va fi niciodată perfect. Cînd vom ajunge la perfecțiune nu vom mai avea ce face și vom putea ne odihnim dar mai este mult pînă atunci — și probabil generația noastră și următoarele cîteva generații vor trebui încă să muncească serios pentru a înțelege și a dezvolta socialismul corespunzător cerințelor poporului nostru, dar și principiilor socialiste, pentru a asigura dezvoltarea generală a patriei noastre. Așa ne vom aduce contribuția și la afirmarea în lume a ideilor socialismului, a căilor de realizare a lui! (Aplauze puternice, îndelungate).

Este necesar să combatem cu toată fermitatea tezele așa-zisei „economii de piață", care înseamnă a lăsa la voia întîmplării dezvoltarea economiei naționale și asigurarea bunei aprovizionări a poporului cu tot ce este necesar pentru o viață demnă. Înseamnă a da frîu liber speculanților, a deschide calea înrăutățirii nivelului de trai al poporului.

Trebuie să subliniem cu putere că, în întreaga dezvoltare economico-socială, trebuie să pornim de la interesele dezvoltării continue a patriei și ridicării nivelului de trai al poporului, să asigurăm dezvoltarea echilibrată — pe baza Planului unic al dezvoltării economico-sociale — a întregii economii și a întregii țări, inclusiv amplasarea judicioasă a forțelor de producție pe întreg teritoriul patriei. Numai așa vom asigura dezvoltarea corespunzătoare a tuturor zonelor, a întregii țări, vom realiza ridicarea nivelului general de progres și civilizație, adevărata egalitate în drepturi pentru toți cetățenii!

Realitățile din unele țări socialiste, care trec spre „economia de piață" — creșterea inflației și speculei, reducerea nivelului de trai al oamenilor muncii — demonstrează cu putere unde duce o asemenea orientare, pericolul pe care îl reprezintă aceasta pentru însăși dezvoltarea societății socialiste.

În multe țări socialiste are loc o dezbatere largă și se adoptă măsuri în problemele construcției socialiste. Se vorbește despre perfecționare, înnoire, restructurare și alte forme. Fără îndoială că preocupările în direcția găsirii celor mai bune căi de construcție socialistă reprezintă o necesitate și vor duce, în general, la dezvoltarea și mai puternică a socialismului.

Dar, în același timp, în unele țări se adoptă măsuri care slăbesc poziția socialismului și deschid calea restaurării, sub diferite forme, a capitalismului. Unii declară deschis că doresc să facă din model diferite țări capitaliste. Este greu însă de înțeles că se poate dezvolta și perfecționa socialismul, luînd ca model orînduirea capitalistă împărțită în clase de asupritori și asuprați.

De altfel, nu întîmplător unele țări capitaliste declară că sînt gata să acorde ajutor sub diferite forme, inclusiv financiar, în vederea înfăptuirii măsurilor care au drept scop dezvoltarea diferitelor poziții capitaliste și, în același timp, prin intermediere de informare în masă preamăresc măsurile de lichidare a orînduirii socialiste.

Se pare că ar fi bine să reamintim întrebarea pe care și-a pus-o socialistul Bebel în secolul trecut, în timpul lui Bismark: „Cu ce ai greșit, sărmane Bebel, că te taudă reacțiunea?"

Unii ar trebui să-și pună întrebarea nu numai cu ce au greșit, dar ce fel de socialism vor să realizeze, pe care îl preamărese și vor să-l finanțeze cercurile imperialiste?

Nu se poate în nici un fel vorbi de dezvoltarea socialistă cînd se lichidează proprietatea poporului asupra mijloacelor de producție. Se poate pune problema perfecționării sistemului de proprietate, dar aceasta prin întărirea proprietății muncitorilor și țăranilor asupra mijloacelor de producție, și nu prin lichidarea și trecerea acestora în mîinile diferiților capitaliști, mai mari sau mici. Aceasta este valabil și pentru multe alte probleme ale dezvoltării socialiste!

Considerăm că, avînd în vedere problemele foarte importante ale dezvoltării socialiste, necesitatea unor concluzii generale care reies din drumul parcurs pînă acum, se impune organizarea unei consfătuiri largi a tuturor țărilor care construiesc socialismul sau se pronunță pentru calea spre socialism, pentru a dezbate și trage concluzile din experiența acumulată și a stabili cum să se acționeze în vederea perfecționării construcției socialiste, realizării noii orînduiri, fără asupritori, fără exploatatori, în care oamenii muncii, popoarele să fie cu adevărat libere și stăpîne pe bogățiile naționale, să-și hotărască calea dezvoltării pe care o consideră cea mai bună!

Fără nici o îndoială, fiecare partid și fiecare popor va trebui să-și hotărască în mod independent calea dezvoltării, să aleagă cele mai bune forme pe care le consideră corespunzătoare condițiilor dintr-o țară sau alta. Dar aceasta nu vine în contradicție cu dezbaterea largă a problemelor actuale ale perspectivei de făuririi societății socialiste, cu afirmarea puternică a necesității de a se găsi cele mai bune căi și forme de realizare în viață a principiilor socialismului științific, a unei societăți fără asupritori, în care oamenii să fie cu adevărat liberi și egali în drepturi, stăpîni pe destinele lor! (Aplauze și urale puternice, prelungite; se scandează, îndelung: „Ceaușescu și popor!").

De asemenea, sîntem gata să participăm la o largă dezbatere privind problemele actuale ale socialismului și capitalismului, sub o formă acceptabilă pentru ambele părți, pentru a face o comparație între felul în care cele două orînduiri rezolvă problemele economico-sociale, se preocupă de asigurarea celor mai bune condiții de muncă și de viață, de felul în care sînt soluționate aceste probleme în vederea ridicării bunăstării generale a popoarelor.

Menționăm aceasta deoarece considerăm că este necesar ca în activitatea ideologică, teoretică, politico-educativă să asigurăm o tematică studiere a realităților socialismului, dar și a realităților capitalismului și pe această bază, să acționăm pentru a demonstra poporului nostru, popoarelor de pretutindeni superioritatea societății socialiste, a puterii oamenilor muncii care au lichidat asuprirea și inegalitățile și își realizează în mod liber și independent orînduirea fără clase fără asupritori.

Activitatea noastră ideologică, teoretică, politico-educativă trebuie să pună cu putere în evidență, pe baza faptelor, a legilor obiective ale dezvoltării societății omenești, necesitatea întăririi și perfecționării rolului unitar al unității de dezvoltare echilibrată a economiei, care presupune, în același timp, o participare largă a tuturor unităților economico-sociale și teritoriale la elaborarea planurilor, la înfăptuirea lor, în spiritul principiului autoconducerii și autofinanțării. Lichidarea unor fenomene de birocratism, de centralism excesiv nu trebuie să fie în nici un fel confundată cu renunțarea la conducerea economiei pe baza planului unic de dezvoltare nu trebuie să ducă la deschiderea drumului pentru așaziza „piață liberă", pentru „socialismul le piață", care înseamnă, de fapt, libertatea pentru dezvoltarea diferitelor forme capitaliste.

În general, este necesar ca întreaga activitate teoretică, științifică, îndeosebi în domeniul științelor economice și sociale, să tragă concluzii din experiența practică a țării noastre, a altor țări socialiste din experiența mondială și să elaboreze într-o formă cît mai clară, orientările de perspectivă privind dezvoltarea și conducerea economiei naționale pe baza planului național unic — garanția înfăptuirii Programului partidului, a realizării cu succes a comunismului în România! (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R.!", „Ceaușescu, eroism — România, comunism!").

Stimați tovarăși,

După cum este bine cunoscut, Plenara Comitetului Central al partidului pe problemele ideologice, din 1982, a dat răspunsuri și orientări la o serie de probleme teoretice și practice cu privire la construcția socialismului, la democrația muncitorească, la stat, la rolul partidului.

În concordanță cu hotărîrile congresului partidului, după Congresul al IX-lea și Plenara Comitetului Central al partidului pe probleme ideologice, au fost adoptate o serie de măsuri privind perfecționarea și funcționarea organelor de stat, a organismelor democratiei muncitorești-revoluționare, și crearea condițiilor necesare participării largi a clasei muncitoare, a țărănimii, intelectualității, tuturor oamenilor muncii, a întregului popor la conducerea tuturor sectoarelor de activitate, la elaborarea politicii interne și externe a patriei noastre.

Se poate spune că Programul ideologic al partidului își păstrează pe deplin actualitatea, dar, fără îndoială, el va trebui îmbunătățit cu unele probleme și concluzii reieșite din activitatea ulterioară, precum și din perspectivele dezvoltării viitoare.

Acum, în unele țări socialiste — și, în general, pe plan mondial — au loc discuții și se formulează diferite teze care duc la negarea rolului statului, al partidului, a înseși democrației muncitorești-revoluționare și la orientarea spre democrația de tip burghez

Este bine cunoscut că discuțiile despre stat și democrație nu sînt noi. Discuțiile despre stat, trebuie să avem în vedere că statul a apărut în anumite condiții istorice și activitatea lui se poate schimba și perfecționa în raport de dezvoltarea societății omenești, că statul nu poate fi privit decît în contextul existenței claselor antagoniste, pornind de la înțelegerea justă în ultimă instanță a faptului că forța politică, deci și statul.

Nu se poate vorbi de un stat abstract, ci de statul capitalist al claselor exploatatoare, de statul socialist al muncitorilor și țăranilor — și fiecare din aceștia are menirea de a acționa pentru a asigura interesele claselor pe care le reprezintă

Fără a nega rolul și importanța democrației în societatea burgheză, nu se poate în nici un fel pune semnul egalității între democrația burgheză și democrația muncitorească-revoluționară. Nu se poate vorbi de egalitate între bogați și sărari, între asupritori și asupriți!

Pornind de la înțelegerea științifică, dialectică a statului și a rolului său în societate, trebuie să avem permanent în vedere că înfăptuirea revoluției sociale presupune și realizarea statului muncitoresc-țărănesc, în care puterea să aparțină celor ce muncesc și care să apere interesele maselor muncitoare, să nu admită exploatarea și asuprirea, inegalitățile sociale și naționale

În aceste condiții, statul devine un instrument al făuririi socialismului, al bunăstării poporului și apărării independenței și suveranității naționale

În ce privește noțiunea de dictatură a proletariatului, trebuie spus că ea a fost greșit înțeleasă, denaturată. Instaurarea puterii muncitorești-țărănești — în alianță cu intelectualitatea, cu toate categoriile muncitoare reprezintă cea mai înaltă, supremă formă de democrație, nu de dictatură, deoarece puterea politică este în mîinile poporului, care își făurește în mod conștient propriul său viitor liber, în socialism și comunism. Pornind de la aceasta, încă la plenara pe problemele ideologice, partidul nostru a hotărît să se considere greșită noțiunea și teza dictaturii proletariatului și să se renunțe cu desăvîrșire la ea. În același timp, am formulat teza statului democrației muncitorești-revoluționare, care corespunde pe deplin caracterului orînduirii noastre socialiste, construirii socialismului cu poporul și pentru popor.

Iată de este necesar să avem permanent în vedere perfecționarea activității statului, a organelor sale de conducere de către poporul însuși a întregii opere a construcției socialiste.

În același timp, trebuie să se aibă în vedere permanent — așa cum s-a subliniat îndeosebi în documentele partidului nostru după Congresul al IX-lea — și în baza funcționării statului și organelor sale trebuie să se afle Constituția țării legile care guvernează relațiile economice și sociale în toate domeniile, că întreaga activitate a statului trebuie să se desfășoare numai pe baza legilor elaborate de Marea Adunare Națională, cu consultarea largă a întregii națiuni. Aceasta constituie, de altfel, una din cerințele de importanță deosebită, fundamentală ale democrației muncitorești-revoluționare, ale puterii întregii noțiuni! (Aplauze puternice).

Totodată, este necesar să se dezvolte puternic activitatea consiliilor populare județene, orășenești și comunale, ca organe ale autoconducerii administrativ-teritoriale, care poartă întreaga răspundere pentru buna organizare și desfășurare a activității din toate domeniile. Ele trebuie să-și desfășoare larg activitatea în strînsă legătură și în consultarea permanentă a celorlalte din fiecare localitate.

Întreaga activitate a organelor de stat — centrale și locale — trebuie să se desfășoare permanent în strînsă unitate și sub controlul nemijlocit al poporului!

În același timp, am realizat un larg sistem de organisme ale democrației muncitorești-revoluționare — consiliile oamenilor muncii, adunările generale, ca organe ale proprietarilor și producătorilor care poartă răspunderea conducerii întregii activități economico-sociale —, organele județene și naționale ale democrației muncitorești-revoluționare, în care reprezentanții muncitorilor au o pondere de peste 30 la sută.

În dezvoltarea sistemului democrației muncitorești-revoluționare am pornit și pornim de la teza științifică a făuririi socialismului cu poporul și pentru popor, de la faptul că realizarea socialismului este opera întregului popor, care, devenit stăpîn pe destinele sale, își făurește în mod liber propriul său viitor. Și nici o democrație din lume nu poate fi mai înaltă decît democrația în care poporul însuși își hotărăște destinele sale! Aceasta constituie adevărata forță socialistă și comunistă a democrației! (Aplauze și urale puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceaușescu și popor!").

În întreaga activitate ideologică, politico-educativă, trebuie să subliniem continuu superioritatea incontestabilă a democrației muncitorești-revoluționare socialiste față de orice democrație burgheză, deoarece de la faptul că nu se poate vorbi de o adevărată democrație în condițiile asupririi și exploatării omului, că numai socialismul, care lichidează proprietatea capitalistă asupra mijloacelor de producție, exploatarea și asuprirea poate asigura adevărata democrație, libertatea și participarea deplină a poporului la conducerea tuturor sectoarelor de activitate.

Trebuie să punem cu putere în evidență, în activitatea ideologică, teoretică, politico-educativă, superioritatea sistemului democrației muncitorești-revoluționare din patria noastră — unic în felul său —, necesitatea perfecționării continue a întregului cadru democratic, creșterea rolului maselor populare în întreaga viață economico-socială, îmbinarea armonioasă a activității organelor de stat cu organele democrației muncitorești, socialiste, realizînd un sistem unitar care să garanteze înfăptuirea neabătută a programelor de făurire a socialismului, de ridicare a nivelului de trai material și spiritual al poporului, de întărire necontenită a forței, a independenței și suveranității României! (Aplauze puternice, prelungite).

Stimați tovarăși,

Toate marile realizări obținute în dezvoltarea socialistă a patriei noastre demonstrează cu putere justețea politicii partidului, a rolului său conducător în toate domeniile de activitate.

Discuțiile care au loc în unele țări socialiste cu privire la diminuarea sau chiar renunțarea la rolul conducător al partidului nu pot decît să aducă mari daune unității clasei muncitoare, a întregului popor, înseși construcției societății socialiste. Nu se poate vorbi în nici un fel de renunțarea la rolul conducător al partidului și de slăbirea eforturilor întregului popor în opera de dezvoltare economico-socială și în construcția socialismului

Tezele despre partidul-stat sau partidul cu drept scop să dezorienteze și să creeze confuzii în rîndul partidului și maselor populare.

În programul ideologic al partidului am arătat cu toată claritatea că partidul nu-și propune și nu trebuie să-și propună în nici un fel să înlocuiască organele de stat, care au datoria să asigure buna organizare și desfășurare a întregii vieți economico-sociale în conformitate cu legile țării. Dar organele și organizațiile de partid, comuniștii care lucrează în diferite sectoare ale activității economico-sociale și de stat poartă întreaga răspundere pentru activitatea acestor organisme, pentru aplicarea formă a legilor țării în toate domeniile. Partidul nu înlocuiește organele de stat și nu le poate înlocui, dar, în același timp, nu se poate sustrage și trebuie să poarte deplina răspundere pentru felul în care organele de stat și ale democrației muncitorești-revoluționare

(Continuare în pagina a 4 a)

EXPUNEREA TOVARĂŞULUI NICOLAE CEAUŞESCU

(Urmare din pagina a 3-a)

îşi îndeplinesc misiunea lor în societatea noastră socialistă.

Realizarea unităţii clasei muncitoare, şi deci şi a unui partid unic revoluţionar, este rezultatul legic al dezvoltării luptei pentru socialism, o necesitate obiectivă a dezvoltării sociale.

Nu întîmplător cercurile reacţionare imperialiste acţionează împotriva unităţii clasei muncitoare a mişcării muncitoreşti şi, îndeosebi, împotriva partidelor comuniste, în numele aşa zisei libertăţi de organizare şi al pluralismului politic.

Făurirea cu succes a socialismului impune întărirea continuă a unităţii mişcării revoluţionare, realizarea unui partid unic, cu o ideologie revoluţionară, care să îndeplinească rolul de centru vital al întregii naţiuni. Numai un asemenea partid va putea îndeplini rolul istoric de a conduce naţiunea spre comunism, spre o lume în care poporul să fie pentru totdeauna liber şi independent! **(Urale şi aplauze puternice; se scandează „Ceauşescu — P.C.R.!", „Ceauşescu — eroism, România — comunism!")**.

Pornind de la aceasta, este necesar să acordăm o atenţie deosebită întăririi continue a partidului, perfecţionării rolului său în toate domeniile dezvoltării, continue a democraţiei interne de partid, ca un factor de importanţă hotărîtoare pentru întreaga dezvoltare a ţării, pentru înfăptuirea democraţiei muncitoreşti-revoluţionare în toate domeniile.

În întreaga activitate de partid trebuie să se aplice neabătut prevederile Statutului, să se dezvolte puternic critica şi autocritica, atitudinea fermă, combativă faţă de lipsuri, recunoaşterea deschisă a stărilor negative de lucruri şi stabilirea măsurilor pentru înlăturarea acestora — ca o cerinţă obligatorie a mersului înainte.

Avem nevoie nu de o recunoaştere formală a lipsurilor, ci de dezvăluirea cauzelor reale care le generează şi de stabilirea măsurilor pentru înlăturarea lor, pentru perfecţionarea activităţii în toate domeniile. Critica şi autocritica constituie o latură fundamentală a vieţii de partid, a creşterii rolului conducător al partidului, a înnoirii continue şi perfecţionării societăţii noastre socialiste.

Este, de asemenea, necesar — repet — să asigurăm dezvoltarea continuă a democraţiei interne de partid, dezbaterea temeinică în organizaţiile şi organele de partid a problemelor economico-sociale, ale construcţiei socialiste, întărirea permanentă a legăturii cu masele de oameni ai muncii.

Trebuie să asigurăm ca toate hotărîrile de partid, toate legile statului nostru socialist să fie larg dezbătute în partid, în adunările generale, cu toţi oamenii muncii, în cadrul organismelor democraţiei muncitoreşti-revoluţionare, cu întregul popor — aceasta constituind o cerinţă a adevăratei democraţii muncitoreşti-revoluţionare, a participării întregului popor la conducerea tuturor sectoarelor de activitate, a construcţiei socialismului pentru popor şi împreună cu poporul.

În acest cadru, aş dori să subliniez necesitatea întăririi continue a rolului clasei muncitoare, ca factor determinant al făuririi socialismului şi comunismului. Activitatea ideologică, politico-educativă trebuie să demonstreze în mod ştiinţific, teoretic injusteţea diferitelor teze cu privire la diminuarea rolului clasei muncitoare şi pericolul acestora pentru construcţia socialismului, inclusiv problema reducerii ponderii muncitorilor în unele partide comuniste şi muncitoreşti, în conducerea diferitelor sectoare de activitate. Aceasta reprezintă, fără nici o îndoială o subapreciere puternică a rolului clasei muncitoare în societatea socialistă, în societatea omenească de astăzi în general. De altfel, se poate afirma că scăderea ponderii muncitorilor într-un partid sau altul şi creşterea ponderii categoriilor mijlocii au creat şi condiţii sociale pentru slăbirea spiritului revoluţionar, pentru apariţia tendinţelor reformiste, mic burgheze, care duc la slăbirea rolului partidului, punînd în pericol însăşi construcţia socialismului.

Trebuie să subliniem cu putere, în activitatea noastră ideologică, teoretică şi să tragem concluzii practice privind întărirea rolului clasei muncitoare, clasa conducătoare a societăţii, importanţa creşterii numărului membrilor de partid din rîndul muncitorilor inclusiv în organele de conducere, pentru păstrarea caracterului revoluţionar, combativ al partidului.

În general, este necesar să se sublinieze rolul clasei muncitoare în întreaga lume, al unităţii sale în lupta pentru progres economic şi social, pentru libertate, dezarmare şi pace. **(Aplauze puternice, prelungite)**.

În acelaşi timp, trebuie să punem cu putere în evidenţă rolul crescînd al organizaţiilor de masă şi obşteşti, al sindicatelor, al organizaţiilor de tineret, de femei, al celorlalte organizaţii obşteşti, care asigură participarea organizată a tuturor categoriilor de oameni ai muncii la conducerea democratică a diferitelor sectoare de activitate.

În mod deosebit, trebuie să subliniem importanţa Organizaţiei Democraţiei şi Unităţii Socialiste, care cuprinde peste patru milioane de oameni ai muncii ce nu sînt membri ai partidului comunist şi care participă în acest cadru, la dezbaterea şi adoptarea tuturor hotărîrilor, în strînsă unitate cu comuniştii, cu toate organele şi organizaţiile obşteşti. Trebuie să punem de asemenea, cu putere în evidenţă importanţa şi rolul Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste care uneşte toate forţele şi categoriile sociale şi asigură ca întregul popor, în deplină unitate, să participe la elaborarea programelor de dezvoltare economico-socială şi să acţioneze pentru realizarea lor.

Însăşi ampla dezbatere a documentelor Congresului al XIV-lea în partid, cu întregul popor constituie expresia largului democratism al societăţii noastre socialiste şi, totodată, a deplinei unităţi a întregului popor a faptului că hotărîrile ce vor fi adoptate de Congres privind dezvoltarea viitoare a patriei noastre reprezintă voinţa unanimă a întregii naţiuni, de a merge ferm pe calea societăţii socialiste multilateral dezvoltate spre visul de aur al întregii omeniri — spre comunism! **(Aplauze puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceauşescu, eroism — România comunism!")**.

Stimaţi tovarăşi,

Pornind de la constatarea unei anumite rămîneri în urmă a activităţii ideologice politico-educative, este necesar să intensificăm munca de ridicare a nivelului ideologic, a conştiinţei revoluţionare a partidului, a tuturor oamenilor muncii, să aşezăm ferm la baza întregii activităţi concepţia revoluţionară despre lume şi viaţă, principiile socialismului ştiinţific, să dezvoltăm puternic spiritul revoluţionar de răspundere faţă de interesele poporului, de cauza socialismului, de independenţa şi suveranitatea ţării.

În domeniul ştiinţelor sociale este necesar să se intensifice studiul noilor fenomene sociale pe baza concepţiei revoluţionare, materialist-dialectice şi istorice, să se generalizeze teoretic pornind de la practică, de la realităţi, experienţa construcţiei socialismului, să se dea răspuns ştiinţific problemelor complexe determinate de marile transformări revoluţionare din lume, de revoluţia tehnico-ştiinţifică.

În primul rînd, este necesar să se reia tezele ştiinţifice despre socialism şi să se dea răspuns de pe poziţii revoluţionare diferitelor teze după care socialismul n-ar mai corespunde noilor realităţi sau, în cel mai bun caz, ar trebui readaptat pentru a fi pe placul capitaliştilor.

Este necesar să se respingă toate aceste teze antisocialiste şi să se dea răspuns ferm tuturor celor care acţionează pentru lichidarea socialismului. Trebuie să se evidenţieze în mod convingător că socialismul şi-a demonstrat pe deplin superioritatea şi reprezintă singura alternativă viabilă pentru înlăturarea orînduirii exploatatoare, pentru realizarea unei lumi a dreptăţii şi echităţii sociale.

O atenţie deosebită trebuie acordată cunoaşterii şi înţelegerii legilor obiective generale aplicării lor la realităţile din diferite orînduiri sociale, din fiecare ţară şi etapă de dezvoltare. În acest cadru trebuie să se sublinieze unitatea dialectică dintre general şi particular.

Este, totodată, necesar să se pună în evidenţă noile legi obiective ale socialismului, care trebuie bine înţelese şi dezvoltate.

O atenţie deosebită se impune a fi acordată înţelegerii juste a contradicţiilor în socialism, a necesităţii continue de soluţionare la timp a acestora, pentru a nu se acumula şi a deveni antagoniste.

Activitatea ideologică trebuie să pună cu putere în evidenţă dezvoltarea dialectică a societăţii socialiste, lupta permanentă dintre vechi şi nou, necesitatea înlăturării la timp a vechiului care nu mai corespunde noilor realităţi şi a promovării cu îndrăzneală a noului în toate domeniile de activitate — aceasta constituind o cerinţă vitală pentru dezvoltarea şi înnoirea continuă a societăţii socialiste.

În general, este necesar ca ştiinţele sociale, activitatea ideologică, teoretică să aibă în vedere că socialismul ştiinţific trebuie permanent dezvoltat şi îmbogăţit pe baza practicii şi experienţei sociale, a noilor cuceriri ale ştiinţei şi cunoaşterii umane în general.

Perfecţionarea şi înnoirea socialismului nu trebuie însă, în nici un fel, să deschidă calea pentru forme capitaliste, antisocialiste, ci să ducă la accentuarea laturilor esenţiale ale socialismului revoluţionar, la reafirmarea şi mai puternică a principiilor de muncă şi viaţă socialiste, a eticii şi echităţii sociale.

Ştiinţele sociale trebuie să se angajeze cu toată răspunderea în dezvoltarea concepţiei revoluţionare despre lume şi viaţă.

O dată cu studierea problemelor actuale şi generalizarea experienţei înaintate trebuie să se acţioneze pentru elaborarea de pe acum a căilor de trecere treptată la înfăptuirea principiilor comuniste de muncă şi viaţă.

Este necesar să se elaboreze teoretic o concepţie unitară, revoluţionară, care să dea o perspectivă clară mersului înainte, să lumineze partidului şi poporului calea înaintării neabătute spre înaltele piscuri ale civilizaţiei comuniste **(Aplauze şi urale puternice, prelungite)**.

Activitatea politico-educativă trebuie să ducă la înarmarea partidului, a tuturor oamenilor muncii cu cele mai înalte cunoştinţe — ştiinţifice, profesionale şi tehnice, culturale — din toate domeniile de activitate. Să acţionăm pentru înfăptuirea obiectivelor stabilite în Programul-Directivă şi în Tezele pentru Congresul al XIV-lea al partidului privind realizarea în deceniul următor, a unui înalt nivel de pregătire a tineretului a întregului popor transformarea clasei muncitoare şi ţărănimii în clase cu un înalt nivel intelectual de cultură ridicarea nivelului de cunoştinţe al întregului popor, pentru a deveni o puternică forţă cu o temeinică pregătire în toate domeniile de activitate, cu înţelegerea deplină a schimbărilor care au loc în lume a perspectivelor dezvoltării omenirii — aceasta constituind o cerinţă fundamentală a înaintării ferme a patriei noastre şi ridicării ei pe noi culmi de progres şi civilizaţie.

Este necesar să avem permanent în vedere că făurirea cu succes a socialismului şi comunismului nu se poate asigura decît pe baza celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii. De aceea, va trebui să punem în centrul întregii activităţi dezvoltarea şi perfecţionarea cercetării ştiinţifice în toate domeniile. Organizarea ştiinţifică şi modernizarea producţiei, a întregii activităţi pe baza celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii reprezintă o necesitate obiectivă, o cerinţă legică a perfecţionării continue a societăţii noastre socialiste.

În activitatea educativă de formare a conştiinţei revoluţionare a tineretului, un rol determinant revine învăţămîntului, şcolii de toate gradele. Începînd de la grădiniţă şi pînă la terminarea liceului de 12 ani copiii întregul tineret urmează 14—15 ani cursurile de învăţămînt, apoi învăţămîntul profesional învăţămîntul superior şi diferite forme de recalificare şi pregătire.

Pornind de la această realitate, este necesar să acţionăm pentru perfecţionarea activităţii învăţămîntului de toate gradele, pentru creşterea rolului său educativ de formare a tineretului în spiritul concepţiilor revoluţionare despre lume şi viaţă, ale patriotismului şi dragostei de muncă al luptei neîmpăcate pentru progres, pentru construcţia socialismului, pentru a fi gata întotdeauna să apere patria, socialismul independenţa ţării! **(Aplauze puternice, prelungite)**.

Să facem astfel încît învăţămîntul de toate gradele să asigure însuşirea de către întregul tineret a celor mai înaintate cunoştinţe ale ştiinţei şi tehnicii, ale cunoaşterii umane în general, punînd la bază concepţia revoluţionară materialist-dialectică şi istorică!

Un rol important revine, de asemenea, învăţămîntului social-politic, care trebuie să contribuie la cunoaşterea temeinică a legilor dezvoltării omenirii, a legilor sociale, asigurînd un nivel înalt de conştiinţă revoluţionară şi patriotică întregului tineret al patriei noastre.

Este, de asemenea, necesar să se intensifice activitatea de răspîndire în rîndul maselor de oameni ai muncii, al întregului popor, a cunoştinţelor ştiinţifice despre lume şi viaţă, despre originea vieţii pe pămînt, a perspectivelor existenţei şi dezvoltării vieţii pe planeta noastră.

În întreaga activitate ideologică un rol important revine învăţămîntului de partid pentru formarea cadrelor de partid pe baza celor mai înaintate concepţii revoluţionare de conducere a tuturor sectoarelor economico-sociale, pentru a imprima activiştilor de partid un înalt spirit de exigenţă revoluţionară, combativitate şi răspundere faţă de partid, faţă de popor, faţă de cauza socialismului şi comunismului.

Învăţămîntul de partid trebuie să asigure formarea de adevăraţi revoluţionari de profesie, militanţi activi pentru victoria socialismului şi comunismului în patria noastră. Trebuie să avem în vedere că întotdeauna — şi în prezent şi în viitor — partidul, poporul nostru vor avea nevoie de adevăraţi revoluţionari — şi numai în aceste condiţii vom asigura mersul ferm înainte! **(Aplauze puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceauşescu — P.C.R.!", „Ceauşescu şi poporul!")**.

În activitatea politico-educativă un rol important revine învăţămîntului de partid şi politic de masă, la care participă peste 12 milioane de oameni ai muncii. Este necesar să facem astfel încît învăţămîntul politic de masă, universităţile serale şi alte forme de învăţămînt să asigure înarmarea tuturor oamenilor muncii cu cele mai noi cunoştinţe din toate domeniile şi în primul rînd, din domeniul ştiinţelor sociale, cu o cunoaştere temeinică a legităţilor obiective şi a căilor dezvoltării socialiste a omenirii, să contribuie în mod activ la formarea conştiinţei revoluţionare a tuturor oamenilor muncii, a întregului nostru popor.

Este de asemenea, necesar să ridicăm mai puternic nivelul activităţii de creaţie literară, artistică. Avem nevoie de o literatură mai combativă, pătrunsă de un înalt spirit revoluţionar patriotic, inspirată din realităţile patriei noastre. Fără nici o îndoială că avem multe realizări în aceste domenii, dar acum nu mi-am propus să mă refer la acestea, ci la ceea ce trebuie să facem, mai cu seamă, în viitor. Avem nevoie de o proză şi de poezii combative, cu spirit revoluţionar care să dinamizeze activitatea oamenilor muncii, a tineretului patriei noastre, de o muzică combativă, cu spirit patriotic şi revoluţionar, de filme mai bune, de un teatru mai bun.

Aşa cum am subliniat la întîlnirea cu oamenii muncii din domeniul creaţiei literar-artistice din luna mai 1965, sursa cea mai sigură de inspiraţie trebuie să fie poporul, realităţile societăţii noastre socialiste. Să nu se alerge după „ulcioare" străine, chiar dacă sînt poleite cu aur, ci să se bea apă din izvoarele limpezi ce izvorăsc din pămîntul strămoşesc, să se bea apa vie, dătătoare de viaţă din glia română! **(Aplauze puternice)**.

Întreaga activitate de creaţie literară trebuie să devină un puternic factor al ridicării conştiinţei revoluţionare, de dinamizare şi ridicare a nivelului general de cultură al întregii naţiuni.

Trebuie să pornim neabătut de la faptul că literatura, muzica, arta în general, activitatea cultural-artistică au o înaltă misiune socială în ridicarea nivelului general de cultură al poporului, în înfăptuirea programelor de dezvoltare economico-socială şi construcţie socialistă.

Trebuie să combatem cu toată hotărîrea tezele vechi — dar care îşi mai fac loc, din păcate, şi la noi — cu privire la aşa-zisa „artă pentru artă". Este bine cunoscut că nu a existat, nu există şi nu va exista niciodată artă de dragul artei. Arta a fost întotdeauna, este şi va fi permanent un puternic factor al educaţiei, al progresului, al ridicării conştiinţei patriotice şi revoluţionare a poporului!

Cei care, într-o formă sau alta, declară că vor să facă aşa-zisa artă pură, se sustrag, de fapt, de la misiunea progresistă a culturii şi artei şi, vrînd-nevrînd, se alătură forţelor ostile progresului şi socialismului acelora care folosesc şi vor să menţină permanent literatura, arta ca un mijloc de întărire a poziţiilor lor dominante, a societăţii împărţite în clase, a asupririi şi inegalităţii.

Întreaga activitate de creaţie şi cultural-artistică trebuie să se angajeze ferm în activitatea de ridicare a nivelului de cultură, de cunoştinţe generale al tineretului, al întregului popor, de formare a conştiinţei revoluţionare a constructorilor socialismului, cu o poziţie fermă faţă de tot ce este străin progresului, patriotismului socialist, fericirii omului, independenţei ţării.

Numai aşa arta noastră îşi va îndeplini misiunea istorică şi, fără nici o îndoială că, — la fel ca şi pînă acum — dar mai ferm şi în condiţii mai bune, arta noastră îşi va îndeplini misiunea în construcţia socialismului şi comunismului, împreună cu întregul popor! **(Aplauze puternice, prelungite)**.

Este nevoie ca întreaga activitate cultural-artistică, Festivalul naţional „Cîntarea României" — care are un rol important în creaţia maselor populare — să devină o forţă tot mai puternică în participarea maselor la întreaga activitate cultural-artistică, aceasta reprezentînd garanţia strînsei legături a artei şi culturii cu poporul — adevăratul creator, de altfel, al limbii şi literaturii, a tot ce este mai bun în acest domeniu, în România! **(Aplauze puternice, prelungite)**.

Presa, radioteleviziunea, toate mijloacele de informare în masă trebuie să-şi per-

(Continuare în pagina a 5-a)

EXPUNEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

(Urmare din pagina a 4-a)

fecționeze continuu activitatea și să aibă un rol mai important în buna informare și înțelegere de către întregul popor a problemelor complexe ale dezvoltării economico-sociale și politico-educative, a problemelor situației internaționale.

În întreaga activitate politico-educativă este necesar să se acorde o atenție deosebită combaterii fenomenelor negative care se manifestă sub diferite forme, inclusiv ca rezultat al influențelor ideologiei burgheze, al activității cercurilor reacționare, antisocialiste, din afară.

Trebuie să se adopte o poziție mai combativă, mai fermă față de diferite manifestări naționaliste, șoviniste, antisemite, subliniind cu putere justețea politicii naționale a partidului nostru — asigurarea deplinei egalități în drepturi pentru toți cetățenii patriei — faptul că, indiferent de naționalitate, toți cetățenii au aceleași drepturi și aceleași îndatoriri, că, în deplină unitate, trebuie să asigurăm înălțarea continuă a patriei noastre spre noi culmi de progres și civilizație. (Aplauze puternice, prelungite).

Trebuie să demascăm permanent politica cercurilor reacționare din trecut, dar și din prezent, care au acționat și acționează pentru ațâțarea vrajbei naționale, pentru slăbirea unității oamenilor muncii în scopul de a-și promova interesele lor de dominație și asuprire.

În acest sens, este necesar să se dea o ripostă fermă hortiștilor și noilor hortiști care se aliază din nou cu foștii și noii naziști, acționînd pentru revizuirea granițelor și pentru o politică de învrăjbire a popoarelor.

Mai mult ca oricînd, este necesar ca, în activitatea politico-educativă, să sădim cu putere în rîndul poporului — și îndeosebi, al tineretului — spiritul de dreptate și răspundere, sentimentul de apărare a proprietății socialiste, a socialismului și a ordinii și păcii — independenței Românei. (Urale și aplauze puternice: se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R.!", „Ceaușescu și poporul!", „Ceaușescu — România, stima noastră și mîndria!"). Este, de asemenea, necesar să fim necruțători față de manifestările de neciinste, de sustragere de fonduri, care, oricum le-am privi, sînt forme ale activității antisocialiste, contrarevoluționare, străine spiritului socialismului și reprezintă, de fapt, rămășițe ale concepțiilor și practicilor proprii orînduirii burghezo-moșierești!

Să educăm întregul tineret, întregul popor în spiritul cinstei, al dragostei de muncă, al apărării neabătute a proprietății obștești, a întregii proprietăți, de a fi necruțători față de orice slăbește și ignește omul — constructor al societății socialiste!

Să educăm tineretul și poporul nostru în spiritul patriotismului revoluționar, al dragostei față de patrie, al hotărîrii neabătute ca în orice împrejurări să fie gata de a apăra cuceririle revoluționare și socialismul, de a face totul pentru înaintarea neabătută a patriei noastre spre cele mai înalte culmi de progres și civilizație! (Aplauze puternice).

Munca politico-educativă trebuie să pună cu putere în evidență superioritatea socialismului, ca unica orînduire care asigură deplina egalitate între toți cetățenii patriei, condiția de afirmare deplină a personalității umane, a umanismului revoluționar socialist, în care omul constituie factorul primordial al întregii activități.

Pornind de la documentele pentru Congresul al XIV-lea al partidului, activitatea politico-educativă trebuie să demonstreze cu putere perspectivele luminoase ale dezvoltării patriei noastre, ale înfăptuirii Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism.

Întreaga activitate politico-educativă să devină un factor mai activ, o puternică forță evoluțională care să lumineze calea întregului popor pentru înfăptuirea programelor de dezvoltare a patriei noastre de ridicare a bunăstării materiale și spirituale de înfăptuire a visului de aur — a comunismului pe pămîntul României! (Urale și aplauze puternice, îndelungate; se scandează „Ceaușescu, eroism — România, comunism!").

Stimați tovarăși,

Unitatea dialectică între politica internă și externă impune o analiză științifică a situației politice, economice și sociale mondiale, pentru a se putea înțelege cît mai bine evenimentele internaționale, direcțiile și perspectivele luptei pentru progres, pentru dezarmare, pace și colaborare între toate țările lumii.

Este bine cunoscut că în lume s-au produs și sînt în curs mari schimbări în dezvoltarea societății omenești, în raportul de forțe pe plan internațional. De aceea, se impune să avem permanent în vedere că se menține și chiar se accentuează contradicția fundamentală dintre socialism și capitalism.

În același timp, se dezvoltă tot mai puternic contradicția dintre țările în curs de dezvoltare și țările capitaliste dezvoltate, dintre bogați și săraci, care devine una din contradicțiile tot mai puternice care se manifestă în viața internațională de azi.

Se poate afirma, cu deplin temei, că aceste contradicții din lumea contemporană au un rol determinant în întreaga dezvoltare a societății omenești și că, fără înțelegerea lor în mod științific, nu se pot trage nici concluzii corespunzătoare pentru aprecierile asupra vieții mondiale și perspectivele dezvoltării societății omenești. Este adevărat că în ultimii ani s-au înregistrat anumiți pași — este drept, foarte mici — în direcția dezarmării și întăririi de tratative între cele două grupări militare — N.A.T.O. și Tratatul de la Varșovia — și s-a trecut la soluționarea unor conflicte pe calea negocierilor. Dar trebuie să spunem deschis că toate acestea nu au determinat o schimbare radicală în viața internațională, nu au determinat o nouă gîndire și o nouă politică în soluționarea problemelor complexe ale vieții mondiale.

Avem obligația să spunem poporului nostru, și să spunem tuturor popoarelor adevărul, realitatea, faptul că situația în continuă continuă să fie foarte complexă și gravă. Se continuă cursa înarmărilor — inclusiv a celor nucleare —, ceea ce duce la menținerea pericolului unui război mondial, care s-ar transforma inevitabil într-un război nuclear și ar duce la distrugerea omenirii, a înseși vieții pe planeta noastră.

Se mențin, și chiar se accentuează, criza economică mondială și criza politică, socială, în lumea capitalistă. În deceniul al 8-lea s-a înrăutățit și mai mult situația economică a țărilor în curs de dezvoltare s-au mărit decalajele între bogați și săraci.

În același timp, problemele economice politice și sociale din țările capitaliste dezvoltate și manifestarea, în unele țări socialiste, a unor fenomene de criză economică și politică duc la accentuarea și mai mult a instabilității și a contradicțiilor.

Toate acestea au dus la apariția unei concluzii și înțelegeri diferite — dar trebuie spus, și greșite — asupra multor probleme internaționale. Se pare că unele cercuri conducătoare imperialiste au ajuns la concluzia greșită și consideră că pot folosi actuala situație internațională pentru a putea schimba raportul de forțe mondial în favoarea lor, a politicii de dominație, de forță și dictat.

Ignorînd realitățile, aceste cercuri proclamă și și mai mult existența atotputernicia capitalismului și prezic, din nou o apropiată dispariție a socialismului. E xagerînd uneie greșeli și lipsuri din țări le socialiste, unele tendințe liichidatoriste și reformiste, de dreapta, din aceste țări, precum și din unele partide comuniste și muncitorești, cercurile reacționare imperialiste au trecut din nou la o ofensivă ideologică și politică de defăimare și subminare a socialismului, la o politică de amestec în treburile interne și de destabilizare a țărilor socialiste, recurgînd la toate mijloacele prelunite din arsenalul trecutului și luînd ca pretext de la, de la dezinformarea opiniei publice, denigrarea socialismului, șantajul, diversiunea, represiunile economice și politice, pînă la subvenționarea financiară directă a unor grupări și forțe antisocialiste, antinaționale.

Trebuie să spunem deschis că acțiunile antisocialiste, anticomuniste și cele împotriva țărilor progresiste, a luptei pentru libertate și independență națională, pe care le desfășoară cercurile imperialiste sînt usurate și de anumite orientări și tendințe greșite în soluționarea problemelor construcției socialiste și altor probleme din unele țări.

Este deci necesar să subliniem cu tărie că toată această politică a cercurilor imperialiste este sortită — și de data aceasta, ca și de altădată ori în trecut — eșecului. Țările socialiste, popoarele care au e dificat noua orînduire socială dispun de forța necesară pentru a depăși greutățile apărute, iar socialismul se va afirma, fără îndoială, cu și mai mare putere ca cea mai dreaptă și mai umană orînduire socială de pînă acum. (Aplauze și urale puternice: se scandează „Ceaușescu și poporul!").

Acțiunea unită a forțelor progresiste, a țărilor socialiste, a popoarelor care luptă pentru independență și progres economico-social va duce, fără nici o îndoială, la răsturnarea planurilor imperialiste și ale reacțiunii și va deschide nou și noi perspective înaintării tuturor popoarelor pe calea progresului, a independenței, a bunăstării, a socialismului. (Aplauze puternice, prelungite). Nimic și nimeni nu va putea opri lupta popoarelor pentru libertate și independență, pentru o viață mai frumoasă și mai bună, pentru o nouă orînduire socială!

Totodată, este necesar să subliniem însă că acțiunile antisocialiste, anticomuniste și împotriva forțelor progresiste ale cercurilor imperialiste reprezintă un mare pericol pentru politica de destindere și colaborare internațională, pentru politica de dezarmare și pace și vor duce, inevitabil, dacă vor continua, la agravarea și mai mult a situației mondiale.

Iată de ce trebuie să facem totul pentru respingerea politicii antisocialiste, anticomuniste și împotriva independenței popoarelor! Iată de ce este necesar să se înțeleagă bine, de către cercurile conducătoare din țările imperialiste, că această politică nu are nici o perspectivă și este în contradicție cu Carta Națiunilor Unite și diferite reglementări și norme internaționale, cu politica de coexistență pașnică, de colaborare egală între națiunile lumii (Aplauze vii și puternice).

Întreaga desfășurare a evenimentelor internaționale, realitatea, viața însăși arată cît de greșită este teza dezideologizării relațiilor internaționale, precum și teza după care lupta de clasă ar trebui să fie lichidată. Se vorbește despre renunțarea la lupta de clasă și la lupta dintre sistemele sociale diferite, ca o condiție pentru supraviețuirea omenirii și a evitării războiului. Ce are oare acest fel de abordare a problemelor internaționale, precum și teza după care lupta de clasă ar trebui să fie lichidată. Se vorbește despre renunțarea la lupta de clasă și la lupta dintre sistemele sociale diferite, ca o condiție pentru supraviețuirea omenirii și a evitării războiului. Ce are oare acest fel de abordare a problemelor internaționale, precum și teza după materialist-dialectică și istorică? Oare pentru a asigura pacea trebuie să se lichidezе socialismul, trebuie să se renunțe la lupta de clasă? O asemenea abordare este, eu totul, nu numai antiștiințifică, dar și în mod deschis reacționară și periculoasă. Dacă m-aș referi numai la poporul nostru, este știut că niciodată nu s-a pus problema să îngenuncheze, ci, dimpotrivă, în cele mai grele timpuri a luat arma în mînă pentru a-și apăra independența și suveranitatea. De aceea și poeții noștri, în trecut, au cîntat pe eroii noștri și au formulat în versuri nepieritoare hotărîrea de luptă a poporului. Cunoașteți versurile: „Mărim mai bine-n luptă, / Cu gloria deplină. / Decît să fim sclavi iarăși. / În vechiu-n pămînt" (Aplauze și urale puternice).

Trebuie să spunem lucrurilor pe nume. Asemenea teze au drept scop demoralizarea, dezarmarea comunștilor, a popoarelor, în lupta pentru socialism și pentru pace. Oare așa au gîndit făuritorii socialismului științific, conducătorii partidelor comuniste și muncitorești, antifaseiștii care și-au dat viața pentru înfrîngerea hitlerismului? ! Cu o asemenea concepție nu ar fi fost înfrînt hitlerismul — și barbaria nazistă ar domina astăzi. Tocmai pentru că comuniștii, antifaseiștii, tot ceea ce a fost mai bun în lume s-au ridicat împotriva barbariei fasciste, cu prețul vieții, au putut fi înfrînt fascismul și s-a asigurat libertatea popoarelor. Și lichidarea pericolului de război nuclear, supraviețuirea omenirii nu se pot asigura decît prin intensificarea luptei împotriva politicii imperialiste, pentru dezarmare, pentru eliminarea armelor nucleare cu desăvîrșire, și numai în felul acesta se poate realiza decît prin lupta și lupta unită a popoarelor! (Aplauze și urale puternice; se scandează „Ceaușescu eroism, România — comunism!").

Fără nici o îndoială, trebuie să înțelegem bine realitatea lumii de astăzi. În lume există două sisteme sociale diametral opuse, realitatea aceasta va continua să existe încă multă vreme. Problema care se pune — și și-a găsit un răspuns — este aceea a conviețuirii pașnice între țările cu orînduiri sociale diferite, bazate pe respectul independenței și suveranității, neamestecul în treburile interne și respectarea dreptului fiecărei națiuni de a-și alege calea dezvoltării pe care o dorește, fără nici un amestec din afară.

Este necesar să facem să se înțeleagă bine că numai pe această cale este posibil să se asigure colaborarea internațională și angajarea cu fermitate și a unora și a celora pe calea dezarmării generale, a dezarmării nucleare, a realizării unei lumi fără arme și războaie. Aceasta reprezintă calea supraviețuirii omenirii, a vieții pe planeta noastră! (Urale și aplauze puternice, îndelungate; se scandează îndelung „Ceaușescu — pace!", „Ceaușescu — România, pacea și prietenia!").

Iată de ce tezele dezideologizării relațiilor internaționale și renunțării la lupta de clasă sînt în totală contradicție cu întreaga dezvoltare a omenirii de pînă acum, precum și cu realitățile lumii contemporane cu întreaga dezvoltare a lumii pentru socialism, progres și pace în lume. (Aplauze puternice, îndelungate).

Nu dezideologizarea relațiilor internaționale, ci afirmarea cu fermitate a ideologiei progresiste și socialiste reprezintă calea pentru o politică și o gîndire nouă.

Lupta pentru dezarmare, pentru pace, dezvoltarea unei largi colaborări internaționale între toate statele, fără deosebire de orînduire socială, presupun nu renunțarea la concepțiile socialismului, la ideologia clasei muncitoare despre lume și viață, ci intensificarea activității politico-ideologice de ridicare a conștiinței maselor populare, a tuturor popoarelor, despre necesitatea asigurării unei politici de dezarmare și de pace, ca o necesitate vitală pentru întreaga omenire! (Aplauze puternice, îndelungate).

Nici o altă teză, oricum s-ar numi ea, nu va putea înlocui lupta de clasă, ca factor determinant al dezvoltării societății omenești, ca lege obiectivă a progresului și mersului înainte al omenirii!

Soluționarea pe calea tratativelor a problemelor complexe ale vieții mondiale impune, ca o necesitate obiectivă, o politică fermă de apărare a socialismului, a libertății și independenței popoarelor, realizarea unor acorduri și înțelegeri corespunzătoare cu privire la dezarmare, la soluționarea diferitelor probleme din viața mondială.

Soluționarea pe calea tratativelor a unor conflicte și a altor probleme mondiale necesită, fără îndoială, spirit de înțelegere și unele concesii acceptabile, și de o parte, și de alta, o politică realistă care să țină seama de interesele fiecărei națiuni și să asigure independența fiecărui popor. Această nu trebuie să ducă însă niciodată la concesii principiale care să pună în pericol socialismul, libertatea și independența popoarelor. Socialismul, progresul economico-social, libertatea și independența popoarelor nu sînt negociabile!

Este bine cunoscut că, de-a lungul istoriei îndelungate a dezvoltării societății omenești, popoarele nu au renunțat niciodată la independența și nu au capitulat în fața nici unei agresiuni, a nici unei forțe.

În ce privește poporul român, după cum este bine cunoscut, în întreaga sa istorie de peste 2000 de ani, a dus lupte necontenite și s-a format ca popor, ca națiune, ca stat numai ca rezultat al luptei hotărîte, îndelungate.

Întreaga activitate teoretică, ideologică și politico-educativă trebuie să pună cu putere în evidență legile obiective ale dezvoltării omenirii, să sublinieze și să demonstreze științific faptul că lupta de clasă, lupta împotriva vechiului și pentru promovarea noului în toate domeniile, deci și în viața internațională, a constituit, constituie și va constitui factorul determinant al progresului societății omenești.

Întreaga activitate ideologică și teoretică trebuie să dea o perspectivă revoluționară clară poporului nostru, tuturor popoarelor, în lupta pentru soluționarea problemelor complexe ale vieții internaționale, să le inspire încrederea și fermitatea în lupta de apărare a socialismului, a dezvoltării economico-sociale, a independenței și libertății, de asigurare a păcii și realizare a unei lumi a deplinei egalități între toate națiunile lumii. (Aplauze prelungite).

Stimați tovarăși,

Lupta pentru libertate și independență, pentru socialism și progres reprezintă o parte inseparabilă a luptei pentru dezarmare, pentru pace și colaborare internațională. Este necesar să subliniem și să demonstrăm faptul că problema fundamentală a epocii noastre o reprezintă dezarmarea și, în primul rînd, dezarmarea nucleară, eliminarea completă a armelor nucleare de pe planeta noastră.

Aceasta impune intensificarea luptei unite a tuturor popoarelor, participarea tuturor statelor la elaborarea acordurilor și măsurilor necesare pentru eliminarea armelor nucleare, pentru dezarmarea convențională și reducerea radicală a cheltuielilor militare.

Trebuie să se respingă cu toată hotărîrea teza agresivă cu privire la „descurajarea nucleară", care reprezintă, de fapt, teza șantajului nuclear de dominație și asuprire a altor popoare.

Promotorii politicii de descurajare nucleară sau a oricărei acțiuni militare (vînătoare de bivoli) nu au în mod conștient și în contradicție cu realitățile lumii de astăzi și nu duce decît la menținerea și agravarea pericolului de război.

Este nevoie de o politică nouă, de renunțare la armele nucleare, la calea militară, de soluționare a problemelor diferite state numai pe calea tratativelor, de realizare a unei lumi fără arme, fără războaie.

(Continuare în pagina a 6-a)

EXPUNEREA TOVARĂŞULUI NICOLAE CEAUŞESCU

(Urmare din pagina a 5-a)

Numai o asemenea cale poate duce la asigurarea existenţei popoarelor, a fiinţei vieţii pe planeta noastră, şi trebuie să facem totul pentru triumful raţiunii şi realizarea acestei politici ! (Aplauze puternice, prelungite).

O altă problemă de importanţă deosebită a vieţii internaţionale actuale o reprezintă subdezvoltarea, accentuarea împărţirii lumii în bogaţi şi săraci, necesitatea unor noi relaţii şi a unei noi ordini politice şi economice mondiale.

Activitatea ideologică, teoretică, politică, educativă trebuie să demonstreze cu putere faptul că popoarele nu vor putea suporta încă multă vreme actuala stare de lucruri, că este necesar să se pună capăt politicii neocolonialiste de dominaţie a monopolurilor şi capitalului financiar internaţional, să se realizeze o politică nouă, de egalitate şi colaborare, de lichidare a subdezvoltării, de creare a condiţiilor dezvoltării economico-sociale a tuturor naţiunilor, şi, în primul rînd, a ţărilor în curs de dezvoltare. Aceasta este singura cale poate să asigure stabilitatea economiei mondiale, să asigure progresul fiecărei naţiuni, bunăstarea, independenţa şi constituie o parte inseparabilă a luptei pentru pace în lume (Aplauze puternice, prelungite)

Stimaţi tovarăşi,

Sînt multe probleme în viaţa internaţională. Nu doresc acum să mă opresc pe larg asupra tuturor acestora. Consider necesar subliniez faptul că viaţa, realitatea demonstrează, cu putere, justeţea politicii externe a partidului şi statului nostru de colaborare cu toate naţiunile lumii fără deosebire de orînduire socială

Este bine cunoscut că nu au existat probleme mai importante în viaţa internaţională în care România socialistă să nu-şi fi adus o contribuţie activă la soluţionarea lor, să nu fi participat, împreună cu alte state, la lupta pentru pace şi colaborare internaţională.

La baza tuturor relaţiilor internaţionale ale ţării noastre am ajezat permanent principiul deplinei egalităţi în drepturi, respectului independenţei şi suveranităţii, neamestecului în treburile interne, ale avantajului reciproc şi respectarea dreptului fiecărei naţiuni la dezvoltare liberă, independentă, aşa cum o doreşte fără nici un fel de amestec din afară

Este necesar ca activitatea politico-educativă să pună cu putere în evidenţă justeţea politicii noastre internaţionale, să contribuie la înţelegerea cît mai bună a principiilor de relaţii dintre toate statele lumii.

Sîntem ferm hotărîţi să dezvoltăm larg şi în viitor relaţiile cu toate ţările socialiste, să acţionăm pentru întărirea colaborării şi solidarităţii lor, ca un factor de importanţă hotărîtoare pentru dezvoltarea socialismului în fiecare ţară, pentru afirmarea forţei socialismului în lume, pentru triumful politicii de pace. Vom dezvolta de asemenea, larg relaţiile de colaborare cu toate ţările în curs de dezvoltare, cu ţările mici şi mijlocii, cu ţările nealiniate, ca un factor important al politicii de independenţă, de dezarmare şi pace. În acelaşi timp, vom acţiona ca şi pînă acum pentru extinderea relaţiilor şi cu ţările capitaliste, dezvoltate, cu toate statele lumii, în spiritul principiilor coexistenţei paşnice.

Vom acţiona cu şi mai multă hotărîre pentru dezvoltarea relaţiilor economice, tehnico-ştiinţifice, pentru participarea activă la diviziunea internaţională a muncii, la schimbul de valori materiale şi spirituale considerînd că aceasta corespunde pe deplin intereselor poporului român ale tuturor popoarelor lumii, de a-şi asigura dezvoltarea economico-socială, bunăstarea, de a trăi în libertate, independenţă şi pace

Vom acţiona cu toată hotărîrea pentru dezvoltarea şi perfecţionarea activităţii C.A.E.R. în vederea înfăptuirii acordurilor de colaborare economică, tehnico-ştiinţifică de lungă durată, pornind de la faptul că aceasta trebuie să asigure idea voluarea fiecărei ţări socialiste, ridicarea nivelului lor economic, social.

Avînd în vedere unele probleme economice din ţările socialiste, considerăm că este necesar să se organizeze o analiză specială a acestora în vederea stabilirii de comun acord a măsurilor pentru depăşirea unor greutăţi şi dezvoltarea continuă a construcţiei socialiste.

Aş dori să subliniez în acest cadru faptul că perfecţionarea activităţii C.A.E.R., a relaţiilor economice dintre ţările socialiste nu trebuie să ducă în nici un fel la crearea de organisme supranaţionale, nu trebuie să diminueze în nici un fel rolul partidelor, statelor şi popoarelor în realizarea dezvoltării lor economice şi sociale.

Considerăm că în prezent, şi pentru încă multă, multă vreme, calea unei colaborări largi economice, tehnico-ştiinţifice a reprezintă păstrarea şi întărirea independenţei fiecărei economii naţionale, ca factor hotărîtor al progresului, al făuririi cu succes a societăţii socialiste (Aplauze puternice, prelungite).

Stimaţi tovarăşi,

În activitatea noastră internaţională ani acordat întotdeauna şi acordăm o mare însemnătate dezvoltării colaborării între toate statele europene în spiritul documentelor de la Helsinki, la elaborarea căreia ţara noastră şi-a adus o contribuţie activă. Considerăm că realizarea cooperării, securităţii şi dezarmării în Europa trebuie să se baseze pe respectarea neabătută a principiilor deplinei egalităţi, a respectării orînduirii sociale din fiecare ţară.

Această colaborare trebuie să ducă nu la slăbirea unei ţări sau a altela, ci la dezvoltarea şi progresul fiecărei naţiuni Sîntem pentru o colaborare multilaterală în toate domeniile, care să deschidă perspectivele realizării unei Europe unite a naţiunilor libere şi independente

Activitatea noastră ideologică, teoretică, trebuie să pună cu putere în evidenţă că, în epoca noastră şi pentru o lungă perioadă de timp, păstrarea şi întărirea independenţei naţionale a ţărilor europene — ca, de altfel, a tuturor ţărilor — reprezintă singura cale realistă pentru o largă colaborare, pentru progresul fiecărui popor.

Se pot da diferite formulări pentru realizarea unităţii europene. Ideea unei „case comune europene" poate să pară pentru unii atrăgătoare, dar trebuie să avem în vedere că este necesar să realizăm Europa ca el acasă „o casă cît mai bună", care să asigure condiţii egale de muncă, de viaţă demnă pentru toţi locuitorii „casei naţionale" — şi aceasta presupune construcţia a încă milioane şi milioane de apartamente şi case în fiecare ţară, pentru a realiza un ansamblu social în care oamenii să aibă cele mai bune condiţii de viaţă şi de locuit !

Iată de ce considerăm că trebuie să pornim de la necesitatea conlucrării şi apropierii popoarelor europene pe baza întăririi şi dezvoltării fiecărui stat naţional, a fiecărui popor, ceea ce înseamnă nu izolare, ci o largă conlucrare.

În ne privesc, în interes propriu să mergem la o largă colaborare, care, însă, în orice condiţii să nu pună în pericol, sub nici o formă independenţa ţării sau să îngrădească în vreun fel dreptul poporului român de a-şi hotărî singur calea dezvoltării, de a fi pe deplin stăpîn la ai acasă (Urale şi aplauze puternice, prelungite ; se scandează îndelung „Ceauşescu şi poporul!", „Ceauşescu, România — ştima noastră şi mîndria !")

Vom acţiona ferm pentru o largă colaborare în Balcani, pentru transformarea regiunii noastre într-o zonă fără arme nucleare şi chimice, fără baze militare străine

Sîntem pentru extinderea conlucrării şi sîntem gata să realizăm cu vecinii noştri, cu toate ţările din Balcani şi chiar din bazinul dunărean o largă colaborare, sub toate formele, care să deschidă calea înlăturării treptate a tot felul de obstacole şi să ducă la apropierea şi dezvoltarea frăţiei şi conlucrării între popoarele noastre.

Este necesar să punem cu putere în evidenţă, în întreaga activitate politico-educativă, justeţea politicii partidului nostru privind necesitatea soluţionării problemelor litigioase dintre state numai şi numai pe calea tratativelor

Să desfăşurăm o largă activitate internaţională pentru întărirea solidarităţii şi colaborării dintre state în vederea dezvoltării economico-sociale independente pentru apărarea independenţei, pentru lichidarea deplină a oricăror forme ale politicii neocolonialiste pentru respectarea neabătută a independenţei fiecărui popor

Avînd în vedere problemele complexe ale lumii contemporane este necesar ca creşterea şi mai multe ţări mici şi mijlocii, ale ţărilor în curs de dezvoltare şi nealiniate în soluţionarea tuturor problemelor mondiale.

Trebuie să subliniem cu putere că problemele complexe inclusiv ale dezarmării nucleare, nu se pot soluţiona numai de către două mari puteri sau de cîteva state, că ele pot fi rezolvate numai cu participarea activă a tuturor statelor şi popoarelor.

Trebuie să nu se uite nici un moment învăţămintele istoriei, care ne arată că toate concesiile făcute Germaniei hitleriste nu au îndepărtat pericolul de război, ci l-au grăbit, au dus pînă la urmă la cel de-al doilea război mondial.

Mai mult ca oricînd, este necesar să crească rolul Organizaţiei Naţiunilor Unite, al altor organisme internaţionale în soluţionarea problemelor complexe ale lumii contemporane, în asigurarea participării egale a tuturor statelor la rezolvarea problemelor care preocupă omenirea

În ce o priveşte, România este ferm hotărîtă să-şi aducă întreaga contribuţie la perfecţionarea şi creşterea rolului Organizaţiei Naţiunilor Unite şi al celorlalte organisme internaţionale.

Deci, este necesar ca întreaga activitate politico-educativă să subliniere cu putere că problemele complexe ale lumii contemporane impun mai mult ca oricînd întărirea solidarităţii şi colaborării tuturor forţelor progresiste, realiste, ale tuturor popoarelor, care prin acţiunea lor unită pot să oprească cursul periculos al evenimentelor şi să asigure triumful raţiunii triumful politicii de dezarmare şi eliminare a armelor nucleare, triumful păcii, al politicii de colaborare şi realizare a unei lumi mai drepte şi mai bune pe planeta noastră, a deplinei egalităţi între toate naţiunile lumii ! (Aplauze puternice, prelungite).

Stimaţi tovarăşi,

După cum este bine cunoscut, partidul nostru a dezvoltat larg relaţiile cu partidele comuniste şi muncitoreşti, s-a pronunţat întotdeauna pentru întărirea solidarităţii acestora pe baza deplinei egalităţi în drepturi, a respectului independenţei fiecărui partid şi neamestecului în treburile interne.

Problemele complexe ale vieţii internaţionale, inclusiv făurirea cu succes a socialismului, impun întărirea şi dezvoltarea colaborării, realizarea unei noi unităţi a partidelor comuniste şi muncitoreşti.

Pentru aceasta trebuie să se porncească, fără îndoială, de la noile probleme care se pun în faţa clasei muncitoare, a forţelor progresiste, antiimperialiste de prefuţirea vieţii.

După părerea partidului nostru, respectarea neabătută a independenţei şi dreptului fiecărui partid de a-şi elabora linia politică generală, în strînsă concordanţă cu realităţile şi condiţiile din fiecare ţară, nu vine în contradicţie, ci, dimpotrivă, impune ca o necesitate obiectivă o strînsă colaborare şi solidaritate internaţională.

În actualele împrejurări se impun cu atît mai mult întărirea schimbului de experienţă dezbaterea în comun a diferitelor probleme ale vieţii contemporane, ale dezvoltării viitoare a societăţii omenesti, ale căilor de făurire cu succes a socialismului, ale luptei pentru dezarmare şi pace. Partidul Comunist Român este gata să participe la orice întîlnire teoretică pentru dezbaterea problemelor de interes comun, în scopul întăririi solidarităţii şi colaborării.

Considerăm că situaţia actuală impune cu atît mai mult, organizarea unor asemenea consfătuiri, întîlniri, inclusiv realizarea unei conferinţe internaţionale a partidelor comuniste şi muncitoreşti. Aceasta răspunde în cel mai înalt grad actualelor împrejurări internaţionale mişcării comuniste, clasei muncitoare, luptei pentru socialism şi pentru pace în lume (Aplauze puternice, prelungite).

Pronunţîndu-ne ferm împotriva oricărui amestec în treburile altor partide, pentru respectul dreptului fiecărui partid de a-şi elabora strategia şi politica sa, considerăm că avem obligaţia să întărim solidaritatea internaţională şi trebuie să manifestăm întreaga răspundere faţă de propriile noastre popoare, de viitorul lor liber şi independent, faţă de cauza socialismului şi să acţionăm într-o strînsă solidaritate şi colaborare pentru soluţionarea democratică a tuturor problemelor complexe ale lumii de azi. (Aplauze şi urale prelungite ; se scandează îndelung „Ceauşescu, România — pacea şi prietenia !").

De ascuţenea, ne pronunţăm ferm pentru dezvoltarea unei largi colaborări cu partidele socialiste şi social-democrate. Existenţa unor deosebiri de păreri asupra problemelor ideologice, asupra căilor de realizare a socialismului şi altor probleme nu trebuie în nici un fel să ducă la slăbirea colaborării dintre partidele comuniste şi aceste partide. Dimpotrivă, considerăm că interesele popoarelor de a asigura eliberarea socială şi naţională, de a trăi în pace şi colaborare impun o largă colaborare între partidele comuniste, socialiste şi social-democrate, între toate forţele progresiste, ca o necesitate obiectivă a mersului înainte spre o lume mai dreaptă şi mai bună.

Sîntem pentru o amplă colaborare şi dezvoltăm larg relaţiile cu mişcările de eliberare naţională, cu mişcările progresiste şi partidele de guvernămînt din ţările care se pronunţă pentru dezvoltarea pe calea progresului, a independenţei economice şi politice.

Dorim şi sîntem pentru o largă colaborare cu toate partidele şi forţele democratice în problemele comune privind progresul economico-social, independenţa popoarelor, asigurarea unei păci trainice pe planeta noastră.

Activitatea teoretică, politico-ideologică trebuie să pună cu putere în evidenţă marea importanţă a solidarităţii şi colaborării internaţionale, să contribuie la educarea poporului nostru în spiritul prietenieşi şi solidarităţii cu popoarele ţărilor socialiste, cu partidele comuniste şi muncitoreşti, cu toate partidele şi forţele care se pronunţă pentru progres şi doresc să contribuie la soluţionarea problemelor complexe în interesul tuturor naţiunilor al colaborării şi păcii internaţionale.

Avem ferma convingere că stă în puterea partidelor comuniste şi muncitoreşti, a celorlalte partide şi forţe muncitoreşti progresiste, de eliberare naţională de a depăşi diferite obstacole, de a-şi găsi conlucrarea şi solidaritatea, de a avea un rol tot mai important în dezvoltarea societăţii omeneşti pe calea progresului, a libertăţii, independenţei şi păcii, de a da o perspectivă nouă — pentru sfîrşitul acestui mileniu şi începutul mileniului trei — privind viitorul luminos al omenirii într-o lume fără arme şi războaie, a independenţei şi libertăţii tuturor naţiunilor lumii ! (Aplauze şi urale puternice ; se scandează îndelung „Ceauşescu, România — pacea şi prietenia !", „Ceauşescu — eroism, România — comunism !").

Stimaţi tovarăşi,

Dezbaterea cu întregul popor şi partid a documentelor pentru Congresul al XIV-lea a pus cu putere în evidenţă forţa şi unitatea partidului nostru, a întregii naţiuni, voinţa sa fermă de a face tot pentru înfăptuirea Congresului cu cele mai bune rezultate în toate domeniile, de a asigura înaintarea fermă a patriei noastre spre noi culmi de progres şi civilizaţie.

Dezbaterile din actuala plenară a problemelor ideologice, teoretice şi muncii politico-educative, hotărîrile ce vor fi adoptate trebuie să stea la baza întregii activităţi şi să fie larg dezbătute în partid, în toate organele şi organizaţiile democraţiei socialiste, cu întregul popor, în vederea ridicării continue a nivelului ideologic, politic, a creşterii conştiinţei socialiste, a ridicării spiritului de răspundere şi a combativităţii revoluţionare în toate domeniile de activitate.

Am deplina convingere că Plenara Comitetului Central pe probleme ideologice, hotărîrile ce vor fi adoptate vor da un nou şi puternic avînt activităţii creatoare de ridicare a nivelului general de cunoştinţe, de conştiinţă revoluţionară a întregii naţiuni, că în strînsă unitate partidul nostru, împreună cu întregul popor, va acţiona cu toată forţa pentru a asigura înfăptuirea neabătută a programelor de dezvoltare economico-socială, de ridicare a patriei noastre pe noi culmi de progres şi civilizaţie, de creştere continuă a nivelului de trai material şi spiritual al poporului, de făurire a socialismului şi comunismului, de întărire necontenită a independenţei şi suveranităţii României !

(Aplauze şi urale puternice, prelungite. Se scandează îndelung „Ceauşescu — P.C.R.!", „Ceauşescu şi poporul !", „Ceauşescu, reales la al XIV-lea Congres", „Ceauşescu, România — ştima noastră şi mîndria !". Toţi cei prezenţi în marea sală a Ateneului se ridică în picioare şi, într-o atmosferă însufleţită, de puternică unitate, aclamă şi ovaţionează minute în şir partidul Comunist Român — forţa politică conducătoare a întregii naţiuni —, pentru secretarul general al partidului, preşedintele Republicii, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU).

Centenarul Eminescu — în medalistică și filatelie

„Aici la Ipoteşti, de unde s-a înălţat în strălucire universală luceafărul geniului poetic naţional, cinstim cu emoţie memoria nepieritoare a celui mai iubit poet al neamului nostru, Mihai Eminescu. Visul lui de dreptate, de libertate şi înălţare a României, cântat în vers de aur, îşi află împlinire în strălucirea vremurilor noastre, cînd întregul popor, deplin stăpîn pe propria-i soartă, construieşte o viaţă nouă — socialismul".

NICOLAE CEAUŞESCU

Prin hotărîrea Consiliului Executiv al Organizaţiei Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură (UNESCO) s-a adoptat rezoluţia, care reprezintă un binemeritat omagiu, de aniversare a marelui poet Mihai Eminescu, a cărui operă face parte integrantă din patrimoniul literaturii universale. Textul rezoluţiei, în limba franceză „**Organisation Des Nations Unies Pour L'Education Science et Culture 129 Ex. Dr. 3... Paris 6 iunie 1988.** Textul a fost difuzat în franceză, engleză, rusă, spaniolă, chineză şi arabă. Punctul 8, — 1. Comemorarea

eminesciana

centenarului morţii poetului naţional român Mihai Eminescu, inclus între personalităţile de seamă care sînt subiectul comemorării internaţionale. Aprecieri universale asupra operei sale:

XU WENDE (China) — „Geniu al poeziei universale".

ALAIN GUILLERMOU (Franţa): „Poporul român îşi merită pe deplin poetul".

MIHAI STERLADE (Belgia): „El n-a fost cînd era, el e cînd nu e".

IURI KOJEVNIKOV (U.R.S.S.): „Un poet ajutor de contemporan".

TUDOR ARGHEZI: „Filmul foarte român, Eminescu e universal".

Centenarul a fost sărbătorit, chiar pe meleagurile de unde a răsărit luceafărul poeziei româneşti şi de către **Societatea Numismatică Română, Secţia Botoşani, în colaborare cu Comitetul judeţean de Cultură şi Educaţie Socialistă, sub egida UNESCO, printr-un simpozion naţional:**

1. Mari aniversări 1989 — UNESCO — Centenar MIHAI EMINESCU;

2. Figura ilustrului poet, oglindită în numismatică. În cadrul manifestărilor desfăşurate a avut loc expoziţia numismatică de medalii şi insigne;

3. Expoziţia tematică: „Arta, cultura şi ştiinţa românească", în trei Secţiuni: Medalistică, Insigne şi literaturii numismatică şi, bineînţeles, opera poetului.

După vernisarea expoziţiei s-a organizat un pelerinaj la casa memorială şi depunerea de jerbe şi coroane. O excursie de studii în nordul Moldovei şi punerea în circulaţie a insignei, plachetei şi medaliei jubiliare dedicate centenarului. Medalii jubiliare s-au mai bătut de la S.N.R., secţia Botoşani, Suceava, şi Birlad, C.C.A. Încă din 1909, prietenii i s-au dedicat medalii cu prilejul [illegible] de 25 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu şi Ion Creangă, s-a bătut o medalie comună şi una cu figura poetului, după o fotografie la maturitate. Sculptorii şi gravorii s-au orientat în operele lor de artă după fotografiile din 1869 şi 1884. În 1939, la comemorarea a 50 de ani de la moarte, filatelia a emis două timbre, în două variante, după macheta executată de Ioana Basarab, într-un tiraj de 250 000 serii dantelate şi 200 serii nedantelate. Au urmat emisiuni de pliciuri ocazionale emise la diverse comemorări, 75 de ani, 90 de ani de la moartea, precum şi la centenarul naşterii şi la 125 de ani de la naştere. În 1969, filiala A.F.R. Botoşani a pus în circulaţie două pliciuri, într-un tiraj de 832 perechi, avînd în imagine portretul poetului. Ambele au fost francate cu timbrul de 5 bani, din 1904, şi obliterate cu ştampilă a of. 1 Botoşani şi Ipoteşti. Timbrul pus în circulaţie în 1975, în tiraj de 5 000 000, avînd în imagine bustul şi casa memorială. În lucrările de specialitate au apărut mai multe detalii asupra acestor emisiuni filatelice. Ca numismat, mă voi opri asupra medaliilor emise la centenar. Cu această ocazie s-ă descoperit o medalie mai puţin cunoscută, cu diametrul de 20 mm şi confecţionată din argint şi aur, deci, o raritate. Medalia bătută de Secţia Botoşani înfăţişează bustul, cu privire la stînga, lor, sub bust, numele graverului Şt. Grudinschi. Simbolul UNESCO şi legenda marii aniversări 1989 — Mihai Eminescu 1850—1889 — încadrat între două ramuri de tei. Jos, SNR, secţia Botoşani. Medalia confecţionată din tombac, cu diametrul de 80 mm. Medaliile bătute de secţia Suceava cuprind bustul poetului, pe avers, iar pe revers: la prima, vederea de ansamblu a mînăstirii Putna, iar pe a doua se înfăţişează urna de pămînt, din toate provinciile româneşti, urnă ce a fost depusă pe mormîntul lui Ştefan cel Mare, în 1871, la Congresul Studenţilor de la Putna. Conţine de asemenea un citat din cuvintarea ţinută de Eminescu cu ocazia sărbătorilor respective:

„Seebarea de la Putna are să fie întruniţea Naţiunei Române în Suvenirile trecutului, în insufleţirea prezentului şi în speranţele viitorului".

Placheta jubiliară a fost emisă de Secţia CCA, ea arată portretul poetului, realizat de artistul plastic Pascu, cu privirea spre dreapta, şi anii jubiliari. Prezint aceste lucrări de artă pentru cititorii revistei „Orizont" şi pentru ca ei să facă cunoştinţă cu această ramură a istoriei — medalistica, care este un document în metal, pentru viitorime.

Cu aceste omagii jubiliare, intrăm în al doilea secol al nemuririi marelui poet naţional — Mihai Eminescu.

I. BUTUM

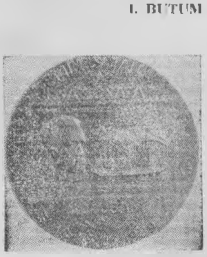

Alfred Alster

Din capul locului trebuie să remarc larga disponibilitate de exprimare a autorului care ne prezintă pastel, lucrări în email şi sculptură în plăci de inox. Această polivalenţă nu ar însemna mare lucru, dacă utilizarea materialelor ar fi monocordă, nediferenţiată. Este clar însă că Alster ştie să den individualitate materialului în care recurge, atît sub raport tehnic cît şi ca expresie artistică.

Trebuie din nou evidenţiată vocaţia de peisagist a lui Alster, iubitor deopotrivă al peisajului natural cît şi al celui citadin. S-ar putea spune că, prin trăsătura liberă, care estompează uşor contururile şi dă vibraţie spaţiilor, peisajele lui Alster au o filiaţie impresionistă. În realitate, însă, claviatura e mult mai largă, astfel: casele au individualizări pulsatile, personificări. În

•plastică•

sens petrascian chiar, dar şi ceva din ordinea spaţială şi sobrietatea cezaniană; arborii au eleganţă şi nobleţe, dar în pastelurile lui Alster există o întreagă familie arboricolă: unii îşi etalează un arabesc filigranat, alţii au o statueniine statuară, alţii o voluntară ascendenţă de catedrală gotică, iar alţii au incolăcirii serpiginoase. Dar cerul? Alster ştie să confere cerului şi orizontului o infinitate de nuanţe; cerurile sale nu sînt completări obligatorii ale decorului (se ştie că cerul îi-a chinuit pe mulţi plasticieni), ei sînt locul de ascendenţă al sufletului naturii, sînt sentimente metamorfozate în culori şi nu rareori poeme încărcate de lirism. Şi în fine coloritul, coloritul înţeles ca mod de dialog al nuanţelor; se simte acl o filiaţie expresionistă de spaţă germanică, metalică, tăioasă, tranşantă. Acolo unde peisajul e inundat de melancolie, coloritul o duce şi mai departe, unde e lirism el adînceşte nota de candoare, unde e voluntarism, coloritul devine evasingresiv.

Peisajul citadin este o temă preferată a lui Alster. În precedentele vernisaje însă el mai era încă grevat de balastul preciziei fotografice. De data aceasta însă, citadinul, fie el autohton sau exotic (veneţienele), e interpretat dintr-o incidenţă nouă. Lăsînd la o parte tentaţia monumentalului sau eleganţa academistă, el selectează „unităţi" expresive, vorbitoare, cu un pitoresc calm, generînd un sentiment de stabilitate, de permanenţă gravă.

Lucrările în email, aşa cum sînt executate tehnic, aşa cum sînt simţite şi concepute, sînt ale lui Alster şi numai ale lui. Aci e vorba de o măiestrie fără echivoc, fără drept de tăgadă. Întrepătrunderea subţilă a culorilor, jocul irizat al suprafeţelor, iluzia spaţialităţii, îmbinarea supraîngrămădirii cu cloisonoul care dau farmec exploziilor florale, conferă acestor miniaturi semnificaţii majore şi îi asigură o iscusinţă

testabilă prioritate. Disponibilitatea în turnarea emailului mi se pare cu totul remarcabilă în lucrările abstracte, în care răzbate un profesionalism de calitate, prin nota de măsură şi inedit.

În fine, desfăşurările spaţiale în inox; s-ar putea spune că genul este explorat pînă la refuz, dar de fapt jocul combinaţiilor ondulatorii nu are limite. Alster ştie că aceste desfăşurări trebuie citite prin ocolire, prin receptare, din diverse incidenţe. Aşa se întîmplă că una şi aceeaşi lucrare poate fi: aripă, amforă, profil uman, tors, peşte, edificiu al viitorului, fîntînă arteziană, sau pur şi simplu o structură indefinită, posibilă, aparţinînd unui univers imaginar, care aspiră avid către infinit.

Alster nu este un exuberant, un narcisist. El spune: „aşa pot, aşa simt, aşa fac". Alster este asemenea lucrărilor sale: simplu şi lapidar pe dinăfară, profund şi divers pe dinăuntru. Vesele sau triste, calme sau provocatoare, inocente sau insinuante, lucrările lui au consistenţă, eleganţă şi mai ales vitalitate.

Prof. dr. M. DRAGOMIRESCU

Ioan Drăgănescu

ŞI-AU GĂSIT LOC

Toate şi-au găsit loc în sufletul meu.
Ploile, în care străluceşe
respiraţia pămîntului şi lucerna
văzdubului,
Frunza, în care s-au întîlnit bezna
şi lumina.

Drumurile,
care ne-mpraştie, care ne-adună.
Cel şapte pîlici şi iubita mea.
Toate şi-au găsit loc
în sufletul meu dar, mai întîi,
tu, patria mea,
România.

PATRIA ACEASTA . . .

Meşteri mari au zidit
mulţimi de patrii, unele în cîmpie,
altele în pustietăţi.
Patria aceasta română
se zideşte aici, de două mii de ani,
din materialele cele mai rare:
speranţe, vise, comunîune.

Mama şi tatăl meu,
după ce mi-au vorbit
despre patrie, m-au învăţat
cum trebuie apărat şi îngrijit
ţinutul acesta românesc,
ca el să fie singurul
paradis posibil.

CÎND COBORAM DINTRE LIVEZI

Fiindcă tu, cu-n fir de pădure
strălucitor
Ca zîmbetul acela de la soare,
Cînd coboram dintre livezi, pe
un pripor,
Inima mi-ai strîns-o cam prea fare
Şi pentru că m-ai învăţat cum
să iubesc
Copacii, gîzele şi transfirii,
Şi-aproape tot din jur ce e lumesc,
Te-am răstignit pe crucea amintirii...

Îţi spun cu jurămînt, cum îţi-am
mai spus:
Nu-i zi să nu privesc în sus.

NUMELE TĂU

Cînd îţi-am rostit în gînd numele,
strălucirea lui a luminat
noaptea din mine.

Noi toţi de aici
ne-am învelit în numele tău.
Astfel simţim lumină
pe unde mergem şi toate
popoarele lumii
te slăvesc, România.

CA UN SEMN DE IUBIRE

Trezindu-mă,
visul era alături, înalt, strălucitor...
Vino, mi-a zis, să bem împreună
ceaiul.

În coridor era fericirea,
frumoasă ca un semn de iubire,
tăcută ca o victorie,
smerită ca o singurătate...
Apoi visul a deschis uşa, a schiţat
un adio,
fericirea s-a repezit să-i ţopăiască
o faină
şi sigur nu a mai ştiut să intre...
De atunci, prietinderi o caut,
mi-e teamă că s-a-nţimplat'o
răpire...
Prea minunată fericirea a fost.

„Corespunzător prevederilor proiectului Programului-Directivă, România va deveni în perioada următoare — pînă la sfîrşitul mileniului al doilea şi în primele decenii ale mileniului al treilea — o puternică forţă a progresului tehnico-ştiinţific, cu un înalt nivel de dezvoltare în toate domeniile. De aceasta depinde însuşi mersul înainte al societăţii socialiste, crearea condiţiilor pentru trecerea României la comunism".

(Din TEZELE pentru CONGRESUL AL XIV-lea al Partidului Comunist Român)

Revoluţia tehnico-ştiinţifică — factor determinant al progresului

Surprindem adevăruri în fracţiuni de secundă. Cu o forţă de sinteză specifică, cu înalta responsabilitate pentru prezentul şi viitorul poporului român, partidul nostru a adoptat, în ultimele două decenii, programe de măsuri ample, menite să asigure progresul ştiinţific şi tehnologic, eficienţa relaţiei dialectice dintre dezvoltarea social-economică a patriei şi ştiinţa. Este evident că progresul găseşte în revoluţia tehnico-ştiinţifică factorul fundamental decisiv. Tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** menţiona că sînt „în lume mari puteri care dispun de multă forţă militară. Dar cea mai puternică forţă este aceea a ştiinţei, a culturii, a învăţămîntului şi un popor cu o înaltă cultură, înarmat cu o înaltă ştiinţă în toate domeniile, va deveni o mare putere pe pămînt. Trebuie ca România, poporul nostru să devină în domeniul ştiinţei, învăţămîntului, culturii, un popor puternic, o mare putere a ştiinţei şi culturii".

Noul tip uman, caracteristic socialismului, se prezintă cu un vast orizont ştiinţifico-tehnic şi profesional, puternic angajat, contopit cu idealurile oriînduirii noastre socialiste, conştiinţe pe care le testîtuie societăţii sub formă de contribuţii la dezvoltarea ei, iar, pe de altă parte, aceste conştiinţe devin, la rîndul lor, suport al consolidării convingerilor sale materialist-ştiinţifice şi umanist-revoluţionare.

Actualul stadiu al revoluţiei tehnico-ştiinţifice impune mobilizări pe toate fronturile şi la toate nivelele. Fără eforturi deosebite, fără disciplină, iniţiativă şi responsabilitate, dezvoltarea într-un ritm susţinut a producţiei nu se poate realiza. Simbolul demnităţii naţionale este munca, munca interferată de cuceririle ştiinţei şi culturii, căci numai astfel ne putem defini în devenirea noastră istorică.

Dezvoltarea activităţii de creativitate tehnico-ştiinţifică, în municipiul Timişoara, a cunoscut şi cunoaşte ritmuri noi în fiecare an. Au fost organizate schimburi de experienţă, dezbateri, mese rotunde, pe ramuri de activitate, cît şi între unităţi, între institutele de cercetare şi proiectare, institutele de învăţămînt superior, la care au participat specialişti din diverse domenii. Oficiul de Stat pentru Invenţii şi Mărci, ministere. Rezultatele nu au întîrziat să apară. Au fost îmbunătăţite planurile tematice de invenţii şi inovaţii de creativitate tehnică, numărul cercurilor inovatorilor apropie că s-a dublat, numărul abonamentelor la OSIM şi INID fiind în permanentă creştere.

O analiză atentă a temelor prevăzute în planurile tematice de invenţii şi inovaţii evidenţiază potenţialul gîndirii tehnice pentru asimilare de produse noi, realizate cu consumuri specifice reduse, competitive pe piaţa externă, introducerea de tehnologii noi, extinderea automatizării şi robotizării în procesele de producţie.

Dintre unităţile care s-au remarcat în acest amplu proces, aviînd o contribuţie esenţială la rezultatele municipiului, putem enumera: Institutul Politehnic, IAEM, TAGCMT, ISIM, Centrul de Chimie, IMAIA, IAT, Electrotimiş, Electromotor etc. În acest an au fost identificate peste 15 000 de teme, din care au fost rezolvate în semestrul I peste 7 000, cu o eficienţă economică de 1 024 436 lei, iar în cadrul iniţiativei **„Fiecare inginer şi tehnician să rezolve o problemă tehnică sau de organizare în afara sarcinilor de serviciu"** au fost preluate spre rezolvare 12699 teme şi rezolvate pe semestrul I 6 062 teme cu o eficienţă de 410 314,2 lei. Rezultate foarte bune în această acţiune o nu şi unităţile din subordinea Consiliului popular judeţean din municipiul Timişoara, care au identificat peste 3 000 de teme, cu o eficienţă economică antecalculată de peste 100 milioane lei.

Deşi în municipiul Timişoara activitatea de creativitate tehnică de masă se cidică cu mult peste cele obţinute de celelalte municipii şi chiar unele judeţe din ţară, mai sînt încă multe probleme de rezolvat, neajunsuri care trebuiesc eliminate.

Astfel, mai sînt încă mulţi specialişti, cu precădere în institutele de cercetare-proiectare, ce nu sînt antrenaţi în cercurile inovatorilor, ce nu-şi protejează munca depusă în luni şi chiar ani de cercetare, sub pretextul că întocmirea cererilor de brevete şi invenţii este prea complexă. Se menţine încă în unele unităţi o slabă preocupare din partea organelor răspunzătoare pentru urmărirea realizării planurilor tematice de modernizare, a informării şi documentării tehnice. Sînt unele întreprinderi din industria uşoară, alimentară, transporturi şi chiar construcţii de maşini, ce nu au abonamente la INID sau OSIM.

În lupta cu timpul, o importanţă deosebită o au ideile materializate în invenţii şi inovaţii. Transpunerea lor cu întîrziere în practică conduce la pierderi ireversibile de energii. Din păcate, se constată în multe întreprinderi acest neajuns, cît şi faptul că extinderea lor la alte locuri de muncă este foarte anevoioasă.

Realizarea planului este o condiţie necesară, dar nu şi suficientă. Este inadmisibil să dedii cheia îmbunătăţirii produselor, tehnologiilor economisirii de energie şi să nu o foloseşti. Realizarea planului înseamnă doar un minim necesar. Ţinînd seama de sarcinile mobilizatoare ce ne stau în faţă, considerăm că printr-o mai bună organizare, o înţelegere mai profundă a problemelor să putem, într-o perioadă scurtă de timp, să ne realizăm toate programele. În Tezele pentru Congresul al XIV-lea al Partidului se subliniază: „În centrul activităţii organelor şi organizaţiilor de partid, a întregii instituţii tehnico-ştiinţifice şi cultural-educative trebuie să stea permanent modelarea tipului omului nou, înaintat, animat de un profund sentiment patriotic, devotat ideii de societate socialistă, de socialismului şi comunismului, fiinţei umane mai drepte şi umane societăţii în care au visat spiritele avansate revoluţionare de progresul, ideaului şi binelui în istoria lumii".

Felicia GEORGESCU
Secretar cu probleme economice al Comitetului Municipal de Partid al municipiului Timişoara

ÎN VECI TE VOM PĂSTRA

Patrie, aurită ciocîrlie,
Lu. Ceauşescu, inscrisu'l cînt
Şi cuţit, pentru că lumii-ntregi
îi sini:
Chemările-i de pace, temelie.

Patrie, chip de glastră înflorită,
În lumi, le oferi cu drag în dar,
Celei care, prin pildă şi prin har,
Ştiinţei i-e solie împlinită.

Patrie, răddăcină milenară
Şi trunchi ne eşti, inspre soluri Congres
Şi-i vrem pe Ceauşescu reales,
Cîtor mărcţ de glie temerară.

Patrie, împlinire de viaţă,
Spre-a naisprezecea inrodire creşti
Şi-n ramurile noastre strămoşeşti
Răsare comunista dimineaţă.

Patrie, luminoasă veşnicie,
Ce izvorăşti din inimi de Erol,
În veci, te vom păstra întreagă-n noi
Prin Ceauşescu, pisc de vrednicie.

Leca CRIŞOVAN

PARTIDUL

Partidul, imn şi cerc al vieţii,
Locul ce se-mplineşte cu lumină,
Zorii di : fereastra dimineţii,
Arbore cu românească rădăcină.

Partidul, imn al muncii şi al fericirii,
Flacără fără stingere peste ţară,
Istorie din care ne privesc martirii,
Rodul bogat din istoricul vară.

Partidul — imn al păcii, imn de pine,
O milioane de inimi cîntat ;
Aripi timpului curată ce vine,
Pe acest pămînt al nostru cu adevărat.

Miron ŢIC

Oameni şi creaţii

MARILE CÎŞTIGURI ALE CUNOAŞTERII ŞTIINŢIFICE

„Cine lucrează în agricultură, e-ntr-o permanentă bătălie cu timpul", spune adesea inginerul Nicolae Rămneanţu, directorul I.A.S. Liebling, obişnuit să-i măsoare dimensiunea zilnică începînd cu cîlcatul prin roua dimineţii şi terminînd cu salutarea apariţiei stelelor, seara tîrziu, la schimbul de ştafetă cu soarele binefăcător, atunci cînd fiecare ştie că a mai trecut o zi de muncă rodnică, se-şi cere dreptul la odihnă binemeritată. Căci ziua agricultorului este dinteodeauna mai lungă, marcată de grijile timpului, ale trebuirilor gospodăriei, tihna venind mai mult ca o mulţumire sufletească pentru restituirea fiecărui lucru, pentru păstrarea unei ordini binefăcute de toată lumea. Toate acestea îi dau şi inginerului Nicolae Rămneanţu, deprins cu ritmul cotidian al unei mari gospodării, o neliniişte anume, o stare de alertă, ce-i imprimă gîndurilor şi faptelor o derulare mai intensă. „În marile bătălii, important este cum te organizezi, cum îţi pregăteşti forţele, de la mecanizatori şi pînă la specialişti. Astfel, cine munceşte atent, mai ales iarna, cu oamenii, cu maşinile sau cu animalele, trece mai uşor prin campanii, oricît de greie ar părea", adaugă el, conviins fiind că asa gîndesc toţi cei care stii mereu în prima linie a asalturilor spre producţiile mari, sigure şi stabile. Cu atît mai mult, atunci cînd ai în folosinţă peste zece mii de hectare de teren arabil şi nu din cel mai bun şi ţeci de mii de animale — o avere pe care trebuie să o îmbogăţeşti neconteniţ, averea comună, cea de care depinde bunăstarea generală şi traiul zilnic.

Tocmai această responsabilitate pentru soarta pămîntului, pentru tot se are în gospodărire, îl face, însă, să gîndească întotdeauna spre viitor, căutînd în realităţile prezentului — ele însele înfloritoare — sămînţa ascunsă de progres de mai mult! Gîndind şi acţionînd astfel, în toţi anii de cînd se află în fruntea colectivului, a reuşit încet dar sigur să transforme radical soarta unităţii, integrînd-o pe drumul cel mai drept al preferinţei, dovedind că, avînd alături, ca aliaţi de nădejde, puterea ştiinţei şi pasiunea oamenilor, în orice colţ al ţării se poate ajunge la înalta performanţă! O performanţă nu doar conformă cîrcelor de vîrf, ci mai ales, unu unul creator de a înţelege exigenţele noii revoluţii agrare. Aceasta este, în primul rînd, secretul marilor împliniri contemporane ale I.A.S. Liebling unitate-Erou, cu un binemeritat prestiziu între toţi lucrătorii ogoarelor, un perimetru al agriculturii ce poate fi considerat etalon din mai multe privinţe, deşi, în fond, ale nu se întîmplă ceva deosebit decît ceea ce ar trebui să facă orice împătîmit al meseriei, neostenit în încercările de autodepăşire!

Desigur, dacă ar fi să amintim în detaliu despre soluţiile aplicate aici — căci cîte sînt, înainte de toate, rodul muncii şi căutărilor neîncetate, ale ştiinţei şi perseverenţei — despre felul cum sînt rezolvate problemele creşterii animalelor sau ale cultivării pămîntului, ar trebui imaginat un tablou extrem de vast, punînd în lumină o experienţă pozitivă ce merită a fi cunoscută Căci, mai mult ca-n alte părţi, ştiinţa are aici aspectul concretului, al aplicării şi adecvării la necesităţile curente. Vorbind, bunăoară, doar în treacăt, despre truda ogoarelor, ar fi necesar să reţeterăm respectul faţă de calitatea fiecărei lucrări şi să nu uităm de întorsul brazdei, ca de un jurămînt de credinţă faţă de rodul bogat al solului, de seminţele de elită obţinute cu forţe proprii din soiuri alese în loturile experimentale (ce transformă, practic, unitatea într-o adevărată mirosătoare de cercetări), de preţul fiecărei clipe a perioadelor optime de lucru. Căci doar aşa se poate ajunge — la culturi de două-trei mii de hectare fiecare — la producţii finalte, nevisate multă vreme, devenite acum doar etape intermediare spre alte recorduri, elocvente dovezi ale resurselor inepuizabile ale unei agriculturi moderne.

Prima şi marca dragoste a inginerului Rămneanţu, dar şi fala întreprinderii, rămîne însă zootehnia. Deprins încă de copil cu animalele, directorul ştie că, dintotdeauna, marele secret a fost unul singur: „un adăpost sigur, confortabil, o masă bogată şi dragoste din inimă!" În rest e doar dorinţa de perfecţionat! Sau, mai bine zis, e tot animalul, aşa cum îl creşti şi îl preţuieşti! „Pentru a lăsa ceva trainic în urma ta, trebuie să munceşti cel puţin un ciclu de 25 de ani, formînd o generaţie trainică de animale, cu caracteristici bine conturate, care să constituie surse genetică de bază pentru mutaţiile esenţiale urmărite O perioadă în care s-a confirmat optiunea sa fermă pentru un anumit tip de zootehnie, păstrînd caracteristicile tradiţionale, înnobilate însă de marile cîştiguri ale cunoaşterii ştiinţifice. O etapă esenţială, posibilă doar în climatul de largă afirmare a agriculturii românesti, în anii înfloritori şi fertili ai epocii pe care o trăim, epocă purtînd numele tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, cel mai drag aspekte al acestor meleaguri, etitorul unei concepţii profund

Editura Facla a luat ființă la 1 februarie 1972, tind una din nenumăratele critorii spiritual-culturale ale „EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU".

Două obiective fundamentale îi justifică existența și-i directionează activitatea : pe de o parte, **valorificarea potențialului creator actual** ; pe de alta, **valorificarea critică a moștenirii culturale.**

Înfăptuirea corespunzătoare și consecventă a acestor obiective conferă „Faclei" un **profil enciclopedic.** Configurația planului prevede, într-adevăr, lucrări de **științe sociale, știință și tehnică,** precum și **beletristica** — reprezentată de toate domeniile subiacente (roman, proză scurtă, poezie, critică, teorie și istorie literară, memorialistică, eseu, literatură pentru copii, bibliografie școlară, traduceri din literatura universală). În acest fel, se asigură un timp larg de afirmare tuturor talentelor autentice, tuturor cercetărilor valoroase. Ași se face că cititorii și criticii de specialitate au remarcat, încă de la început, lucrările noastre de istorie, de filosofie, pe cele dedicate industriei și agriculturii socialiste, tratatele de medicină, seria de „limbă și stil", cea de „proză scurtă", seria de poezie, cea de eseuri, romanele, culegerile de nuvele — toate acestea inspirate din realitățile contemporane și militînd pentru continua propășire, materială și spirituală, a patriei. Ca o recunoaștere a temeiniciei și actualității lor, multe dintre ele au fost încununate cu premii ale Academiei R.S.R., ale Uniunii Scriitorilor, ale C.C. al U.T.C., ale Asociației Scriitorilor din Timișoara etc. În același context, s-au impus atenției debuturile colective (**Argonauții I—II, Drumul cel mare, Gustul livezii, În căutarea timpului prezent**), caracterizate atît prin consistența, angajarea și actualitatea temei, cît și prin maturitate stilistico-estetică. De altfel, „Facla" s-a străduit și se va strădui în continuare să cumpănească judicios promovarea tinerelor talente cu ilustrarea (consolidarea) celor consacrate. În această privință, un rol însemnat are colaborarea cu Asociația Scriitorilor din Timișoara, cu instituțiile de învățămînt superior și cercetare, cu Filiala Uniunii Artiștilor Plastici, cu specialiștii din producție etc. După cum, pe de altă parte, în sfera valorificării propriu-zise și a popularizării textului tipărit, editura întreține necesare și fertile relații cu întreprinderile poligrafice, cu centrele de librării, cu bibliotecile, cu masele de cititori.

Implicindu-se activ în acest front al permanentei dezvoltări, „Facla" a răspuns iniciativei cu entuziasm comenzii sociale. Stau mărturie, cu decibire, volumele omagiale publicate de-a lungul timpului (**Odă de 30 Decembrie, Laudă patriei, Glasul cetății, Mereu în inima țării**) ; stau mărturie, de asemenea, **Eminescience** ; **Felicia Giurgiu, în eminescianul univers**) sau în centenarul Ion Creangă (**Povești și povestiri**) etc.

Străduindu-se, deci, să realizeze la un nivel cît mai elevat indicatorul calitativ (valoare ideologică, științifică și artistică a textului tipărit), editura nu pierde din vedere nici factorul economic, indicatorul cantitativ, numeric. În momentul de față, spre pildă, ne apropiem de titlul 1 000 (volumul de mare valoare informativă și educativă **Avram Iancu în tradiția poporului român,** întocmit de Florian Dudaș). La fel de elocvent este, credem, și faptul că, din 1972 pînă în prezent, peste 1 000 de autori și-au pus semnătura pe lucrări științifice și literare ce poartă emblema „Faclei". Intre aceștia se numără savanți de prestigiu și reputați scriitori, majoritatea activînd, firește, în acea parte a țării în care editura își-și flintează (județele Timiș, Arad, Caraș-Severin, Hunedoara, Mehedinți, Bihor). Cît despre tirajul global, el atinge multe milioane de exemplare.

Putem conchide, așadar, că acum, în preajma celui de al XIV-lea Congres al Partidului Comunist Român, editura timișoreană, aidoma sistemului editorial românesc în ansamblul său, este un organism viguros, energic, competent și performativ, perfectibil desigur, dar dornic și capabil să progresezе, decis să răspundă prompt cerințelor, să se implice tot mai eficient în viața economico-socială a zonei și a țării întregi.

Eugen DORCESCU

Ctitoriile prezentului

Editura „FACLA" — titlul 1000

Al. Jebeleanu

NEPERITOARE CTITORII

Privesc în parc un arbor secular :
Din fibrele țesute-n trup de lemn
Grăiesc staturnicii ca-ntr-un poem
Și urcă-n bolți cu frunza de stejar.

E... Bega, tot cu apele incete,
Privind la anii noștri cum se-nșiră,
Salbă de viauri ce se împletește,
N' leagănă și chipuri și proiecte.

Sub scarele tomnatie par mai clare
Pilniri și ctitorii la orice pas,
Dind măreție vemilor de azi.

Lîngă stejarii faineci dăinuiesc
Zidiri și frumusețî neperitoare
Din mînă și din cugeț românesc !

INFINITELE CERCURI

Iarăși, supus iubirii, m-am întors.
Înger și demon se împacă-n mine.
Cu-aceeași circulară frăgezime,
Cu sentiment eucernic, mai frumos.

În tine-mi văd poeme-ntruchipate,
Mă regăsesc mai insumi. Ritm,
augur
În sufletu-mi și-au desenat contur,
Desăvîrșiri pentru eternitate.

Absențe, suspendări și reveniri
Sporesc neliniști, do', ne sîngerează,
Enigmele văratiei tubiri.

Ajuns-a ceasul prielnic la amiază ?
Ce slavă-acrotitoare ne îndrumă
Să fim, fidel miracoli, împreună ?

ZBORUL DE EGRETĂ

În ce străfunduri dorul meu se
leagă
De parcă-ar fi un eruptiv vulcan ?
Întîrzie-n demonicu-i elan,
Renaște-oculț și mi te-aduce-ntreagă.

Cu mîinile-amintirii te desferec
Din febrele-anatemei și-ale nopții ;
Te proiectezi mai albă-n cadrul
porții
Din rocile de somnuri și-ntunerec.

Prin mine îți demini soroc, cuvînt.
Aflatu-te-ai cu limita-mpăcată ?
E zborul lung în pagină răsfrînt.

Staturnică, mereu întîrziată,
Emoția ne-ntreține pe-amîndoi,
Smulgînd din calendar netimp și foi.

FRUCTUL DE VARĂ

Cînd floarea trece, crudul fruct
rămîne,
Solarul rod cu fericiri precise.
Pentru-mplinirea lui, floarea
se stinse,
Fructul zemos și credincios
de mîine.

În pom fecund se zbuciumă-ntr-o
vară,
După porunca zeilor și-a firii,
Purtînd, zelosul, sorțile iubirii
Sub coaja lui, cînd dulce, cînd
amară...

Ajunge-voi să gust din fructul plin
Cu îmbieri, cu rînduit destin ?
În ceas de-amurg voi bea nectarul
darnic ?

Sau numai renunțarea și regretul
Îmi va-nsuși, nedreptățît, sonetul
Iar coptul fruct m-o amăgi
zadarnic ?

novatoare asupra muncii cîmpului și a creșterii animalelor — cea a noii revoluții agrare.

Acum, inginerul Nicolae Rămneanțu și colaboratorii săi se află la începutul unui nou ciclu de obiective, pe măsura anilor ce îi compun. Cum este și firesc, gîndurile merg îndrăznețe spre viitor ! Reputatul specialist a proiectat (ba chiar a prins și contur) o fermă modernă, într-o viziune îndrăzneață, ce propune îngrijirea a 100 de vaci de către o singură familie, folosind un „amestec" de tehnologii noi și clasice, ce asigură dezvoltoren optimă a unor animale cu o valoare biologică superioară, sintetizînd toate marile speranțe pe care le dă ingineria genetică (inclusiv cercetările în stația pilot proprie de transferuri de embrioni), celelalte „argumente" ale științei avansate. Dintre obiective — ce includ, evident, și acumulările anterioare — să amintim doar atingerea unui minim de 6 000 de litri de lapte, obținerea a 15 kilograme de lînă/oaie (fizic), producerea și livrarea anuală a cîte 500 de tăurași și 2 500 de berbecuți de prăsilă, tehnologii de mare randament ...

Viitorul — cel conturat cu atîta claritate de documentele programatice ale partidului — înseamnă și viitorul și tinerețea colectivului. Pentru mărețele proiecte ale inginerului e nevoie de minte și mînă tînără, de ambiție, de dăruire, de știință avansată. Calități pe care însuși inginerul Nicolae Rămneanțu încearcă să și le păstreze, apelînd, în acest sens, la soluțiile care nu l-au înșelat niciodată : **știința cărților, încrederea în oameni, dragostea față de pămînt și animale !**

Gheorghe CRIȘAN

figurine

Între exaltarea patetică și reflecția gravă

„Confesiunile lirice" ale poetului orădean Aurel Dumbrăveanu ne lasă să intrevedem dubiul accent spre care versurile sale converg : meditația asupra sinelui și mediația asupra naturii. Poet luminos, pentru care simplitatea și muzicalitatea versului devin nu niște simple date, ci canoane pe care autorul și le impune singur, Aurel Dumbrăveanu rămîne în patul stenic al poeziei tradiționale transilvănene. Nostalgia sa nu are pecetea tragică, ci doar aceea a calmului împăcat cu sine. Vocația optimistă a poetului se intrevede și în poezile de reflecție existențială, dar și în cele închinate naturii și extrase din ea. Spiritul acestor poezii e unul tonifiant, invăluitor, într-o ritmică distinsă, bine cumpănită, fără tîșuri, năzuind spre un țărm al liniștii interioare. Omenescul și firescul dau mina în această lirică, dar și tradiția și datinile ce pot conduce și ține ființa pe linia cea dreaptă a unei morale străvechi. Dacă reflecția asupra naturii e văzută nu de un ochi rustic, ci de unul exersat în compunerea unor tablouri de mare finețe, poetul excelînd în scenele unei naturi niciodată primare, ci spre una îmbogățită de ochiul și gîndul meditativ, ce o ține ca într-o reculegere calmă, argoniceașă, atunci reflecția asupra sinelui denotă, în schimb, acrul nonșalant, ușor ironic, amical, într-un dialog al eroului liric cu sine și cu lumea.

Închizînd în sine și în poezia sa acest dublu accent, de apolinic, baladesc și descriptiv al firii, într-un ton armonios, muzical și echilibrat, cu prelurări, ici-colo, din Coșbuc, Goga, într-o lumină ușor idilică și împăcată cu sine, pe de-o parte, iar pe de alta, cercetînd, lucid și tăios — ironic și profund reflexiv, provocator, tainele cu-lui și stările sale existențiale, dacă nu paroxistice, oricum, dramatice, Aurel Dumbrăveanu își inscrie, între acești doi poli ai propriei sale poezii, între exaltarea și patetismul naturist și reflecția gravă, fără ceremonial, își inscrie, zic, natura dublă a acestei lirici, denotînd prin asta nu numai intinderea unui registru poetic al unui tînăr hărăzit contemporan, dar și complexitatea și diversitatea sub care se poate săvîrși trăsetul unui creator în expansiune lirică, aflat în febrilă căutare a fixării de sine.

Ion ARIEȘANU

• **Aurel Dumbrăveanu — CONFESIUNI LIRICE, Ed. Facla, 1989.**

SEPTENTRION

lui Ilie Măduța

Ce ne-ar rămîne dacă-am pierde
visul,
Iluzia, credința-n veșnicie ?
Ne-am răsuci-n armura de hîrtie,
Ne-am cumpăni cu toamnele
sfîrșitul.

Dialogînd cu zeii-n primăveri,
Cum întrunim sărguitatea sură ?
Cînd detractori ne defăimau cu urî
Și noi vinam himerice-arătări.

Doar visul scînteiază-n foi de laur,
Loial, auriter întotdeauna
Reverberînd selenicul tezaur.

Ne-ascunde ceasul : tragicul,
furtuna ?
Vuiește, iminent, zelos, ahtiul ?
Ce ne-ar rămîne dacă-am pierde
visul ?

Culori ale literaturii de azi

Dinamica realului (III)

O (re)cercetare revizuită a cărților de prozatori apărute în prima jumătate a „deceniului unu" devine instructivă, nu numai însă de a sublinia cîteva lapte importante. Mai ales de toate cîi, nidomn ciclelor semnificative ale unei evoluții — și a celei literar-artistice îndeosebi — după criterii exterioare, cea propusă e, în rîndul-i, reductionistă și didactică, oricîte argumente am aduce în favoarea ei. Și totuși, pînă la urmă, un lucru măcar ne încurajează : dacă omologia dintre structurile prozei și cele ale societății la un moment dat este valabilă, se poate presupune că o modificare de mari proporții a acestora din urmă se va reflecta, fie și numai cu — la început — o undă de șoc, în planul celor dintîi. În situația aflată în discuție, o asemenea ipoteză nici nu mai e necesară, fiindcă, într-o oarecare măsură, proza românească de la sfîrșitul deceniului al patrulea și începutul celui următor s-a făcut „datorită" de o anticipa schimbările. „Temele" predilecte, deopotrivă ale nuvelistici și ale romanului, sînt cele legate de criza tot mai accentuată a valorilor individuale sau colective. Aspectele cele mai frapante sînt deschiderea autobiografică, radicalizarea „obiectivității" realiste, sondajul psihologilor abisale și, ca un fel de compensație, exaltarea sentimentalismului, cobort uneori pînă la limitele inferioare ale literaturii „de consum". Volumele de proză ale acestor ani se numesc **Viață de cîine, Oameni în ceață, Copilăria unui netrebnic, Cordun, Trenul albastru, Orașul cu fete sărace, Viața cea de toate zilele**, dar și **1907** și **Ochii sfîrșiți**, sau **Gorila**, și sînt semnate de Carol Ardeleanu, Ion Biberi, Ion Călugăru, Eusebiu Camilar, B. Jordan, dar și de Cezar Petrescu și Liviu Rebreanu. Sînt volume de proză scurtă ori romane în care pregnanța autobiografică este mai mult decît grăitoare pentru acel tip de asumare ce presupune, în preajma schimbărilor de amplitudine, radiografierea realului prin filtrul propriei biografii, dintr-o necesitate psihologică nu tocmai greu de explicat. După cum, la polul opus, în aceleași imprejurări, se produce și fenomenul analogic de supralicitare a „obiectivității" : realitatea invocată pagina, este „transcrisă" aproape impersonal, într-o manieră ce aspiră la alungarea definitivă a autorului. Obiectivarea atinge aceleași cote maxime ca și subiectivizarea în cazul prozei „autobiografice". Cît privește sondarea psihologilor abisale, aceasta, ca și exaltarea sentimentalismului, e marcată de o încrîncenare și un pulsiune, care, nu mai puțin, ating limitele superioare.

În primii ani de după Eliberare, acest polemism tacit fese la suprafață, îmbracă forme din ce în ce mai acute. Opțiunile, luările de poziții, judecățile, confruntările devin tot mai ferme, mai decisive. În presă, Athanase Joja, P. Constantinescu-Iași, N. D. Cocea, Ion Călugăru, Sașa Pană, Miron Radu Paraschivescu, Gh. Dinu, Aurel Baranga (în „Orizont") sau Marcel Breslașu, Geo Bogza, Hortensia Papadat-Bengescu, Maria Banuș, Laurențiu Fulga, V. Em. Galan, Mihail Davidoglu, Marin Preda, Zaharia Stancu, Radu Boureanu, Dumitru Corbea (în „Contemporanul"), A. E. Baconsky, Ion Iliche Cîteanu, D. Ignea, Al. Popovici, Al. Jebeleanu, Mircea Șerbănescu (în presa literară din provincie) angajează o largă dezbatere ce are în vedere, înainte de orice, **un nou front ideologic al literaturii**, unul care, treptat, se va impune, modificînd pînă în profunzime evoluția acestuia. Decomandată, în planul prozei, reflexele se simt într-o reorientare tematică, încă destul de îndepărtată de creerea unei faliii. Astfel, pe de-o parte, într-o logică necesară, ororile recent incheiatei configurații mondiale inaugurează o tradiție epică ce va rodi, în mai puțin de un deceniu, în cărți ce vor face dovada unei rapide transcenderi a „literaturii de frontieră" și se vor situa printre valorile cu un statut estetic incontestabil. Pe de altă parte, într-o linie care amplifică datele preexistente mai ales în proza despre „răpturile neînsemnate", despre cel marginalizat de o societate burgheză dezumanizată, linie frigată de noul front ideologic al literaturii, apar celo dintîi semne ale prozei „mediului muncitoresc", începe să se impună o nouă direcție în epica de „inspirație rurală". Sînt publicate acum **Ninge peste Ucraina** de Aurel Baranga, **Pe urmele războiului în Moldova** de Geo Bogza, dar și **Roza și cellalți** de Sergiu Dan, dar și **Războiul lui Ion Săracu** de Cezar Petrescu. După cum, tot în acești ani de început, văd lumina tiparului **Flăcările** de Radu Tudoran, **Oamenii visează pîine** de Ieronim Șerbu, **Ion poartă pacea în desagi** de G. Demetru Pan, **Am dat ordin să tragă** de Ion Călugăru, dar și **Pădma Mică** de Mihail Sadoveanu, dar și **Sfîrșitul lui Iacob Onisia** de Geo Bogza, dar și **Desculț** de Zaharia Stancu, cea dintîi carte pe deplin semnificativă a etapei.

Marian ODANGIU

Arderile prozatorului

Proaspăt septuagenar, afișînd un calm robust, stenic și o răbdare de invidiat, deloc negurosă ori încrîncenată, Mircea Șerbănescu trece pragul unei vîrste, în însăși de invidiat. Dincolo de șansa biologică (convertită, prin combustia talentului, într-un palmares bibliografic) acest prag aniversar prilejuiește nu doar rînduri occazionale. Apăudăm, întîi, frumoasa longevitate scriitoricească ; exercițiile sale literare (datînd încă din perioada interbelică !) poartă și acum pecetea tineretii spiritului. Prozatorul nu a „secat" ; el e credincios unei obsesii tematice, făcînd din *motivul căutării*, al „descoperirii de sine", coborînd spre rădăcinile personalității, o temă predilectă. Investigînd actualitatea fierbinte, sondînd mediul industrial (și amintim doar romanul, din 1983, *Fiștina cu apă vie*) Mircea Șerbănescu e interesat — și apetitul problematizant e slujit de iriziile poematice ale textului — de traumele și dislocările provocate de impactul istoriei. *Tematica emancipării* (pe care prozatorul o frecventează) se desfășoară pe fundalul unor lumi în devenire, alungînd schematismul conflictual. Cu mînă sigură, eroizînd permanentă, el descifrează ipostazele feminității, propune portrete aburoase, vădește o largă disponibilitate, inclusiv pentru proza S.F. „Simbolica trenuiului" ar condensa, parcă, acest impuls al căutării, purtînd trene tuturor idealurilor. *Fata din tren*, roman rezistent prin deschiderea parabolică, pătrunde în meandrele adolescenței, impunînd prin fineț detaliul în explorarea sinelui.

O ardere totală (1988), ultimul roman al prozatorului, trebuie raportat la acest context al scrisului lui Mircea Șerbănescu. Ofițerul Colojoară stînjenei, „pe dos", rătăcește în „fumul oglinzii" ; el practică visătoria („fumegarea"), dar se și bate pentru împlinirea ei, trăind în viitor. Rusalin Colojoară nu răscolește doar virtejul amintirilor sigilat de un destin „negativ" ; el pleacă în căutarea unei adevăr — cel al patriei care „nu era încă". Apărut la *Editura Militară*, *O ardere totală* este, firește, o carte de război ; dar că ecourile frontului se estompează, protagoniștii fiind spitalizat în replică, se intensifică combustia sa în numele sfîntelor idealuri pe care le apără, năzuind a le vedea întrupate. Trebuie să spunem că, înrolat în armata chezaroc-rălească, bănățeanul Colojoară visează în secret la Unirea cu Țara. Sintem deci în anii primei conflagrații mondiale, unirea fiind „un capăt de destin". Se zvonea primăvara, era nevoie de noul anotimp regenerînd speranțele unui neam, existînd prin „curcubeul nădejdilor". Le asuată temperatură, febril și la propriu (datorită bolii) — e o subtilă „corespondență" nici — trăiește Rusalin (Linu).

Cartea a treia a romanului lui Mircea Șerbănescu produce o schimbare de unghi, dar și una de registru narativ ; nici ne întîmpină notațiile proaspătului locotenent Colojoară prins în colțăiala refugiului și „capcana" terenii. *Cuteitul* său, „început pentru sine", adună notații care să permită retrăirea evenimentelor. În căutare de sine, traversînd noianul încercărilor, Colojoară își promite să fie „sincer cu totul". Nebănuind destinația acestor însemnări, el transferă în text învăluișeala tragică a unei epoci, propria-i traiectorie (neștiind dacă aceasta e a unui om sau a unui destin). Insistînd asupra ultimului roman am fost, poate, nedrepți cu ansamblul unei creații și îndoiul el critic ; se poate, desigur, discuta dacă *O ardere totală* este roman istoric „pîn excelență", cum — răspicat — s-a afirmat. Dar, dincolo de etichete, o concluzie crupe, se impune cu forță evidenței : testînd „tematica emancipării", Mircea Șerbănescu capătă în pagină o „tensiune filigranată" (C. Crișan), stăruie asupra portretelor feminine (de o mare varietate, relevînd cu fineț insăși feminitatea), propune — cu o concluzie a Stelei Mirel, la care subscriem fără rezerve — nu ființ extraordinare, spărgînd plafonul normalității, ci *personaje*. Între cei doi poli epici, cel al satului scos din rosturile sale adînci și cel al orașului, developînd traumele intrării într-o altă lume, proza lui Mircea Șerbănescu poartă spre cititor unda sentimentalismului, febrilitatea trăirilor, mistirea scriitorului, arătînd în fiecăra constituței de sine și a finaliei sale misiuni.

Adrian Dinu RACHIERU

cronica literară

ALCHIMIA VISULUI

Talentul își este din comun ai lui Mircea Cărtărescu își găsește, în **Visul**, o confirmare eclatantă. Biograficul și fantasticul alcătuiesc, în cele patru nuvele ale cărții, un aliaj de-o izbitoare originalitate. Fără, însă, a-și trăda dubla origine. Biograficul duce, la adîncimi rarisim sondate în literatura română de azi, analiza introspectivă. Dar ochiul rece, nemilos, cinic, ni psihanalistului, al clinicianului e mereu dublat de conștiința artistului. Nu de o simplă despulere autobiografică, de un concert cu propria viață (copilărie și adolescență) e vorba. Nu pe un recurs la rețeta chimică — și atît de spectaculoasă — a lui **totul de vinare** mizează autorul. Deși, pînă la un punct, el rămîne prizonierul canapelei psihanalitice. Pactul autobiografic nu are, totuși, semnificația unui simplu ritual autoscopic. Dimensiunea lucidă, jocul și, deci, arta prevalează — în primele trei nuvele — asupra tentației pozitiviste. Pe latura fantasticului, Mircea Cărtărescu se dovedește unul din cei mai prodigioși imaginativi pe care-i avem. Mirificul și terifiantul, viziunile siderale și căderile apocaliptice, microparadisurile universului și macroinferniurile existenței interioare, jocurile spiritului și structurarea estetică a celui mai banal cotidian dau un produs finit minuciios prin omogenitate.

Cititorii volumelor sale de versuri vor recunoaște, desigur, o anumită tonalitate proprie autorului. Dar nu în sensul că Mircea Cărtărescu „poetizează" **malgre sui** : dimpotrivă, poeticitatea este efectul secund, însă de amplă rezonanță, al **sensurilor** prozei. Căderea în fantastic, devenit pretext și fatalitate literară pentru un joc cu miză profund existențială, e doar unul din subterfugiile autorului. Transcrind, cu o superbă expresivitate, contorsiunile, eziațiile, spasmele, vibrațiile, fracturile unei activități psihice clocotitoare, Mircea Cărtărescu scrie cîteva din cele mai bune pagini de proză pe care le-am citit în ultimii ani. Mărturisirile, făcute cu o artă a confesiunii dusă pînă la ultimele consecințe, aparțin **genului scris**. Mai apropiate de filmele lui Tarkovski (pentru straniietatea viziunii și relieful halucinant al peisajului interior), de tablourile lui Bosch (pagini întregi din „Gemenii" sau din „REM" par replici ale tablourilor acestuia) ori de viziunile fantaste ale lui Dali, nuvelele din **Visul** sînt și niște oniroproiecții literare. Ceea ce le face literatură nu e doar simpla voință a autorului, pariul său, ci și un senzorialism și o senzualitate excepționale. Tehnica acumulării — de imagini, de obiecte, sau, pur și simplu, de cuvinte expresive în sine — e evocată, nu numai prin tramusucica literară, ci și printr-un bizar efect de exasperare creatoare, poezia. Dar nici în asemenea ocazii nu scrie poetul, ci un magnific prozator. Mircea Cărtărescu nu încalcă, în nici un fel, regulile jocului. Procedeele intertextualității consolidează decizie lui de a rămîne în interiorul limitelor prescrise. Chiar dacă, la un capăt, prozele sale îşi revendică vecinătatea vizionarismului patetic-derizoriu al lui Bob Dylan — ajudor, tot unui climp exterior literaturii —, ele comunică, la celălalt, cu o ilustră tradiție a fantasticului, de la Edgar Poe la Borges.

Ar trebui înlăturată, însă, o posibilă confuzie cu literatura supranealismului și a avangardei. Apropierile, posibile, rămîn superficiale. Fantasticul natural, ca viziune asupra lumii prin sesizarea unei rupturi în coerența realului, este principala armă de ideologie literară a lui Cărtărescu. Trecerea firească dintr-un regim în altul, din diurnul banal în nocturnul fantastic (în, la autorul **Visului**, de o adevărată alchimie a creației. Dour într-un sens restrîns, de parte invizibilă, ascunsă, de scenariu epic al viziunilor din poeme, și îndeosebi din **Totul**, cartea lui Mircea Cărtărescu este și una de poezie. De rară poezie.

Pe lîngă aceste atuuri, trebuie, neapărat, menționat încă unul : calitățile prestației de tip oniric i se alătură o indiscutabilă calitate a ideii — științifică și literară. Prozele lui Mircea Cărtărescu funcționează, prin urmare, și la simplul nivel (naiv, dacă vrem) al epicului pur. Arta este însoțită de o impecabilă rîserie. Nu e obligatoriu să scriem toate subtilitățile, toate aluziile culturale. Destul că ele există, îngropate, uneori, în străfundurile textului. Nu e obligatoriu să observăm discreta polemică a lui Mircea Cărtărescu la o initeagă tradiție a tehnicilor fantasticului — și nu numai ale lui —, deși există și aceasta. După cum nu e obligatoriu să desluşim ambiția vizionaristă și exercițiile soteriologice ale prozatorului. Căci, dincolo de toate acestea, dincolo de o utopie asumată a cărții, o scrisului, **Visul** e un admirabil volum de proză-proză. Iar Mircea Cărtărescu — o stea de primă mărime a literelor românești de azi.

Mircea MIHAIEȘ

* **Mircea Cărtărescu, VISUL, Ed. Cartea Românească, 1989.**

convorbiri

Cu prof. univ. dr. docent

Gavril Istrate

de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" — Iași

— Stimate Gavril Istrate, în curînd se pare că se va încheia publicarea ediției naționale a „Integralei Eminescu". Ce perspective credeți că deschide eminescologiei publicarea integrală a creației eminesciene?

— Cu apariția ediției integrale, eminescologia intră într-o fază nouă. E de așteptat să se producă un revirimend de felul celui de după anul 1902, cînd Maiorescu a donat Academiei lada cu manuscrisele lui Eminescu, cu postumele prin care ni se făcea cunoscută o altă față a personalității și activității poetului. Pesimist, pînă atunci, el ni se înfățișa, acum, încercător în destinele neamului și, în plus, se evidenția și în ipostazele de prozator, propriu-zis, și de ziarist, de cel mai mare ziarist pe care l-am avut. Cu toate acestea, scriitorul continua să fie apreciat, de cei mai mulți cititori, numai ca poet. Este caracteristică „neîncrederea" pe care l-o acorda Lovinescu, spre exemplu, prozatorului Eminescu, spre sfîrșitul deceniului al treilea. În același timp, ziaristul era încă foarte puțin cunoscut și, de obicei, într-un mod cu totul unilateral. Apariția ediției monumentale, inaugurată de Perpessicius în anul 1939, ne dă posibilitatea să apreciem activitatea scriitorului sub aspectul ei global și să înțelegem legătura strînsă care există între poezia lui, între proza artistică și ziaristică.

— Ce credeți că înseamnă responsabilitatea față de Eminescu?

— Eminescu ne-a deschis drumul pe care trebuie să-l urmăm. El a făcut fuziunea între cultura europeană, a vremii, și aspirațiile unui popor tînăr. După îndemnul și după modelul activității lui, am putut urca spre vremea de azi și spre viitor. Sinteem, prin urmare, obligați să continuăm acest drum și să luăm cunoștință, cum spunea Iorga, în anul 1929, de ultimul rînd, de cea mai puțin însemnată noțiune, ce a căzut de sub condeiul său, pentru că scrisul lui Eminescu este în sușl programul de viitor al poporului nostru. Datoria imediată, ce ne stă în față, este să depunem toate eforturile pentru ca interpretările pe care le aplicăm operei lui să fie pe măsura valorii acesteia.

— Generații de-a rîndul caută să descifreze tainele valorilor creației eminesciene, mereu mai vie și actuală. În ce constă actualitatea lui Eminescu?

— Actualitatea lui Eminescu se explică prin marile adevăruri pe care le cuprinde opera lui, prin coincidența dintre vorbă și inimă. Trăind în mijlocul evenimentelor, a fost unul dintre „martorii" cu cea mai mare autoritate ai procesului de formare a României moderne. Cunoscînd nu numai drumul parcurs de poporul nostru, în fiecarea istoriei lui, ci și condițiile care l-au dirijat, Eminescu, cu viziunea lui de geniu, a anticipat viitorul, a întrezărit anume cuceriri, prin care s-a dovedit, așa cum s-a afirmat deja, contemporan mai mult cu noi decît cu cei care au trăit în vremea lui. Aceia nu și-au putut da seama de adevărurile „vizionarului" Eminescu. Nimic din ceea ce ne-a lăsat nu s-a învechit. Parcă tot ce a elaborat ar fi fost scris astăzi.

— Ce rol acordați Transilvaniei în formarea profilului de scriitor complex și complex care este Eminescu?

— Făcînd abstracție de locul nașterii lui și „uitînd" că poetul a plecat de la Botoșani, am putea pleda pentru ideea, exprimată și altă dată, că el a descins de pretutindeni, de la Botoșani, ca și de la Iași, de la Giurgiu ori de la Bucureștii din Ploiești, de la Oradea Mare ori de la Blaj. Mai ales de aici, din Roma Mică, din ale cărei idei s-a alimentat direct, prin Aron Pumnul, ca și prin citirea cărților lui Cipariu, din îndemnul lui Iosif Vulcan, ori din focul revoluției de la 1848, prin Mureșanu și prin Toma Nour, ca și prin poezia populară, culeasă de peste munți, ori, prin graiul ardelenesc ale cărui influențe asupra limbii dumnezeștii, pe care ne-a lăsat-o moștenire Eminescu, pot fi ușor depistate. Nu vom afirma ci ardelenismul poetului copleșește și destiințează moldovenismul ori muntenismul lui, dar sînt încredințat că nu greșim, cîtuși de puțin, afirmînd că moldovenismul n-a umbrit și nu va putea umbri niciodată ardelenismul poetului. Dacă recunoașterea profundă, ca și melancolia lui își au originea în Moldova copilăriei, atitudinea hotărîtă, încordarea eroică de care dă dovadă, alteori, vin, fără îndoială, din Transilvania.

— De cînd datează „preocupările dumneavoastră pentru Eminescu și cum s-au născut ele?

— Preocupările mele pentru Eminescu datează din anii liceului. Profesorul Virgil Solropa, dirigintele meu din clasa a IV-a, mi-a vorbit cel dintîi, cu admirație, despre el. Citisem Viața lui Eminescu, de N. Zaharia, o carte fără relief, dar citisem mai multe articole semnate de G. Ibrăileanu, plus prefața ediției poezilor, din 1930, pe care am alăturat-o, încă de atunci, celebrului necrolog, în Năvlaga, semnat de I. L. Caragiale. Am citit, de asemenea, Poezia lui Eminescu, de Tudor Vianu și am savurat Viața lui Eminescu, de George Călinescu, adevărată revelație pentru elevul de atunci. Nu uit prezentarea elogioasă pe care a făcut-o poetul cărții G. Ibrăileanu, în revista Adevărul literar și artistic, la care eram abonat, în numărul din 16 octombrie 1932.

Prin George Călinescu am luat cunoștință de existența unor postume, publicate, înainte de a intra în cele cinci volume din Opera lui Eminescu, în revista România literară de sub conducerea lui Liviu Rebreanu și, nu peste mult, aveam să-l ascult, vorbind despre Eminescu, pe G. Ibrăileanu, care a produs asupra ultimilor lui studenți o impresie de neuitat, cu totul deosebită. Atmosfera culturală a Iașului era și atunci, în 1933, contaminată de spiritul neobișnuit al lui Eminescu. La Universitate, pentru examenul de literatură, Epoca Eminescu, am citit nu numai tot ce a scris Ibrăileanu, ci am urmărit bibliografia în întreaga colecție, de pînă atunci, a revistei Viața românească. Am trecut examenul respectiv cu cea mai mare notă, cu distincție. În redacția revistei Insemnări leșene și, alteori, pe stradă, îl „provocare" pe poetul Mihai Codreanu la un dialog Eminescu. Reclama cu glas înalt anume versuri din poezia lui Eminescu, Mihai Codreanu ne întîmpina radios, ne prindea de un nasture de la haină și nu ne dădea drumul pînă nu ducea la capăt poezia începută de noi. În anul 1938 mi s-a dat să văd, pentru prima dată, ediția Maiorescu, din 1883, la colegul meu de an, poetul D. Florea-Rarișie. I-am cerut să mi-o împrumute pentru a-mi nota ordinea poeziilor în exemplarul meu, atunci achiziționat, din ediția Călinescu, pe care îl am încă. Ediția din 1883, scoasă de Maiorescu, nu exista, atunci, în nici una dintre bibliotecile Iașului.

— Deoarece ați scris mult despre Edițiile Eminescu, vă întreb ce părere aveți dumneavoastră despre ediția academică, ediția națională?

— Ediția Eminescu, inaugurată de Perpessicius și continuată de o serie de colaboratori din cadrul Institutului „George Călinescu" și al Muzeului de Literatură, este, fără îndoială, monumentul cel mai de preț pe care cercetătorii din ultimii 50—60 de ani l-au putut înălța poetului. Sarcina celor ce i-au urmat lui Perpessicius n-a fost ușoară și nu cred că se poate supăra cineva dacă vom spune, aici, că ei nu i-au putut egala totdeauna, și cu atît mai mult nu i-au putut întrece. Este adevărat că munca lor s-a deosebit, oarecum, prin natura însăși a materialului care le-a stat în față. Dacă în cazul poeziei și al prozei beletristice n-au existat, decît în cazuri cu totul excepționale, probleme de atribuire a paternității unor texte, în cazul articolelor politice lucrurile stau cu totul altfel, din moment ce Eminescu nu-și semna toate articolele din Timpul. Există, pînă în momentul de față, îndoieli asupra încercărilor de atribuire a paternității. Timpul scurt pe care l-au avut cercetătorii la dispoziție, pentru realizarea volumelor pe care le-au scos, a dus și el la unele neajunsuri. Oamenii n-au avut răgazul necesar să mediteze. În voie, asupra unor întrebări pe care le-au ridicat anumite texte. Citeodată graba a putut duce la afirmații necontrolate, ca în cazul începutului „Cronologiei", cu care se deschide volumul al XVI-lea. În primul rînd al cărții s-a strecurat o greșeală regretabilă; poetul este considerat a fi al optulea copil al familiei, cînd toată lumea știe că el este al șaptelea. Pe pagina imediat următoare se corectează afirmația respectivă, din moment ce al optulea copil este considerată Aglaia, sora imediat mai mică a poetului. Surprinde faptul că această eroare n-a putut fi observată măcar la corectură, după cum ne miră și lipsa unei prefețe, eventual a unei postfețe, a cărții, al cărei conținut, deosebit de al tuturor celorlalte, se impunea să fie lămurit cititorului.

— Scrieți în Cuvînt înainte la cartea dumneavoastră Studii eminesciene (Editura Junimea, 1987, colecția Ieșeniana) următoarele: „Nu avem o cronologie a poeziilor lui Eminescu și, probabil, nici nu vom putea avea una absolută. Nu avem o evidență clară a edițiilor acestor poezii. Nu avem decît o Bibliografie... parțială, utilă, fără îndoială, dar încă foarte departe de ceea ce ar trebui să avem în cazul lui Eminescu. Visez, cu ochii deschiși, măcar un volum, bine îngrijit, cu toate prefețele care s-au scris la diversele ediții Eminescu, dacă nu este posibilă o Bibliografie cu aceste prefețe reproduse integral, după modelul Bibliografiei românești vechi, alcătuită de Ion Bianu și Nerva Hodoș, cu comentarii de rigoare". Cum s-ar putea realiza toate acestea? **Ce soluții propuneți dumneavoastră?**

— O ediție integrală Eminescu nu poate fi consultată cu succes decît în măsura în care ea este completată cu o bibliografie corespunzătoare. Am cunoscut cercetători care nu s-au putut realiza, decît parțial, tocmai din motivul că n-au avut la îndemînă bibliografia necesară la alcătuirea unei lucrări. Ei au fost obligați să aloce infinit mai multi timp documentării decît redactării propriu-zise.

Mă gîndesc că ar fi fost foarte utilă o bibliografie a tuturor contribuțiilor aduse în acest an al centenarului (cărți, articole, poezii dedicate lui Eminescu, pliante, medalii comemorative, pînă la clădirile ce au fost înălțate în neștiută perioadă, în cinstea evenimentului). S-ar fi putut vedea, în modul cel mai clar cu putință, interesul nostru pentru cinstirea lui Eminescu. S-ar fi putut vedea ce puncte de vedere noi au adus, în eminescologie, cercetătorii de azi. O asemenea bibliografie n-ar fi rămas izolată; ea ar fi putut fi foarte ușor integrată într-una generală, cu care sîntem datori poetului. Ea trebuie realizată, cît mai curînd, printr-un efort colectiv, prin colaborarea celor mai autorizați eminescologi.

— Cum vedeți eminescologia astăzi? Împliniri, deziderate, obligații...

— Pe baza ediției integrale, avem posibilitatea de a cunoaște ultimul rînd căzut din penița lui Eminescu. Sîntem cei dintîi care dispunem de acest avantaj. Să ne folosim de el în vederea cercetării unor afirmații eronate din trecut. Dar și în vederea elaborării unor lucrări care n-au putut fi concepute și realizate pînă acum. Se impune alcătuirea de noi ediții, după cum este de dorit să inițiem un buletin special, în paginile căruia ar putea fi supuse unui examen riguros toate pasajele puse sub semnul întrebării, toate versurile obscure ori ambivalente, în vederea lămuririi lor definitive. De fapt, abia după rezolvarea unor asemenea probleme de amănunt se va putea trece la elaborarea unor noi ediții de operei.

— Care credeți că este stadiul recepției creației eminesciene în lume? Ce credeți că ar trebui întreprins pentru ca oneza scriitorului nostru național să fie mai bine cunoscută și în alte țări?

— Iată o problemă care nu e de natură să ne entuziasmeze. Sub acest aspect, lucrurile nu s-au schimbat prea mult de acum 60 de ani, de cînd George Murnu, scriind în revista „Cele trei Crișuri", de la Oradea, afirma că Eminescu este, într-adevăr, cel mai mare poet român, dar, din nenorocirea, el rămîne numai al nostru, fiindcă poezia lui este foarte greu, dacă nu imposibil de tradus. Această idee a lui Murnu avea să fie întărită de o afirmație asemănătoare pe care Jean Louis Courriol o face în prefața cărții sale de traducri din poezia lui Eminescu (1937, p. 9). Dintre străini, îi pot aprecia pe Eminescu, la dreapta lui valoare, doar cei care ne învață limba și îl citesc în original. Aceștia, însă, sînt extrem de puțini. O traducere ne corespunzătoare, în altă limbă, presupune un traducător de aceeași talie, ori măcar apropiat de geniul eminescian. În plus, acela va trebui să aibă cunoștințe aprofundate asupra ambelor limbi, română din care traduce, și celeilalte în care se face traducerea. Chiar în această situație rămîn alte impedimente, legate de caracterul necomun al celor două limbi.

Eminescu își poate face drum în lume numai prin străinii care, învățînd-ne limba, se transformă ei înșiși în ambasadori ai culturii românești, ca Rosa del Conte, în Italia, ca Ilarii Kojevnikov, în U.R.S.S., ori ca Alain Guillermou și Jean Louis Courriol, în Franța.

— Vă mulțumesc.

Convorbire realizată de
Alexandru RUJA

Medalii consacrate Centenarului Eminescu
(în pag. 7, articolul : „Centenarul Eminescu în medalistică și filatelie")

Arta povestitorului

La o sută de ani de la moartea lui Ion Creangă, a dispărut pârerea eronată că opera sa mai poate fi privită ca un fenomen natural, minunat şi — pentru unii — inexplicabil, ca frumuseţea florilor pământului. Nimeni nu se mai îndoieşte acum de arta scriitorului, de faptul că prozatorul nu şi-a p'ăsmuit opera în mod spontan, ci cu multă trudă şi migală, ceea ce dovedeşte un înalt simţ al răspunderii sale scriitoreşti. Artist clasic al cuvântului, comparabil în munca sa numai cu Mihai Eminescu şi I.L.Caragiale, geniaţul humuleştean a realizat — cu măiestrie lucidă, ce presupune cultură şi destulă artă rară — un stil narativ incomparabil, de superior rafinament estetic, deşi a folosit mijloacele şi procedeele folclorului şi ale vorbirii populare, ţărăneşti, cum ar fi, nu numai proverbele şi zicătorile, metaforele, comparaţiile şi epitetele proprii limbajului oral, ci şi antifraza, exclamaţiile interjectivale. Stilul său totuşi nu ascunde o complexitate mentală şi afectivă care uimeşte şi încântă. Felul de fanfaronadă, extrem de abil mimată în *Amintiri din copilărie*, place în loc să îndispună pe cititor, fiindcă povestitorul, deşi se grozăveşte mereu, sugerează un un caracter emfatic formal, cu intenţia vădită de a se subevalua, de a se autoironiza, de a restabili astfel *à rebours* proporţiile omenescului, accentuînd o firească trăsătură generală omenească. Hazul însuşi cu care relatează eşecul pozelor lui Nică, cu sancţiunile primite, e folosit cu intenţia de a sublinia caracterul comun copilăresc al eroului său năstruşnic. Ori concursul neprielnic de împrejurări, ori unele deprinderi rele, ori slăbiciunea trecătoare împiedică pe acesta să fie ceea ce se lăuda că este, iar cititorul simte numaidecât substratul uman al lăudăroşeniei şi regăseşte asemănarea profundă a aceleiaşi substanţe psihice, chezăşie caldă a comunicaţiei sufleteşti cu scriitorul. În această complicitate subînţeleasă constă omenia funciară a marelui nostru umorist, umanismul său de izvoare ţărăneşti.

Centenar Creangă

Folosind elementele stilului oral, Ion Creangă evită totuşi structura simplă a limbajului oral, plină chiar şi în dialog, alcătuind nu o dată fraze stufoase, complicate, cu multe adaosuri — uneori nemotivate, — procedeu al limbajului scris, monologic, fără însă a renunţa sau a pierde vioiciunea ritmului de conversaţie. În această tehnică scriitoricească arta lui Creangă rămîne inimitabilă. Rit mul sprinten al mişcării sufleteşti, transpus în expresia meticulos construită, sfruntă de raţiune şi de cunoştinţe gramaticale certe, provoacă prin contrast — nu întotdeauna sesizat în mod conştient — în sufletul nostru farmecul adînc al continuităţii sufletesc. Intuim fără nici o dificultate în fiecare pagină a *Amintirilor din copilărie* certitudinea că în constituţia, în intima povestitorului, copilul rămîne cu firea lui în omul matur care îl evocă, aşa cum se zice că flacăra violetă pîlpîie deasupra paşilor pe cenuşile neavzute.

Mare artist al cuvîntului, Ion Creangă dezminte sfătăcănia veritabilului povestitor, căci el este preocupat să reflecte în primul rînd dinamismul temperamental al copilului. Neastîmpărul acestuia este sugerat nu odată prin întrebuinţarea unor cuvinte pitoreşti sau generatoare de imagini plastice. De altfel, în opera lui Creangă, cuvîntul are un rost expresiv unic şi nu poate fi înlocuit.

Creangă nu are propriu-zis temperament de povestitor şi e semnificativ că arta lui străluceşte în special în dialogurl. Acestea, fiecare, conturează în mod distinct şi pitoresc, personajul în gura mîte anume, într-un genial mod sintetic, dintr-o seamă de reminiscenţe memoriale, dialogurile au menirea arătătoare de cea o imagine, dintr mai fidelă firii şi ideilor fiecărui personaj.

Umorul lui Creangă este un umor de caracter realizat prin cuvinte, ca şi la Caragiale, după felul cum vorbesc personajele lor. Deosebirea dintre cei doi scriitori constă în atitudinea lor empatetică. E cert că amîndoi îşi iubesc personajele, fiecare însă în felul său. Lui Creangă îi place să rîdă cu ele, pe cînd lui Caragiale îi place de ele. Atitudinea caragialească e intelectual satirică, cea a lui Creangă emoţional-comunicativă. Nevoia aceasta de a comunica, prezentă în toată întinderea operei sale, adaptă temperamentului lui Creangă şi calitatea de povestitor. Deşi foloseşte multe proverbe şi zicători, lui Creangă îi este cu totul străină atitudinea de superioritate, de sfătoşenie, de conformitate pe care o presupune naratorul. Proverbele şi zicătorile caracterizează mai degrabă oamenii şi împrejurările. Uneori, ele maschează, cu un reconfortant bun simţ ţărănesc, propria sa personalitate, gîndirile-i şi cul empiric.

Pare paradoxal, dar un scriitor atît de personal, în expunere, este, în acelaşi timp, foarte puţin subiectiv. Nică, la drept vorbind, este un personaj-tip care întruchipează pe copilul de totdeauna, pe copilul care a rămas în fiecare dintre noi, chiar dacă întîmplările, oamenii şi locurile diferă în autobiografia sufletească a fiecăruia, chiar dacă nouă copilăria ne-a fost mai puţin expansivă, mai reţinută. Celelalte personaje, în schimb, sînt de o individualitate lipsită de orice putinţă de comparare, cu toate că ele ne urmăresc cu imaginea lor ca nişte prieteni ai noştri voioşi şi nedespărţiţi, fie că-i vorba de Bădiţa Vasile al Ilioaiei cel „cuminte, harnic şi ruşinos ca o fată mare", fie de înţeleptul şi cuviinciosul Moş Ion Roată, ori de vioiciosul Nichifor Coţcariul.

Nicolae ŢIRIOI

Destine împlinite

Sensibilitate şi dăruire

Natură sensibilă, temperament artistic bine modelat în gama trăirilor controlate, RODICA MILOIA (Conservatorul „Gh. Dima" din Cluj-Napoca, Facultatea de Pedagogie — dirijat, cu maeştri prestigioşi şi de largă recunoaştere publică, Pop Dorin, Liviu Comes, Tudor Jarda, Cornel Ţăranu, cu şi în continuare, Facultatea de canto-instrumente, îndrumată, în arta interpretativă, de Anatol Chisodţi, Stela Simonetti, artişti eminenţi, Albert d'Andre, Ana Meriescu...) se bucură, încă de la începutul carierei sale („Albert Herring" de Benjamin Britten, în rolul Miss Wardwarth — „rol de compoziţie, excelent creionat, foarte sigură, o bună soprană lirică", exclamă, cu bucuria descoperirii unui nou şi autentic talent, Cornel Ţăranu), se bucură, spunean, de superlativele absolute ale cronicarilor muzicali, de caldele şi statornice afectiune a publicului; superlativele omenţiate de unii judecăţi de valoare: Rodica Miloia este *a* artistă formată, are sensibilitate şi delicateţe în interpretare, cîntul ei este extrem de îngrijit. Prin perseverenţă, studiu şi muncă stăpîneşte profesiunea. Talent şi muzicalitate înnăscute. Are un joc inteligent, multă, multă sensibilitate şi fineţe (dominante!). Ea poartă focul unei dăruiri excepţionale, are eleganţă scenică, lirism tremătător, un timbru cald, prestanţă interpretativă — termeni de referinţă care revin, iar şi iar, în fiecare cronică, subliniind, de fapt, unitatea artei sale interpretative şi a personalităţii unei cîntăreţe care, de la an la an, a reuşit să se autodepăşească printr-o muncă inteligent dirijată, păstrîndu-şi neaterat fondul primar de vie şi caldă sensibilitate, de feminitate tulburătoare, de vibraţie în faţa spectacolului uimitor, dramatic şi de neînlocuit al vieţii, pe care ştie să-l recreeze cu fiecare rol în care soprana Rodica Miloia este mereu aceeaşi, fiind, totuşi, alta...

Cum se naşte o vocaţie, cum se dezvoltă un talent, cum se împlineşte o pasiune? De la vocile îndepărtate în timp, de pe plaiurile patefon, la sălile pline de o viaţă fremătătoare în apropiere imediată a interpreţilor pe care-i admiraţie, deja, prin prisma interesului profesional; Conservatorul - Lya Hubic, soprana de coloratură, model care o mărturisea; solistă a Operei Române din Timişoara (1967); rolurile pe care le cîntase în timp, cîndinduse pe ea însăşi ca artist, ca om al cetăţii; rolurile de soprană de coloratură din „Rigoletto", „Elixirul dragostei", „Bărbierul din Sevilla", „Bal mascat", „Don Juan", „Flautul fermecat", „Cosi fan tutte", „Secretul lui Don Giovanni", „Lucia di Lamermoor", „Traviata"; — Traviata, triumful unui talent, incununare fericită a muncii de o viaţă, a unui artist de excepţie ... Apoi rolurile din operete, apariţiile sale fermecătoare în recitalurile de lieduri, în Serile de muzică românească, în Concertele vocal-simfonice, în Concertele omagiale şi aniversare, muzică de cameră, în Festivalul „Timişoara muzicală", în Spectacole-concerte extraordinare; Ana Roja-Vasiliu (Cluj, 1983), Stela Simonetti (Cluj, 1984), Lya Hubic, Octav Enigăreascu (la 60 de ani de viaţă şi 40 ani de carieră artistică), Rodica Miloia fiind „singura interpretă din spectacol ce s-a ridicat la înălţimea exigenţelor «momentului Enigăreascu" — cum scria un cronicar. „Aş putea spune că admirînd ne-am luat «partea leului» (îi scria, în 6 februarie 1984, Octav Enigăreascu): eu mi-am primit răsplata generoasă public în care se simţea nostalgia unei dorite întîlniri cu trecutul momenta ţi-al primit recunoaşterea unui viitor ce te aşteaptă - porţile larg deschise".

Alături de Rodica Miloia evoluează cîntăreţi de prestigiu din ţară şi de peste hotare: Florin Diaconescu, Ionel Voineag, Ion Baciu, Emilia Petrescu, Marta Kessler, Nicolae Herlea, Pekin Kirgiz (Turcia), Albino Toffali (Italia), Vagan Miraklan (U.R.S.S.), Bojidar Lazarov (Bulgaria), Melia Gyorgy (Ungaria), Stoian Popov (Bulgaria), Juri Marusin (U.R.S.S.). A concertat în Italia, R.F.G., Ungaria, Iugoslavia. Are înregistrări la radio, înregistrări de discuri.

O muncă intensă, plină de pasiune şi de căldură, de dăruire şi de împlinire, pe măsura talentului şi a muncii acestei mari artiste a scenei lirice timişorene.

I. D. TEODORESCU

Artistul şi societatea

Fiecare spectacol — o piatră de încercare

Pentru fiecare om, există un mod de a gîndi, de a privi lumea şi viaţa şi această deprindere, repetată, devine fire, voinţă, gust. Pentru omul obişnuit, acesta s-ar putea numi metodă, dar pentru artist se numeşte talent. Caracterul, educaţia, trecutul, prezentul, pasiunile, virtuţile, vicilile, toate cutele sufletului îşi lasă urmele în ceea ce gîndim, în ceea ce întreprindem. Şi ce a întreprins, plină acum, actriţa Coca Andronescu? În 1953 termină institutul de teatru din Cluj. În acelaşi an pleacă la teatrul din Baia Mare, unde este distribuită în piese *Hanţiţa* de Goldoni, spectacol care e *lansează*. Regizorul Silă Alexandrescu o remarcă şi, în urma unui concurs, este angajată la Teatrul Naţional din Bucureşti. Urmează douăzeci de ani, în care a luat în rolurl dintre cele mai diferite. În cel 36 de ani de muncă pe scena bucureşteană, dar şi la televiziune, la radio, în cinematografie, actriţa Coca Andronescu a impus publicului şi criticii şi a ocupat un loc de frunte printre actorii contemporani ai scenei, în speţă, de comedie. Tot în acest timp, a făcut turnee, cu spectacole ale Naţionalului, peste hotare. A jucat în piese de Goldoni, Shakespeare, Lope de Vega, Caragiale, Sebastian, Mircea Ştefănescu, Bălcşu, Baranga ş.a. N-a pretins niciodată un anume rol. A jucat întotdeauna rolul care i-a fost distribuit, dar cel care au ales pentru artistei acel rol au ales bine. Toate personajele pe care le-a întruchipat en li sînt dragi şi azi şi au rămas vii în memorie. Pentru Coca Andronescu, a trăi împreună a munci, a căuta, a găsi formule prin care să înlesnească oamenilor accesul la emoţia artistică de calitate. Natura a înzestrat-o cu o fire deosebită, cu talent, dar şi cu iscusinţa de a-l folosi cu graţie, gust şi inteligenţă. Actriţa are constituţia valorii de sine. Cota popularităţii, crescută în mod vertiginos după apariţiile sale alături de Octavian Cotescu în serialul de succes, la televiziune, *Tanţa şi Costel* semnat de Ion Băieşu, nu a făcut-o să uite o clipă că datoria cea mai de seamă a unui actor este aceea de a fi mereu inspirat, de a sparge tipurile şi a le reface chiar şi atunci cînd el le-a impus. De altfel, Coca Andronescu ne spune că, pentru ea, fiecare spectacol este o piatră de încercare, fiecare apariţie pe scenă — un debut.

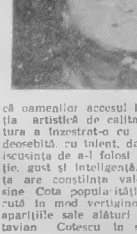

În oricare dintre profesiile de artă, însemnătatea unui artist depinde şi de felul în care e privit, de felul în care e văzută legătura lui cu ceilalţi artişti, căci el nu poate fi preţuit singur, ci trebuie să se plăsmeze mereu în comparaţie cu alţii. Artistul, conştient de acest lucru, înţelege, astfel, şi morile responsabilităţi ce-i revin. Coca Andronescu vorbeşte cu mult respect despre marii actori ai scenei româneşti, alături de care a jucat, cum a fost un Ciugaru sau Marcel Anghelescu. Lângă el şi prin el ca şi lîngă actorii Eugenia şi Vasile Creţoiu, pe care i-a cunoscut la Baia Mare, a descoperit actriţa truda adăţoane de bucurii.

Coca Andronescu a fost de mai multe ori la Timişoara. Îi place oraşul şi pentru că e o aşezare frumoasă, dar şi pentru că aici trăiesc unii dintre oamenii pe care-i preţuieşte mult, precum artistul emerit Gheorghe Leahu, graficiana Maria Golan, prietenă constantă şi dragă şi, nu în ultimul rînd, un public care o face să fie întotdeauna severă cu sine. Un public de a cărui judecată tine seamă, şi ale cărui aplauze o face nespus de fericită: „Am respect pentru spectator. Dour pentru el joc, nu?". Pentru publicul timişorean, am ceva mai mult decît atît ... E un public aparte, un public educat. La formarea lui, au contribuit actorii Naţionalului din Timişoara...".

A trăi, pentru Coca Andronescu, înseamnă a munci. A munci, pentru Coca Andronescu, înseamnă a sluji teatrul.

Corina Victoria SEIN

orizont arădean

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ ARAD ȘI CENACLUL DIN ARAD AL UNIUNII SCRIITORILOR

Matricea totalității organice în gîndirea lui Eminescu (I)

Ideea de totalitate dialectică are, desigur, o istorie bogată în gîndirea filosofică și în metodologia științelor. De-a lungul timpului găsim mari momente pe drumul eforturilor către sinteze cuprinzătoare, care oferă modele de relaționare a părților la întreg, a modurilor existențiale calitativ diferite la unitatea primordială, a identității cu diferența, a unului cu multiplul etc. De la Platon și Aristotel la un Cusanus, la Spinoza, la Hegel și Marx, la o serie de gînditori contemporani aflăm încercări stăruitoare de surprindere a obiectelor și proceselor analizate din perspectiva integralității, ca totalități dinamice, în care momentele constitutive au sens numai prin întregul ce le subordonează. În știință, etică, vreme a dominat paradigma cosmo-newtoniană de dezvoltare cumulativă, conceptiile holiste și-au făcut cu greu loc între modelele explicative. Cercetarea contemporană dovedește însă o adevărată „foame" de metode, tehnici și viziuni sintetice-integratoare, dialectice.

Nu se face că o serie de științe ca antropologia, sociologia, psihologia, istoria, lingvistica, dar și biologia, iar mai nou, microfizica, matematicile și logica se dovedesc contexte relevante în folosirea ideii de totalitate.

Dar această idee îndeplinește două funcții importante în diferitele sale aplicări: funcția integrativă, prin care momentele sînt subordonate și direcționate de ansamblul dialectic, și funcția generativă, dinamizatoare, care dă seamă de mișcarea unui tot. Integrînd, totalitatea omogenizează, iar devenind și transformînd ea etnogenizează. Marx a surprins cu ingeniozitate cele două funcții, cînd arăta că orice sistem organic își are propriile sale premise („cîrjele" pe care se sprijină, ca să amintim chiar metafora lui Marx) și în drumul său spre totalitate își subordonează mulțimea elementelor (funcția integrativă), dar și creează, în același timp, organele ce-i lipsesc (funcția generativă). În gîndirea contemporană, G. Lukács a insistat în mod deosebit pe latura dinamică, generativă a ideii de totalitate, iar Gramsci pe latura integratoare, pe caracteristica organicității monolitice a acesteia, idei, vorbind de „blocuri istorice", „blocuri ideologice" etc.

În cultura română, Eminescu stă la loc de frunte — prin concepție și o seamă de intuiții — și cînd e vorba de această idee a totalității, a sinteziilor organice, pe care o aplică și dezvoltă în varii domenii. Desigur, se pot stabili — și în diferite exegeze s-a făcut acest lucru — filiații de idei între gîndirea lui Eminescu și alte concepții filosofice, însă nu această problemă o urmărim aici. Amintim doar că în consens cu Aristotel, se poate depista și la Eminescu gîndul „formei active", dinamice, iar pe linia viziunilor evoluționiste găsim și la poetul și filosoful nostru o metodologie modernă, conform căreia procesul dezvoltării trebuie privit ca autodezvoltare, devenirea unui sistem, a unui fenomen sau obiect datorîndu-se forțelor interne. Întregul este cuprins în germene în începutul oricărui proces organic, așa cum sîmburele de gîndă cuprinde viitorul stejar, iar un popor are în destinul său întregul trecut și linii-le de forță ale viitorului. Eminescu surprinde cu sagacitate cele două funcții ale ideii de totalitate, arătînd că în autodevenirea unui întreg organic diferitele momente se succed pe dimensiunea timpului și lucrează generativ (prima funcție amintită de noi), dar nu pentru a se pierde unul pe altul în procesul depășirii, ci, dimpotrivă, pentru a se integra într-o unitate indestructibilă (a doua funcție a ideii de totalitate), formînd un „bloc". Matricea totalității organice, a întregurilor în care momentele componente se „topesc" în ființa aceluiași va fi exprimată de Eminescu prin metafora „blocului de marmură".

Ioan BIRIȘ

PAȘII POETULUI...

S-au risipit frunzele copacilor — monedele toamnei — și, cu toate acestea, aud încă freamătul frunzișului de tei; tot care au străjuit Strada Domnească, numită, apoi, pe rînd, și după cum au fost tremurile, Herrengasse, Ulri utca, Deák Ferenc și, în sfîrșit (și pentru totdeauna) Mihai Eminescu.

Va fi străbătut această stradă, chiar Poetul, în acel august 1868, cînd a sosit în Arad trupa de teatru a lui Mihail Pascaly, vor fi străbătut-o, acum, cei care, purtați pin țară, au urmat „Pașii Poetului", prin Ipotești, Suceava, Bistrița, Năsăud, Tîrgu-Mureș, Brașov, Sibiu, Blaj, Alba Iulia, Arad, Timișoara, Lugoj, Oravița, Bazias, Drobeta-Turnu Severin, Florești, Giurgiu, București, Ploiești, Constanța, Brăila, Galați, Vaslui, Iași, Neamț, Botușani. Dăruindu-ne, apoi, o carte purtînd titlul amintit și care-i, de fapt, un fel de carte-album, întrucît grafica lui Spiru Vergulescu (linii-le elegante sugerează adevărate stampe de epocă) îi conferă acest statut. Autorii — Geliu Dorian și Emil Iordache — transformați în călători (sub îmsemnele Editurii Sport-Turism) s-au străduit să surprindă „aerul" locurilor cercetate, văzînd cu ochii lor ceea ce au fi văzut și pentru Admirabilă, fără îndoială, încercare.

Numai că, iată, cel puțin în privința Aradului, cele „văzute" (prin prisma lor) și cele „auzite" (de la cine?) nu concordă întrutotul cu adevărul anului mai sus pomenit.

Descinși în oraș, după un drum (se pare obositor) la capătul căruia îi prinsese noaptea, călătorii noștri au tras (firesc) la un hotel. În zori, de la fereastra camerei lor, „dînd spre centru", ei văd „clădiri scunde, de numai două-trei etaje" din care, sînt siguri, „cîteva" vor fi înfrumusețat orașul și în 1868. Clădirile (scunde) ale centrului au fost chiar toate acolo la vremea respectivă (ținînd seama de descriere, probabil că hotelul lor a fost „Astoria", altfel, de la „Parc", să spunem, ar fi avut o panoramă a orașului și le-ar fi venit lesne să distingă noile cartiere, clădirile moderne ale timpului de acum). Ajungînd pe strada Eminescu, „una dintre cele mai frumoase străzi din țară care poartă numele poetului", constatăre cu cîte ceva în deplin acord, ca, strada fiind și una de o covîrșitoare însemnătate istorică, prin monumentele-arhitecturale, autorii dau cîteva amănunte: „Iosta clădire a hotelului și restaurantului „Cornul vînătorului" (de ce fosta, cînd clădirea e în picioare, iar restaurantul funcționează și acum?), fostul sediu al ziarului „Tribuna" (el e bine localizat în spațiu, numai că „palatul", altfel modest, a fost inaugurat în 1909, așa că în el nu putea funcționa „între anii 1871 și 1881 redacția revistei umoristice „Gura satului" condusă de Mircea V. Stănescu" — e drept, peste drum de „Tribuna" s-a aflat redacția pomenită, însă într-o vreme ulterioară trecerii Poetului prin oraș — altfel, revista a avut mai multe perioade de activitate și conduceri diferite, dar nu e locul să vorbim aici despre așa ceva). Autorii cred că se va fi găsit cineva care să-i spună lui Eminescu (în vreme ce dădea acel cădîți) că dincolo de Mureș a fost una din „lemnișele imperiului", cum era denumită cetatea; ca va rămîne așa, deci și pe timpul lui Eminescu, devenind „fostă" abia după 1918. Acolo a fost întemnițat și Eftimie Murgu (personalitate istorică de la 1848, care putea fi mai repede consemnată decît altele legate de loc și pomenite de autori). „Tradiția locală" nu fixează casa lui Popovici-Desseanu drept gazdă a lui Eminescu — găzduitul acolo era Pascaly. Ni se mai spune: „Se pare că Vulcan se cunoștea cu Popovici-Desseanu, proprietarul casei, care l-a fost și un fervent asociat în formularea ideii de teatru românesc în Ardeal" (neîndoielnic se cunoșteau, dacă erau asociați într-o aceeași idee; oricum, în casa aceea e posibil să fi avut loc și întîlnirea între Vulcan și Eminescu, posibilitate consemnată, iată, și de autori). Mai aflăm că perioada petrecută la Arad de trupa teatrală n-a fost una prea încărcată de spectacole. Fără îndoială, autorii nu erau obligați să treacă toate spectacolele. Dar, dacă Pascaly anunțase inițial doar șase (pe 1, 4, 6, 8, 11 și 13 august — vezi Lizica Mihuț, „Mișcarea teatrală arădeană pînă la înfăptuirea Marii Uniri", Ed. Eminescu, 1989) și asta într-o lună cînd seriile erau împărțite cu trupa de operă și dramă condusă de Ioan Follinus (la spectacolele cărora se vor fi dus și cei din trupa lui Pascaly), adăugîndu-se și „vizitele" precum aceea din casa lui Desseanu, „program" datorită căruia nu ni se pare că poetul a avut care mult răgaz pentru peregrinări prin... Mediașul Vechi, pînă la urmă au fost date, de fapt, nouă spectacole (cele amintite din pricina îmbolnăvirii unor actori au avut loc în 27 și 28 august). În sfîrșit, mai trebuie o precizare: „Copilă română", aparținînd lui Iosif Vulcan, a fost recitată de Mathilda Pascaly (în prezența autorului) într-o pauză dintre piesele „Sărmanul muzicant" și „Femeia trebuie să-și urmeze bărbatul". Credem că trecerea prin Arad a autorilor a fost cam grăbită dar, să recunoaștem, intenția lor a fost una care se cere a fi consemnată. Încercînd să prezinte nu un Eminescu pornit în vîlvîtoarea sa în peregrinări dintr-un simplu spirit de frondă, ci pe Poetul care și-a știut temeinic țara, avînd conștiința unității și dăinuirii neamului său, ei îi aduc, după putere, un cuvenit omagiu. Cît privește unele inexactități de informație, acestea pot fi lesne îndreptate.

Florin BĂNESCU

Arta fotografică

Recenta expoziție *„150 de ani de fotografie. Contribuții arădene"*, deschisă în sala Clio, din inițiativa Comitetului județean de cultură și educație socialistă, a Fotoclubului Arad și Muzeului Județean, se înscrie, după cum arăta *Virgiliu Ureghie*, președintele Fotoclubului, în amplul program al acțiunilor culturale dedicate Congresului al XIV-lea al partidului.

Expoziția rememorează, prin imagini fotografice sugestive, cei 150 de ani de cînd Arago prezenta, în fața Academiei de științe și arte frumoase din Paris, metoda lui I.N. Niepce și L.J.M. Daguerre, semnînd astfel nașterea oficială a fotografiei. Cele mai vechi fotografii apărute la Arad vădesc receptivitatea compărșenilor noștri față de nou, presa din a doua jumătate a secolului trecut consemnînd, de altfel, mai multe ateliere fotografice în activitate. În 1890 a avut loc la Casa breslelor prima expoziție fotografică, iar după un deceniu se constituia o Asociație care a impus prin participări la prestigioase expoziții internaționale (Berlin, Dresda, Viena, Budapesta). Expoziția de acum are în atenție două perioade din existența artei fotografice: 1905 — 1944 și din 1944 pînă în prezent. Este, astfel, ilustrată elocvent istoria, cum și frumusețea și bogăția peisajelor arădene, iar lumea cîtadină ne înfățișează, mai ales, oamenii în strădaniile și preocupările lor cotidiene.

Jaques Faix (cu peisaje), *Emil Guld*, *George Auramescu*, *Olga Jichici* (cu portrete și „compoziții") sînt prezenți alături de artiștii afirmați cu putere în ultimii ani prin lucrări încununate cu laurii unor premii naționale și internaționale: *Virgiliu Ureghie* („Urmașul lui Niepce"), *Kelen Francisc*, *Florin Hornoiu* („Foto-reporterul"), *Mihai Botez*, *Ioan Ostafi* („Portret").

Admirabilă este și inițiativa de a fi prezentată aparatura fotografică de epocă. În total, o expoziție deosebită, ce relevă interesul constant al arădenilor — de ieri și de azi — pentru arta fotografică.

Lizica MIHUȚ

LUCIAN SUCIU

EU AM IUBIT PĂMÎNTUL

Eu iubesc pămîntul, acolo
unde atinge cerul
en mîinile
și toate lucrurile de pe pămînt
par, în acel deal,
chintesență.

BUCURIA

Bucuria imi este lumină
Bucuria unei noi revederi
Bucuria unui singur trîi
Bucuria imi este lumină;
Oriunde aș fi,
ei simt
Minunata făptură;
Făptura-i deschide o ușă
Delicat ca o șoaptă
Stîrnind zeci de cîntări
În străfunduri

MIRCEA STEPAN

AUTOPORTRET

Pătruns de zile,
curg inainte
deseîtrînd strigătul
abia zămislit.

Tărăgănindu-mi curgerea
caut să dobîndesc o identitate
furișîndu-mă printre cuvinte.

HAIKU DE TOAMNĂ

Boarea, prin palme,
izul ruginiu, moleam,
poleindu-ne.

Repere critice

Scriitor polivalent, critic și istoric literar, poet și eseist publicist și pedagog, Ion Dodu Bălan și-a pus amprenta activității sale în literatura română posibelică. A făcut critică literară curentă, folletonistică, susținînd cu fervoare valori literare lineve, pe atunci, în curs de afirmare. Spirit nelinișitit, justițiar, activ și militant, Ion Dodu Bălan s-a angajat în cercetări de mare dificultate, dar valoroase, prin amploare și inedit. Ar fi suficient să amintim cele două lucrări fundamentale dedicate lui Octavian Goga și Aron Cotruș. Prima (Octavian Goga, monografie, — 1971) este aproape exhaustivă, prin cercetarea surselor și imaginea recuperatoare asupra scriitorului. Ea se îmbogățește prin noi date și aspecte privind activitatea complexă a lui Octavian Goga, scoase la iveală și interpretate tot de Ion Dodu Bălan (spre exemplu Jurnalul politic). Cea de-a doua carte (Resurecția unui poet — Aron Cotruș — 1981) este deschizătoare de drum, fiind cea mai amplă repunere în discuție a unui poet de incontestabilă valoare, dar insuficient cunoscut încă. Dezi a fost, odată, prin versurile sale, foarte popular. Referitor la poezia lui Aron Cotruș mai sînt încă largi posibilități de interpretare. Ar fi suficient, arătam, pentru a fixa profilul de critic și istoric literar al lui Ion Dodu Bălan, temeinicia investigației și curajul bătăliei, să amintim doar cele două cărți, despre Goga și Cotruș. Dar sfera cercetării și a interpretării critice este mult mai largă și faptul este observabil în volume ca Delimitări critice, Valori literare, Etho și cultură, Condiția creației, Artă și ideal, Repere critice.

Interesul criticului și istoricului literar este atras de

• cronica literară •

problemele diverse. Capitolele din Repere critice (Punele cardinale în spirit, Repere de critică și istoric literară, Ferestre spre alte orizonturi) cuprind eseuri, studii și articole. Unele cu caracter evasiteoretic, luînd în dezbatere o problemă ce trebuie aprofundată sau nuanțată, altele aplicate asupra unui scriitor sau teme de istorie literară. Discutind, spre exemplu, despre necesitatea culturii, autorul face un excurs explicativ pentru asociere și comparare (cultura agri, cultura animi), pentru ca să ajungă la conturarea explicației culturii în relaționare mai largă.

Ion Dodu Bălan scrie despre scriitori diferiți, cu același sentiment al recuperării sau al unei mai drepte așezări în scara valorilor. Într-un studiu (George Coșbuc și Mihai Eminescu) se face o mai exactă valorizare a poetului ardelean. („Acest lucru nu l-a văzut, adeseori critica și istoria noastră literară, care au considerat pe Coșbuc un poet idilic, cu o poezie anecdotică, bună pentru spectacolele festive din școli. Gravă și condamnabilă eroare, pe care, citeodată, au întreținut-o și manualele școlare prin felul simplist în care au selectat și au tratat lirica unui poet cu o gamă tematică atît de profundă și de variată și cu modalități de expresie atît de originale și de distincte"). Și alte interpretări confirmă o asemenea viziune asupra poeziei lui Coșbuc. Mai întîlnim în Repere critice articole despre Eminescu, Aron Cotruș, Liviu Rebreanu, Ion Minulescu, Emil Isac, Pavel Dan, Ion Horea, Ion Brad, Magda Isanos, Virgil Teodorescu, Mihail Cruceanu, Emil Giurgiuca, V. Copilu-Cheatră, Marin Sorescu, Fănuș Neagu, Edgar Papu, Teodor Vărgolici ș.a. În eseul, Ion Dodu Bălan are un stil alert, în evocări se simte floral afectivității, dorința de a fixa liniile definitorii ale unui scriitor evocat. Sînt atribute care nu mai aparțin doar criticului și istoricului literar, ci scriitorului.

Alexandru RUJA

* Ion Dodu Bălan. REPERE CRITICE, Editura Eminescu, 1988.

Succint bilanț în Marele Festival

De curînd încheiată, cea de a VII-a ediție a Festivalului național „Cîntarea României" a adus județului Arad 328 premii, din care 142 sînt cu titlul de „Laureat".

Cifrele dovedesc creșteri valorice evidente (20 premii în 1977, 115 în 1981 sau 240 în 1987), fapt care este de natură să conturze viața spirituală arădeană, ea fiind apta să intre nestingherită în dialog fertil cu celelalte județe ale patriei. Este o expresie revelatoare a noului concept de cultură, definit în Programul ideologic al partidului. Este noua imagine culturală a Aradului, unde în activitatea bogatei rețele a așezămintelor de cultură s-au conturat unele elemente inovatoare privind transformarea lor în instituții multifuncționale, adevărate „cetăți ale educației permanente".

Factorii culturali au preluat o avalanșă de inițiative, care se referă în principal la găsirea unor modalități eficiente pentru cuprinderea în festival a tuturor artiștilor amatori, a societăților științifice, intensificare a activității de îndrumare a artiștilor amatori, a creației și circulației artei populare, a producției artizanale, protejării și stimulării meșterilor populari, pregătirea cadrelor de instructori artistici, extinderea cercurilor de creație tehnico-științifică, studierea tradițiilor cu caracter laic și integrarea acestora în cultura contemporană, promovarea obiceiurilor noi apărute pe fondul transformărilor din societatea noastră socialistă, realizarea sistematică a unor activități de cultură muzicală, teatrală, cinematografică, asigurarea unei ambianțe plăcute în așezămintele de cultură etc.

La un loc de alesă prețuire (103 premii) a fost așezată creația artistică cu toate formele ei: literară, artă populară, plastică, fotografică, promovată în Cenaclul din Arad al Uniunii Scriitorilor, cenaclurile „Lucian Blaga" al casei de cultură a sindicatelor, „Lira" din Lipova, „Liviu Rebreanu" din Ineu, „Ion Andreescu" al casei municipale de cultură sau prin meșteri populari din Hălmăgel, Frumușeni, Șicula, Hălmagiu, Sîntana.

Mișcarea muzicală arădeană, născută în urmă cu mai bine de un secol și jumătate, a adus, de asemenea, de pe scena festivalului, importante succese (137 premii). Se poate remarca buna evoluție a formațiilor „Veteranii" (casa de cultură „Zărandul"), „Emil Monția" (casa de cultură a municipiului), „Menestrelii" (casa de cultură a sindicatelor), a celor de la I.B.M., I.V.A., I.M.U.A., U.T.A., Sîntana, Covăsînț, Vîrfurile, Șiria, Lipova, Clubul Tineretului din Arad, Școala populară de artă etc., colective artistice, mai vechi sau mai noi, care, prin calitățile lor interpretative, au realizat o adevărată încîntare.

Succese importante au fost obținute și în domeniul coregrafie (32 premii), unde s-au înregistrat momente de mare spectacuzitate. Prezența acestor formații a fost dominată de Școala populară de artă, Întreprinderea „Tricoul Roșu", casa de cultură a municipiului Arad, Craiva, Șepreuș, Sîmbăteni, Dorgoș, Bîrsa, Ineu, Socodor, a căror evoluție s-a constituit într-o virtuoasă demonstrație de grație și talent.

Din acest succint bilanț nu pot lipsi formațiile de teatru, brigăzile artistice, montajele muzical-literare, genuri bine reprezentate prin Teatrul popular din Arad, Șiria, Casa de cultură a sindicatelor, Chișineu Criș, U.T.A., Șeitin, Păiușeni sau cenaclul „Lamura" al Scriitorilor țărani.

Sînt argumente ale creșterii valorice ale actului artistic de masă, argumente ale ridicării omului spre cultură.

Horia TRUȚA

Din nou despre tainele succesului

Recitind romanul lui Joseph Roth, *Marșul lui Radetzky*, nu se poate să nu-ți pui (și) probleme succesului unei opere literare. De ce „Buddenbrooks" și nu „Radetzkymarsch", de ce „Forsyte Saga" și nu tetralogia lui Thomas Mann, de ce „Les Thibault" și nu „Petersburg"? Și, în funcție de cel ce se întreabă, lista este nesfîrșită. De ce nu se situează toate aceste opere majore pe aceeași treaptă a preferințelor publicului larg? La doar cîteva decenii după apariție, „Radetzkymarsch" n-a intrat în raftul lucrătorilor despre care se exclamă „Nu se poate să nu le fi citit!". Dar poate că e mai bine așa: din păcate, scriitorii pe care „nu se poate să nu le fi citit" au rămas prea des în constituția cititorului doar prin ecouri stirnite nu joacă în biblioteci decît rolul unor scoarțe frumoase, însă fără file. Cîtă lume a parcurs în ultimul deceniu „Iliada" sau „Divina Comedie" de la prima la ultima pagină?

ex libris

Și totuși, „Radetzkymarsch" se citește ușor, puțind face parte din „raftul cărților de consum" în galeria capodoperelor. Nu există clișee în acest roman construit dintr-o lume de clișee, într-o limbă plină de clișee și într-o perioadă istorică atît de „standardizată". Există, în schimb, o înțelegere înțeleaptă a greșelilor unui univers ce se constituie ca o consecință a altor greșeli. Sobră și echilibrată, de o vigoare clasică, fabula cărții, avîndu-și punctul de plecare într-o mică întîmplare, se dezvoltă și se stinge parcă după armonia părților obligatorii a unei simfonii. Un modest locotenent are șansa de a-i salva viața împăratului în bătălia de la Solferino. Ofițerul este înnobilat, iar fapta-i (puțin retușată) trecută în toate cărțile de citire ale imperiului. Dar Eroul de la Solferino nu se poate împăca nicicum cu cele cîteva mici inadvertențe din manuale, inadvertențe strecurate pentru a amplifica măreția momentului. În cadrul audienței la împărat, obține radierea bucății din cărțile de citire. Cele cîteva clipe care i-au hotărît soarta sînt eliminate din arhiva istoriei. Însă ele continuă să influențeze decisiv destinul fiecărui descendent al personajului. Descendența subțire și palidă, totuși, întreruptă după doar două generații. Odată cu moartea lui Franz Iosif agonizează și imperiul și se stinge și clanul Trotta (pardon, von Trotta), după ce fazele creșterii și descreșterii suveranului reprezintă și gradul de identificare a membrilor familiei cu imperiul bicefal. Cu excepția fiului Eroului de la Solferino, atît de asimilat imaginii oficiale, încît în audiența la bătrînul Împărat se dovedește că și asemănarea fizică dintre cei doi a devenit confundabilă. Bineînțeles că acest von Trotta va muri în ziua înmormîntării Majestății Sale Apostolice, după ce amîndoi și-au supraviețuit fiilor și timpului. Odată cu cele două bătrîne figuri moarte și lumea pe care au creat-o și ale cărei cele mai tipice creații au fost ei înșiși. Parabola aluncă printre meandrele unui text cît se poate de „tradiționalist". Lipsit de ostentație este și ultimul descendent al familiei, Carl-Joseph, unul dintre personajele cele mai slabe ale literaturii, un ratat eroic, lipsit de orice sfîrșitoare, credibil tocmai prin mediocritatea lui deșăvîrșită.

„Radetzkymarsch" este unul dintre capetele de serie ce nu se evidențiază prin inovații excepționale, desăvîrșind doar cuceriri mai vechi, opera în stare să valideze anumite maniere de creație, asemenea interpretului de geniu al unei partituri de succes.

Gheorghe SCHWARTZ

Însemnări și autografe

Obiceiul de a organiza șezători literare datează, după cum arătam cu altă ocazie, cam de la începutul secolului nostru. În ceea ce privește Aradul, acesta a fost de mai multe ori gazdă bună unor asemenea manifestări. De-a lungul vremii, în Orașul de pe Mureș s-au întîlnit, cu publicul cititor, nu numai marii scriitori din Transilvania, precum George Coșbuc, Ion Agîrbiceanu, Octavian Goga, Liviu Rebreanu etc., dar și personalități ale literaturii române de dincolo de munți, precum Mihail Sadoveanu, Ionel Teodoreanu, Victor Eftimiu, Al. Philippide sau sculptorul Ion Jalea.

În perioada interbelică, se observă o efervescență a vieții spirituale arădene, mai cu seamă că, după Marea Unire, au loc cele mai rodnice contacte între intelectualii români din diferitele părți ale țării întregite. Astfel, în 1937, Ionel Filipaș (un om cu larg orizont cultural, care a editat, la Arad, alături de Romulus Drăgan, Dumitru Roșu și Sigismund Katz, săptămînalul „Omul", la 5 martie 1933, în paginile căruia s-a încercat o traducere integrală a Capitalului lui Karl Marx), a invitat pe Nicolae Titulescu la Arad, ca să țină o conferință despre pace. Marele diplomat român îi expediază cîteva rînduri pe o carte a sa de vizită: «Nicolas Titulesco, président de la XII-me assamblée de la Société des Nations: „Cu cele mai bune mulțumiri pentru interesanta sugestiune cu privire la Ziua Păcii"».

În 1937, Ionel Filipaș era redactorul responsabil al săptămînalului arădean „Timpul provinciei", care a devenit, apoi, „Timpul Transilvaniei". În această calitate, el a întreținut cele mai amicale relații cu oamenii de litere, care i-au vizitat la Arad, cu diverse ocazii. Într-un caiet, pus la dispoziție cu mare bucurie de către gazdă, putem citi următoarele: «În acest frumos oraș de la vestul țării, în așteptarea sărbătoririi Învierii, care trebuie să fie învierea păcii, a muncii în libertate și-a înfrățirii tuturor lucrătorilor de pe pămînt, aduc salutul meu confratern bravilor camarazi de la „Timpul"». Victor Eftimiu.

„Aduc vibrantul meu salut, cu spada literară, tuturor celor care mînuiesc uneltele muncii în frumosul și harnicul ținut al Aradului", Ionel Teodoreanu. „Pentru Aradul de odinioară și cel care ar trebui să fie: centrul de cultură românească, dinamică și cuceritoare", Liviu Rebreanu.

„Confraților de la „Timpul Transilvaniei", pace și voie bună", Mihail Sadoveanu. „Confraților ziariști de la „Timpul Transilvaniei", amintire de la Al. Philippide". „Gogoașa de mătasă a viitorului „Timpului Transilvaniei" trebuie să plesnească și să izvorască din ea fluturele victoriei visate. Multă stimă și admirație pentru laboratorul ziarului din str. Franceză (Azi, str. Comunarzilor, din cartierul Grădiște, Arad, n.n.). În care se frămîntă ideile și visurile celor care susțin lupta grea a ziarului", I. Jalea. (Arhivele Statului Arad, Colecția de documente, Dosar 109/1940, filele 1—8).

Sînt acestea nu vorbe de circumstanță, ci mărturisiri de credință în puterea creatoare a spiritului românesc, înclinat totdeauna spre bine, adevăr și frumos, pentru zămislirea unei vieți nobile și pașnice.

Iulian NEGRILĂ

Sunete originare

Autor cu o bogată activitate (a publicat cinci volume de reportaje, două monografii, un volum de proză, iar acum cel de-al şaptelea volum de versuri), Florentin Popescu îşi rotunjeşte, cu fiecare nouă apariţie editorială, portretul de creator. A debutat cu o poezie cantabilă, în care discreţia tradiţionalismului întîlneşte zvîrcolirea spectaculoasă a modernismului, prezenţi mai ales la nivelul structurii sintactice, caracteristică pe care o ştiut, apoi, s-o ducă mai departe, într-o întretesere complexă de motive şi obsesii poetice. Simbologismul şi o delicată însumare de decoruri mitologice fac farmecul poemelor sale mai noi. Şi în **Peregrin la Ninive**, dar şi în volumul de faţă *, transpare o anumită atenţie pentru zonele de adîncime ale culturii. Arhaitatea, modelată poetic în forţă sugestive construcţii mizînd pe eufonie şi cantabilitate, întîlneşte un spirit lucid, modern, care ştie să găsească semnificaţia adîncă a lucrurilor.

Florentin Popescu este, în acelaşi timp, un delicat autor de pasteluri. „Bucolicele" sale trădează o sensibilitate deosebită în faţa naturii, semănînd-o i Iutreaga vibraţie, întreaga complexitate a realităţii şi a visului. De altfel, titlul cărţii de faţă este pe deplin sugestiv pentru conţinutul ei. Pe de o parte, flăcări, adică simbolul materiei incandescente, a spiritului în plină activitate, pe de alta **parabolul**, adică simbolul aspiraţiei atît de umane la pace şi fericire. Simptomatice pentru întreaga poezie a lui Florentin Popescu sînt acele texte în care tema este subjugată ştiinţei de a crea un spaţiu magic, între realitate şi visare: „Desigur, vine toamna, ne-am vrea din nou copii / cu sufletul în aste, peregrinînd prin vii / pe cînd amurgul pune o galbenă cortină / pe ziua ce se duce, pe zori ce-or să vină ; / desigur ne e gîndul la ceasul plin de rod / şi-am vrea ca altădată, scormonitori prin pod / să căutăm o tîrnă cu nuci şi cu gutui / şi carul plin de mere noi să-l gustăm înti ; (...) // desigur vis e totul şi ne trezim buimaci / pe cînd s-arată ziua ca floarea pe araci".

Indiferent la experimente mai multe sau mai puţin rodnice, Florentin Popescu îşi urmează propriul program poetic — cel al credinţei nestrămutate în valorile umane supreme.

Doina MUNTEANU

* **Florentin Popescu. FLĂCĂRI ŞI PORUMBEI. Ed. Eminescu. 1989.**

consemnări

viaţa asociaţiei

SEARA LITERARĂ DOSITEI OBRADOVICI

La sediul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara a avut loc o seară literară, prilejuită de apropiata aniversare a 250 de ani de la naşterea cărturarului iluminist Dositei Obradovici. Despre personalitatea poetului şi omului de cultură, care s-a numărat printre intelectualii literaturii sîrbe moderne, despre prezenţa pe meleaguri noastre (n. în comuna Clacova, judeţul Timiş), ca şi despre interferenţele spirituale româno-iugoslave, ocazionate de traducerile în limba română din creaţia sa, traduceri iniţiate de fabulistul şi cărturarul bănăţean Dimitrie Tichindeal, au vorbit prof. univ. dr. **Mirca Jivcovici, prof. Nebojša Popovici, Mircea Serbănescu şi Stevan Bugarski.** Au urmat lecturi din paginile autobiografice ale lui Dositei Obradovici, susţinute de **Afrodita Cioichin, Adina Fărcuţiu, Svetlana Marin şi Miliana Mileţuev.** În încheierea manifestării, actorul **Vladimir Jurăşcu,** de la Teatrul Naţional Timişoara, şi **Elena Curmanov** au prezentat un microrecital din fabulistica scriitorului omagiat.

SIMPOZION ION CREANGĂ

În contextul manifestărilor organizate de Asociaţia Scriitorilor din Timişoara, în cadrul Centenarului Ion Creangă, în sediul Asociaţiei a avut loc un Simpozion consacrat operei marelui scriitor. Au susţinut comunicări prof. univ. dr. **Eugen Todoran : Fenomenologia actului povestirii la Ion Creangă ; Mircea Şerbănescu : „Bojdeuca" la Centenarul Ion Creangă ; Nicolae Ţiriol : Arta lui Ion Creangă ; Adrian Dinu Rachieru : Hitul juniorist Ion Creangă şi Marcel Tolcea : Limba lui Robinson.** Lucrările Simpozionului au fost conduse de poetul şi criticul literar **Crişu Dascălu.** La manifestare au participat scriitori, membri ai Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, critici şi istorici literari, un numeros public.

În şedinţa de **marţi, 31 octombrie a.c.,** a Cenaclului Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei **„Orizont"**, va citi proză **Alexandru Moraru.** Referent : **Adrian Dinu Rachieru.** Şedinţa va începe la **ora 17,00** şi va fi condusă de **Mircea Şerbănescu.**

M.O.

panoramic

● **Acum, la întîmpinarea celui de-al XIV-lea Congres al partidului.** Deschiderea festivă a cursurilor Universităţii cultural-ştiinţifice a prileiuit la Timişoara şi Lugoj dezbaterea a două teme de interes major : „Documentele pentru Congresul al XIV-lea al partidului — Instrucţiuni pentru de acţiune pentru întregul popor. Premisele şi exigenţele dezvoltării economiei intensive în perspectiva trecerii României socialiste în rîndul ţărilor mediu dezvoltate" şi, respectiv, „Intensificarea activităţii ideologice, politico-educative, de formare a omului nou, de dezvoltare a gradului de cultură şi conştiinţă, de ridicare a conştiinţei revoluţionare a întregului popor — obiectiv de importanţă deosebită în procesul de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate". ● **Vernisaje.** Galeria „Helios" din Timişoara găzduieşte în aceste zile expoziţia de grafică a artistului Silviu Bălaş, iar la Lugoj, simezele galeriei „Pro arte" o au ca invitată pe graficiana Liliana Agache. Tot la Lugoj, elevii liceului de artă „Victor Vlad" din Timişoara au deschis o frumoasă expoziţie în sălile muzeului de istorie, rezultat al studiului de peisaj exersat în cadrul practicii de vară. A prezentat scriitorul Paul Eugen Banciu. ● **La Casa Universitarilor din Timişoara** expune grafică Mircea Valeriu Deac. La vernisaj a luat cuvîntul criticul de artă Deliu Petroiu. ● **La Cenaclul Casei Universitarilor** a citit un fragment de roman Gheorghe Sechegan. Referent — Marcel Tolcea. ● **Cenaclul „Ars poetica"** al Bibliotecii judeţene Timiş va prezenta, duminică, 28 octombrie, orele 10,30 un ciclu de poeme al tînărului poet Mirel Radu Petcu. Referentă : Rodica Oprean.

INDEX

memento

CONCURSUL DE POEZIE CONTEMPORANĂ „NICHITA STĂNESCU"

Comitetul judeţean Timiş al U.T.C., în colaborare cu Asociaţia Scriitorilor din Timişoara, organizează în perioada 8—10 decembrie, 1989, la Centrul de creaţie şi cultură socialistă „Cîntarea României" pentru tineret, Concursul de poezie contemporană „Nichita Stănescu", ediţia a V-a, dedicată Congresului al XIV-lea al Partidului Comunist Român. La concurs pot participa tineri poeţi care nu au debutat în volum şi care desfăşoară activitate în cadrul cercurilor literare şi al cenaclurilor literare din sistemul Uniunii Tineretului Comunist, al aşezămintelor culturale, al studenţilor şi al sindicatelor. Instituţiile pot înscrie în concurs cel mult 5 (cinci) concurenţi, fiecare cu maximum 10 poezii.

Poeziile, dactilografiate în 5 (cinci) exemplare, însoţite de un plic închis, cu datele personale (nume, prenume, adresă, număr de telefon, cenaclul pe care-l reprezintă), vor purta un motto şi vor fi trimise pe adresa : Casa tineretului, str. Arieş nr. 19, 1900 Timişoara, pînă la data de 25 noiembrie 1989, data poştei. Acelaşi motto va fi înscris şi pe plicul închis.

aqua-forte

● **Oglinda poate fi mai răutăcioasă decît gura lumii.**

● **La un moment dat i-a venit o idee şi i s-a urcat la cap.**

● **Se poate leneşi confortabil şi în haine de lucru.**

● **Ceasul deşteptător a dormit şi el, neistovit.**

● **Antichi au intrat în posteritate construind ceea mai celebre ruine.**

● **Un clovnog, oricît de straşnic ar fi minuit, nu va deveni niciodată baston de mareşal.**

● **Să tragi de limbă un elogiu. Culmea ar fi să-şi răspundă.**

● **Într-o situaţie fără ieşire este preferabil să nu te afli acolo.**

● **Statuia ecvestră reprezenta un cal necunoscut.**

● **A inventat o colivie cîntătoare care imita în acelaşi timp al zborul păsărilor.**

● **Fiţi fără grijă. Au bucătarii mineţărilor lor.**

Mihai PAULIUC

fanion

PETROLIERUL DE LA PLOIEŞTI

Daţi drept victime sigure — în visătoarea mitologie a chibiţilor timişoreni de la Porumbei —, cei de la Petrolul Ploieşti au plecat acasă cu un punct în cisternele vasului amiral. În vreme ce noi ne-am perfecţionat, în continuare, minusul la „adevăr" (şi legenda) în clasament. Te-apucă, zău, rîsu'-plînsu' (sintagmă specific ploieşteană) cînd te gîndeşti că, cu la începutul acestei ediţii — cum se mai spune — mai am fost capabili să cîştigăm nicioadată acasă. Şi asta în ciuda a numeroase şi frumoase angajamente ale jucătorilor, în ciuda unei anchete la care s-a răspuns fiecare fotbalist după capacitate, în ciuda unor investiţii — s-o spunem cu mîna pe buzunarul de la inimă — cam serioase. Dacă vreţi să aflaţi răspunsul exact la aceste misterioase fenomene, atunci nu vă rămîne decît să citiţi acest articol în continuare şi veţi afla imediat ce căutaţi : toate astea se întîmplă fiindcă Poli nu are echipă ! Da, alb-violet(ă) în faţă, acesta e crudul adevăr şi chiar dacă mîine ar veni la Timişoara Sepp Piontek, pe banca antrenorilor, evident, situaţia noastră în clasament nu ar fi mai pe roze. Ce să faci dacă nu ai cu cine intra în teren ? Achiziţii din vară nu au convins, scurtul foc de paie al lui Timofte, iată, s-a cam stins. Pascu şi Cioşutean, aliidată lideri în joc, sînt vizibil incomodaţi de un lucru, deocamdată, neînţeles. Vargo, şi el mai de mult adulat, e cu şuturile stinse, ba chiar şi gafează tot mai des. S-au încercat tot felul de scheme tactice, însă aproape toate s-au dovedit neinspirate. S-a jucat ambiţios numai cu Dinamo, restul întîlnirilor de acasă fiind abordate cu basca pe ureche.

Mierculea ce vine, Steaua va juca la Eindhoven. Dacă pasele vor circula şi acolo exact aşa cum au circulat la Bucureşti, după „Codul paselor elegante", e de presupus că grupurile olandezo-danezo-brazilano-nigeriană va avea cîteva surprize. Sincer să fiu, credeam că Steaua a cam apus, că Hagi şi Lăcătuş ar putea fi lăsaţi la vatră — mai ales pentru confortul psihologic al milioanelor de telespectatori — că onspeţii, cu o carte de vizită atît de somptuoasă, îşi vor asigura calificarea din prima manşă. Dar au a fost şea. Echipa lui Iordănescu a jucat alceva decît ne-a obişnuit pînă acum : un fotbal englezesc, cu pase în adîncime. Hagi a condus ca un excelent dispecer, Lăcătuş a fost scriptor. Dacă îi vor ţine toate cureţele psihologice, ştefiţii vor obţine calificarea.

Marcel TOLCEA

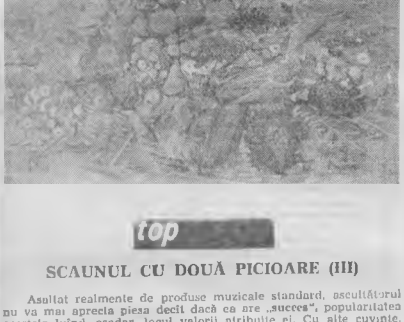

top

SCAUNUL CU DOUĂ PICIOARE (III)

Ascultat realmente de produse muzicale standard, ascultătorul nu va mai aprecia piesa decît dacă ea are „succes", popularitatea acestei luînd, aşadar, locul valorii atribuite ei. Cu alte cuvinte, actul apreciativ devine o simulare : din moment ce o piesă place, înseamnă că e valoroasă. Ce eroare ! Să parcurgem, cu voia dumneavoastră, top-urile internaţionale recente care, se ştie, constituie un barometru fidel al gustului muzical într-un domeniu ce „oferă distracţie, emoţia, plăcerea, negîndu-le în acelaşi timp" (Adorno). Observăm cu uşurinţă că pe lîngă nume noi (cît vor rezista, oare, „Shakespeare's Sisters" ?) clasamentele ne oferă cu darnicie şi altele, ale unor vedete şi formaţii de acum zece-douăzeci de ani, semn ce nu ne-ar îngrijora dacă n-am cunoaşte adevărata stare de lucruri din aria muzicii de divertisment. Iată, aşadar, simţiţi cititori, la finele lunii septembrie a.c., în topul britanic al publicaţiei de specialitate „Music Week" e prezentă ca altădată **Alice Cooper** („Poison"). Tot alci intîlnim numele **Lizzi Minelli** („Losing My Mind"), al popularului **Cliff Richard** („I Just Don't Have The Heart") şi al formaţiei **Queen** („The Invisible Man"). În topul american al discurilor singles oferit de revista „Billboard", tot „bătrînii", săracii... Aflăm nici numele lui **Don Henley** (artist din vechea generaţie, baterist al grupului californian „Eagles"), apoi pe cele ale veteranilor **Chaka Khan, Gladys Knight, Tina Turner, Donna Summer...** În Italia („Musica e dischi"), pe locul doi, figurează **Joe Cocker** (da, cel de la Woodstock !), urmat de celebrul **Mc Cartney.** În topul olandez apar **Van Morisson** şi, atenţie, **Diana Ross & The Supremes cu „Reflections"**, piesă înregistrată acum 24 de ani ! Mai e nevoie să amintim că formaţia nu mai activează de peste un deceniu şi jumătate ? Un veritabil caz de longevitate într-un domeniu ce ar părea sortit efemerului. Şi nu e singurul. Adie o boare nostalgică prin clasamentele muzicale şi cum să nu înţelegem acest lucru din moment ce banalul pare nu atotputernic în aria divertismentului sonor, pe care tot Adorno îl face răspunzător de moleşirea omului : extinderea limbajului conceput ca expresie : incapacitatea de a comunica ceva. „Muzica uşoară staţionează în braţele tăcerii care se deschide între oameni deformaţi de angoasă, de ruină şi de supunere oarbă". Poate că această concluzie e prea drastică, dar cred că se potriveşte momentului. Dorinţa mea mărturisită e ca mîine ea să-şi piardă valabilitatea.

Petru UMANSCHI

ROMÂNIA — militantă activă pentru pacea și securitatea internațională

Ferm angajat în făurirea noii societăți, a îndeplinirii obiectivelor strategice stabilite în documentele programatice ale partidului nostru, poporul nostru, sub conducerea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretar general al Partidului Comunist Român, militează în mod ferm și activ pentru constituirea unei lumi a păcii, securității și colaborării internaționale, țapl subliniat și în Tezele pentru Congresul al XIV-lea al partidului.

Astăzi, cînd în viața internațională continuă să se manifeste cele două tendințe principale, reprezentate de forțele progresului și păcii, pe de o parte, și de forțele imperialiste pe de altă parte, țara noastră depune eforturi constante în vederea soluționării marilor probleme cu care se confruntă omenirea, în vederea eliminării practicilor de ingerință în treburile interne, de amenințare cu forța și chiar recurgerea la aceasta.

Pornind de la realitățile lumii contemporane — amplu și științific analizate în Documentele pentru Congresul al XIV-lea al partidului nostru —, a faptului că întreaga evoluție a vieții contemporane confirmă justețea acestor aprecieri, demersul de politică externă românească relevă fundamentele unui nou mod de gîndire cu privire la posibilitățile de progres ale lumii contemporane și cu privire la soluțiile ce se impun.

Avînd în vedere primordialitatea absolută a păcii, conducătorul partidului și statului nostru a elaborat o strategie solid ancorată în realitate, științific fundamentată, care se impune cu atît mai mult cu cît cursa înarmărilor continuă. Tratativele internaționale în acest domeniu, și mai ales acordul dintre Uniunea Sovietică și Statele Unite ale Americii privind înlăturarea rachetelor cu rază medie de acțiune, nu s-au repercutat în mod substanțial asupra cursului vieții internaționale. În acest domeniu, mai mult ca oricînd se impun soluții radicale, eliminarea completă a armelor nucleare, chimice, reducerea radicală a armelor convenționale. Numai astfel omenirea poate păși pe calea supraviețuirii, a edificării unei lumi a păcii și cooperării internaționale.

Desigur, între marile probleme contemporane există o strînsă interdependență. Problemele fiind globale și soluțiile trebuie să fie globale. Încetarea cursei înarmărilor, dezangajarea militară ar crea mari disponibilități pentru realizarea securității internaționale, pentru lichidarea subdezvoltării, a decalajelor, pentru intensificarea cooperării pe multiple planuri, pentru democratizarea relațiilor internaționale, pentru progresul material și spiritual al tuturor popoarelor.

Din această perspectivă, abordarea responsabilă a problematicii internaționale actuale de către țara noastră are în vedere, în acest context, realizarea securității în Europa, militînd pentru desfășurarea cu succes a procesului de cooperare și securitate început la Helsinki, în cadrul căruia România, conducătorul ei, și-au adus o contribuție de substanță. Țara noastră militează activ pentru o Europă unită, considerînd că există condițiile realizării acestei, pe baza respectării riguroase a diversității orînduirilor sociale, a libertății și independenței fiecărui popor.

Dezvoltarea colaborării în Balcani, realizarea unei zone a păcii și bunei vecinătăți, fără arme nucleare și chimice, fără baze militare străine, reprezintă un alt deziderat al politicii externe românești, existînd și, în acest sens, numeroase acțiuni cu larg ecou internațional.

În concepția conducătorului partidului și statului nostru, necesitatea restructurării cadrului economic internațional a asigurării tuturor statelor a unor condiții egale de dezvoltare în vederea lichidării subdezvoltării, a marilor decalaje dintre țările bogate și sărace, soluționarea globală a problemelor economico-financiare și realizarea unei noi ordini economice și politice internaționale, se înscrie ca o prioritate a raporturilor internaționale actuale.

Promovînd o diplomație multilaterală, deschisă, ilustrată de dinamica politicii internaționale românești, cît și de varietatea formelor și mijloacelor utilizate, România acordă o importanță deosebită relațiilor cu toate țările socialiste.

România, prin glasul conducătorului ei, se pronunță consecvent împotriva oricăror forme de ingerință în treburile interne ale altor state, pentru stoparea intensificării activității organizațiilor neofasciste și de dreapta, a propagandei șovine, promovate de unele cercuri reacționare și, care, conform învățămintelor istorici, nu servesc cauzei păcii și colaborării în lume.

Militînd pentru intensificarea colaborării cu toate țările, indiferent de orînduirea socială, pe baza principiilor dreptului internațional, țara noastră acordă o importanță aparte conlucrării cu toate forțele sociale și politice progresiste, pentru democratizarea relațiilor internaționale, pentru participarea tuturor popoarelor la soluționarea marilor probleme cu care se confruntă omenirea.

Poporul nostru, înfăptuind neabătut politica partidului, este ferm hotărît de a contribui la înfăptuirea unei lumi a păcii și colaborării.

Dr. Corneliu POPEȚI

POEMELE PĂCII

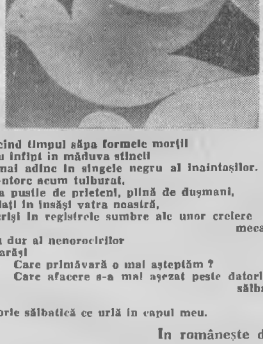

ABD AL-WAHHAB AL-BAYATI
(IRAK)

CEI CE SE ÎNTORC DIN MACEL

Fiți fericiți ! Fiți fericiți, noi sîntem
Rămășița ce s-a-ntors din măcel,
Frica a frămîntat din mărunțaiele-i pline,
În miez e un cimitir, iar în el
Casele noastre, durerile noastre, ziua de mîine
Frămîntată de mîinile voastre, mînjitoarele !
Vă dăm să beți — noi însetați, iar bețiа din voi
Ne leagă de tesacul de struguri picioarele.
Tu, copilule ! Tu, omule ! Tu, pasăre !
Ce mare e omul ! Ce mare !
Tu n-ai uitat dragostea, amintirile el,
Nopțile cu lună, nopțile clare,
Păcatul cu focul lui ce nu contenește
Să ceară din vatră iertare.
De s-ar întoarce în lume morții...
Noaptea e-aproape. Și cînd s-o lăsa
Lacomă în visele ei pustii,
Frații mei, legați-vă rănile.
Noi am ajuns la ultimul carnaval
Oaza cea verde :
Dar nu disperați !
A mai rămas — în afară de ei — doar o boltă
Fumul casei mele, glasul copiilor noștri,
Pămîntul nostru cel roșu și cimitirul...
Apoi tatăl meu, de lacrimi udați
Sînt ochii lui stinși văzători.
Fiți fericiți ! Fiți fericiți, noi sîntem
Rămășița ce s-a-ntors din măcel.

În românește de
Ilie BĂDICUȚ

JOHANNES BOBROWSKI
(R. D. GERMANĂ)

CUVINTUL OM

Cuvîntul OM, ca vocabulă,
se află, indiferent în ce s-ar referi,
în dicționar,
între
Orașul,
vechi și nou,
frumos, plin de viață, cu arbori
chiar
și cu vehicule, acesta e locul
unde aud cu cuvîntul,
vocabula
o aud, nu o dată, și pot
socoti de la cine, și pot
cu aceasta să-nceg.

Unde nu e iubire,
nu se rostește nici cuvîntul acesta.

În românește de
Cornelia BRATU

PRODROMOS MARKOGLOU
(GRECIA)

URLA MIEZUL NOPȚII

Urlă miezul nopții-n capul meu
Vocile sălbatice ale celor neîndreptățiți
Au rezistat destul.

Pe cînd timpul săpa formele morții
S-au înfipt în măduva stîncii
Și mai adînc în sîngele negru al înaintașilor.
Mă-ntorc acum tulburat,
Casa pustie de prieteni, plină de dușmani,
Exilați în însăși vatra noastră,
Înscriși în registrele sumbre ale unor crelere mecanice
Frîu dur al nenorocirilor
Tovarăși
Care primăvară o mai așteptăm ?
Care afacere s-a mai așezat peste datoria sălbatică

Datorie sălbatică ce urlă în capul meu.

În românește de
Andreas RADOS

TODOR IANCEV
(R. P. BULGARIA)

ZONĂ

Un loc munțos. Cu stînci. Păduri. Și un hotar.
O zonă militară. Pichet. Și-o zi tihnită.
Prin defileu un tren aleargă solitar
Și umbra-i cenușie se pierde-ntr-o clipită.

Nu a rămas aici vreo urmă de-altădat,
Decît peisajul simplu, cu vîrfuri și poneare.
La cîțiva pași, o mică așezare — un sat,
Eliberat de zvonuri, de spaime și teroare.

Azi, fără tobe și trompete, fără coșmar,
Trezim copiii. În fiecare dimineață.
O zonă militară. Păduri. Și un hotar.
Un stol de păsări. Un tren în depărtare. Viață...

În românește de
Valentin DEȘLIU

LUCIANO LUISI
(ITALIA)

REPRESALII

Dar unde fugi ?
Copacii
n-au brațe, văzduhul n-are culburi
iar ochii caselor nu se închid.
De presimțiri ți-e părul încîlcit
iar rochia-ți roșie e ca un foc.

E o maree a împresurării : vin !
Au stîndardele urît-n priviri.
Marșul lor crește sub bolți
și vuietul peste oraș se sfărmă !

Se naște umbra printre case, pășește
prin ruine, urcă-n flința copacilor,
șterge urmele-n pulbere
dar n-are încă forța să te-ascundă.

Cu mîini alungite te-ajung,
mîini ce-n văzduh erau frunze
și-astern garduri vii peste chip
lumina și-o orbesc, se-nnoadă
să-ți scormone căldura.
Goală te naști
din fărîmele smulse de mătase.
Rupe un fir de sînge
neașteptata candoare a sînului.

În românește de
Geo VASILE

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU NICOLAE PIRVU CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1;
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42 907